

contra dispositionem dicti usatici dictam protectionem, & securitatem violare tentauerit, scilicet alii quod damnum, siue in bonis, siue in personis itineratib⁹ inferendo, tenetur danum illatu personae refarcire, & emendare in duplo, & in super tantundem de suis bonis dare potestati, id est dño Regi, vel iure iurando dicere debet, super sanctu altare, quod deshonorē quē ei fecit amplius nō debet ei emendare. Et hæc sunt quæ in dicto cōtinēt usatico: cuius verba hæc sunt. Camini & stratae p terrā, & per mare sint de potestate, & p illius defensionē debent esse in pace, & treuga p omnes dies & noctes, ita, vt omnes milites & pedites tā mercerij, quām negotiatores per illas cūtes & redeuntes vadat & reuertant se curi, & quieti, & sine ullo pauore cum omnibus illorum rebus. Et si quis illos requisierit, cederit, vel vulnerauerit, vel deshonorauerit, in aliquo aut abstulerit eis aliquid de eoru rebus malū & deshonorē, quod ille in corpore fecerit emēdet in duplo, secundū illorū valorem. Et quod abstulerit emēdet, vel restituat eis, in vndecuplū, & insuper donet ad potestatē tantundem de suo hauere, vel honore, vel iure iurando dicat super sanctu altare, quod p deshonorē, quē ei fecit amplius illi non debet emendare. Huic usatico cōcordat tex. in cōstitutione Regis Alfonsi, quæ inci-

pit, diles diuinals ē humanals, in. §. 10. in pacibus & treugis, & pariter cōcordat tex. in constitutione Regis Petri. I. in curia Barcinonæ anni. 1198. quæ incipit a questa es la pau. in. §. 3. in pacibus & treugis. quibus cōcordatibus euidenter cōstat, vias & stratas publicas esse sub pace & treuga, ac regia ptectione cōstitutas. Idē etiā statuerat antea Vlpianus. in. l. i. §. summa de his quē deiecer. vel effuder. vbi inquit, publicē & vtile esse sine me tu, & periculo per itinera cōmeari. Sed in summa te scire oportet, quod pœnæ dicti usatici dupli, & vndecupli, & tantudem dandi ipsi potestati, hodie iā non sunt in usu, & recesserunt ab aula, nec vñquā vidie eas practicari, sed solum vtilimur, quod quando in caminis, & stratis publicis alicui vis inferit, & danum ei siue in persona, siue in bonis datur tunc proceditur contra delinquētes in stāte fisci pcuratore regiæ curiæ, & in psonam Dñi Regis p viā processus regalē in vim dicti usatici camini & stratae. nō addictas poenas in dicto usatico cōtentas, sed ad puniendū ppter publicā vindictā malefactores. Et sic solū hodie deseruit usatico, vt ī vim hui⁹ regalię Dñis Rex. & eius Regiū cōciliū euocet ad se causas delictorū cōmissorū ī caminis & stratis publicis, sitis extra vicariā in qua ipsa potestas resedit; nō obstante cōstitutione. Causę

vicarię intra vicariam, & baiulię
intra baiulię. Et ratio quare nō p
ceditur ad dictas penas, sed solū
ad puniendos malefactores ob pu
blicam vindictam & ad restitutio
nem tātum rerum ablatarum, seu
earum valorem, liquidatione re
seruata, est: ne quis puniretur in
persona & bonis, quod esset cōtra
constitutionem supra iam allega
tam Regis Ferdinan. 2. in prima
curia Barcinonæ anni 1481. cap.
10, quæ constitutio fuit ius super
ueniens, cui tanquam ius nouissi
mum statut.

2. Ex quibus ergo nunc colliga
mus, quod omnes offendentes in
caminis & stratis publicis itine
rantes, siue in persona, siue in bo
nis, dicūtur protectionē & securi
tatē Regiam violare: & cōsequen
ter incident, in regaliā dicti vsati
ci camini & stratæ. vt probatur in
dicto vsatico, & in alijs concordā
tibus desuper allegatis.

Ampliatur. 1. hæc conclusio,
vt non solū obtineat locū pro de
lictis cōmissis, in vijs & stratis pū
blicis sitis in terris Dñi Regis, ve
rum etiam pro delictis cōmissis,
in vijs publicis sitis infra limitem
alicuius comitatus, vel baroniæ,
quamvis comes, vel baro in illo
comitatu seu baronia haberet me
rum imperium. Nam camini sunt
sub speciali protectione, & securi
tate Domini Regis. Vnde qui in di
ctis caminis delinquit, alteri dā

num inferendo dicitur dictā pro
tectionem & securitatem regiam
violare, & propterea nimurum si
horū delictorum cognitio & puni
tio pertineat ad Dominum Regē.
pro hoc facit tex. in. l. seruitutes.
§. publico. ff. de seruitutib. ibi. à
Principe autem peti solet, vt per
viam publicam aquā ducere, sine
in commodo publico liceat. Hijs
3. facit, quod camini non computan
tur in territorio. vt in. l. 2. §. via. ff.
nequid in loco publi. iuxta notata
in rubri. de stud. lib. vrb. & Romę.
& in l. Neratius. ff. de acquir. rer.
domi. Aduersus tamen hanc am
pliationem opponit Guiller. de
Vallesi. in dicto vsatico. camini.
num. §. dicens contrariam veriore
esse & fundat se in sequentibus ra
tionibus. Primo, quia p̄prietas via
rum, seu caminorum est illius cu
ius est territorium, & quoad hoc
nō sunt publica, sed priuata, licet
v̄sus ipsorū, sit publicus, & cū ba
ro habeat circunquaque merum
imperium debet, quoque illud
idem habere in ipsa via arg. l. cui
pacto. ff. de seruis exportand. & l.
is qui duo. ff. de seruitutib. & in
5. auth. de lenonibus. §. mulieres. Se
cundo, quia ex quo Comes vel Ba
ro habet merum imperium infra
suum comitatum, vel baroniā de
bet habere ius animaduertendi
in delinquētes in dicto territorio.
vt. in. l. imperium. ff. de iurisdictio
omni. iudi. & in. l. congruit. ff.
de

de officio præsid. Item dicit, certum esse, quod camini cedunt territorio, & transeunt in Comitem seu baronem cum vniuersitate comitatus, seu Baroniæ. vt in l. si alie na. §. hoc iure. ff. de vsu capionib. & in l. quidam ff. de acquiren. rer. domi. & arg. notatorum in cap. ex litteris. extr. de iure patronat. & cap. cum ad sedem. extr. de restitu. tutio. spoliator. Et existimat dictus de Vallesi. hanc ultimam opinionem veriorem esse. Sed quidquid sit de iure, primam opinionem sequitur & obseruat in hoc Principatu Regium concilium in quo viæ publicæ sunt de regalijs. vt in cap. 1. quæ sint regaliæ in feud.

6. Secundo, ampliatur dicta conclusio vt procedat & habeat locum nedum in vijs publicis, verum etiam in priuatis: quia parvi inter est, utrum publicus locus sit, an vero priuatus, dummodo per eum vulgo iter fiat: quia iter facientibus prospicitur, non publicis vijs studetur. Semper enim ea loca per quæ vulgo iter fieri solet eandem securitatem debent habere. probantur hæc omnia in l. 1. §. summa. in versi. Parui. ff. de his qui deiece. vel effuder. & sequitur idem Guiller. de Vallesi. in dict. vsati. camini. num. 3.

Limitatur nunc & primo dicta conclusio, vt non procedat, quando Domini suos rusticos & districtuales in vijs publicis ca-

piunt: quia cum eos in dictis vijs capere possint, non incidūt in pœnas dicti vsatici camini. ita tenet glo. in dicto vsati. in prin. quam glo. practici in eodem vsatico sequuntur. Verum Iacob. de Monte iudai. in dicto vsati. non credit, hoc posse dici exceptionem dicti vsatici; præcipue, cum dictus vsaticus intelligatur de facto & lesionē extra judiciali. Et propte rea cum domini vel barones sint suorum rusticorum iudices. vt in auth. de quæstore. §. si vero forsan. nimirum, si tanquam iudices possunt eos capere: quemadmodum & magistratus possunt male factores, & fiscales debitores, accommodatarios, in vijs seu caminis capere. Et hoc non sit per lassionem, sed per iustitiam, & iudiciale processum: & quod iudicia liter & licite fit poenam non meretur. vt in l. Graccus. C. ad leg. Iul. de adulter. cum concordantibus ibi positis.

Limitatur 2. dicta conclusio, vt non procedat, neque habeat verum, quando quis in via publica capit suum debitorem: quia tunc non dicitur velle illum offendere, sed solum illud facere vt debitum suum recuperet. Quod tamen intelligo verum, quando statim quo cepit debitorem illum iudici tradit. vt in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. credi.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 16.

Nunc deueniendo ad practicam scias, hūc processum regaliæ in vim dicti usatici camini & stratæ, incohandum esse cum supplicatione per fisci procuratorem offerenda in forma sequenti.

*Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.*

7. **C**amini & strata via publica & omnes itinerantes in presente Principatu Cathaloniae, sunt salvi securi & positi sub regia protectione, & usatici Barcinonæ incipientis camini et strata. Quā protectionē violarunt quidā filij perditionis, qui non dubitarūt de mēse Februarij proximē lapsi, in regio itinere quo itur de loco. N. ad locū. N. de robare etc & insultare, etc. narretur factum aliaq; criminā & delicta commisserunt, et perpetrarunt. Id circa supplicat fisci procurator regia curia de predictis inquire, in vim dicti usatici, & aliorum ijs applicabilium, & culpabiles capi, bonaq; illorum ad manus regia curia apprehendi, et sub tuto poni, procedi, et enantari, secundum mentem seriem, practicam, et stylum dicti usatici, et aliorū eidem applicabilium, et in omnibus iustitiam fieri et ministrari. Quæ licet etc.

Altissimus &c.

N. fisci aduocatus.

Prædictæ supplicationi, seu in illius calce fit decretatio sequens.

Magnificus. N. iudex Regia curia, quo citius et secretius fieri possit informet se de contentis in presente quarela, et servata forma dicti usatici, et aliorum eidem applicabilium in personam nostram debite prouideat.

*Pronisa per Excellentissimum Dominum
Locum tenentem generalem die 5. Februario. 1603.*

N. Scriba mandati.

Et

Et recepta prius per iudicem summaria informatione, quod casus de quo agitur est casus regalia, ac facto verbo in Regio concilio iuxta constitutionem Domini nostri Regis in curijs anni. 1599. cap. 10. in actis curiae faciet prouisionem sequentem.

Prouisio. *Recepta die.*

21. Aprilis. 1603. aliquis ex regijs algut Ziris accedat ad locū. N. & ad omnia loca Principatus Cathalonie, & Comitatuum Ruscilionis & Geritania, quo oportuerit qui inquirat, inquisita fortificet, et N. et N. loci de N. capiat, & ad regios carceres Barcinona adducat, & alia faciet iuxta practicā, & stylum dicti usatici, & aliorum illi applicabilium, & pro his fiant & expediantur commissiones & prouisiones oportuna.

Deinde in vim dictæ prouisionis expediuntur regij commissarij per Regentem regiam thesaurariam ad illam exequēdam cum memoriali seu memorialibus iuxta formam supra in regalia usatici. authoritate & rogatu descriptam, mutatis tamen mutandis, iuxta factorum varietatem. Et commissarij tam in procedēdo, quam capiendo procedent, vt supra in processibus aliarum regaliarum dictum fuit.

Et casu quo aliquis reus impeditus de hac regalia camini & stratae capiatur & detineatur in regijs carceribus captus ad purgandam dictam regaliam, procedetur contra eum i reliquis omnibus usque ad sententiam diffinitiuam, seu illius relaxationem, iuxta formam processus via ordinaria: dempto, quod scedulae & deductiones omnes fiunt cum supplicatione, vt supra in alijs regaliæ processibus latius ostensum est.

Cap. 16. De processu regalia in vim usatici Barcino næ incipientis Moneta.

1. *CVDens & dolose expendens falsam monetam Principem offendit.*
2. *Pænae contra falsantes monetam impo sitæ.*
3. *Cognitio criminis adulterantis monetam pertinet ad Dominum Regem.*
4. *Adulterare verbum sumitur pro falsificare.*
5. *Rex cognoscit de crimine falsæ monetæ commisso in Baronia; quamvis alteri merum, & mixtum imperiū concessis est: & ius cognoscendi de quibuscumque causis, intellige euocando ad se causam per processum regalia.*
6. *Rex procedere potest per viam processus regalia in vim usatici. Moneta. contra cudentes propria authoritate monetam bonam & iusti ponderis.*
7. *Rex procedere potest per processum regalia in vim usatici. Moneta. contra*

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 16.

eos qui cū huic fabricæ et muneri sint
ā Rege præpositi, & instituti ex adulterina materia monetam cudunt,
& eam dicta authoritate sibi attributa signarunt.

8. Rex procedere potest per processum regaliæ contra eos, qui adulterant & falcificant monetæ imaginem.
9. Rex potest per processum regaliæ procedere contra nummos tondentes, & mutilantes.
10. Rex procedit per processum regaliæ cōtra eos qui monetam tingunt.
11. Rex procedere potest processu regaliæ, contra expidentes scienter falsam monetam.
12. Processus regaliæ in vim usatici Barcinoñæ incipientis moneta forma.

Vribus canoniciis & ciuilibus compertum est, solius Regis esse cudere & fabricare monetam. Nam postquam fuisse facta moneta publica vocata siclos argenti probati pro rebus emendis, ut Genes. 23. & alia moneta vocata siclos auri, quæ fuit ponderata, ut primi Paralipo. cap. 21. ac alia moneta auri & argenti vocata talenta, & demum alia æris, & ferri, fuisseq; ex his usus monetæ continua tus. ut in l. 1. ff. de contrahen. emptio. fuerunt conditæ leges, quib; expresse priuatis personis vetañ, ne liceat illis monetam cudere & fabricare, sed hoc ius pertinere

- & spectare debere ad quemlibet 1. Regem in suo regno. Et sic mone ta adeò fuit effecta de regalibus, quod qui falsam cudit, vel dolosè expendit, vel vitiat, ipsum Principem & eius magestatem offendit; l. 1. & toto titu. C. de falsa mone. & probatur in cap. vnico. in verbo. monetæ. in tit. quæ sint regaliæ, in usib. feud. vbi hoc idem notant omnes. Non enim priuati est publicam excudere vel formare monetam, sed solius Regis aut alteri ab ipsa regali Magestate authoritatē habentis.
2. Et propterea Imperatores in tribus legibus constitutis sub tit. de falsa mone. in. C. Iustiniano cōtra illos qui monetam, siue iustum id est æqui ponderis & prætij, siue iniustum, id est falsam excuderet, vel eos qui illam tingeret, vel alio modo adulterarent, aut raderent, falsamq; scienter expenderent, graues imposuerunt pœnas. vt in dictis legibus clarius est videre. Quibus etiam faciunt text. in. l. quicunque. C. ad leg. Cornel. de fal. & in. l. lege Cornelia. ff. ad leg. Cornel. de fal. Et etiam Reges in suis Regnis proprias & peculiares super his condiderunt leges. ut puta Comes Barcinonæ, qui tā quam Rex legem condidit, id est usaticum incipientem. Moneta. quo disponitur, monetam tam auri quam argenti ita diligenter obseruari debere, vt nemini fas sit illam

illam in ære crescere, nec in auro, vel argento minuere, nec etiam penso, & quod qui eam fregerit, violauerit, aut falsauerit, teneantur cum omni honore se ponere in manu & posse Principis ad faciendam suam voluntatem secundum consilium, & laudamentum curiæ.

Sed scias, hodie hanc poenam, quod huius criminis reus teneatur venire in bonis & persona in manu & posse Principis ad faciendum eius voluntatem, non esse in vsu: quia per superuenientes Cathaloniæ constitutiones, quibus cauetur, neminem posse in bonis, & persona condemnari, fuit dicto vsatico derogatum. Et sic solent fabricatores falsæ monetæ ad furcas condemnari, & alij in hanc regaliam incidentes puniri, pro modo & qualitate falsitatis: solum hodie dictus vsaticus inseruit, ad tribuendum ius Domino Regi euocādi ad se in vim huius regaliæ causas monetariorum extra vicariā in qua Dominus Rex residet delinquentium: non obstante constitutione qua habetur, causas vicariæ, & baiuliæ, intra vicariam & baiuliam esse tractandas.

3. Ex quibus ergo, (vt à nostro instituto nō deuiemus) colligo hanc conclusionem, quod cognitio criminis adulterantis monetam pertinet ad Dominum Regem, & consequenter, quod Dominus Rex po-

test procedere cōtra illos per viā processus regaliæ in vim dicti vsatici Barcinonæ incipientis moneta. probatur primo hæc conclusio per tex. in eodem vsatico. moneta. concordat tex. in cap. 1. & 2. C. de falsa moneta. & tex. in cap. vnicō, quæ sint regaliæ. in vñib. feud.

4. Et pro declaratione dictæ conclusionis scias primo, quod illa verba *adulterantis monetam* posita in ipsa conclusione, intelligenda, & interpretanda, sunt idest falsificantis monetam. Nam numismata falsa latinè dicuntur adulterina: ita etenim ea appellat Constantinus Imperator in. l. 1. C. de falsa mone. lib. 9. in. C. Theodosia no. titu. 21. & in. l. 2. eod. titu. quæ est prima. titu. de falsa mone. in. C. Iustiniano. Sic & huius criminis author dicitur adulter solidorū & numorum. in. l. 2. C. eod. titu. de falsa mone. quæ deducitur ex. l. 5. eod. titu. sub. C. Theodosi. Est enim adulterare, arte aliqua quid piam pro vero assimilare, & rem sinceram corrumpere. ita declarat Couarr. veter. colla. numis. cap. 8. num. 2.

5. Secundo, declaratur & amplia tur dicta conclusio, quod licet Princeps concessisset alicui merū & mixtum imperiū, & ius cognoscendi de quibuscumque causis, nō excluderet hoc crimen. sed posset etiā iudicare & punire huius cri-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 16.

minis reum qui falsam monetam sub titulo vel forma monetæ Principis fecisset interterritorio illius cui concessum fuisset castrum vel merum & mixtum. ita Tiber. De cian.titu. de iudicib. fal. mone. processi.& probatio. nu.1. Quod sane intelligo verum, quādo Princeps in vim huius regaliæ euocaret ad se huius criminis causam: nam alias causa non euocata posset quilibet ordinarius cui delinquens subest de hoc crimine iudicare. tenet Afflict. in cap. vni. num.30. quæ sint regaliæ. in vsib. feud. Et ita obseruat in hoc Principatu & Comitatibus Ruscilionis & Ceritaniae usus hodiernus; quod quilibet ordinarius cognoscit de hoc crimine ante tamen causæ euocationem in vim huius regaliæ factam.

6. Tertio declaratur & extenditur dicta conclusio, ut non solum locum obtineat contra cudentem falsam monetam, verum etiam contra eum qui propria autoritate monetam iusti pōderis & materię ac formę legitimę pōcuserit. Quē admodum enim Dominus Rex potest procedere contra fabricantes falsam monetam per viam processus regalię ī vim dicti usatici. Moneta. poterit etiam contra cudentes propria autoritate bonam & iusti ponderis. Et est ratio, quia ea dem pōena is puniendus est, qua fabricans adulterinam monetam

punitur glo.in.l.2.C.de fal.mone not. Alex,in.l.singularia.num.26 ff.si cert.peta.sensit Bart.in.l. qui falsam ff.ad leg.Cornel.de fal.Nā quamuis hæc moneta sit bona , & iusti ponderis,nihilominus tamen dicitur falsa ; ideo quod nomine Principis, atque ita falso sine Principis licentia fabricata sit. quod sensit Menochi. de arbitra. lib. 2. Ceturia.4. casu. 316.nu. 15.16.17. &.18. & ante eum senserat Frācis. de Marchis. q. 261. num. 4. in. 2. par. Est enim falsarius , & ille qui sibi tribuit ac vendicat authoritatem,& dignitatem quam vere nō habet; quemadmodum in eo qui se Doctorem profitetur,cum vere non sit. Nam is falsi pēna tenetur: quoniam falso authoritatem & dignitatem sibi vendicauit , ita tradit Bart.in.l.reddatur.C. de professorib.& medi.lib.ii.

7. Quarto extenditur dicta conclusio , ut etiam locum obtineat contra eos qui cum huic fabricæ & muneri sint à Rege præpositi & instituti ex adulterina materia monetam cudent, & eam dicta auctoritate sibi attributa signarunt: quia Dominus Rex ita procedit per processum huius regaliæ contra eos,sicuti cōtra eos qui nō habent formam à lege vel Principe statutam,& etiam contra eos , qui pondus legitimū non appendūt Bald. in margarita , Innocen. in verbo.moneta. Angel.in.l. 1. C. de fal.mo

fal. mone. Plaça in l.l.C. de veter. nūmis. potesta. post Matheum de Afflic. in constitu. Neapol. lib. 3. titu. II. col. 2. Et est ratio, quia dicta moneta quamvis signata ab his qui dictæ fabricæ sunt à rege prepositi dicitur falsa ratione materia adulterinæ. vt testatur Co- uarr. veter. colla. nūmis. cap. 8. num. 1. Et plus dicit Iodoc. in sua practica crimi. cap. 65. nu. 2. quòd tales ita delinquentes committut crimen læsa Magestatis, & pœna. l.l.C. de falsa mone. & l. quicunq; nummos. & sequen. ff. ad leg. Cor- Cornel. de fal. puniendos esse.

8. Quinto obtinet locum quoque dicta cōclusio, cōtra eos qui adulterant & falcificant monetæ ima- ginem, contra quos potest Dominus Rex procedere per proces- sum regalia in vim dicti usatice, moneta: quia aliam imprimendo formam ac effigiem falsum com- mittere dicuntur. l. lege Cornelia testamentaria. in exordio. ff. ad le- gem Cornel. de fal. & tener Iodoc. in praxi cap. 65. num. 3.

9. Sexto, ampliatur dicta conclu- sio, quòd etiam Dominus Rex pos- sit per processum regalia in vim eiusdem usatice procedere, cōtra nummos tondētes, & mutilantes. Nam corrumpendo numorū pon- dera, nempe non tribuēdo nūmis pondus æquum, plenum & consue- tum, aut iusti ponderis, nūmos cir- cuncidendo, eoq; modo ponderis

æquitatem auferendo, falsum cō- muttere dicuntur, vt volunt Do- ctores in l. lege Cornelia cauetur. ff. ad leg. Cornel. de fal. & est glo. 1. super verbo. de fraudata. in cap. quanto, & ibi Panor. extr. de iure iuran. & in l.l.C. de veter. nūmis- ma. potesta. & probatur expresse per tex. in dicto usati. moneta. ibi, nec in auro, vel argento minuere. Et huius criminis rei regulariter est imposita pœna mortis natura- lis, si seruus est, si vero liber be- stijs subijcitur. l. quicunque. ff. ad leg. Cornel. de fal. Iodoc. tamen in dicta practica dicto cap. 65. num. 4. tenet dictos tondentes, & muti- lates, vt fures patibulo & laqueo plectendos esse. Apud nos solet per Proreges emitti edictum in- ter generalia edicta, quòd hodie est cap. 50. in edictis generalibus Excellentissimi Don Ioānis Teres Archiepiscopi Tarragonæ Locū tenētis & Capitanei generalis in præsenti Principatu Cathaloniæ, & Comitatibus Ruscilionis, & Ce- ritaniæ, quo expresse pœna mor- tis naturalis imponitur tondenti- bus, & minuentibus monetam au- ream & argenteam à suo justo va- lone, & pondere: quocunq; artifi- cio id faciant.

10. Septimo procedit etiam dicta conclusio, contra eos qui monetā tingunt: nam tales eadem pœna puniuntur, qua illi qui monetam mutilant. vt probatur in dicta. l.

qui-

quicunque. ff. ad leg. Cornel. de fal. glo. & Doctores in l. 2. C. de fal sa mone. Marsil. in. l. qui falsam num. 101. ff. ad leg. Cornel. de fal. Et propterea Dominus Rex quē admodum procedit per processum regaliæ contra monetam mutilantes & tondētes ut supra ostēsum est, potest & procedere per eundem processum contra monetam tingentes: quia tales illo artificio monetam adulterare dicuntur; & sic regiam Magestatem offendunt: ac in pœnas dicti usatici Moneta. incident. Quomodo autem tingatur moneta, vide remissiue Menochi. de arbitrar. lib. 2. Centuria. 4. casu. 316. num. 42. Et quæ moneta possit tingi, vide declaratum per eundem Menochi. in dicto casu. 316. num. 34. & 35.

II. Octauo, obtinet quoque locum dicta conclusio contra eos qui scienter falsam monetam expendunt: quia contra eos potest Rex procedere per eūdem processum regaliæ: cum circa monetam falsum committere dicantur. ut tenet Bart. in l. Cornelia. ff. ad leg. Cornel. de fal. & cum eo Abb. in cap. quanto. de iure iuran. quos se cutus est Barbat. in consil. 51. col. fin. lib. 3. in quibus locis prædicti aiunt, tales puniri pœna falsi ordinaria. Quod intelligūt verum, quādo moneta quam expendunt est plumbea, vel stannea: secus si ex alia materia, ut ex viliori argento:

quia tunc inquiunt eos pœna extra ordinaria iudicis arbitrio puniendos esse. Et fatentur hoc ex l. lege Cornelia. ff. ad. leg. Cor. de fal. & ex l. saccularij. ff. de varijs, & extraordi. crimi. Nihilominus tamen, iste articulus valde iniure, & apud scribentes controvensus est. ut tradit Menochi. de arbitra. lib. 2. Centur. 4. casu. 316. num. 51. per quem & per eum relatos latius videri poterit. Apud tamen nos Proreges solent emittere generale edictū: de quo patet inter dicta generalia Excellentissimi prænominati Proregis. cap. 49. quo expendentibus falsam monetam usque ad summam quatuor librarum, imponitur pœna seruēdi in regijs triremibus ad septen niū: si vnde illam habuerint optimam rationem non reddiderint. Consulo tamen super his, quod quando casus occurret, iudex cōsideret personæ numerantis conditionem. Nam si nobilis & bonæ famæ & conditionis sit, facile credendū erit, eum bona fide falsam monetam pro vera enumerasse, & ē contra sī vilis, & deiecta sit persona. Atque ita in his plurimū versatur iudicis arbitrium. vide late hæc per Menochi. de arbitrar. dicta Centuria. 4. lib. 2. & dicto casu. 316. num. 60. & 61.

Deueniendo nunc ad actitandum & conficiendum processum regaliæ in vim dicti usatici. Mone-

ta. debes scire, quod iste proce-
sus est inchoandus cum supplica-
tione per fisci procuratorem in

forma sequenti. Domino Regi,
scu cuius Locum tenenti generali
offerenda.

Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.

12 **M**onetatam auri, quam argenti, qua cuditur in Principatu Ca-
thaloniae, et Comitatibus Ruscilonis et Ceritaniae, pertinet tam
ad Dominum nostrum Regem, et per consequens, fabricates mo-
netam, in dictis Principatu et Comitatibus, absque licentia, et per
missu dicti Domini nostri Regis, et fabricantes falsam monetam,
et illam expendentes, bonamq; monetam tondentes, et diminuientes
incident in pœnas usatici Barcinona incipientis Moneta. Que usa-
ticum violare non dubitarunt quidam filij perditionis habitatores
villa de Cabra: et signanter. N. et N. qui in dicta villa, et alijs
partibus Cathaloniae, diebus elapsis parum Deum timentes et regia
correctionem: non dubitarunt falsam monetam argenteam, scilicet
peças de dos reals, y de quatre, y reals censillos, nummos, et aliam fal-
sam fabricare, et illam pro bona expendere, bonamq; monetam ton-
dere, et diminuere, in graue vilipendium Regia iurisdictionis, popu-
lorumq; detrimentum, et damnum, et alia crimina, et delicta co-
miserunt, et perpetrarunt, propter quæ incident in pœnas dicti u-
satici, et aliorum eidem applicabilium. Supplicat propterea, et alias
fisci procurator regia curia, de predictis inquire, culpabiles capi, bo-
na eorum inventari, et sub tuto ponni, procedi, et enantari, Secundum
mentem, seriem, et tenorem dicti usatici, et aliorum eidem
applicabiliū, et in omnibus iustitia complementū fieri et ministrari,
iuribus fisci semper saluis, officio Regio implorato. Quæ licet, etc.

Altissimus &c.

N. fisci aduocatus.

Decretatio. Magnificus N. index regia curia, quo citius et se-
creius fieri possit informet se de contentis in praeserta querela

et serua-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 17.

Et seruata forma dicti usatici, et aliorum eidem applicabilium super supplicatis et alijs in personam nostram debite prouideat.

Prouisa per Excellentissimum Dominum
Locum tenentem generalem die. 19. Aprilis. 1603.

N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis. — Recepta dictis die, et anno, facto verbo in Regio concilio prouidet quod aliquis ex regijs algutZirijs accedit ad loca Principatus Cathalonie et Comitatuum Ruscilionis, et Ceritania, quo oportuerit, qui inquirat, inquisita fortificet, quos culpabiles inuenierit capiat, et ad carceres regios Barcinona adducat, bona eorum inuentariet, et sub tuto ponat, et alia faciat necessaria et oportuna, iuxta mentem et practicam dicti usatici, et aliorum eidem applicabilium: et pro his fiant instructiones commissiones, et litterae iuxta regia curia stylum.

.N. Index regiae curiae.

Postea in vim dictæ prouisionis expediuntur regi commissarij per Regentem Regiam thesaurariam ad illam exequendam cū memoriali, seu memorialibus, iuxta formam supra in regalia usatici Authoritate & rogatu scriptā. Et commissarij deinde procedunt ad inquirendum, & capiendum. Et casu quo reus capiatur, proceditur contra eum in omnibus, vt in causis ordinarijs; exceptis defensionibus rei, quæ debent fieri in forma supplicationis, nō in forma cedulæ, & exceptis sententijs tormentorū, & diffinitiuis, quæ sūt in prima persona Domini Regis, aut eius locum tenentis generalis.

Cap. 17. De processu regalæ in vim usatici. Iudicium in curia datum.

1. Regalia in vim usatici iudicium in curia datum introducta est in fauorem Domini Regis, et totius Reipublicæ, et in odium delinquentium.
2. Rex solus est qui potest facere processum in vim usatici iudicium in curia datum.
3. Verbum iudicium in iure multis modis sumitur.
4. Appellare non licet a Principis sententia, sed supplicare.
5. Sententia Principis tenenda et obseruanda est, adeo, quod contra dolose contravenientes potest procedi, per pro-

processum regaliae in vim vsatici iudicium in curia datum. Et qualiter hoc intelligatur, & passim obseruetur. vide ibi.

6. *Differentia inter regaliam vsatici iudicium in curia datum, & alias regalias.*
7. *Forma supplicationis offerendae per fasci procuratorem ad inchoandum processum regaliae in vim vsatici iudicium in curia datum, & in calce forma prouisionis.*

Heorica huius regalię legitur in vsatico. iudicium in curia datū. Cuius vsatici verba hęc sunt. Iudicium in curia, vel à iudice de curia electo, ab omnibus sit acceptum, & omni tempore secutum: & nullus aliquo ingenio, vel arte, ausus sit recusare. Quod si fecerit, vel facere voluerit, persona sua cum omnibus quę videtur habere veniat in manu Principis ad suam voluntatem faciendam: quia qui iudicium curiæ recusat curiam falsat, & qui curiā falsat, Principem damnat, & qui Principem vult damnare, punitus & damnatus sit omni tēpore ipse & cuncta sua progenies: quia demens est, & sine sensu, qui sapientiæ & scientiæ curiæ vult resistere, vel cōtrafactare, in qua sunt Principes, Episcopi, vel Abbates, Comites, & Vicecomites, & Vassallores, Philosophi, & sapientes, atque iudices.

1. Hęc regalia quę fundata est ex isto vsatico, est vna de principibus regalijs Domini Regis in sui fauorem & totius Reipublicæ, ac in odium delinquentium introducta. ita Marquili. in dicto vsatico. notab. 3. Et adeò est hęc regalia propria Domini Regis, & eius ossibus affixa, quod ipse solus, & non aliis potest facere processum in vim dicti vsatici; quemadmodū, & ipse solus facere potest processus regaliarum in vim vsaticorum Simili modo, authoritate & rogatu, Camini, & Moneta, ut supra latius ostensum est. ita Marquili. in dicto vsatico. versicu. Sed contra prædicta.
3. Et pro intellectu huius regalię debes prænotare, quod quamvis verbum iudicium in dicto vsatico positum in iure sumatur multis modis, quos in eodem vsatico practici referunt, ad quos te remitto,
4. tamen ibi sumitur pro Principis sententia à qua non licet appellare, sed supplicare tantu ad ipsum met Principem: cum in temporibus superioribus non recognoscatur. vt in l. l. ff. à quib. appell. non licet. & facit pro his tex. in l. fi. C. de legib. vide etiam praticos in dicto vsatico ita sentientes.
5. Et prædictis prænotatis ex dicto vsatico, quantum attinet ad institutum nostrum, & ad practicā qua in vim illius utimur colligimus. ex dicto vsatico, quod iudicium siue

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap.17.

sue pronuntiatio , vel sententia Principis, vel lata ab aliquo iudice eo p̄sente , & nomine suo, ab omnibus obseruari debet,& in aliquo minime cōtraueniri, si min⁹ potest Dominus Rex cōtra huius modi sententijs resistentes , & eas dolose non obseruantes procedere per processum regaliæ, in vim dicti vſatici. Iudicium in curia datum. ut expresse probatur in cod. vſati. & ibi per praticos.

Sed intellige prædictam conclusionem procedere, & locū tantum obtinere,cōtra eos qui in causa citati fuerunt,contra quos tanquam sententiam in dicta causa latam non obseruantes , vel contra venientes, proceditur & procedi potest, per processum regaliæ in vim dicti vſatici. Secus vero, quando nō fuissent citati in causa: quia tunc contra tales nō citatos, & sententiæ regiæ contrauenientes, proceditur via ordinaria pro modo

& qualitate delicti,& cōtra factio-
nis. Et ita vidi pluries in Regia au-
dientia tentum & obseruatū fuiſ-
6 se : vnde not. differentiā inter hāc
regaliam, & alias supradictas re-
galias. Nam aliæ quæ fiunt in vim
vſaticorum Simili modo, Camini
& stratæ, Authoritate & rogatu,
& Moneta. fiunt casui tātum, nec
opus est, quòd tempore quo rega-
lia fit constet de delinquentibus,
sed postea facta regalia, de illis in
quiritur. Hæc autē quæ fit in vim
huius vſatici iudicium, non solum
fit casui , sed & personis simul:
quia cōstare debet, de his qui sen-
tentia contra fecerunt. Et hoc iu-
re vtimur.

7 Forma autem supplicationis
per fisci procuratorem regiæ cu-
riæ offerendæ ad incohādum pro-
cessum regaliæ in vim huius vſa-
ticci debet fieri mutatis mutandis,
in forma sequenti.

*Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.*

Die.28: Aprilis. 1603. ad relationem magnifici. N. Doctoris Re-
giae audientiæ fuit lata quædam diffinitiua sententia in causa
vertente inter. N. ex una, et. N. parte ex altera, in qua fuit decla-
ratum, etc. narra in summa declarationem regiam, et postea di-
ces. Deinde die.3. Maij. 1603. fuit prouisum quod fieret executio di-
cta regiæ sententia, et ideo fuerunt litteræ executoriales expeditæ.
13. eiusdem mensis Maij. Denique vigore dictarum litterarum die
17. prædicti mensis dictus. N. fuit missus in possessionem bonorum
dicti.

De processu regalia in vim usatici iudicium in curia datū. 105
dicti. N. & præcipue cuiusdam agri siti in termino. N. in loco voca-
to. N. & licet dictus. N. in possessionem dicti agri, & fructuum in il-
lo existentium perceptione per neminem molestari debuerit, nihil
lominus tamen, quidam filij perditionis de præsentī mense non du-
bitarunt segetes dicti agri, vi vel clam à dicto agro asportare contra
ueniendo dicta regia sententia, & incidendo in pœnas usatici Barci-
nonæ incipiētis iudicium in curia datum. Id circa, & alias, fisci pro-
curator regia curia exhibens prædictam regiam sententiam, littera-
ras executoriales, instrumentum possessionis, & informationem su-
per his receptam, ut in serantur supplicat amplius inquire, & culpa-
biles capi, bona eorum inuentari, & subtuto ponere, procedi, & ena-
tari secundum mentem, practicam & stylum dicti usatici, & alio-
rum eidem applicabilium, & in omnibus iustitia complementum fie-
ri & ministrari. Quæ licet, etc.

Altissimus, &c.

N. fisci aduocatus.

Prædictæ supplicationi, seu in illius calce fieri debet decretatio se-
quens.

Magnificus. N. index regia curia quo sitius & secretius fieri
possit informet se de contentis in præsentī quærela, & seruata for-
ma dicti usatici, & aliorum eidem applicabilium, in personam
nostram debite prouideat.

Prouisa per Excellentissimum Dominum
Locumtenentem generalem die. 22. Apri-
lis. 1603.

N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis. — Recepta dicta die, facto verbo aliquis ex
regijs algutzirij accedit ad omnia loca Principatus Cathalonia,
& Comitatuum Ruscilonis & Ceritania, quo oportuerit qui inqui-

O rat,

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 18.

rat, inquisita fortificet, & N. & N. loci de. N. capiat, et ad regios carceres Barcinona adducat, & alia faciat iuxta practicam, & stylum dicti usatici, & aliorum eidem applicabilium, & pro his fiant, & expediantur commissiones, & prouisiones oportuna.

N. Index regiae curiae.

Et capto seu captis reis, proceditur contra eos in omnibus, ut in causis ordinarijs exceptis scedula & deductionibus quæ fieri debent in forma supplicationis, & non in forma scedula, sicut in alijs regalijs, & exceptis sententijs tormentorum & diffinitiuis quæ fiunt in prima persona Domini Regis, aut eius locumtenentis generalis.

Capit. 18. De forma
procedendi ad faciendam regiam propter causæ connexitatem.

*Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.*

IN Ciuitate Vici diebus elapsis de mense Aprilis, fuit secuta quædam rixa inter. N. et N. & alios ex una, & una, & N. parte ex altera, in qua rixa quadam filij perditionis fecerunt validam resistentiam. N. assessori ordinario vicarij dicta Ciuitatis, & ratione dictæ resistentia facta dicto. N. fuit formatus processus regalia. Et quia ad auditum fisci procuratoris regiae curiae peruenit, quod occasione dictæ rixæ de qua fuit formata regalia, postmodum inter easdem partes, & nos valitores & fautores sunt sequentes plures alia rixa, & signanter

De processu in crimen laſæ Mageſtatis in primo capite. 106

ter de mense Aprilis proximé effluxi fuit noctu, et hora captata vulneratus. N. in capite de quo vulnere positus fuit in periculo, et dis crimine vita Quod de iictū perpetratū fuit, (ut ita perceptum est) causa et ratione dictæ prioris rixa. Et cum propterea causa sit iam effecta cōſistorialis ratione dicti processus regalia, et inquisitio illius cū dependentibus annexis et cōnexis pertineat et spectet ad vestrā Excellentia, et Regiū conciliū, supplicat propterea fisci procurator regia curia, præſente causam vulnerū illatorū dicto. N. cū eius depē detibus ad ſe ſuumq; Regiū cōciliū euocari, et illā cōmitti magnifico. N. cui cauſa dictæ regalia fuit cōmiffa: qui inquirat, et culpabiles capi faciat, et iūnib; iustitia cōplēmetū ministret. Quæ licet, etc.

Altissimus &c.

N. fisci aduocatus.

Decretatio. Magnificus. N. recognoscat supplicata, et verbum faciat.

Prouisa per. N. Regentem Can-cellariam die. 27. M. ij. 1603.

N. Scriba mandati.

Postea si recognitis supplicatis, et facto verbo in Regio concilio, videbitur causam debere euocari, scriba mandati facere debet ſequentem decretationem. Euocata cauſa prætextu quo supplicatur, committatur magnifico. N. qui ſu per supplicatis debite prouideat.

Et incontinenti iudex conſecutive faciet prouisionem ſequen tem.

Recepta die. 29. Aprilis. 1603.
facto verbo in Regio cōcilio pr uidet, quod aliquis ex Regijs Algutzirij accedat ad Ciuitem vici, et ad omnia loca Prin

cipatus Cathalonia, et Comita-tuum Ruscilionis et Ceritania, qui inquirat, inquisita fortifi-cet, et quos culpabiles inuenierit capiat, et alia necessaria, et oportuna faciat, et p̄ his fiat et expediантur litteræ commiſſiones, et prouisiones oportuna.

In reliquis vero huius proces-sus procedetur, prout in alijs regalia processibus dictum est.

Cap. 19. De processu in crimen laſæ Mageſtatis in primo capite.

1. *Læsæ magestatis crimen in primo capite pluribus potest cōmitti modis.*
2. *Læsæ Magestatis crimen in primo capite committit, qui facit tractatum cōtra personam Domini Regis, vel illius statum, vel Reipublicæ.*
3. *Læsæ Magestatis crimen in primo capite committit, qui venit in bellū armatus contra suum Principem.*
4. *Læsæ Magestatis crimē in primo capite cōmittit, qui cū hostibus Do. Regis pacē, & amicitiam contraxerit.*
5. *Læsæ Magestatis crimen committit qui castra Regis tāquam hostis inuadit.*
6. *Læsæ Magestatis crimen committit in primo capite custos arcis, seu castri, qui illud tradit hostibus.*
7. *Læsæ Magestatis crimen committitur contra Principem non recognoscētem superiorem, vel contra Rēpublicam, quæ sibi ipsi præses est.*
8. *Confiscatio honorū delinquentiū in crīmine læsæ Magestatis locū obtinet.*
9. *Gōfiscatio honorū in crīmine læsæ Magestatis fit à lege licet non sortiatur effectū, nisi secuta hominis sententia.*
10. *Processus in crīmine læsæ Magestatis, in primo capite forma.*

1. Mprimis nos sci-
re oportet, crīmē
hoc læsæ Magesta-
tis in primo capi-
te pluribus modis
posse cōmitti: quos rescenset Gi-
gas. de crimi. læsæ Mages. in ru-
bri. qualiter & à quib. & Francis.
Luca. de priuileg. fis. in secunda
parte principali. i rubri. de crimi.

- læsæ Magesta. quos etiam allega-
uit lul. Clar. in §. læsæ Magestatis,
in prin. Et huius criminis à Docto-
ribus plura ponuntur exempla. Et
primo de subdito qui facit tracta-
tū contra personam Dñi, vt in ca-
su in quo consuluit Socin. Iuni. cō-
fil. 105. lib. 3. & Alciat. consil. 456.
vel contra statum Principis, vel
Reipublicæ. vt in casu Bal. consil.
58. & sequen. lib. 1. & Alexan. con-
sil. 13. lib. 6. & Iason. consil. 86. lib.
3. 3. Alciat. consil. 453. Secundo de
illo qui venit armatus in bellum
contra suū Principē. vt in casu Al-
ciati in consil. 467. Tertio, de eo
qui cū hostibus Dñi Regis pacē &
amicitiā cōtraxerit. vt in casu De-
cij cōfil. 604. 605. & 690. & Gram-
mat. cōfil. 13. &. 31. Quarto, de illo
qui tētauerit tāquam hostis occupa-
re castra, vel Ciuitates ipsi⁹ Dñi. vt
in casu Iul. Cla. in dicto. §. crīmē
5. læsæ Magest. in prin. Quinto de il-
lo, qui castra Regis tāquam hostis in-
uaserit. vt in casu Ruini. consil. 1. &
6. 2. lib. 5. Sexto de custode arcis seu
castri, qui illud tradit hostibus. vt
in casu Nicol. Boer. de custo. cla-
ui. num. 25. vel denique de illo qui
reuelauerit secreta Principis, vt
in casu Marfil. consil. 1.
7. Prædicta autem crīmina com-
mittuntur contra Reges, & Prin-
cipes qui non recognoscunt supe-
riorem, & etiam contra Ciuita-
tem, quæ etiam superiorem non
recognoscit: quia sibi ipsi præses
est,

est, prout omnes concludunt Do-
ctores. vt refert Gigas. de crimi-
laſæ Mageſ. fol. 30. q:28. & Bossi.
in titu. de crimi. laſæ Mageſ. nu-

8. **ſi.** Et in hoc crimen bona delin-
quentium confiscantur. vt dicit
glos. in auth. bona damnatorum.
C. de bon. proſcrip. in verbo
fisco. quam glos. ſequuntur Do-
ctores. vt dicunt Cepola consil.
crimin. 17. in. 4. dubio. & lul.
Clar. in. §. laſæ Magifatatis. in
9. versi. Præterea. Statim enim quòd

*Excellentissime Damine
Locum tenens generalis.*

Exiftentibus in profundo malorum. N. & N. huus patriæ &
Principatus originarijs electis à pace & treuga inimicisq; ſacra
& Regia Mageſtatis delatis de pluribus homicidijs, & reſiſtentijſ,
& alijs enormiſsimis criminib; & delictis, per eos commiſſis, et per
petratis, propterquæ. et alijs fuerunt & ſunt processati processibus
regalia factis in vim uſaticorū Barcinona, et alijs addendo mala
malis nō dubitarūt his pxime lapsis diebus una cū cohadunatione,
et ſocietate aliorū prauorum et inimicorū delatorū capere habita-
tores praefentis Principatu Cathalonia, et Comitatū Ruscilionis et
Ceritania, vassalloſq; S.R. Mageſtatis, et signāter nobilē. N. procu-
ratorē generale vicecomitatū Capraria, & debasso, illū ſeu illos ſe-
cū captiū, et captos per vim deferendo, & transportando, ad partes, et
terrās Regis. N. hostis et inimici praefata S. R. Mageſtatis, ipſoſq; in
manib; dictorū inimicorū ponendo, et cum dicto Rege. N. et ſeu ge-
tibus inimiciſ praefata S. R. Mageſtatis, et noſtriſ confederando, et cū
eſde padiſcendo, dictū Principatū Cathalonia, et Comitatus Rusc-
ilionis, et Ceritania, cū vassallis dieti Regis. N. et alijs inuadere, et
deuafare, prout cū dictis inimicis ingressus fuit dictū Principatū,
et Comitatus ſimilia faciendo et perpetrando ſecreta huus patriæ
Principatus et Comitatum reuelando, crimen laſa Mageſtatis

perpetratū est hoc delictum illius
rei dominiū, & administrationem
bonorum ſuorum amittūt: quia à
lege dicta bona ipſo iure confiſca
tur; licet confiſcationē ſortiatur
effectū, niſi ſecuta ſententia homi-
nis, per quā declaretur, reū incur-
riſſe in crimen laſæ Mageſtatis.

Et dato quòd contra aliquem
impeditum de hoc crime procedendū ſit, curabis formare pro-
cessum inſante fiſci procuratore
modo & forma ſequenti.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 19.

in primo capite, & alia crimina & delicta committendo, & perpetrando. Idcirco & alias, fisci procurator regiae curiae predictae omnia & singula Excellentiae vestre humiliter exponendo supplicat de predictis omnibus & singulis inquire, & contra predictos, & quemlibet ex ipsis, et quoscunque alios qui eisdem, & cuiilibet ex ipsis consilium, auxilium, fauorem, et iuuamen dederunt, & dabunt, & in predictis consenserunt, & consentient, & eos qui scierint ipsos fuisse & esse nunc vel in futurum in aliqua parte seu partibus dictorum Principatus, & Comitatuum, & non denuntiauerint in continenti vestre Excellentiae & regiae curiae tanquam rebelles & delatos de criminis lese Magestatis in primo capite procedi, & enantari: personas & bona capiendo & puniendo, & regijs erarijs dicta bona confiscando, & rigide procedendo, prout in criminis lese Magestatis in primo capite solitum est fieri, & puniri debent. Ac etiam supplicat, quod pro his expediatur, & fiant litterae oportuna & necessaria iuxta stylum regiae curiae. Et licet de predictis notoriis & manifeste constet, ad ubiorem cautelam, et si & quatenus opus sit exhibet & producit regium edictum propter bellum praecognitiones, processus, & alia acta, prout designabuntur iuribus fisci semper saluis. Quae licet, etc.

Altissimus &c.

N. fisci aduocatus.

Predictae supplicationi fit decretatio sequens.

Magnificus. N. iudex regiae curiae recognoscat supplicata, & super ipsis debite prouideat.

Prouisa per Excellentissimum Dominum
Locumtenentem generalem die. 29. Aprilis. 1603.

N. Scriba mandati.

Tunc iudex curabit recipere informationem de contentis in supplicatione per viam inquisitionis, & constito de supplicatis, procedet ad faciendam prouisionem sequentem.

Rece-

De processu in criminis laſa Mageſtatis in primo capite. 108

Recepta die 18. Maij. 1603. facto verbo in Regio concilio prouidet, quod N. et N. citentur & compareant personaliter intra decem dies coram sua Excellentia, & regia curia ad dandum rationes de criminis laſa Mageſtatis, in primo capite de quo impetuntur per fisci procuratorem regia curiae, cum comminatione, quod alias elapſo termino procedetur contra eos, & quemlibet ipsorum, et eorum bona, prout in ſimilibus ſolitum eſt fieri, & ſi opus fuerit citentur per edictum, ſeu praconium, & pro his fiant et expediantur litteræ, praconitzationes & prouisiones ſolitæ, & oportuna, & inſerantur ſeu conſuantur exhibita.

N. Iudex regiae curiae.

Postea in viam ſupra dictæ prouisionis ſunt expediendæ litteræ citatoriae, & debent fieri in forma ſequenti.

P H Ilippus diuina fauente clementia Rex, etc.

*D*O N Ioannes Teres miseratione diuina Archiepiscopus Tarraconæ, Consiliarius Locumtenens et Capitaneus generalis pro S.C. & R. Mageſtate in Principatu Cathalonie, & Comitatibus Rusclionis et Ceritania, Pere Cucala villa Ruipulli humili ſuppli catione pro parte fisci procuratoris regiae curiae coram nobis et in re gio concilio oblatæ percepimus, quod te exiſtente in profundo malorum & N. vulgo dicto lo bastart Cabruja huius patriæ Cathalonie originarijs, electis à pace et treuga, inimicisq; dictæ Regiae & Catholice Mageſtatis, delatis de pluribus homicidijs, et refiſtetijs officiabibus regijs factis, incendijs, sacrilegijs, latrocinij, et alijs enormiſsimis perpetratis, atque et alijs processatis processibus regalia factis in viam vſaticorum Barcinonæ, & alias nouiſſime processatis de reſiſtentia, et nece temerario ausu perpetratis in personam de N. Locumtenentis nostri generalis, et addendo mala malis de diuersis capturis his proxime diebus lapsis, una cum cohadunatione, & ſocietate aliorum deprauatorum inimicorum dictæ Regiae Mageſtatis factis de nonnullis habitatoribus dicti Principatus Cathalonie vassalis eiusdem Regiae Mageſtatis, et signanter de capture

O 4   facta

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 19.

facta de dicto regio. N. & de trāsportatione eorum per eum ad partes, & terras de N. hostis & inimici p̄afata Regia Magestatis ponendo eos in manu & posse d̄ictorum inimicorum, cōfederādo & paſſcendo cum eisdem, bona Cathalanorum inuadendo, & de vastādo, ingressus cum d̄ictis inimicis in eosdem Principatum & Comitatus faciendo, & secreta huius patriæ d̄ictis inimicis reuelando, crimen laſa Magestatis in primo capite, & alia enormissima crimina & delicta committendo, & perpetrando, ea propterea suppli- cat nobis humiliter, ut super p̄adictis omnibus & singulis inquirere & contrate, & alios p̄adictos, & quemlibet ex ipsis, & quoscunque alios tibi, & eisdem, & cuilibet, cum ipsis consilium auxilium, fauorem & iuuamentes, & etiam contra illos qui tibi, & eisdem derunt, & in p̄adictis concenserunt procedere & enātare personas, & bona capiendo, & puniendo, eorumq; bona regijs erarijs confisan- do, & contra eos qui scuerint te & ipsos fuisse, & esse nunc vel in fu- turum, in aliqua seu aliquibus partibus d̄ictorum Principatus & Comitatuum, & nobis, regi&q; curia in continentia non denuntiaue- rent, tum quia rebelles, et delatois de crimine laſa Magestatis, in pri- mo capite, & rebellionis, prout in crimine laſa Magestatis solitum est fieri et puniri debeant, etiam procedere et enantare, et alias sibi de congruo iuris et iustitiae remedio prouidere dignaremur, prout h̄c et alia in dicta supplicatione ad quam habetur relatio latius cō- tinetur. Vnde attenta p̄adicta supplicatione, et humiliter supplica- tis in eadem, eisque tanquam iustis, et rationi consonis benigniter annuentes, p̄ecedente legitima informatione, per dilectum consilia- rium Regium. N. utriusq; iuris Doctorem iudicem regiæ curia: super p̄adictis recepta, cui huiusmodi negocium à nobis est commis- sum, factoq; per eum verbo in dicto Regio concilio, harum serie de- certa scientia deliberate, et consulto, te citamus, tibique dicimus et mandamus, ut compareas personaliter intra decem dies post nostrā huiusmodi tibi vel contra te faciendam citationem in dicta villa Riuipulli, in domo unde originem trahis, vel in alijs locis oportunis in ante a continué numerandos, coram nobis, et in regia curia, addā- dum,

dum rationes de crimen laſa Mageſtatis, in primo capite, de quo im-
petitus es per dictum fisci procuratorem regia curia, & alias perse-
cuturus huiusmodi causam, & omnes et singulos illius actus, usque
ad ſententiam diffinitiua inclusiue, alioquin lapso dicto termino,
quem tibi præcife & peremptorie assignamus, niſi comparueritis, ut
præfertur procedemus, & procedi mandabimus in prædictis contra-
te, & bona tua vt iuris fuerit & rationis, & prout in ſimilibus fo-
litum eſt fieri, tua absentia in aliquo non obſtantē: verum contuma-
cia exigente. Datum Barcinone. die. 22. Maij. 1603.

Lo Archebisbe.

Vt. N. Regens.

Vt. N. Regens Thesaur.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex regia curiae.

Sub ſimiſi forma expediri debent litteræ citatoriæ, vniuſ cuiusque ex
delatis, quæ intimantur, aut personaliter, aut in loco habitationis illorū,
aut in loco originis.

Potest etiam fieri ſupra dicta citatio per edictum, ſeu præconium, &
caſu quo ita fiat eſt facienda ſub forma ſequenti.

A RA hojats tothom generalment queus notifiquen, y fem à sa-
ber de part del Excellentissim Señor Don Iuan Teres per la
gracia de Deu y de la S. ſede Apoftolica Archebisbe de Tarragona,
Confeller, Lloctinent y Capita general de la S. C y Real Mageſtat
en lo Principat de Cathaluña, y Comptats de Rossello y Cerdanya,
que à humil ſupplicatio per part del procurador fiscal de la regia
cort, deuant ſa Excellentia, y en lo Real concell presentada à effecte,
que eſſent Pere Cucala de la vila de Ripoll, y N. dit lo bastard Cabru-
ja en lo profundo dels mals que eſſer poden, y eſſent gitats. etc. inſera-
tur narratiua superioris citationis. De hont atessa la dita ſupplic-
atio, y les coſes en aquella ſupplicades, ab ſerie y veu de la present pu-
blica crida, de certa ſcientia, y deliberadament, y consulta cito, y per
citat hauer vol à tots los dits de ſus nomenats delats y enemichs de
ſa Mageſtat, y en aquells dia y mana, y à quiuſcu de aquells que com-
pare-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 19.

pareguen personalment dins deu dies apres de la publicatio de la present crida en auant comptadors, y continuament venidors devant de sa Excellentia, y en la real cort, pera dar raho de dit crim de la sa Magestat, del qual per dit procurador fiscal son impetits, y altrament pera proseguir la present causa: y tots y sengles actes de aquella, fins à sententia diffinitiva inclusiuament. Altrament, passat lo dit termini, lo qual à ells precisament y peremptoriament assignant, sino comparexen com es dit, procehiray y procehir manara en les predites coses contra ells, y bens llurs conforme ser a trobat fahedor de dret y raho demanara, y conforme en semblants actes es acostumat de fer: llur absentia en res no obstant, empero cõtumacia exigint. E perque no pugan alguna ignorancia allegar, manasa Excellentia, la present publica crida esser feta y publicada per los llochs acostumats de la present Ciutat de Barcelona, y altres Ciutats, viles y llochs acostumats del Principat y Comtats, y quarts si, qui guardar si ha, etc.

Lo Archebisbe.

Vt. N. Regens.

Vt. N. Regens Thesaur.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex regiae curiae.

Huiusmodi præconio sigillato sigillo paruo regio & registrato, & publicato per loca solita Barcinonæ, cum sono quatuor tubucinarū, atque elapsō termino in eo præfixo, debet fisci procurator procedere ad accusationem contumaciæ. Quod faciet in forma sequenti.

Excellentissime Domine

Locum tenens generalis.

Fisci procurator regiae curiae accusat contumaciam aduersus et contra Petrum Cucala, et N. dictum lo bastart Cabruja legitime citatos, et non comparentes, supplicans illa admissa, iustitiam fieri et administrari, contra ipsos procedi, et enantari, ita et prout per fisci procuratorem fuit supplicatum. Et exhibet, et produ-

De processu in crimen laſa Mageſtatis in primo capite. 110
producit litteras citatorias, & illarum praesentationem, prout ecce.
Qua& licet, &c.

Altissimus, &c.
.N. fisci aduocatus.

Decretatio. Remittatur relatori causa, qui super supplicatis in personam nostram debite prouideat.

*Prouisa per Dñm Locumtenentem
generalem die. 24. Maij. 1603.*
N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis. Recepta die 24. Maij 1603. admissa contumacia si et in quantum inserantur seu consuantur producta, & portetur processus, & intimetur.

N. Iudex.

Et intimatione in valuis regiae curiae facta, interim, & in quantum fieri possit, fortificetur inquisitio.

Postea fisci procurator debet petere ad sententiam assignari sub forma sequenti.

*Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.*

*A*D sententiam seu declarationem faciendam assignari, contra Petrum Cucala, &c. dictum lobastard Cabruja, legitimē ci tatos, & contumaces, quam contumaciam iterum accusat fisci pro curator, supplicans illa admissa, dictam sententiam ferri, & exequi, et procedi contra predictos, et quemlibet ex ipsis et bona illorum, ut alias fuit supplicatum: iuribus fisci semper saluis. Qua& licet, etc.

Altissimus, &c.
.N. fisci aduocatus.

Decretatio. Remittatur relatori causa, qui in personam nostram super supplicatis prouideat.

*Prouisa per Dominum Locum
tenentem generalem, die, etc.*

N. Scriba mandati.

Proui-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 19.

Prouisio iudicis. — Recepta die. 29. Maij 1603. admissa contumacia, si et in quantum assignat ad sententiam ad diem crastinam; et intimetur.

N. Iudex

Et fieri intimatio in valuis regiae curiae.

Sequitur nunc sententia in forma sequenti proferenda.

NO S. Don Ioannes Teres miseratione diuina Archiepiscopus Tarracona, Consiliarius Locumtenens et Capitaneus generalis, etc. visis supplicationibus fisci procuratoris regiae curiae oblatis, contra Petrum Cucala, et. N. dictum lo bastard Cabruja originarios Principatus Cathaloniae legitimè citatos, contra quos contumacia fuit accusata, et non comparuerunt intermino, nec post, delatos de pluribus homicidijs, et resistentij regijs officialibus factis et nouissimè de resistentia facta Michaeli. N. regio aliquid Lirio, et de captiva nobilis. N. et illius transportatione ad Regnum Francia, et ad hostes dictæ Regiae Magestatis opera rebellionis, et infidelitatis faciendo crimen laesa Magestatis in primo capite, et alias committendo. Visis processu, et testibus super his receptis, et litteris citatorijs, et relationibus de eisdem factis, et contumacijs accusatis. Visis omnibus actitis, et denique toto processu, et eius meritis consideratis, visis alijs videndis, et attentis attendendis, sacro sanctis Euangelijs coram nobis positis, et illis reverenter inspectis, ut de vultu Dei nostrū procedat iudicium, et oculi mentis nostra cernere valeant, quod aquum, et iustum est, visa assignatione ad sententiam, ad quam proferendā iterum, et ad cautelam cum praesenti assignamus, insequendo conclusionem in Regio concilio factam, pronuntiamus, sententiamus, et declaramus in hunc qui sequitur modum.

Attento, quod per merita processus, et alias, constat dictos Petru Cucala, et. N. dictum lo bastard Cabruja fuisse legitimè citatos, et eorum contumaciam accusatam, et non comparuisse, et sic et alias legitimè constat de intentione fisci procuratoris, ideo, et alias pronuntiamus, sententiamus, et declaramus, omnes, et singulos prædictos

cōtos esse rebelles, & infideles Regiæ Magestatis, & totius Principatus Cathaloniae, & Comitatuum Ruscilionis & Ceritaniae, & conse quenter crimen rebellionis, infidelitatis, et lœsa Magestatis in primo capite commisisse, & eorum bona esse confiscata, & erarijs regiæ curiæ applicanda, prout cum praesenti applicamus. In super declaramus esse procedendum contra quoscunque fautores, receptatores, consiliatores, & auxiliatores prædictorum rebellium, & illorum bona, & quod pro his fiant & expediantur prouisiones, commissiones, præconia, & alia oportuna.

Vt. N. Regens.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex.

Lat a per Excellentissimum locum tenentem generalem in quadam aula domus eius propria habitationis, & lecta per. N. Regium mandat scribam die, etc.

Postea in vim dictæ regiæ sententiæ, prædictus Petrus Cucala, & N. dictus lo bastard Cabruja debent voce præconia pro rebelibus, & in fidelibus Regiæ Magestatis & Reipublicæ, & delatis de criminis lœsa Magestatis publicari, ne per aliquos illis detur fauor, auxilium, consilium, & iuamen, nec eos in suis domibus terminis, locis, castris, & iurisdictionibus sustineant: sub etiam præcepto, quod vbi cūque sciuerint eos habitare, & delitescere, darēt suę Excellētiæ, & regiæ curiæ sub poenis iuxta regiæ curiæ practicam & stylum, in similibus apponendis, & alijs de iure appositis.

Notate quod hæc praxis dedu

citur ex titulo, & præsertim ex. l. i. de his qui latrones, & alijs crimi. reos occul. vbi cauetur, ne cui quam liceat alienum delictū occultare, neque delinquentes pati, quod in suis possessionibus quiescant, & delitescāt, immo propter dictam occultationē dicitur, quis delictum facere suum iuxta tradita, per Bal. in l. i. dicto titu. de his qui latro. & alijs crimi. reos. occul. num. 2. & probat tex. in l. pen. C. ad legem Iul. de vi publi. Fit enim hæc publicatio, vt omnes plenam habeant sciētiā horum facinorosum hominum, & ne postea ignorantia excusentur à poena, vt ibidem per Bal.

Et facto dicto præconio, ac casu quo

quo procedendum sit contra fautores, receptatores, & auxiliatores facinorosorum hominum, fisci procurator curabit contra illos formare processum in forma sequenti:

Cap. 20. De processu contra fautores, receptatores, & auxiliatores facinorosorum hominū electorum, á pace & treuga.

1. *Socius criminis dicitur, qui pro occultando latronem illum capere omittit.*
2. *Sustinentes in suis possessionibus criminosos, quomodo de iure puniantur.*
3. *Receptare quid propriè sit.*
4. *Receptare delinquentem dicitur ille, qui præbet ei alimenta.*
5. *Receptatores puniri, quando scienter crimeū fautoriae, & receptionis committūt.*
6. *Fautores electorum á pace & treuga tenentur constitutionibus, pacium & treugarum.*
7. *Rex non potest procedere cōtra electos á pace & treuga, per processum fautoriae, nisi præcedente monitione, quod infra certum temporis spaciū á dicta fautoria desistant.*
8. *Fautores electorum á pace & treuga, si moniti á fautoria non desistunt, possunt publicari, etiam pro eieclis á dicta pace & treuga.*
9. *Relatio litterarum monitoriarum, fautoribus electorū, á pace & treuga præsentatarū, á portarijs per quos littera-*

ræ mittuntur facienda est, sub poena priuationis officij, & fustigationis.

Fautores electorum á pace & treuga arbitrio iudicis puniuntur.

II. Forma confisiendi processum fautoriae,

O Ntra fautores, receptatores, & auxiliatores facinorosorum hominū variæ fuerunt cōditæ leges, varias quoque pœnas statuentes. Iure enim cautum est,

1. cum socium dici criminis, qui pro occultando latronem, illum capere omittit, & tales sic alienum delictum occultantes, propter dictā occultationem delictum facere suum dicuntur. l. 1. & notatur hæc in tota illa rubri. C. de his qui latro. & alijs crimi. reos occul. Præterea in. l. 2. eiusdem titu. Archadius Imperator statuit, dominos prædiorum, seu procuratores vel primates possessionum, cum criminosi in suis possessionibus latitant, impunes non manere si præsentes, & scientes vltro non obtutelerint, vel admoniti eos exhibere distulerint. Nam dominus quidem possessionis dominio priuat: procurator vero, seu primates perpetuo exilio subiacere debent. est etiam tex. in. l. 1. C. de falsa mone. ibi. quis autem militum huiusmodi personam de custodia exire fecerit, capite puniatur. videte quoque tex. in. l. 1. C. de deseritorib.

- torib. & occultatorib. lib. 12. & in.
l. cū ancillis. C. de incest. & in vti-
lib. nuptijs. Quibus quidem iuri-
bus legitimē constat, fautores, re-
ceptatores, & auxiliatores delin-
quētum respectiuē puniēdos esse.
3. Receptare enim proprium est ab-
scōdēdi causa refugiū reo præsta-
re in suo agro, vel edificio, alieno
ve, de quo est casus singularis in l.
1. §. quod autem ait prætor. versi.
Et est propriè. ff. de seruo corrup-
tenet Salycket. in l. 1. C. de his qui
latro.
4. Prædictis addo præbere quoq;
illis alimenta qui pacem publicā
perturbant receptare dici, contra
quos lege regia dispositū, est pro-
cedi posse præcedente tamen pro-
visione de capiatur in scriptis fa-
cta, & seruata forma processuum
via ordinaria. vt in cap. curiæ. 4.
Regis Philippi, in curijs Montiffo-
ni Anni. 1585. & est nunc cap. fi. in
titu. de fautoria in noua compila-
tio.
5. Verum prædicta obtinere lo-
cum, ac intelligenda esse existima-
mus, quando hoc fautores & re-
ceptatores scienter faciunt. l. 2. C:
de his qui latro. ibi scienter non
obtulerint. facit text. in. l. si quis
forte. C. de desertorib. & occul.
lib. 12. ibi sciens prudensq; com-
miserit. adeò quod existimat Bal.
in dicta. l. 1. C. de his qui latro. re-
quiri plenam scientiam, quantum
ad imponendam pœnam corpo-

ralem argumen. tex. in. l. in lege. ff.
ad leg. Cornel. de sicar. & quan-
tum ad imponendam pœnam mi-
tiorem, quæ ex culpa consuevit
imponi sufficere scientiam per fa-
mam, vel suspicionem, vt quia ma-
lefactor fugiebat, & rumor erat
post eum: quia rumor inducit sus-
picionem. vt in. l. capite quinto. ff.
ad leg. Iul. d. adulter. & facit quod
nota. in. l. si vt allegas. ff. ad leg.
Cornel. de sicar. Consistit enim
hæc scientia receptandi latrones,
vt quia notorium sit, eos esse latro-
nes, vel quia esset publica vox &
fama in loco. vt not. in. l. si tutor.
in verbo. ostenderis. ff. de pericu.
tutor. vbi dicta glo. inter alia di-
cit, præsumptionem scientiæ tūc
demum dari, quādo in Republica
sciebatur. vide Salycket. in dicta.
l. 1. in fi. & plene in. l. ea quidem.
C. de accusatio. in materia famæ.
in vlti. q. aliás enim, semper præ-
sumeretur ignoratiæ. per. l. verius.
ff. de probationib. Atque ita vidi
pluries Regium cōcīlīum proce-
ssisse contra istos fautores, qui fa-
cinorosis hominibus pacem Rei-
publicæ publicam perturbanti-
bus præbent alimenta, vel quo-
quomodo illos receptant.

Quo vero ad receptionem &
fautoriam electorū à pace & treu-
ga, & inimicorum Domini Regis
hic noster Principatus proprias
& peculiares statuit leges: quæ nō
solum puniunt istos fautores, &
rece-

- receptatores, verum etiam stant modum & formam quibus contra illos procedi valeat. Extant enim generales cōstitutiones Cathaloniæ in titu. defautoria, & extant quoque præmaticæ sanctiones. in volu. præmaticarum. eodem titu. de fautoria. Et plures aliæ sub pacibus & treugis. Ex quibus aliqua quæ ad procedendi modum pertinent deducuntur.
6. Et primo, quod quando procedetur, contra fautores electorum à pace & treuga ad instantiam partis quærelantis procedi debet seruatis constitutionibus pacium & treugarum, & secundum usum, & practicam earum, super quibus extant plures cōstitutiones, in titu. de pace & treuga, ubi videtas. Vbi vero, instante fisci procuratore, vel ex officio curia procedere intendat, tunc necessariū est, quod præcedat monitio; patētibus litteris intimanda, & notificanda ijs, qui fautores, & receptatores existimantur, & prætenduntur. Quibus quidem litteris dictis fautoribus iuberi debet, quod infra spacium alicuius temporis arbitrio iudicis præfigendum à dictis fautoria, & receptione desistant, sin minus, quod elapso termino procedet contra eos, prout ius & iustitia postulabunt. Hinc fit, quod facta dicta monitione, si postea recepta contra eos informatione reperiantur culpabiles,
7. 9. 10.

poteſt procedi ex officio vel ad dicti procuratoris instantiam ad declarandum & publicandum illos pro eiectis à pace & treuga, & alias ad illos puniendum iuxta pacium & treugarum cōstitutiones: earumque mentem. probantur hæc expresse in cap. 25. Reginæ Mariæ in curia Barcinonæ. 1422. nunc est constitutio. 1. in titu. de fautoria in noua compilatione.

Secundo disponunt dictæ cōstitutiones relationem præsentationis dictarum litterarum monitoriarum fieri debere à portarijs per quos dictæ litteræ mittuntur infra spacium. 20. dierum immediate sequentium, sub poena, quod si hoc facere dicti portarij distulerint priuentur officio, & fustigetur in illo loco in quo regia resedit audientia. ut in cap. curiæ. 4. Caroli Imperatoris in curijs Motifsonni anni. 1542.

Tertio eisdem legibus sancitū est, ipsos fautores electorum à pace & treuga, si de fautoriæ criminе conuincuntur arbitrio iudicis puniendos esse, attentis criminis & fautoriæ qualitate, conditionibus receptatis, & receptati, quod arbitrium dictis qualitatibus attētis extendi valeat, vsque ad mortis poenam inclusive. ut in præmati. Ferdinandi. 2. quæ est cap. 3. in titu. de fautoria, in volu. consti. in noua compilatio.

Deueniendo nunc ad practicā
con-

contra fautores fisci procurator suscipiet formare processum offer- rendo supplicationem in forma sequenti.

*Excellentiſime Domine
Locumtenens generalis.*

*I*Van Calcurra del Bisbat. N. es publicat per enemich de la S.C. R. Mageſtat, y gitat de pau y treua per los enormes delictes per ell perpetrats, segōs cōſta ab la crida, y publicatio ab deliberatio del Real cōcell, de la qual se fa fe ut ecce, E com ſia puingut à noticia del procurador fiscal de la regia cort, q̄ dit Juan Calcurra es receptat y afauorit per molts barons gentils homēs, y altragent, à cauſa de la qual fauor y ajuda dit Calcurra à ppetrats, y quiscu dia no cessa de perpetrar molts detestables crims, e delictes. Per tāt, E alias dit procurador fiscal humilmēt supplicae euocada la present cauſa, à caute-la, ſi y en quāt menester ſia, al cōcell real y a voſtra Excellētia proue- hir en manar, que ſia procehit cōtra los fautores, ajudadors, e cōplices de aqll, ſi y en quāt per cōſtitutioſ de Cathalūna, E alias de dret y juſticia ſe deu iſ pot procehir, y que ſobre aço ſien fetes les prouifions, y altres monitions necessaries lo real offici de voſtra Excellētia implo- rant. Qualicet. etc.

*Altissimus, &c.
N. fisci Aduocatus.*

Dictæ supplicationi, ſeu in eius calce eſt facienda per Regentem Can- cellariam decretatio sequens.

Euocata cauſa praetextu quo ſupplicatur committatur magnifi- co. N. iudici regi curia qui ſuper ſupplicatis debite prouideat.

Prouifa etc. die. etc

N. Scriba mandati.

Prouifio iudicis. — — — Recepta dictis die et anno, in ſequendo cōclusionē in Regio concilio factam, ſiant littera monitoria in forma ſolita, E etiam ubi opus ſit, præconitzationes ſolita, E oportuna.

IN vim huius prouisionis monentur fautores, quod á fautoria & rece- ptatione defiſtant duobus modis. Primo per præconium. Secundo per

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

patentes litteras. Et per præconium fit dicta monitio in forma sequenti:

A RA hojats tots hom generalment, queus notifica y fem à saber de part del Excellentissim señor Don Iuan Teres per la gracia de Deu y de la sancta Sede Apostolica Archebisbe de Tarragona, Cōseller, Lloctinent y Capita general de la S.C. R. Magestat del Rey nostron Señor, en los present Principat de Cathaluña, y Comtats de Rosselló y Cerdanya, que com sa Excellentia tingues desig de prouehir quant en elles, que los poblats en los dits Principat y Comtats siē preseruats de tots mals, infortunis, y inconuenients, affi que pacifica ment puguen viure, y habitar en llurs cases, y heretats, y que los delinquents criminosos y de mala vida sien extirpats, foragitats, o altrament castigats, o punits segons llurs demeritis. E com en dies passats sien estats publicats per gitats de pau y treua, y per enemichs de la prefata Real Magestat Iuan Calcurra del Bisbat de Comenge, y N.y.N per les causes y rabiōs en los processos sobre aço actitats cō tengudes, manant ab la dita publicatio que ningū los sostingues, ni do nas concell, fauor, ni ajuda amagadament, ni manifest a: e si lo cōtra ri era fet, seria enantat contra ells y bens llurs, y cada hu dels contra fahents com à fautors, complices ajudadors dels demunt gitats y separats de pau y treua, virilment, y poderosa, segons forma, serie y tenor de les constitutions de Cathaluña: y per les penes en aquellas appo sades, segons per justicia se trobara effer fahedor, com mes llargamēt en les dites publications seconde. E sia sa Excellentia estat supplicat p lo procurador fiscal de la regia cort, q cōtra los fautors, ajudadors, conselladors, y sostenidors dels demūts dits gitats y separats de pau y treua, manar prouehir segōs en dites cōstitutiōs de Cathaluña es dis posat, y aliramēt segōs es de justitia. Per tāt sa Excellentia precehint d'liberatio y conclusio del Sacre y Real concell sobre aço feta, supplicant y instant lo dit procurador fiscal de la regia cort, ab veu de la present publica crida, diu, notifica, mana, y amonest a à tot hom generalment de qualsevol stat, grau, o condicio sia, que dins sis dias primers vinēts apres de la publicatio de la present publica crida cōti nuamēt cōptadors, y seguidors desistan, y no curen de afauoir, acōcellar, ajudar, y sostener en llurs cases y habitacions, è iurisdicōns

los demunts dits anomenats gitats e separats de pau y treua, ni algu de aquells, ni permetan que per officials o subdits, ni gents a ells sots mesa, ni per la familia llur sian affauorits, aconsellats, ajudats, sostenguts en manera alguna: altrament, sa Excellentia manara a procebir contra los contrafahents, y cascu dels, y bens llurs, segons que per constitutions de Cathaluña de pau y treua, ó altrament trobara effer fahedor. E perque de dites coses algu no puga ignorancia allegar, manasa Excellentia effer feta y publicada la present publicacrida, perques sia a tots manifest: y guart si qui guardar si ha.

Lo Archebisbe.

Vt. N. Regens.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex.

Sequitur nunc monitio quæ per litteras patentes fieri debet, & forma litterarum est quæ sequitur.

Don Phelip per la Diuina gratia Rey, etc. Comte de Barcelo-na, etc.

DO N Joan Teres per la gracia de Deu y de la Sancta Sede Apo-stolica Archebisbe de Tarragona, Conseller, Lloctinent y Capi-ta general de la S. C. R. Magestat en los present Principat de Ca-thaluña y Comtats de Rosselloy Cerdanya, al amat de la prefata Real Magestat Don Juan Crespi señor ques diu de Bufarull sa-lut y dilectio, en dies passats son estats publicats per gitats, y sepa-rats de pau y treua, y enemichs de sa Magestat en Iuan Calcurra, y N. y N. per les causes y rahons en los processos sobre aço actiuats cõ-tengudas, manant ab la dita publicatio, que ningul los sostingues, ni los donas concell, fauor, y ayuda, amagadamente, ni manifesta, é si lo contrari era fet, seria enantat contra ells y bës llurs, y de cada hu-dels contrafahents, com a fautores, cõplices, ajudadors, acõcelladors, sostenidors d'ls demunts dits gitats y separats de pau y treua, virilmët, y poderosa; segòs forma, serie, y tenor deles constituciòs de Cathaluña,

Pràctica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

y per les penes en aquellas apposades segons per iustitia se trobarafahedor com mes l'argament en les dites publications seconde. E si amestats supplicats per lo procurador fiscal de la regia cort, que contra los fautors, ajudadors, conselladors, è sostenidors dels demunts dits gitats, y separats de pau y treua, manassem procebir segons en dites Constitutions de Cathaluña es disposat: y altrament segons es de iustitia. Per tant ab tenor de les presents desliberadament, y consulta de nostra scientia, precehint desliberacio y conclusio del sacre Real concell, en è sobre açofeta, vos diem, manam, y amonestam, que dins sis dies primers vidents apres que la present vos sera presentada desistau, y no cureu afauorir, aconsellar, ajudar, y sostenir en vostras cases, habitacions, y jurisdictions los demunts dits nomenats y separats de pau y treua, ni algu de aquells, ni permetau que per vostras officials o subdits, o gent á vosaltres sots mesa, ni per la familia vostra, ni llur, seran afauorits, aconsellats, ajudats, ó sostinguts en manera alguna: altrament procehirem contra vos, y quicun dells, y bens vostras y llurs, segons per constitutions de Cathaluña de pau y treua: y altrament trobarem effer fahedor
Dada en Barcelona a. 17. de Abril. 1603.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Regens Thesaura.

Vt. N. Iudex.

Prædictæ litteræ expediuntur omnibus militibus & baiulis, ac iuratis de consilio beneuisis. Et postea inseruntur in processu relationes præsentationum dictarum litterarum, ac etiam relationes publicationum dictorum præconiorum de locis in quibus fuerint publicata.

Postea si ad notitiam fisci procuratoris peruenitur, quòd post præsentationem litterarum monitoriarum aliqui non dubitarunt dare fauorem, consilium, auxilium, & iuuamen Ioanni Calcurra electo à pace & treuga vel alijs, & velit contra tales procedere instabit contra illos in forma sequenti.

Excel-

Excellentissime Domine

Locum tenens generalis.

Qvia peruenit ad notitiam fisci procuratoris, quod post presentationem litterarum monitoriarum aliqui non dubitarunt dare fauorem, consilium, auxilium, & iuuamen, Ioanni Calcurra electo & separato a pace, & treuga, & publicato, id circa fisci procurator regiae curiae supplicat mandari, quod de predictis inquiratur, & procedatur contra eosdem tam per processum fautoria, quam alias et ita, & prout constitutiones Cathalonie, usatice Barcinone, & alia iurapatria, & communia disponunt, & in omnibus iustitia complementum fieri. Qua lis est, etc.

Altissimus, &c.

N. fisci aduocatus.

Decretatio. Remittatur relatoricausa qui super supplicatis debite prouideat.

Prouisio iudicis. Recepta dictis die et anno ministratis testibus paratus est illos recipere. Et aliquis ex regiis algutziris accedat per omnia loca Principatus Cathalonie, & de predictis se informet, & expediantur litterae, & commissiones solitae & oportuna.

In vim supra dictae prouisionis expediuntur litterae commissionis regio algutzirio in forma sequenti.

PHILIPPUS De gratia, etc.

DON Joannes Teres miseratione diuina Archiepiscopus Tarragonae, Consiliarius Locum tenens generalis, etc. dilecto regio algutzirio. N. domicello salute & dilectione, cum ex deliberatione regij concilij procedere intendamus contranō nullos, qui parui pendendo praconizationes & monitiones mādato nostro factas, & publicatas, non dubitarunt receptare et sustinere in eorum terris et domibus quosdam processatos processu regalia electos a pace & treuga, & pro talibus publicatis ad supplicationem fisci regij procuratoris, & partium instantiam in dictis praconizationibus & moni-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

tionibus nominatis virtute constitutionis com instigant, cum modi ficatione aliarum constitutionum incidendo in pœnas à iure, & cōstitutionibus Cathalonia statutas. Propterea confidētes de vestra peritia, fide, & legalitate, huiusmodi informationis receptionem vobis duximus committendam, veluti per præsentes committimus, dicentes, & mandentes vobis, quatenus vos personaliter conferatis ad quacunq; loca ubi expediāt, & informationem prædictam quo secre tius fieri poterit recipiatis contra omnes, et quascunque personas cuiusvis status, gradus, aut conditionis existunt, tam ecclesiasticas, quam seculares quæ post publicationem, & præconitzationem man dato nostro factarum receptarunt, & sustinuerunt dictos electos à pace & treuga, in dictis præconitzationibus & monitionibus nomi natos, in vilipendium dictarum regiarum præconitzationum quo rum nomina ad partem vobis tradi iussimus recipiendo & exami nando omnes, & quoscunq; testes qui in prædictis aliquid scient, dic torumq; testium attestations perfidum notarium in scriptis fideliter redigifaciendo. Cum vero dicti testes recepti fuerint eorum dicta, & attestations ad nos, seu ad magnificum, & dilectum concilia rium regium. N. regiam Thesaurariam regentem adducatis, ut eis visis, quod iustum fuerit prouidere valeamus, committentes vobis in & super prædictis omnibus & singulis, cum incidentibus, dependē tibus, seu emergentibus ex eisdem, voces, & vices regias atque no stras plenarie per præsentes. Per quas uniuersis & singulis officiali bus tam regijs, quam alijs ad quos spectet dicimus, & districte praci piendo mandamus ad pœnam florennorū auri Aragonum mille re gijs inferendorū erarijs, quatenus in prædictis omnibus et singu lis nullum vobis faciant obstaculum, seu impedimentum, quin potius requisiū vobis assistant, præsentesq; auxilium concilium & fau rem oportunos. Dat. Barcinona. 29. Aprilis. 1603.

Vt. N. Regens.

Vt. N. Regens Thesaura.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex.

ET si ex informatione recepta per Regium commissarium consti terit in indiuiduo de aliquibus fautoribus qui post præconitzationem, & moni

& monitionem eis factam fuerint fautores, & receptatores poterit tunc fisci procurator contra illos offerre supplicationem sequentem.

Excellentissime Domine

Locum tenens generalis.

Comparens eoram vestra *Excellentia*. N. fisci procurator regia curia, humiliter exponit aduersus & contra nobiles. N. & N. & alios inferius nominandos, & quemlibet ex ipsis, ex eo & pro eo, quia licet in mandato vestra *Excellentia* & predicti nobiles litteratore, & alias sint monitine Ioannem Calcurra, & alios in dictis litteris monitorijs nominatos ejectos & separatos à pace & treuga, & pro inimicis sua Magestatis publicatos sustinerent, ne ve illis seu alicui illorum fauorem, auxilium, & iuamen darent, vel preberent, immo ipsis euitarent, & euitari ab alijs facerent, prout hac & alia in dictis litteris monitorijs, & praconizationibus continetur, quas & non nulla alia acta & inquisitiones prout designabuntur fisci procurator exhibet & producit, prout ecce dicens, quod predicti nobiles contra predicta regia mandata sustinuerunt predictos Joannem Calcurra, & alios delatos ejectos à pace et treuga, & inimicos sua Magestatis, seu aliquem ex ipsis, & consilium auxilium, & fauorem eisdem dederunt, & dari permisserunt, receptando, receptari permittendo, alimenta & alia prestando, & dando, dari, & prestari permittendo, ipsisq; et aliquem ex ipsis assossiando, res et negotia ipsorum et alterius ipsorum dirigendo, diversisq; modis et formis faciendo contra formam seriem et tenorem constitutionum pacium et treugarum, et usaticorum Barcinona, et eorum, et earum, praticas, usus et obseruantias, et declaraciones hactenus super his editas et obseruatas pacem et treugam violando, uti per informationem super predictis receptam constat, dicens in super dictus fisci procurator, quod ex causis promissis dicti nobiles et alij inferius nominandi tanquam fautores, adiutores, consiliatores, sustentatores, et receptatores dicti Ioannis Calcurra, et aliorum ejorum à pace et treuga ejeci et separatis sunt. Ideo et alias dictus

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

fisci procurator supplicat decerni, & declarari predictos nobiles, & alios inferius nominandos, & quemlibet ex ipsis, esse & fuisse ex causis predictis ipso facto electos et separatos à pace et treuga, & pro talibus publicandos, & contra ipsos, et quemlibet ex ipsis, tanquam contra fautores adiutores dictorum delatorum & electorum à pace et treuga, et contra bona ipsorum, viriliter, et cum tota pace, secundumq; vestra Excellentia & beneisum fuerit insurgendo, et insurgi faciendo, eisdem, et bonis illorum damnaq; potuerit faciendo, et inferendo excepta ignis immisione, & appositione, bona illorum dici pando, et destruendo, domos, fortitudines, et edificia eorum funditus diruendo, et contra ipsos, et quemlibet ex ipsis procedi, et enantari iuxta formam, mentem, seriem, et tenorem dictarum constitutionū, præmaticarum regiarum, usaticorum Barcinona, & declaracionem ipsarum, et iuxta stylum Regiae audience, ius et iustitiam in predictis ministrando, una cum condemnatione expensarum factarum hac de causa, et inde faciendarū, dicens et exponēs, predicta, salvo iure pluris et minoris, etc. et cuiuslibet alterius iuris, et iuribus fisci semper saluis regium officium vestra Excellentia humiliter implorando. Qua licet, etc.

Altissimus &c.

N. fisci aduocatus.

Decretatio. — Remittatur relatori causa, qui super suppli catis debite prouideat.

Prouisa per Dñm Locumtenentem
generalem ex deliberatione Regij
concilij die. 4. Maij. 1603.

N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis. — Recepta dictis die et anno, facto verbo in Regio concilio, et conclusione inde secuta, meritiq; processus atten tis, prouidet quod contra predictos nobiles. N. et. N. fautores et re ceptatores fiani litteræ citatoria stylatae, et inserantur producta.

N. Iudex.

IN

IN vim dictæ prouisionis expeditur litteræ citatoriæ, in forma sequenti.

P H I Lippus De gratia Rex, etc.

DO N Joannes Teres miseratione diuina Archiepiscopus Tarraconæ, Consiliarius Locumtenens & Capitaneus generalis, etc. nobili et dilecto Regio. N. salutem et dilectionem. Non eritis quod die Datæ præsentium, comparens coram nobis. N fisci procurator regia curia, quandam nobis, et contra vos, et alios obtulit et præsentauit supplicationem tenoris huiusmodi. Excellentissime domine Locumtenens, comparens, etc. inscratur tota in huiusmodi litteris. Quia quidem supplicatione coram nobis præsentata dictus fisci procurator instantissime supplicavit, contra vos et bona vestra et cuiuslibet vestrum tanquam contra fautores, complices, consiliarios, et adiutores, sustentatores, atque receptatores prædictorum à pace et treuga eiectorum, et separatarum seu aliquorum ex eis procedi, prout superius in præinserta supplicatione latius continetur, et alias iuxta constitutiones pacium et treugarum, et præmaticas sanctiones habentus super his editas. Nos vero dicta supplicatione, ut iusta et rationi consona benigne exaudita, volentes in et super prædictis debite, ut decet prouidere, facto verbo prius in Regio concilio per. N. dicti Regij concilij Doctorem et Regia curia indicem ac causæ relatore, et concloſione inde secuta, dicto fisci procuratore regia curia humiliter supplicare, meritis processus attentis, et alias, harum serie vos citamus, vobisq; dicimus, et mādamus, quatenus infra quindecim die rum spacium à præsentium præsentatione vobis facienda in antea continuè numerandos, personaliter et in propria persona coram nobis compareatis: paratusq; respōdere supplicationi præinsertæ: usque ad sententiam seu declarationem audiendam inclusuè, et alias auditurus, et recepturus debitam punitionem et castigationem criminis dictæ sustentationis, et receptionis, et alias in tota præsenti causa gradatim, et successuè ad procedendum in ea visurus, et alias facturus omnia, et singula, quæ procedenda et facienda erunt, in et circa prædicta iuxta constitutiones pacium et treugarum præmati-

ticas,

Practica Don Ludowici à Peguera Cap. 20.

ricas sanctiones, & earum mentem, seriem, et tenorem, declaratio-
nes obseruationes, & practicas hactenus super his editas & ob-
seruatas, alias, si infra dictorum quindecim dierum spaciū
quem vobis praecepsēt peremptoriē assignamus coram nobis, ut pra-
fertur non comparueritis, prout facere tenemini & deberis, nos pro-
cedemus viriliter ad insurgendum contra vos et bona vestra tan-
quam contra complicem, fautorem, consiliatorem, adiutorem, suspe-
tatorē, atque receptatorē eiectorum à pace et treuga, et etiam con-
tra fautores, complices, & receptatores vestros cum tota pace secun-
dum quod nobis visum fuerit faciendum, vobis, et bonis vestris, et eo
rum damnum quod poterimus: excepta ignis appositione inferendo,
videlicet bona vestra, & aliorum funditus destruendo, et alia fa-
ciendo, prout in similibus sunt solita et usitata fieri iustitia median-
se. Super presentatione quarum, statim ab imus relationi regij portarij pre-
sentium latori, qui iurauit in regia Cancellaria relationem viri-
dicam facere. Dat. Barcinona die 7. Maij. 1603.

Dictis citatorijs litteris præsentatis, ponamus nunc, quod reus cita-
tus vult comparere, videamus igitur qua forma debeat fieri dicta com-
paritio. Et dic ut in sequenti.

Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.

H^{is} diebus non longe effluxis de mandato vestra Excellentia, &
cum litteris patentibus fuit citatus nobilis N. instantefisci pro-
curatore, et cum illis fuit iniunctum, ut personaliter intra quinde-
cim dies coram vestra Excellentia, aut coram N. causa & relatore co-
pareret responsurus contentis in supplicatione contra eum oblatis,
qua fuit supplicatum procedi contra ipsum tanquam contra fauto-
rem adiutorem, & receptatorem Joannis Calcurra, pro pacibus et
treugis publicati et eiecti, prout in dictis litteris continetur ad quas
habetur relatio. Et quamvis prefatus nobilis N. nullatenus tene-
atur in predictis, neque potuerit ob predictam causam citari, eo quod
ipse auxilium, consilium, aut fauorem non præstit dicto. N. nihil-

minus

minus tamen prefatus. N. ut filius obedientia saluis sibi omnibus exceptionibus, tam in iure quam in facto consistentibus, comparet coram vestra Excellentia, vel coram causa relatore, si et in quantum de iure teneatur, non alias, nec in plus. Et firmat ius et de iure pro decem solidis cum iuris augmento et pro omnibus et singulis atque de iure, et secundum constitutiones Cathaloniae firmatum sit, et existat, promittens iudicio sisti, et indicatum solui cum suis clausulis uniuersis & salutatibus supradictis. Et dedit ac deducere intendit, in harum comparitione omnia ea ad quae secundum constitutiones Cathaloniae, pragmaticas sanctiones, usus, et practicas earumdem, facere et deducere teneatur: supplicans vestra Excellentia presentem comparitionem, et iuris firmam admitti, et eum idoneum manuleum tradiri mandare. Et nominat in fideiussores ut in memoriali quod exhibet ut ecce continetur. Supplicans in omnibus iustitia complementum ministrari.

Altissimus etc.

N.

Nomina fideiussorum sunt. N. N. N. et. N. postea in processu continuatur firma iuris.

Quibus peractis, Regens Cancellarium in personam Domini Locumentensis generalis super supplicatis facit prouisionem sequentem.

Dominus Locumtenens generalis admissa dicta comparitione, et firma iuris, et alijs, si et inquantum, mandat predictum comparentem intus regios carceres ponit, et ibidem eius depositionem exigi, cetera prouidenda remittit relatori causa, qui super supplicatis debite procedat.

Prouisa per. N. Regentem Cancellarium die. 22. etc.

N. Scriba mandati.

Cuius prouisionis vigore aliquis ex regijs virgarijs Regiae audientiae dictum comparentem ponit intus regios carceres. Et dicto comparente in

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

in dictis regijs carceribus posito relator causæ exigit ab eo depositionem; qua depositione exacta in pede comparitionis seu supplicationis facit sequentem prouisionem.

Recepta die, etc. Attento quod fuit exacta depositio, à dicto. N. citato, & monito, facto verbo in Regia audience per. N. Regia audience Doctorem, & causam relatorem, & conclusione inde secuta prouidet, quod dictus. N. tradatur idonea manuleta arrestatus per presentem Ciuitatem ad paenam mille librarum, et intimetur.

N. Index.

Ex si hic qui comparuit vult se defendere debet offerre supplicationem in forma sequenti.

*Excellentissime Domine
Locutus generalis.*

*Q*via nobilis. N. comparuit coram vestra Excellentia, & literis citatorijs à Regia audience emanatis, ut filius obedientie obtemperauit, & cupiat se defendere ab impetitis per fisci procuratorem, quare supplicat humiliter vestra Excellentia pro parte dicti. N. quatenus dignetur mandare relatori causa, quod inquisitionem contra ipsum receptam publicari prouideat, et sibi copiam tradi ut suas defensiones afferre possit: officium vestra Excellentia humiliter implorando. Qualicet, etc.

Altissimus, etc.

N.

Hoc petitur saepius donec obtineatur.

Decretatio. — Remittatur relatori causa, qui super supplicationis debite prouideat.

Prouisa etc. die. etc

Prouisio iudicis. — Recepta die. etc. ad dicendum intra. 3. cur supplicata fieri non debeant et intimetur.

N. Index.

Et

Et postea proceditur cursu ordinario sicut in alijs processibus.

N V N C demus quod reus modo predicto citatus, potest se a dicta comparitione excusare, aut propter senectutem, aut propter aliquem grauem morbum, vel impedimentum quibus impediatur arripere iter ad comparendum, & se praestandum & casu quo aliqua ex istis in eo concurrent, & velit se propterea excusare pro illius parte est offerenda supplicatio in forma sequenti.

*Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.*

HI S diebus non longe de cursis fuit citatus. N. ad instantiam fis-
ci procuratoris ex eo, quia ut pretenditur post publicationem
& electionem de pacibus & treugis Ioannis Calcurra, eum ut pre-
tenditur receptauit, & eidem alimenta præbuit procedendo contra
præfatum. N. ut fauorem & adiutorem præfati Ioannis Calcur-
ra quærelati secundum constitutiones Cathaloniae pacium & treu-
garum, & secundum usus et consuetudines earundem prædicto N.
iniungendo quod compareret decima quinta die, coram vestra Ex-
cellentia, et seu huiusmodi causa relatore, & alias prout in præfatis
litteris continetur ad quas habetur relatio. Quam citationem com-
pertam habent tam nobilis. N. filius dicti. N. quam Raymundus
Crespi procurator dicti nobilis. N. Et scientes senectutem, & decre-
pititudinem dicti nobilis. N. & infirmitatem, & impossibilitatem ad
comparendum, cum propter suam infirmitatem vulgo dictam mal
de gota opus agre, est impossibile eidem, quod iter arripiat, nec ei es-
set possibile hoc accedere & comparere coram vestra Excellentia:
ideo præfati nobilis. N. & dictus Raymūdus Crespi procurator dicti.
N. tam coniunctim, quam diuisim comparent coram vestra Excel-
lentia ad allegandum præfatam senectutem, & infirmitatem ac im-
possibilitatem veniendi ad presentem Ciuitatem ad comparendum,
supplicantes præfatam excusationem admitti, & nullatenus contra
præfatum nobilem. N. suo impedimento, & infirmitate notoria du-
rante, pro qua etiam licet notoria sit parati sunt informationem da-
re supplicant illam recipi mandari, & incontinenti prout eam in
promptu dare offerunt, & etiam exhibent informationem de pra-
dicta

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

*dicta infirmitate receptam supplicantes illam inseri. Et cum ex-
præmissis, & aliás constabit præfatum nobilem. N. esse excusatum
ad comparendum coram vestra Excellentia: quia nemo ad impossibi-
le obligatur, supplicat humiliter nullatenus ratione alicuius con-
tumacia contra eum procedi; quia contumax non est qui ad iudicium
vocatus propter impedimentum naturæ, aut alterius infirmitatis,
aut casus fortuiti venire non potest: supplicantes in omnibus ius &
iustitiam ministrari: officium regum vestra Excellentia humiliter
implorando. Qua licet etc.*

*Altissimus, &c.
N.*

*Decretatio. — Remittatur relatori causa, qui super suppli-
catis debite prouideat.*

*Prouisa etc. die. etc
N. Scriba mandati.*

*Prouisio iudicis. — Recepta die 8. Maij. 1603. facto ver-
bo in Regio concilio ministratis testibus paratus est illos recipere,
et consuantur exhibita, & intimetur.*

N. Index.

*Scedula offerenda per dictum Raymundum Crespi, vt procuratore
dicti nobilis. N.*

*Exhibet et producit hæc pars informationem receptam de infir-
mitate nobilis. N. supplicans inseri.*

*Prouisio iudicis. — Die 9. Maij. 1603. inserantur producta
& intimetur.*

N. Index.

*Et vt cunque sit, siue reus citatus contumax sit ratione dicti impedi-
menti, siue quia est arrogans, siue quia timet comparere, fisci procurator
regiæ curiæ curabit ter illius contumaciam accusare: procedendo sem-
per in dicta accusatione per viam supplicationis, vt in forma sequenti.*

*Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.*

*A*ccusat fisci procurator contumaciam contra N. legitimè cit-
atum, & non comparètem, propterea supplicat ad ulteriora ca-
se

sæ procedi, & declarari, ut fuit supplicatum. Quæ licet, etc.

Altissimus, &c.

N. fisci aduocatus.

Prouisio iudicis: — Recepta die. N. admissa contumacia si et in quantum intimetur:

N. Index.

Supplicatio offerenda pro parte dicti nobilis. N. citati & non com-parentis.

Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.

Oblinere debet locum contumacia nobilis. N. qui licet citatus, propter tamen impedimentum sua infirmitatis non potest venire, de quo impedimento fuit data informatio. Quare humiliter supplicat dictus. N. dignetur vestra Excellentia mandare relatori causa, quod testes receptos ad probandum dictam infirmitatem publicet, & copiam partibus tradat. Et attento impedimento notorio dicti nobilis. N. ut contumacem non procedat, sed excusationem iustum admittat. Quæ licet. etc.

Altissimus &c.

N.

Decretatio. — Remittatur relatori causa, etc:

Prouisio iudicis. — Recepta die. etc. viso processu, & facto verbo, prouidebitur, intimetur.

N. Index.

Potest etiam fisci procurator contra eundem nobilem. N. vt receptorum facinorosorum hominem, & electoru[m] pacibus & treugis, procedere & petere illius loca & iurisdictiones sub regio poni

sequestro. Nam barones & qui-cunque alij à Domino Rege iurisdictionem habentes qui in suis terris & baronijs scienter receptant facinorosos homines, vel scienter patiuntur, quod à suis procuratoribus

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 20.

ribus, vel alijs eorum officialibus
receptentur, de iure communi pu-
niuntur, videlicet domini prædio-
rum seu procuratores, vel primates
possessionū, si presentes & sciē-
tes vltro non obtulerint, vel ad-
moniti eos exhibere distulerint
priuantur possessionis dominio,
procuratores vero seu primates
perpetuo exilio. *tex. est in. l. 2. C.*
ð his qui latrones. Tales enim qui
pro occultando, & receptando la-
trones & malefactores illos cape-
re negligunt, intelliguntur esse so-
cij criminis. *l. 1. dicto titu. de his*
qui latro. *vbi Bal. & probatur in. l.*
pen. C. ad leg. Iul. de vi. probatur
etiam arg. *tex. in. l. 1. C. de fal. mo-*
ne. & in. l. 1. C. de desertorib. & oc-
cultatorib. lib. 12. vbi Iustinianus
de desertore sic loquitur, si quis
forte desertorem agro tecto vè su-
sceperit, atque apud se diu passus
fuerit delitescere, actor quidem,
vel procurator loci qui de hoc
sciens, prudensq; commisserit, ca-
pitali iudicio subiūgetur: domin⁹
vero si huius rei conscius fuerit,
prædij in quo latuerit desertor
amissione puniatur. Et ratio præ-
dictorum est, quia cū barones iu-
risdictiones quas habent in suis
baronijs obtinerint à Dño Re-
ge, qui est iurisdictionis fons, si im-
pie circa iurisdictionis exercitiū
agant sustentando latrones publi-
cos ac ejectos a pace & treuga, &
inimicos Domini Regis quos præ-

hendere potius & punire debe-
rēt, poterit Rex ut suprema po-
testas tales barones iurisdictione
abutentes punire, atque corū ma-
litiam cohibere, illos legitimis pē-
nis cohercendo. Non enim potest
quis re sua male vti: quamuis an-
tiquitus licet dominis seruos
suos (si vellent) impune occidere,
hodie vero nullis hominibus qui
sub Regis imperio sunt licet sine
causa legibus cognita in seruos
suos supra modum seuire; immo
qui sine causa seruum suum occi-
derit, non minus puniri iubetur,
quam si alienum seruum occide-
rit. Quod quidem sit, ne quis re sua
male vtatur. Pari quoque ratione
dicendum est, non licere baroni-
bus tollerare, quòd in suis baro-
nijs, & iurisdictionibus criminosi
sustententur & delitescant, crimi-
naq; eorum ibi receptentur, ne
ipsa iurisdictione ipsis ad malos
comprimendum, & bonos suble-
uandum concessa male vtantur.
Et quòd abutentes iurisdictione
ipsa priuari debeant, tenet Angel.
in. l. si dominus. num. 6. ff. de his
qui sunt sui vel alie. *iur. & faciunt*
quæ dicit. *Bal. in. c. 1. §. publici la-*
trones. de pace tenen. per illū tex.
in versi. Quicunque, quòd si quis
habens castrum in feudum male
tractet burgenses, quòd dominus
debet illum monere modo debi-
to, aliás curia domini potest sibi
castrum auferre. Pro his quoque
facit

facit tex. in cap. 2. de postulatio. prælator. vbi propter abusum priuilegij perditur priuilegium. c. priuilegia. II. q. 3. & c. vbi ista. 64. distinctio. Probatur etiam Bald. authoritate. in. I. præscriptione. C. si contra ius vel utili. publi. & in. I. cum proponas. C. de pact. vbi dicit, nunquam intelligi pro eo scriptum, qui facit contra id quod scriptum est.

Scire tamen debes hanc pœnam priuationis bonorum & ipsius iurisdictionis contra barones receptantes scienter facinorosos homines & eiectos à pace & treuga in hoc Principatu non militare, in quo per legem generalem propriam & peculiarem bonorum confiscatio interdicta est: ex cepto in criminibus hæresis, & læsæ Magestatis in primo capite. vt in cap. 10. Regis Ferdinan. 2. in prima curia Barcinonæ sub titu. de bens de condemnatis. Intelligo tamen hoc esse verum irrevocabiliter, non revocabiliter. Quod fit per viam sequæstrationis, dummodo domini rerum fructibus & emolumentis ipsius rei sequæstratæ non priuentur. Et sic in Cathalonia, contra dominos vel barones iurisdictione abutentes, facinorosos homines scienter receptando, vel illos capere & punire negligendo, potest procedi sequestrando illorum iurisdictionem: vt in eo in quo delinquunt puniantur.

Nec refragatur, quod iure cau tum sit, prohibitam esse rerū sequæstrationē vt in. I. vñica. C. de phibi. sequæstratio. Et præcipue in Cathalonia in terris baronū, a liorū ve terminorū, & iurisdictionū, vt in cap. 52. curiæ anni. 1547. Nā hoc verū esse fatemur regula riter, cū multi sint casus in quibus licita est sequæstratio, & qui à regula excipiuntur, de quibus attetur Panor. in cap. dilectus. de sequæstratio. possessio. & fructu. & las. in. I. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis dare cogan. Inter quos legitur, quod quando alicuius rei scandalum imminet, iudicem posse of ficio eius nobili rem apud tertium sequæstrare vt scandalis & malis obuiet. I. æquissimum. ff. de vñ fruc. Panorm. in dicto capit. dilectus. numer. 12. de sequæstratio. possessio. & fructu. In hoc enim iudicis arbitrium locum ha bet, qui prospicere debet num sequestrum decernere expediat. ita Bald. in. I. si fideiussor. §. fin. per illum text. ff. qui satis dare cogan. ibi in verbis. Si hoc iudici cederit. Graue certe scandalum est, dominos iurisdictionum pati scienter veluti consciij, quod facinorosi homines, latrones, & pacem publicam pertur bantes in suis terris & iurisdictionibus impune viuant & quies cant. Quod quidem, nedum contra bonum publicum fieri, sed

Q

etiam

etiam in maximum supremæ potestatis dedecus necessario fatendum est, cum ad eam potestatem ex sua supræma regalia spe etet malos comprimere, & bonos subleuare, ut in cap. Regum. 23. quæst. 5. Quam ob rem conueniens est, saluis tamen iuribus patriæ, quæ priuationem bono-

rum irreuocabiliter non admittunt, quod in prædictis casibus saltem dictis iurisdictionibus reuocabiliter priuentur; quod sit per viam impositionis sequestri. Et sic vidi pluries practicari & interfui.

Forma autem qua id petere debet fisci procurator sequens est.

Excellentissime Domine
Locum tenens generalis.

Nobilis. N. processatus processu regalia contra quem fuit prouisum, quod caperetur, et bona illius inuentariantur, et ad manus curia apprehenderentur, et sub tuto ponerentur, ut latius in dicto processu et prouisione continetur, quem exhibet et producit fisci procurator, ut ecce. Et est certum, quod in dicto processu constat, quod plura furtæ factæ per plures processatos regalia et plures homines ejectos à pace et treuga receptantur in castro. N. ut de prædictis et alijs constat in processu de mandato vestra Excellentia recepto, quem etiam exhibet, ideo et alias distus fisci procurator pro executione et obseruantia usatice Barcinonæ incipientis camini et strate, virtute cuius fuerunt facti dicti processus regalia et virtute prouisionum in illis factarum ac etiam pro obseruantia constitutionum contra fautores facinorosorum hominum electorum à pace et treuga conditarum, et alias, suppli cat castra et loca dicti nobilis. N. sub sequestro poni, et alias debite prouideri secundum mentem practicam et stylum dictorum usatice et constitutionum et aliorum illis applicabilium, et in omnibus iustitia complementum fieri. Quæ licet, etc.

Altissimus, &c.
N. fisci aduocatus.

De-

Decretatio. — Remittatur relatori causa qui in personam nostram debite prouideat.

Prouisa per Dñm Locumtenentem generalem die. 24. Aprilis. 1603.

N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis: Recepta die. &c. meritis processus attentis, & alias, insequendo conclusionem in Regio concilio factam prouidet, quod in omnimoda iurisdictione castri & loci. N. possessi per nobilem. N. apponatur sequester per Dominū Excellentissimū Locumtenentem generalem nominandus, qui illam exerceat nomine regia curia donec aliter fuerit prouisum, & quod pro his fiant, et expediantur prouisiones solita, & litteræ oportuna.

N. Index.

IN vim supradictæ prouisionis expediuntur litteræ appositionis dicti sequestri sub sequenti forma:

PHilippus Dei gratia Rex Castella, Aragonū. Comes Barcino. etc.

Dom Joannes Teres miseratione Diuina Archiepiscopus Tarraconæ, Consiliarius, Locumtenens, & Capitaneus generalis etc. dilecto Algutzirio regio. N. domicello salutem & dilectionem. Ex supplicatis humiliter perfisci procuratore regia curia et deductis intellectimus, quod in castro & loco. N. qui dicitur esse de. N. sustentantur plures processati processu regalia, & etiam electi à pace & treuga, inimiciq; sua Regia Magestatis. ut in dicto processu continetur, quem cum alijs processibus exhibuit & produxit. Qua propter fisci procurator pro executione & obseruantia usatici Barcinonæ incipientis camini & stratæ, virtute cuius fuerunt facti dicti processus regalia, & virtute prouisionum in illis factarum, ac pro obseruātia constitutionū Cathaloniae cōtra fautores facinorosoru hominum electoru à pace et treuga conditaru, & alias, supplicatur nobis humiliter, quatenus dictu castru & locu. N. sub sequestro ponit, et alias debite prouidere mandaremus. Nos vero dicta supplicatione uti ins-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 21.

sta, & rationi consona benigne ex auditâ, insequendo conclusio-
nem in Regio concilio factam, tenore igitur præsentium de nostra
certa scientia deliberate & consulto, eodem fisci procuratore regia
curia supplicante, vobis dicimus, committimus & mandamus,
quatenusvis præsentibus sine mora personaliter accedatis ad di-
ctum castrum & locum. N. & ad alia loca ubi fuerit necessarium,
& dictum castrum & locum cum omnimoda iurisdictione, & in-
ribus, & pertinentijs eorundem ad manus regia curia appræhenda-
tis, & dilecta regio. N. commendetis, qui ipsum detineat nomine
regia curia, exerceat, regat & administret, & alia faciat, qua in
in prædictis fieri requirantur, donec aliter fuerit prouisum: confe-
cto per eum prius inuentario de omnibus & singulis, qua à vobis in
commendam acceperit, ut præfertur. Et præstito per eum iuramen-
to de bene fideliter, & legaliter se habendo in exercitio prædicto-
rum omnium & singulorum per vos eidem commissorum, præsti-
tag, per dictum. N. idonea cautione de restituendo omnia & sin-
gula in inuentario contenta: & specificata. Nos enim in & super
prædictis omnibus & singulis per vos complendis & exequendis,
cum incidentibus dependentibus & emergentibus ex eisdem, vobis
vices, voces nostras, immo regias plenarie committimus per præsen-
tes: per quas uniuersis & singulis officialibus tam regijs. etc. dic ut
in alijs præceptiis ut in fine illarum.

Cap. 21. De processu

in vim constitutionis genera-
ralis Cathaloniæ incipientis.
com instigant Regis Ferdinandi. 2. in tertia curia Barcinonæ.
collocata sub titu. Quant sia li-
cit ò no a quis cu venjarse sens
jutge. in noua compilatione.

1. **V**Indicare se nemini licet non seruata
forma constitutionis com instigant.
2. **F**orma processus in vim constitutionis
com instigant.

i.

X cōstitutione ge-
nerali Cathaloniæ
Regis Ferdinād. 2.
incipiente com in-
stigāt facta in 3. cu-
ria Barcino. cap. 40. hæc genera-
lis inferit conclusio. Nemini licere
se ab iniurijs, & in vasionibus cō-
tra se illatis vindicare, non serua-
ta forma dictæ constitutionis, &
quod vindicantes se ab inimicis
suis, dicta omissa forma, ipsofacto
incidūt in crimen proditionis, &
sunt

sunt habendi & puniendi pro proditoribus, & eiectis à pace & treuga, & protalib⁹ publicādi. Demus nunc quòd aliquis incidit in dictam constitutionem, & quòd venit, pro proditore, & eiecto à

pace & treuga, atque inimico suæ Magestatis publicandus, quero, qua forma contra eum procedendum sit? Respondeo, quòd forma sequenti.

Excellentissime Domine
Locumtenens generalis.

Dignetur vestra Excellentia attento quod casus necium perpetratarum in personas. N. & N. aliorum eiusdem comituum & nominatorum in memoriali, quod cum praesenti exhibet, fuerunt commissi in resistentia facta. N. & alijs officialibus regijs, resistendo illis proditorie, & appensate, & nullis praecedentibus diffidantur. Et quia causa predictarum necium fuit iam euocata ad Regium concilium praetextu regaliae contradictos delinquentes in vim usatice authoritate & rogatu, & aliorum eidem applicabilium facta, & commissa magnifico. N. iudici regiae curiae ideo supplicat fisci procurator predictos. N. & N. qui resistendo & alias incidunt in paenas constitutionis cominstigant, prouideri fore & esse publicandos in vim dictæ constitutionis cum illius modificationibus promiscis & acuydatis Regiae Magestatis, & in omnibus ius, & iustitia complementum ministrari. Quæ licet, etc.

Altissimus, &c.
N. fisci aduocatus.

Decretatio. —— Remittatur, dic ut in alijs.

Prouisio iudicis. —— Recepta die. 7. Aprilis. 1603. inserantur producta, & in sequendo conclusionem in Regio concilio factam prouidet & declarat. N. et. N. causis & rationibus in dicta supplicatione contentis incidisse in paenas constitutionis cominstigant, cum modificationibus aliarum constitutionum, & consequenter esse eiectos à pace et treuga, et acuydatos Regiae Magestatis,

Q. 3 et pro

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 21.

Et pro talibus esse publicandas. Et quod pro his fiant, et expediatur prouisiones solita et oportuna.

N. Iudex.

Poterit etiam iudex alia forma facere dictam prouisionem, & dicere.

Recepta die et c. visa supplicatione oblatâ pro parte fisci procuratoris in effectu supplicatis, et c. narretur effectus, et postea dices, prout hac et alia in dicta supplicatione continentur ad quam fit relatio. Viso processu, et illius meritis attentis, et alias in sequendo conclusionem in Regio concilio factam prouidet, et declarat dictos. N. et N. incidisse in poenas constitutionis cominstigant, cum modificationibus altiarum constitutionum, et consequenter esse electos a pace et treuga, et acuydatos Regia Magestatis, et pro talibus esse publicandos, et quod pro his fiant, et expediantur prouisiones solita et oportuna.

Et facta dicta prouisione illius vigore facienda est publicatio in forma sequenti.

A RA hojats tots hom generalment, queus notifica y fem à saber de part del Excellentissim señor Don Juan Teres per la gracia de Deu y de la sancta Sede Apostolica Archebisbe de Tarragona, Cö seller, Lloctinent y Capità general de la S.C.R. Magestat, en lo present Principat de Cathaluña, y Comtats de Rossello y Cerdanya, que com. N. y. N. resistint proditorie y appensadament, y sens precehir deseximents alguns, a. N. official real hajen mort les persones de N. et N. de la comittua de dit official segons que plenament ha constat per lo proces de regalia, sobre dites morts fet en virtut del usatge de Barcelona, comèçant authoritate et rogatu. E com per dit effe cte, precehínt legitima informatio, a instàcia y humil supplicatio del procurador fiscal de la regia cort à sa Excellència haja costat, los dits N. y. N. esser incidits en les penes de la costitutio feta p lo C. R. Don Fernàdo de bona memoria, en les corts generals celebrades en la Ciutat

tat de Barcelona en lo monestir de S. Fräcesch, començat com instigat ab modifacíon de les altres constitutions, y per consequent eſſer gitats y separats de pau y treua, y acuydats de ſa Real Mageſtat, pertant ſa Excellentia inſeguint la conclusio en lo Real concell feta, à relacio del magnificy amat conſeller de ſa Real Mageſtat mifer. N. Doctor de dit Real concell ab veu de la present publica crida notifica à tot hom generalment com los dits. N. y. N. ſon gitats y separats de pau y treua acuydats de ſa Real Mageſtat, y diu y mana, que deſta hora en auant los hajen y tingan per gitats y separats de pau y treua, y acuydats de ſa Real Mageſtat. E que algu nols ſoſtenga, nils aculla, nils done concell, fauor, ni ajuda, amagadament, ni maniſta. E ſi lo contrari faran, ſera enantat contra ellſ, y quiſcu dels contrafahents com a fautors complices y ayudadors, aconcelladors, y ſoſtenidors de aquells virilment y poderosa ſegons ſerie y tenor de la dita conſtitutio, y per les penes en aquella appoſades, y altrament ſegons que de iuſtitia ſe trobara eſſer faſedor. E perque algu de dites coſes, no puga ignorantia allegar, mana ſa Excellentia eſſer feta y publicada la present publica crida per los llochs acouſtumats de la Ciutat de Barcelona, y de altres Ciutats, viles y llochs de dits Principat y Comtats hont menester ſia.

Lo Archebisbe.

Vt. N. Regens.

Vt. N. Regens Thesaura.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex.

N. Scribamandati.

Cap. 22. De processu

recursus interpositi à procedimentiſ factis per iudicem infe-
riorem.

1. Recurſus ſpecies eſt appellationis.
Differentia inter recurſum & ap-
pellationem.
- 2.

3. Recurſus quid ſit.
4. Recurſus Principi reſeruatus & qua-
re.
5. Recurſus eſt una de principalibus rega-
galijs Domini Regis.
6. Recurſus remedium extra ordinarium
eſt.
7. Recurſus in dupliſi ſunt differentia.

Practica Don Ludouici á Peguera. Cap. 22.

8. Recursus per arreptionem itineris duobus potest contingere modis.
9. Recurrens ab ordinario debet pendente causa recursus detineri captus eodem modo quo erat captus tempore interpositionis dicti recursus.
10. Recurrens per arreptionem itineris, si tempore quo arripit iter detinebatur captus apud suum iudicem debet eodem modo, & eadem forma detineri apud iudicem ad quem.
11. Recurrens qui in causa recursus succumbit debet una cum illius causa ad iudicem primituum, ut ad ylteriora procedat & iustitiam faciat remitti.
12. Recurrens qui venit ad suum iudicem remittendus, ideo quia in causa recursus non obtinuit, non potest per Dominum Regem, per viam compositonis, aut alias obtinere gratiam delictorum.
13. Rex & eius Regium concilium non potest in restitutione causæ recursus facienda apponere conditionem, quod illa causa, quoad merita decidi habeat cum voto, & concilio duorum Doctorum Regij concilij.
14. Recursus causæ, quoad merita efficitur consistorialis, quando declaratur recursus interposito locum esse.
15. Recurrens per arreptionem itineris, non quia sit captus, sed quia timet molestari, facit incotinenti suam causam, quoad decisionem meritorum consistorialem.
16. Forma procedendi in causis recursuum.

Ecursus in causis criminalibus species est appellatio nis. ut tradit Iaco. de Mōte Iudai. in vsati. Iudei ceci in fi. Differentia autem inter appellationem, & recursum hæc est, quod appellatio interponitur à sententia diffinitiu a seu prouisione vim diffinitiu habente, recursus vero à procedimenti s, quæ grauatoria prætenduntur, & quæ in discursu causæ fiunt.

Est enim recursus iuxta tradi ta per Antonium Olibanum. in vsatico. Alium namq; cap. 14. nu. 116. refugium oppræssorum, cōsolatio desolatorum, via iudicū errātium. & facit l. si quis in ea culpa. C. de custodia reor. ibi. vt iudicibus immodecē sœuentibus fræni, quædam tēperies adhibita videatur Bar. in l. fi. num. 7. de appellationib. recipien. Hoc auxilium si bi Princeps reseruauit, vt yndecunque, & ex quacūque parte prouinciæ suæ causas oppressorū ad se euocaret, & opprimentes repri meret: etiā officiales suos. Ad eius enim officium pertinet sub leuare bonos, & reprimere malos iuxta tex. in c. officium regum est. 23. q. 5. Ex quo tex. deducitur recursum esse vnum de præcipuis regalijs Domini Regis cuius officium est de manu calumniantium libera re, vi oppressos, & peregrinis pu pillis-

- pillisq; & viduis, qui facilius op-
primuntur a potentibus præbere
auxilium. Concordat tex. in. c. ab
imperatoribus. 23. q. 3. & in. l. vni-
ca. C. quando Imper. inter pupil.
& vid. & patet idem Hierem. cap.
22.
6. Hoc autem remedium dicitur
remedium extraordinarium tam
in causis ciuilibus, quam crima-
libus, & tam in terris regijs quam
baronum, ut tenet Oliban. in loco
supra citato post Mier. per eum
ibi allegatum. & idem Mier. col-
la. II. in curia Alfonsi. cap. 2. col. 2
versi. Sed recursus. vbi dicit, quod
recursus ex causa oppressionis
est remedium extra ordinarium,
quod alias pro alio allegare po-
test sine mandato, sed habebit esse
etum, grauato ratum habente.
7. Et scias, quod recursus iuxta
practicam nostram in duplice sunt
differētia. Nam quidam est recur-
sus, qui interponitur per hominem
captum in posse officialis ordina-
rij vel baronis. Et quidam est re-
cursus qui interponitur per arre-
ptionem itineris hoc est, quando
reus accedit ad superiorem, & po-
nit se in eius posse captum. Et de-
utroque recursu loquuntur con-
stitutiones Cathaloniæ. ut in cap.
16. Caroli Imperatoris in. 3. curia
Montissoni anni. 1537. & in cap. 1.
in actis curiæ, & cap. 26. Regis Phi-
lippi in curia Barcinonæ anni.
1564. in cap. 57. Regis Philippi
- nunc fœliciter regnantis in curia
Barcinonæ anni. 1599.
8. Rursus scias, quod recursus
qui fit per arreptionem itineris
duobus potest contingere modis,
vno, quando ille qui recurrerit erat
captus, & a fugit arripiendo iter
ad superiorem. Alio vero modo,
quando non erat captus, sed timé-
do ne contra eum fierent aliqua
procedimenta, quibus posset mo-
lestari arripit sponte iter, & acce-
dit ad superiorem ponendo se in
eius posse captum.
- Nunc ut plenius intelligantur
circa prædicta, quæ in praxi sciri
& obseruari debent curabis in di-
cta praxi septem obseruare con-
clusiones siue regulas, & sunt que
sequuntur.
9. Prima est, quod quando recur-
ritur per hominem captum ipse
recurrens pendente causa recur-
sus debet per ordinarium vel ba-
ronem detineri & conseruari ca-
ptus eodem modo, quo tempore
interpositionis recursus detineba-
tur, donec & quo usque ius dictum
sit super oppressione prætensa,
& est summarie procedendum; ut
patet, ex iuribus citatis.
10. Secunda regula est, quod quā-
do recurrerit arripiendo iter per
hominem, qui tempore quo arri-
pit iter ad superiorem, erat apud
ordinarium vel baronem captus
debet ille talis, per regiam curiæ
detineri captus eodem modo, &
eadem

- eadem forma quibus apud iudicem ordinarium captus detinebatur per tex. expressum in cap. 16. Caroli Imperatoris in. 3. curia Montissoni anni. 1537.
11. Tertia est regula, quod si in dictis duobus casibus declaratur recursus interposito locum non esse debet iudex supremus causam & partes ad iudicem primitiuū remittere, ut ad vleriora procedat, & iustitiam faciat. ut ex iuribus citatis aperte probatur.
12. Quarta regula est, quod postquam fuerit declaratum recursus locum non esse, & consequenter, quod causa sit ordinario, vel baroni restituenda, ut dictum est, non potest Locumtenens generalis, ut iudex supremus delinquentem, per viam compositionis vel alias remittere. cap. 57. Regis Philippi. in curijs Barcinonæ anni. 1599.
13. Quinta regula, quod in casu quo constiterit recursus locum non esse, causa debet restituī simpliciter, & absque conditione apposita in restitutione, quod illa
- causa quoad merita decidi habeat cum voto & consilio duorum Doctorum Regij concilij dicto cap. 57. dictarum curiarum anni. 1599.
14. Sexta regula, quod quando declaratur recursus interposito locum esse ex tunc causa efficitur consistorialis, & quoad merita, illa deciditur in Regio concilio, & hoc iure vtimur.
15. Septima & finalis regula est, quod quando ille qui recurrit per arreptionem itineris non est captus, sed timido per suum iudicem molestari, & inquietari, sponte recurrit ad Dominum Regem, seu eius Regium concilium, & ponit se in illius posse captum, in isto casu incontinenti quo ille reus est per regiam curiam captus, illius causa efficitur consistorialis, & cognoscit Regium concilium de illius meritis. Et ita vidi pluries obseruari.
16. Forma autem procedendi in causis recursuum hæc est, quod per recurrentem seu ex illius parte fit supplicatio sequens.

Excellentissim
Señor.

Ivan Carcoma de la vila ó lloch de N. est a pres y capturat per lo Veguer, Balle, o Baro. N. y per aquell grauat y opprimit, perçó que. Eſc. (narretur factum et inseratur grauamen) et postea dices, pertant y altrament, sentintse dit Ivan Carcoma de les dites coses molt agrauiat, y entenent que esta debaix lo amparo y protectio de

De processu recursus interpositi à procedimentis.

126

vostra Excellentia, constituit recorre à vostra Excellentia, y a son Real concell de dit, o dits agrau, o agrauis, supplicant, lo recors effer li admes, y la present causa effer comesa à algun magnificj jutge de de cort, lo qual proueasca de lletres oportunes, y stillades, manant à dit Balle que dins un breu termini trameta les enquestes fetes contra dit Iuan Carcoma, si algunes ne tindra, y per mostrar lo agrau o agrauis, que dit balle li fa, exhibeix uns actes de requestes a ll per part de dit Iuan Carcoma presentades, y respostes del mateix Balie, para que sien insertades lo offici real de vostra Excellentia humilment implorant. Qualicet. etc.

Altissimus &c.

N.

Decretatio facienda dictæ supplicationi.

Magnificus Iosephus Ferrer index regiæ curiæ recognoscat supplicata, & super eisdem debitè prouideat, & si besitet verbū faciat.

Prouisa per Regentem Cancella-
riam die 4. Maij. 1603. Barcinona.

N. scriba mandati.

Prouisio iudicis: Recepta dictis die & anno, facto verbo in Regio concilio prouidet, quod mandetur baiulo villa de. N & alijs ad quos spectet, quatenus intra dies decem mittant inquisitiones, si quas habent contra dictum Ioannem Carcoma: & interim nihil innouent. Et pro his fiant seu expediantur litteræ, & alia prouisiones necessaria iuxta regiæ curiæ stylum.

N. Index regiæ curiæ.

Vigore dictæ prouisionis expediuntur litteræ in forma sequenti.

PHilippus Dei gratia Rex Castella, Aragonū. Comes Barcino. etc.

Don Joannes Teres miseratione Diuina Archiepiscopus Tarra-
conæ, Consiliarius, Locumtenens, & Capitaneus generalis pro
S.C.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 22.

S.C.R. Magestate in Principatu Cathalonia, & Comitatibus Ru
scilonis et Ceritania, dilecto Regio baiulo villa de N. et eius locum-
tenenti, & alijs officialibus ad quos spectet salutem & dilectionem:
Humili supplicatione nobis, et in Regio cōcilio oblata et præsentata,
pro parte Ioannis Carcoma dicta villa, deductum & expositum fuit.
etc. inferantur grauamina præsentata prout in supplicatione de-
ducta fuerunt, et postea dices, qua de causa recurrendo ad nos, &
Regium concilium à dicto, & alijs grauaminibus, nobis humiliter
supplicauit dignaremur causam dicti recursus eidem admittere,
illamq; committere alicui ex magnificis iudicibus regia curia, qui
de litteris, et alijs oportunis iuris et iustiæ remedij sibi debite pro
uideret, prout hac et alia latius in dicta supplicatione enarrantur.
Nos vero dicta supplicatione benigne suscepimus illam ad prouiden-
dum commissimus magnifico et dilecto conciliario Regio Iosepho
Ferrer iudiciq; regia curia, per quem die et anno infra scriptis, fa-
cto verbo in Regio concilio fuit debite ac iuridice prouisum. Id circo
dictam insequendo prouisionem tenore præsentium, pñnaq; floreno-
rum auri Aragonum quingentorum regijs inferendorum erarijs
vobis dicimus, et mandamus, quatenus inquisiciones, si quas habetis
factas contra dictum Ioannem Carcoma, illas seu illarum copiam,
authenticam, et fidem facientem nobis seu dicto magnifico relatori
perfidum latorem infra dies decem à præsentatione præsentium vo-
bis faciendam in antea continue numerandos, mitatis, adeo, ut il-
lis visis, et in Regio concilio recognitis, quod iustum fuerit prouide-
re valeamus, interim vero contra personam et bona dicti Ioannis
Carcoma, nihil innouetis, seu atemptetis: auferentes à vobis secus
agendi omnem cum nullitatis decreto potestatem. Dat, Barcinona
die 6. Maij. anno 1603. N. Regens.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Index.

Scribamandati. N.

Et pro eo. N. not.

Præ-

Vt. N. Regens Thesaura.

Prædictæ litteræ registrantur, & expediuntur cum sigillo regio in forma solita.

Et missis per ordinarium regium vel baronem processibus seu inquisitionibus ad regiam curiam, illisq; visis, & lectis in Regio concilio, apparet recursui interposito locum non esse, tunc per iudicem & causæ relatorem est facienda prouisio sequens.

Die. 9. Maij. 1603. Visa supplicatione oblatæ pro parte Ioannis Carcoma villa de. N. dioecesis de. N. die 9. presentis mēsis Maij, qua recursum interposuit a captura & procedimentis contra eum factis per baiulum dictæ villa. Visa inquisitione contra eum per dictum baiulum formata. Visis videndis meritisq; processus atiectis, et alias, insequendo conclusionem die præsenti in Regio concilio factam prouidet, dicto recursui per dictum Ioannem Carcoma interposito locū non fuisse, nec esse: sed causam et partes dicto baiulo de. N. restituendam seu restituendas fore et esse, prout cum præsenti restituit, & inhibitionem sibi factam tollendam esse, prout cum præsenti tollit. Et quod pro bisstant litteræ iuxta regia curia & stylum.

.N. Iudex regiae curie.

Postea vigore dictæ prouisionis expediuntur litteræ restitutoriæ, & quibus inhibitio tollitur in forma solita.

Quando vero constat de grauamine tunc dicitur in supra dicta prouisione recursui interposito p. N. locū fuisse & esse. Et in hoc casu causa retinetur, & quoad merita deciditur per iudicē ad quē. vt supra in. 6. regula dictum est.

Cap. 23. De processu, quando petitur executionē decerni pro treugis fractis.

RÆcedente informatione super fractione treugarum, qua prætendat fisci procurator regiae curiæ treugas fuisse fractas, debet dictus fisci procurator cū supplicatione petere executionē fieri & decerni cōtra personas & bona illorum, qui in instrumento treugarum firmarunt, & cuiuslibet eorum insolidum, pro quantitate in instrumento apposita, & pro expensis factis & faciendis, ita tamen, quod uno eorum solute ceteri liberentur exhibendo instrumento.

strumētūm treugarū, & inquisitio
nē super prædictis receptam, &
alia acta quæ necessaria videbun-

tur. Et dictam supplicationem cō
cipiet in forma sequenti mutatis
tamen mutandis.

Excellentissime Domine
Locumtenens generalis.

Existentibus treugis conuentionalibus initis & firmatis. 14. men-
sis Maij. 1603 proximè præteriti inter. N. et. N. & alios quam
plures villa de. N. ex una, &. N. et. N. et. N. & alios quam plu-
res eiusdem villa partibus ex altera, in & cum quibus promise-
runt dictæ partes ad inuicem, quod dictis treugis durantibus, &
tinentijs earundem non facerent neque fieri permetterent aut
procurarent vel consentirent damnum neque iniuriam in per-
sonis & bonis ipsorum, vel cuiuslibet eorum, & in casu contrauen-
tionis, sibi imposuerunt dictæ partes inter alia pœnam duorum mil-
le ducatorum, pro medietate parti obedienti, & pra alia medietate
erarijs Domini Regis applicandorum, pro qua pœna obligarunt di-
cta & partes sibi ad inuicem & simul regiæ curiæ personas, & bona ha-
bita & habenda eorum propria, et uniuscuiusque eorum insolidum
prout in debiris fiscalibus, et cum alijs clausulis, et renuntiationibus
in similibus apponi solitis, pro quibus praſiterunt sacramentum et
homagium in posse. N. Regij algut Zirij, prout in instrumento dicta-
rum treugarum pœnes. N. notarium seu scribam sub diuersit Kalandarijs recepto et testificato prædicta et alia latius continentur.
Et licet itares se habeat, nihilominus tamen non dubitarunt die Io-
uis qua computabatur. 16. Maij proxime lapsi, et seu intra tempus
dictarum treugarum. N. alias dictus lo Gallo, et. N. et. N. et quam
plures alijs vilia. N. animo et proposito deliberatis, et absque aliqua
causa occasionem querentes, verbis primo iniuriare, et deinde dictus.
N. alias lo Gallo pugno siue alapæ percutere et cedere in facie dictū.
N. per viam publicam dictæ villa pacifice incedentem, et de treugis
inter eos existentibus publicè protestantem. Id circo et alias fisci pro-
curator regiæ curiæ exhibens et producens instrumentum dictarum
treu-

treugarum, et processum regalia, cuius vigore et occasione pares. N. regium aliqui Zirium dicta treuga firmata fuerunt, et inquisitionem super predictis receptam prout ecce inferantur, supplicat humiliter dignetur vestra Excellentia mandare decerni et fieri executionem in personis, et bonis dictorum. N. alias lo gallo, et N. et N. et aliorum qui in dicto instrumento treugarum firmarunt pro parte dictorum. N. et N. et cuiuslibet eorum insolidum, pro nunc pro quantitate mille ducatorum in dicto instrumento apposita, et pro expensis factis et faciendis: ita tamen, ut uno eorum soluente ceteri liberentur, et in omnibus iustitia complementum fieri et ministri, alijs iuribus fisco regio competentibus saluis et illesis remanentibus: Regium officium implorando. Quae licet, etc.

Altissimus, etc.

N. fisci Aduocatus.

Decretatio. — Remittatur relatori causa, qui super suppli catis debite prouideat.

Prouisa per. N. Regem Cancellariam die. etc. Barcinona.

N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis. — Recepta die. etc. meritis processus attentis et alias, insequendo conclusionem in Regio cōcilio factam prouidet, quod fiat executio in personas et bona de.. N. alias lo Gallo, et aliorum in supplicatione nominatorum, qui pro eorum parte firmarunt in dictis treugis, et uniuscuiusque eorum insolidum iuxta seriem et tenorem instrumenti treugarum, pro nunc, pro quantitate mille ducatorum auri, et pro expensis factis et faciendis in ita tamen ut uno soluente ceteri liberentur, et pro his fiant litterae et commissiones, et prouisiones oportuna.

N. Index.

Et in vim huius prouisionis expediuntur litterae executiæ in forma solita.

Cap.

Cap. 24. De proces-

su cōficiendo contra commis-
sarios apostolicos iurisdictio-
nem pro factis profanis in per-
sonas & bona laicorum & iuris-
dictioni Domini Regis submis-
orum exercentes, vt procedi-
menta per eos contradictos se-
culares facta reuocent, aut in-
fra certum tempus compareāt
banchum regium informatu-
ri, vt ibi cognoscatur an in suo
casu procedant.

1. *Iurisditiones omnes scilicet tempora-
lis & spiritualis tempore veteris testa-
menti apud ecclesiam residerunt.*
2. *Iurisditiones post Christi aduentum sci-
licet spiritualis & temporalis residēt
apud ecclesiam, id est spiritualis actu,
temporalis vero in habitu & poten-
tia, & non in actu.*
3. *Iurisditionis temporalis usum & exer-
citium transtulit ecclesia in Impera-
tores & Reges ad eorum beneplaci-
tum, & ad ecclesiæ utilitatem, eiusq;
defensionem.*
4. *Iurisdictio temporalis non debet impe-
diri per spiritualem, nec econtra, Et
casu quo ad iniucem impedianter, in
Republica interitus & discordiæ
nascuntur.*
5. *Judices ecclesiastici regiam iurisdictio-
nem usurpantes pro extraneis regni
habentur.*
6. *Regi in suo regno, vt iudici ordinario iu-
risdictio competit in extraneos iuris-
dictionem suam impedientes.*

7. *Commissarij apostolici procedendo cō-
tra laicos non in suo casu, vim illis in-
ferunt, & ideo ad Regem spectat il-
los à dicta vi ex oppressione liberare.*

8. *Iurisdictio temporalis tueri potest per Re-
gē etiā contra clericos aliquid in præ-
iudiciū illius attentantes, poenali iudi-
cio erga illos procedendo.*

9. *Forma procedendi contra ecclesiasticos
iudices regiam iurisdictionem usur-
pantes.*

de. Vlaqua cō 84. et Pengra

Heorica huius p. deus. por-
cessus valde scitu pg. 118.

1. *digna est, ne quis
de huiusmodi pro-
cessu, & procedi-
mentis quæ in eo contra ecclesi-
sticos iudices sunt vlo modo mi-
retur. Scire igitur oportet, tempo-
re veteris testamēti ambas iurisdi-
ctiones scilicet spiritualē & tépo-
ralē apud ecclesiā residisse. vt ex
varijs sacræ illius scripturæ locis
aperte demonstratur. Legitur pri-
mo Hierem. cap. 1. Ecce constitui
te hodie super gentes & regna, vt
euellas, & dicipes, edifices, & plan-
tes, quā professiā theologi in di-
cto cap. 1. & iurisperiti in cap. 6.
de maiorita. & obedien. & in cap.
2. de re iudica. in 6. & in extraug-
vnam sanctam. de maiorita. & obe-
dien. intelleixerunt procedere non
solum in rebus sacris, verum etiā
in profanis. Præterea. 1. Reg. cap.
15. habetur, Samuelem Profetam
usum fuisse gladio materiali con-
tra*

tra Regem Agag. Et idem Elias cōtra quadragintos Prophetas de Baal. vt. 3. Reg. cap. 18. Probatur idem aperte Deuteronomi. cap. 17. vbi cū Deus alloqueretur Moy sen ait illi. Si difficile , & ambi guum apud te iudicium esse per plexeris inter sanguinē , & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicū inter portas vi detis variari verba, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicē qui fuerit illo tempore. Legitur etiā Genesis. cap. 2. & . 3. ipsum met Deum summum sacerdotē ab initio mundi vsque ad tēpus Noe gubernasse, & sua sententia, Adā & Euam, atque Cain, in causis capitalibus respectiū cōdemnasse. Et etsi non legatur Noe sacerdotē fuisse, tñ. sacerdotis officium exer cuit: quia Deo holocausta obtulit, & ei altare edificauit, & vt iudex totius iurisdictionis ecclesiasticæ & secularis omnē exercuit iurisdi ctionē. vt not. per Innocen. & Antoni. de Butr. in cap. licet ex suscep to. de foro competen. & vide Pet rum Bellu. in Specu. rubri. II. §. videndū. nu. 2. Alia quoque varia exempla in sacris litteris comme morātur præcipue de Moysē, Ma thia Machabeo, Ionata, Simone, & Ioāne filio Simonis, qui cum sacerdotes essent vtramque iurisdi ctionē scilicet spiritualē & tēpora lē exercuerunt. Post vero Christi aduentū, & post quam Deus tradi

disset Petro claves terreni & cele stialis imperij. vt Math. cap. vlti. fateri quoq; nos oportet, dictas iu risdictiones residere etiā apud Ec clesiā, hac tñ. distinctione, quōd spiritualis residet actu, tēporalis vero in habitu & potētia, & nō in actu: quia vsus & exercitiū hui⁹ tē poralis iurisdictionis trāstulit Ec clesia in Imperatores & Reges ad eorū beneplacitum, & ad Ecclesiæ vtilitatē eiusq; defēsionē. not. glo: in cap. nouit. in verbo. nostrā. de iu dicijs. Constat enim noluisse Deū quōd administratores rerū spiri tualiū circa exercitiū gladij mate rialis, & rerū tēporaliū occuparē tur. vt aperte docuit Deus, quando dixit Petro mitte gladiū tuum in vaginā Marci. 26. volēs per hēc verba significare, quōd quāuis ille materialis gladius, & sic iurisdictio tēporalis esset sancti Petri, resideatq; in illo, & in suis succe soribus in pontificatu, quod percipi tur ex propria illius verbi. tuū. Significatione, non debere eccl esiam vti illo gladio, & rebus tem poralibus, nisi in quantum dictæ tēporales res haberent dependen tiam à spirituali gubernatione. Quæ res quoque comperta est ex Imperatorū coronationibus quas Imperatores ab ipsa eccl esia recipiunt, & in quibus Papa eis en sem euaginatum tradit dicens illis, Accipe gladium de super beati Petri corpore sumptum. ita.

habetur in Pontificali. & in cap. venerabilem. de electio. cap. roman. de iure iuran. c. legimus 93. distinctio. extrauagan. vnam sanctam. de maiori. & obedien. Aufrer. in clemē. 1. num. 55. de officio. ordi. Ioan. Garcia. de nobili. glo. 9. num. 53. versi. Secunda cōclusio. Ex quibus ergo colligitur, quod cū istæ iurisdictiones distinctæ & separatæ sint, ita ut spiritualis actu pertineat ad ecclesiam, temporalis vero seu illius usus & exercitium ad Principes & Reges terræ. vt in dicto cap. nouit. & in cap. causam. qui filij sint legi. & in cap. celebritatem de consecratio. distinctio. 3. in fi. & in auth. de fide instru
mentorum circa prin. per vnā co
4. lumnam. Vna non debet impediri per aliam, immo vna indiger altera scilicet Reges Pontificibus pro eterna vita, & Pontifices regibus pro temporalibus rebus. c. 1. 23. q. 8. & not. in cap. nouit. Nam ex hu
iusti modi impedimento & iurisdictionum perturbatione immitten
do potestates ecclesiastica & secul
aris ad inuicem falsem in messem alienam, nascuntur in Republica interitus, & discordiae. vt testatur Oforius. lib. 1. de Regis institutio
sic inquiens, omnis Reipublicæ in
teritus in munerum perturbatio
ne cōsistit, dum enim quilibet suū negocium nouit, sed alienum officium atq; munus usurpat, ni
hil recte, nihil ornate fieri potest

sed omnia perturbari & commis
seri necesse est. Ijs, facit, quod alie
ni muneris non est facienda usur
patio. c. quod quidam. 1. q. 1. sed
concordia uti debent; quæ altissi
mo grata est. c. archiepiscopus. 9.
q. 3. Et ideo quilibet debet terminis sibi constitutis se continere cō
tentum. c. perlatum. 90. distinctio. Barba. in cap. 1. de constitutionib.
num. 60. cum sequen. Tiber. De
cian. in. 1. tomo. crimi. lib. 4. cap.
11. nu. 1. Iuuātur hæc ex diuo Tho
ma. in lib. 4. de regimi. Prīci. cap.
23. vbi afferit, tunc esse perfectam
ciuium congregationem, quando
quilibet in suo statu debitam ha
bet dispositionem & operationem.
Sicut enim edificium est stabile,
quando partes eius sunt bene sci
tæ, sic de politia contingit: quæ fir
mitatem habet, & perpetuitatem,
quando unus quisque in suo gra
du siue officialis siue subditus de
bite operatur: vt suæ conditionis
requirit actio.

Ex quibus infero & colligo
sequentem conclusionem, quod
quando iurisdictio regia impedi
tur seu perturbatur per eccl
esiasticam, vt puta, inferendo iudi
ces ecclesiastici vim personis secu
laribus, & regiæ iurisdictioni sub
missis, potest potestas secularis
iubere dictis ecclesiasticis iudi
cibus etiam poenali iudicio, quod
acta contra dictos seculares, &
in præiudicium regiæ iurisdictionis

nisi facta reuocent, aut quod compareant bancum regium informaturi. probatur hæc conclusio pluribus rationibus & fundamen-
tis. Et Primo, quod prælati ecclæsiae suiq; iudices & quæcunque aliæ ecclesiasticæ personæ regiæ iurisdictionem usurpantes, regisque regalias pro regni extra-neis habentur. ita Bouadilla in sua Politica. Tomo. I. lib. 2. cap. 18. casu. 6. num. 60. & ibi glos. in littera. D. & Salcedo in practi. crimi. cano. cap. 54. num. 18. & 19. Carol. de Grassal. regal. Fran. iure. 7. & Couarra. practi. quæstio. cap. 35. num. 3. Sed regi ut iudici ordinario in suo regno competit iurisdictione in extra-neos iurisdictionem suam impe-dientes, Innocen. in cap. dilec-to. de pœn. per cap. 1. de offi-cio delega. Bellu. in specu. Rubri. 18. §. denuo. numer. 7. Au-frer. in tracta. de potesta. secu-lar. super ecclesiasticis personis. reg. I. num. 23. Gulielm. Ben-e-dic. in cap. Raynutius. in verbo. & vxorem nomine Adelasiam. 2. num. 141. in medio. Ioan. Mon-achi. in cap. cum episcopis. de offi-cio ordi. in. 6. Bald. in cap. ad hæc de pace iuramen. fir. Salce-do super practi. Bernard. Diaz. cap. 54. num. 18. pag. 155. Ergo per potestatem secularem iudici-bus & cōmissarijs apostolicis exer-centibus in laicos vassallos Do-

mini Regis iurisdictionem, vt ex-traneis mandari potest quod re-uocent, aut quod compareant ban-cum regium informaturi. Secun-do, probatur dicta conclusio, nam commissarij apostolici capiendo prætextu breuis apostolici laicos regiæ iurisdictioni submissos, & eorum bona exequendo, atque cōtra eos procedendo non in suo ca-su, vi dictos laicos opprimunt, & injuria afficiunt: cum nec id illis in vim dicti breuis, nec prætex-tu causæ spiritualis fieri permitta-tur. Sed ita est, quod ad Reges spe-ctat & eorum proprium officium est facere iudicium atque iusti-tiam, & liberare de manu calum-niantium vi oppressos text. est in. c. regum. 23. quæst. 5. & constat idem auctoritate Ioannis Papæ octauii, quæ à Gratiano traditur in. c. administratores dicta. 23. q. 5. & habetur Hierem. cap. 21. &c. 22. Ergo in casu nostræ conclusionis, poterit potestas secularis iubere iudicibus ecclesiasticis, quod acta cōtra seculares reuocet, aut quod coram Rege compareant redditu-ri rationem de sua iurisdictione, & an in suo casu procedant. Ter-tio confirmatur dicta conclusio ex eo, quod quilibet potest suam iurisdictionem tueri etiam pœna-li iudicio. vt in. l. vnica, in prin. & ibi. glo. in verbo. pœnali iudicio. ff. si quis ius dicenti non obtem-pera. & not. Innocen. in. cap. 1. de

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

officio delega. vide Aufrer. late
in tracta. de potesta. secula. su-
per ecclesiast. perso. Potest enim
iudex in dicto casu non subditos
coercere iuxta cap. Romana. de
pœnis. lib. 6. ad quod videtur fa-
cere text. in cap. ex parte in Chri-
sto. de verbor. significa. vbi ju-
dici permittitur defendere iuris-
dictionem & territorium suum.
Ad idem est text. in cap. dilecto.
de sentent. excommunicationis
in. 6. not. per Innocen. in capit.
olim. 1. de restitutio. spolia. Fa-
ciunt etiam tradita per Cassa-
næ. in consuetudi. Burg. rubri.
1. §. 5. in glos. silnagrace. num.
85. quia concessa iurisdictione,
conceduntur omnia sine quibus
iurisdictione exerceri non potest.
1. 2. ff. de iurisdictione. omni. iudi-
1. ad legatum, &. 1. ad rem mo-
bilem. ff. de procuratorib. fa-
ciunt cap. propterea. cap. sane.
2. & capit. prudentiam. de offi-
cio & potesta. iudicis delega. Et
ob id, iudices temporales in di-
ctis casibus clericos mulcant;
nec propter hoc puto eos inci-
dere in sententiam excommuni-
cationis, nec facere contra liber-
tatem ecclesiasticam, quæ licet
sit fouenda, & amplianda, non
tamen quod alijs ius suum aufe-
ratur. argum. capit. ex tenore.
de foro competen. Non enim de-
bet apponi laqueus fauore ecclie-
siarum. vt in capit. mulier. de iu-

re iuran. & ibi glos. in verbo per-
jurij. Quarto prædictis inconfir-
mationem nostræ conclusionis ad
ditur, quod nisi remedium hoc &
auxilium aduersus iudices ecclie-
siasticos adhiberetur, qui tantum
monentur quod reuocent, aut cō-
pareant ad hoc, vt tollatur vis
quæ ab eis vt prætenditur iniu-
stissimè fit secularibus personis,
& eorum bonis, grauissimè oppri-
merentur innocentes à iudicibus
ecclesiasticis, qui procul à Roma-
na curia passim iurisdictione &
potestate ecclesiastica abuterentur.

Prædictæ tamen conclusioni
maximopere obstatre videt, quod
iudices ecclesiastici, ecclesiasticæ
sunt personæ, & negotia tractant
spiritualia, quorum iudices tem-
porales non sunt capaces. cap. de
cernimus. & cap. quanto. extr. de
iudicis, & propterea exemptione
habent, vt neque in ciuilibus, neq;
in criminalibus comparere com-
pellantur coram potestatibus se-
cularibus: nedum de iure huma-
no Pontificio, sed etiam de iure hu-
mano per text. in cap. atsi clerici.
capit. clerici. & cap. qualiter. de
iudi. cap. 2. de foro competen. c.
continua & multis illius quæstio-
nis capitibus. II. q. 1. Doctores in
prædictis locis, & præter eos Gui-
ller. Benedic. in cap. Raynutius. d'
testamen. in verbo & vxorē. in. 2.
num.

num. 322. & num. 410. Carol. de
Grassal.lib.2. regal. Fran. cap. 17.
Cassanæ. in consuetudinib. Burg.
rubr. I. §. 5. versi. Archidiaconus.
num. 44. Couarru. practi. quæst.
cap. 31. num. 3. circa si. De iure ve-
ro diuino probatur ex cap. si Im-
perator. 96. distinctio. vbi legi-
tur, non à legibus publicis, non á
potestatibus seculi, sed à Pontifi-
cibus & sacerdotibus omnipotēs
Deus Christianæ religionis cleri-
cos & sacerdotes voluit ordinari,
& discuti. vbi glo. in verbo discu-
ti affirmat, quòd antequam esset
aliqua cōstitutio, clerici non erāt
de iurisdictione seculari, & quòd
omnes constitutiones quæ ema-
nauerunt quòd clerici non sunt
iudicandi nisi ab Episcopis non
sunt nisi iuris declaratio. Probat
idem Bonifacius Octauus in cap.
quamquam. de censib. in. 6. vbi in-
quit, iure diuino & humano cleri-
cos & eorum bona libera esse à
secularium potestate. probatur
etiam ex glos. in dicto cap. quam-
quam. in verbo. diuino. inquiens
hoc deduci ab exemplis Iosephi
Patriarchæ Genes. cap. 47. & Ar-
taxersis Regis Persarum. Esdræ.
I. cap. 7. atque Divi Mathæi. ca-
pit. 17. Faciunt etiam adhæc tex.
in. c. sacerdotibus. II. quæst. I. &
Constantini Imperatoris testimo-
nium relatum à Gratiano in. c.
continua. III. q. I. & in. c. futuram.
12. q. I. qui præsidens in sancta

Synodo quæ apud Nicæam con-
gregata est, cum quærelam quo-
rundam clericorum conspiceret
coram se deferendam ait, vos à ne-
mine diiudicari potestis: quia so-
lius Dei iudicio reseruamini. Dij
etenim vocati estis, & id circo
non potestis ab hominibus iudi-
cari. Hoc idem confirmatur ex
concilijs Coloniense sub Innocen-
3. capit. 43. & Tridentino. ces-
sio. 25. cap. 20. de reformatio. in
quibus dispositum est, Ecclesiæ
& personarum ecclesiasticarum
immunitatem Dei ordinatione,
& canonicis sanctionibus institu-
tam esse. Ergo recte concludi-
tur, non licere regiæ iurisdictioni
mandare iudicibus ecclesiasti-
cis, quòd acta per eos contra
seculares personas gesta reuo-
cent, aut quòd compareant ban-
chum regium informaturi. Ta-
men respōdeo, argumentum hoc
non obstare, neque obtinere lo-
cum in nostro casu scilicet, quan-
do à personis ecclesiasticis regia
perturbatur iurisdictionis occupan-
turq; ab eisdem regiæ regaliæ,
& personis secularibus regiæ iu-
risdictioni submissis vis aliqua in
iustè & indebitè infertur. Qui ca-
sus ex declaratione & interpre-
tatione Romani Pontificis le-
gumque humanarum non inclu-
duntur neque compræhenduntur
in iure diuino. vt expræsse pro-
batur ex rationibus supra in con-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

firmationem nostræ conclusio-
nis adductis , quibus addo alia
iuris pontificij disposito in. c. nos
si incompetenter. 2. q. 7. vbi Pa-
pa in his quæ in competenter
gerit, & insubditis iustè legis tra-
mitem non conseruauerit, voluit
Regis seu potestatis secularis iu-
dicio cuncta admissorum suo-
rum emendare. Nam licet ius Di-
uinum nec in vniuersum , nec in
ulla sui parte à Principe huma-
no tolli possit , Ludoui. Rom. in
singula. 419. Sabarel. in repeti-
tio. cap. perpendimus. de senten.
ex communi. Decif. Rotæ Ro-
ma. cap. 10. de consuetudi, in anti-
quis. quæ alias est cap. 840. &
probatur in.c. sunt quidam. 25.q.
1. tamen potest per summum Pon-
tificem declarari & interpretari:
ex cuius declaratione constat ius
illud ad casum aliquem non ex-
tendi ex aliqua causa; dispensan-
di vero nulla competit ei facul-
tas. ita Thom. quodlib. 4. articu.
3. & quodlib. 9. articul. 15. Idem
Thom. prima. 2. quæst. 97. arti. 4.
versi. Præterea est lex. Siluester.
in verbo. Papa. quæst. 16. Parisi. cō-
sil. 68. nu. 199. vol. 4. Ioan. Baptis.
de sancto Severi. in tracta. de pen-
sionib. q. 29. Quam obrem tutius
erit dicere Romanum Pontificem
iura naturalia & diuina posse in-
terprætari & declarare non autē
in illis dispensare , probat text.
in cap. maiores. de Baptismo. in

cap. per venerabilem. qui filij sint
legiti. Etenim lex diuina continet
ea quæ ab ipso Deo determinata
sunt , non solum in communi ra-
tione iustitiae, sed etiam quoad sin-
gulares actus, qua ratione, dispen-
satione ab alio quam ab ipso Deo
non recipit. secundum Thom. 1. 2.
quæst. 100. arti. 8.

Vnde patet, Romanum Ponti-
ficem circa ius diuinum aut natu-
rale interprætandi potestatem ha-
bere, non dispensandi. Declaratio
enim ex eo etiam contingit in iu-
re naturali, quia licet illud sit im-
mutabile quo ad prima pricipia,
scilicet ratione viuendum est , &
quoad ea que necessario ex primis
principijs deducitur ut sunt præ-
cepta Decalogi, quæ & iure huma-
no declarari possunt quoad actus
quos prohibent vel imperant, cō-
clusiones tamē que ex primis prin-
cipijs iuris naturalis oriuntur fre-
quentius non tamen in vniuersum
quandoque ex causis specialibus
à iure ipso naturali deductis defi-
ciunt; ratio enim dictat, vt depo-
nenti reddatur depositum si illud
exigat, id tamen frequentius est,
nec semper ratio id suadet cum iu-
stissima ratione denegari aliquot
casibus possit. 1. bona fides. ff. de-
posi. vbi, nec ideo lex naturalis le-
ge humana tollitur sed declara-
tur. Tho. 1. 2. quæst. 54. arti. 5. For-
tu. in. 1. veluti. ff. de iusti. & iure.
col. 7.

Atque

Atque ita ex prædictis depræhenditur differentia inter dispensare circa ius, & declarare ius. Nā dispensat circa ius, qui data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximit. Etenim secundum Thomam. 2. 2. quæst. 88. artic. 10. lex ponitur respiciendo ad id quod est vt in pluribus bonum, sed quia contingit huiusmodi, vt in aliquo casu non esse bonum, oportuit, per aliquem determinari in illo particulari casu legem non esse seruandam. Et hoc est authore Thoma propriæ dispensare in lege. Cuius rei sit exemplum. in cap. de multa. de præbend. Iure enim humano nobiles & litterati duo beneficia cūram animarum habentia obtinere prohibentur. At Romanus Pōtifex aliquem nobilem, aut literatum ab hac iuris humani prohibitione eximere potest. ita Paris. consil. 68. numer. 195. vol. 4. Domini. de Sot. de iusti. & iur. lib. 1. quæst. 7. arti. 3. Couar. relection. 2. partis. cap. 6. §. 9. num. 2. Declarare vero ius est, quando quis ita illud explicat, vt ostendat aperte an ius illud id quod agitur includat nec ne. l. fi. C. de legib. cap. cum venissent. de iudi. l. scire leges. cum sequen. proximis. ff. de legib. Quod quidem exemplis demonstratur. Pone, quod præcepit lex naturalis non esse occidendum, verum euénit

casus quòd quis ob sui defensionem occidit, nunc si dubitetur, an ille casus sit compræhensus sub illa naturali lege, occurunt tunc leges humanæ & declarant, non esse compræhensum: quia per illam legem naturalem hominidium ad defensionem commissum minime prohibetur. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. Naturalis enim ratio dictat, defensionem omnibus permittam esse. Sic etiam lex illa furtum non facies, ita intelligenda est, vt furtum committere non dicatur, qui famæ coactus vicitus gratia alienum assūmit. cap. si quis propter necessitatē de fur. Et sic patet, quod lex illa naturalis non humana lege tollitur, sed declaratur.

Retenta igitur opinione, quod Dominus Rex potest procedere contra iudices ecclesiasticos, & quoscunque commissarios apostolicos suam iurisdictionem regiam perturbantes & usurpantes oportunum est, quod ad praxim huius processus deueniamus.

Scias propterea nostrum forensem usum & praxim hac in re sic se habere. Quod oblata quærela firmantis ius & de iure in Regio concilio cum exhibitione actorum & procedimento rum iudicis ecclesiastici vim inferentis, dantur litteræ regiæ directe iudici ecclesiastico, quibus illi præcipitur, quod casset

reuoget, & annullet omnia procedimenta facta contra. N. & quod illa deleat a suis regestris, aut intra dies decem post dictarum litterarum præsentationem in antea numerandos personaliter compareret coram Rege, seu eius Locumtenente generali, & in Regia audience, atque in banco regio hora audiencie dictum bancum re-

gium informaturus. Et rationes si quas haberet cur ad prædicta reuocandum non teneretur deducturus & allegaturus, alias quod procederetur contra illum, & bona sua per iuris remedia solita & oportuna.

Et quærela firmantis ius & de iure fieri debet in forma sequenti.

Excellentissime Domine
Locumtenens generalis.

Ioannes. N. loci. de N. vexatur & molestatur in debite coram. N. conseruatore conseruatoria Sancti Spiritus Ciuitatis Illerdæ instanti. N. agricola loci de. N. ratione cuiusdam prætensi debiti ad cuius solutionem dictus. N. non tenetur. Et licet teneretur, quod expresse negatur, non poterat nec debebat ante dictum conseruatorum conueniri tanquam iudicem ecclesiasticum & incompetenter ac nullam in laicis iurisdictionem habentem. Atque ita, cum procedimenta facta per dictum conseruatorem qui iudicialiter pro dicto prætenso debito procedit contra dictum Ioannem. N. laicum & regia iurisdictioni submissum sint nulla, & nulliter facta, & in præiudicium regia iurisdictionis ideo, & alias, dictus Ioannes. N. de foro & iurisdictione vestra Excellentia, & Regia audience, & non de iurisdictione iudicis ecclesiastici firmans ius & de iure pro decem solidis cum iuris augmento iuxta stylum dicto. N. conseruatori prefato, & dicto. N. instanti, supplicat dictam iuris firmam admitti, & ea admissa eidem conseruatori mandari, quod omnia procedimenta per ipsum facta contra dictum Ioannem. N. et eius bona laicum, & sic de iurisdictione regia casset reuocet et annullet, et certa die per vestram Excellentiam præfigienda compareat coram vestra Excellentia seu eius Regia audience banchum regum informaturus, et

De processu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad bāchū regiū. 133
alias ad allegandum & deducendum causas si quas habet ob quas
ad prædictam renocationem minime teneatur. Et præsentem cau-
sam eo prætextū, quod agitur de occupatione et violatione iurisdi-
ctionis regiae, ad se suamq; Regiam audientiam euocari et alicui ex
magnificis regijs consiliarijs committi qui de litteris et prouisioni-
bus iuxta stylum prouideat, et ius iustitiam faciat et ministret. offi-
cio etc. Qua licet etc.

Altissimus

N.

Cui quidem supplicationi solet fieri decretatio sequens:

Magnificus. N. recognoscat supplicata, et verbum faciat.

*Prouisa per Reuerendum Cancella-
rium. 10. Martij. 1603. Barcino.*

N. Scriba mandati.

Prouisio iudicis. Recepta die. 12. prædictorum mensis
et anni, facto verbo in Regia audientia prouidet, quod inserantur
producta, et admissa firma iuris si et in quantum scribatur ha. N.
conseruatori prætenso casset reuocet et annullet procedimenta con-
tra dictum Ioannem. N. ius firmantem laicum facta, et intra dies
decem de reuocatione fidem faciat, vel compareat banchum regium
informaturus, et fiant litteræ ad id oportuna.

N. Iudex.

Et vigore dictæ prouisionis instantे dicto Ioanne. N. expediuntur lit-
teræ prouisæ in forma sequenti.

P H Ilippus Dei gratia Rex Castella, Aragonū. Comes Barcino. etc.

*D*on Joannes Teres miseratione Diuina Archiepiscopus Tarra-
conæ, Consiliarius, Locumtenens, & Capitaneus generalis pro
S. C. Regia Magestatis in Principatu Cathalonia, et Comitatibus
Ruscilionis et Geritania dilecto regio. N. prætenso conseruatori
sancți

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

Sancti Spiritus Ciuitatis Illerdæ salutem & dilectionem. Humili supplicatione nobis & in Regia audiencia oblatâ pro parte Ioannis. N. extitit deductum quod ipse per vos molestatur & inquietatur instantे. N. agricola loci de. N. ratione cuiusdam prætensi debiti, & cum ipse sit laicus & de foro & iurisdictione Domini Regis, & non alicuius iudicis ecclesiastici dicta procedimenta sunt nulla, & nulli ter facta ac in præiudicium regia iurisdictionis; ideo firmando vobis ius & de iure in manu & posse nostris & Regia audiencia pro decem solidis cum iuris augmento cum suis clausulis uniuersis suppli cavit dictam iuris firmam admitti, & ea admissa, vobis mandari quatenus omnia procedimenta per vos contra eum, & eius bona facta cassaretis, reuocaretis, & annullaretis, & certa die per nos præfigenda compareretis coram nobis, & in Regia audiencia banchum Regium informaturus, deducendo & allegando causas si quas habetis ob quas ad predictam reuocationem minime teneremini, & presentem causam, quia agitur de accusatione et violatione regia iurisdictionis ad Regiam audienciam euocari, & alicui magnifico regio Doctori committi qui de litteris & prouisionibus oportunis prouideret. Nos autem dicta supplicatione ut iusta benigne suscepimus illam magnifico & dilecto consiliario regio. N. V. I. & dicta Regia audiencia Doctori commisimus. Quo referente, die & anno infra scripto, facto per eum verbo in Regia audiencia, admissaque dicta iuris firma, prouidimus, quod scriberetur vobis quatenus cassaretis, reuocaretis, & annullaretis procedimenta per vos contra dictum Ioannem. N. laicum facta, & de reuocatione fidem faceretis intra dies decem vel compareretis banchum Regium informaturus, & fierent litteræ oportuna. Ea propter, prædicta omnia & singula intimantes et notificantes dicto Ioanne. N. nobis supplicante harum serie vobis dicimus, vosque monemus, quod intra dies decem post præsentium præsentationem vobis faciendam in antea continue numerandos operis per effectum cassetis reuocetis et annulletis procedimenta quacunque, contra dictum Ioannem. N. facta, et ad pristinum reducatis statum, et a vestris registris pœnitus deleatis, et de eorum reuocatione intra eosdem decem dies authentice nobis et dicto magnifico relatori

fidei,

De pcessu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad bāchū regiū. 134
fidem faciat, partes et causam prædictas ad nos eorum iudicem cō-
petentem remittendo: cum sic iustitia suadente facere debeatis. Aut
intra eosdem decem dies personaliter coram nobis in banco Regio seu
coram dicto magnifico. N. relatore compareatis bancum Regium
informaturus, daturus, allegaturus, redditurus rationes iustas, si
quas habetis cur prædicta facere non teneamini: alias pro conserua-
tione regia iurisdictionis procedemus. Et procedi mandabimus con-
tra vos et bona vestra ut iuris fuerit et rationis. Taliter, quod re-
gia iurisdictionis saluare maneat pariter et illa. Dat. Barcinone die.
t. anno. t. N. Regens.

Vt. N. Iudex.

In communi Locum tenentie, x.
fol. &c.

Scriba. N.

Et posito ac dato, quod dictus conseruator seu ecclesiasticus iudex
non pareat litteris sibi præsentatis non solum non reuocando procedi-
menta, nec in bancho Regio comparendo, sed ad vltiora contra laicū,
& eius bona profana procedendo, tunc instantे parte læsa & grauata ex-
pediuntur aliæ secundæ litteræ eidem ecclesiastico iudici direkte. Et for-
ma qua petitur dictas secundas litteras expediri est tenoris sequentis.

Excellentissim
Señor.

NO obstant que per part de Iuan. N. fos supplicat que uns proce-
himents fets per N. conseruador del Sant Sperit de la Ciutat
de Leyda contra dit Iuan. N. persona secular, y de iurisdiction secu-
lar, y no ecclesiastica, fossen manats reuocar, o per cert dia compare-
gues devant de vostra Excellentia, per deduhir les causes y rasons,
per que fer nos degues, y fos fet a prouisio per lo magnifici misser. N.
Doctor del Real concell, al qual se comete dita causa, y en virtut de
aquella spedides lletres de la real cancellaria, ab la forma deguda, y
aquellas presentades aldit. N. pretes conseruador, com ab lo acte de
aqui fet consta, lo qual exhibeix, no empero a doubtat dit conseruador
en prejudici de dita causa y citatio en virtut de dites lletres feta,

attentant

Practica Don Ludonici à Peguera. Cap. 24.

attendant é innouant de fer alguns procehiments , y expedir alguns manaments , y fer presentar aquells al dit Juan . N . los quals ab requesta per esta part presentada se hanstat se reuocassen tornant altra vegada presentary notificar dites lletres com ab lo acte de aqui fet , lo qual exhibex , es de veure : supplica perço a vostra Excellencia dit Juan . N . sia de son real seruey manar expedir altres lletres o cartells peral dit pretes conseruador ab les comminations solites y necessaries iuxta lo styl del Real concell , y en quant sia menester , que lo procurador fiscal de la regia cort , y fassa part , y justicia effer lifeta y administrada lo offici , &c .

Altissimus . N .

Cui supplicationi solet fieri decretatio sequens .

Remittatur relatori causa , qui super supplicatis debite prouideat .

Prouisa per . N . Regētem Cancellariam die . etc . Barcinona .

N . Scriba mandati .

Prouisio iudicis . ————— Recepta die . 12 . Maij . 1603 , facto verbo in Regio cōcilio prouidet , quod inserantur producta , & quod fiant secundæ litteræ seu cartella oportuna cum comminatione bannimenti & alijs oportunis iuxta stylum .

Et vigore dictæ prouisionis in calce supra dictæ supplicationis factæ instantे dicto Ioanne . N . per notarium processus expediuntur secundæ litteræ quæ sunt tenoris sequentis :

PHillippus Dei gratia Rex Castella , Aragonū . Comes Barcino . etc .

Don Joannes Teres miseratione Diuina Archiepiscopus Tarraconæ , Consiliarius , Locumtenens , & Capitaneus generalis pro S.C. Regia Magestatis in Principatu Cathalonia , et Comitatibus Ruscilionis et Ceritania dilecto regio . N . pretenso conseruatori Sancti Spiritus Cimitatis Illerda salutem & dilectionem . Humili sup-

De processu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad bāchū regiū. 135
supplicatione nobis & in Regio concilio oblatapro parte Ioannis N.
exitit in effectu deductum, quod licet pro eius parte fuisset nobis
supplicatum quatenus vos moneremus, non nulla procedimenta
per vos instantē. N facta contra dictum Ioannem. N laicum, cas-
saretis, & reuocaretis aut alias die certa in Regia audientia perso-
naliter compareretis more solito banchum regium informaturus,
& fuerit per nos causa p̄dicta commissa magnifico & dilecto con-
siliario regio. N. V. I . & dicta Regie Audientie Doctori. Et ex pro-
uisione per eum facto verbo in Regia audientia facta, fuerint infor-
ma solita emanata littera vobis directa p̄dicta in se continentes,
qua vobis p̄sentata & notificata fuerunt prout nobis authenticè
constat: vos nihilominus non dubius astis in p̄audicium dicta cause
& citationis vobis dictarum litterarum vigore facta, attentando,
& innouando aliqua alia procedimenta facere contra dictum Ioan-
nem N. qui iterum representando dictas regias litteras vos requisi-
uit quatenus p̄dicta procedimenta reuocaretis, prout per publi-
cum instrumentum nobis constat. Et cum p̄dicta procedimenta cō-
tra dictum Ioannem. N laicum & de foro & iurisdictione regia
& non ecclesiastica facta sint in emulationem dicta litis, & regia iuris-
ditionis, & alias supplicauerit secundas litteras vobis directas
informa expediri cum solitis & assuetis comminationibus. Nos
autem videntes supplicata fore iusta, & rationi consona, volentes
regiam iurisdictionem illas am seruare, ut tenemur, dicto magnifico
relatore referente, factoq; per eum verbo in regio concilio prouidi-
mus, quod fierent secunda littera cum comminatione bannimenti,
& alijs oportunis iuxta stylum. Ea propter, p̄dicta omnia & singu-
la intimantes & notificantes dicto Ioanne. N. nobis supplicante, ha-
rum serie vobis dicimus vosq; requirimus & monemus quatenus
intra dies decem post presentium presentationem vobis faciendam
in antea continue numerandos, cassetis & annulletis procedimenta
quacunq; contra dictum Ioannem. N. instantē dicto. N facta, & ad
pristinum reducatis statum, illa à regestris vestris p̄enitus delendo,
& de eorum reuocatione intra dictum terminum authentice nobis
& dicto relatori fidem faciatis, causam et partes p̄dictas ad nos eo

rum.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

rum iudicem cōpetentem remittendo: cum sic iustitia suadente facere debeatis. Aut intra eosdem decem dies personaliter coram nobis in banco Regio seu coram dicto. N. relatore prout in prioribus litteris continetur compareatis bancum Regium informaturus, daturus, & redditurus rationes iustas, si quas habetis cur predicta facere non teneamini: alias, si predicta per nos iuste & secundo requisita facere recusaueritis, quod non credimus; pro conservatione regiae iurisdictionis procedemus & procedi mandabimus contra vos et bona vestra, etiam ad bannendum vos à dicto Principatu Cathalonie, & Comitatibus Ruscilionis & Ceritaniae: & alias prout de iure & stylo inuenierimus faciemus. Taliter, quod regia iurisdictione saluare maneat pariter et illa sa. Dat. Barcinone die vigesimo sexto Aprilis, anno a nativitate Domini Millesimo, sexentesimo tertio.
N. Regens.

Vt. N. Index.
Scriba. N.

Et præsentatis dictis litteris, ponamus quod ipse conseruator & iudex ecclesiasticus persistat in contumacia non parendi, per quam Regis iurisdictione offenditur, & partes iudicis impediuntur quo minus fortiantur effectum. iuxta Bar. in l. vni. ff. si quis ius dicenti non obtempera. immo proterius sit procedendo ad vleriora, tunc iterum parte instate, & fisci procuratore regiae curiae mittuntur aliæ & tertiae litteræ, quibus idem quod in prioribus litteris præcipitur. Sin minus, quod decima die post dictarum tertiarum litterarum præsentationem & intimationem, & si feriata sit die sequenti non feriata cum dierum continuatione compareat coram Domino Rege, seu eius locum tenente generali, & in Regio concilio, seu relatore causæ, ad videndum declarari se incidisse in pœnam banni sibi appositam. Et sic ad expediendas dictas tertias litteras, pars læsa & grauata iterum comparet coram Domino Rege & offert ei sequentem supplicationem.

Excellentissim
Señor.

A Instantia de Iuan. N. fonch supplicat a vostra Excellētia at-
tes los procehimēts cōtra sos bēs fets per lo pretes cōseruador de
Sant

De pcessu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad bāchū regiū. 136
Sant Sperit de la Ciutat de Leyda eran indebitament fets, y perço
cometent dita causa al magnifich misser. N. Doctor del Real concell, sonch prouehit, que comparegues per informar lo Real concell, y
per no hauer comparegut foren prouehides altres lletres ad fines ban
ni. E com no haja obtemperat dit conseruador á dites prouisions:
supplica perço a vostra Excellentia, attes dites contumacies en no
compareixer y obehir als manaments del real concell dit conserua
dor esser bandejar, o altrament prouehit per los remeys de justicia ne
cessaris y oportuns: exhibint les lletres presentades a dit conserua
dor, perques sien insertades, y justitia esser li fet a y administrada. lo
offici, &c.

Altissimus. &c.

N.

Cui supplicationi fit decretatio sequens.
Remittatur relatori causa, qui super supplicatis debite prouideat.

Prouisa per. N. Cancellarium die,
etc. Barcinona.

N. Scribamandati.

Prouisio iudicis fit postea in calce dictæ supplicationis in forma se
quenti.

Recepta dictis die & anno, facto verbo in Regio concilio prouidet,
quod fiant tertiae litteræ quibus scribatur. N. conseruatori quatenus
die decima non feriata post litterarum præsentationem cum sequen
tium continuatione compareat in Regio concilio ad videndum de
clarari se incidisse in pœnam bannimenti, & fiant litteræ oportuna
iuxta stylum.

N. Index.

Et vigore dictæ prouisionis expediuntur per notarium causæ tertiae
litteræ quæ sunt tenoris sequentis.

PHilippus Dei gratia Rex Castella, Aragonū. Comes Barcino. etc.

Don Joannes Teres miseratione Diuina Archiepiscopus Tarra
conæ, Consiliarius, Locumtenens, & Capitaneus generalis pro
S. C.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

S.C. Regia Magestatis in Principatu Cathalonia, et Comitatibus
Rusclionis et Ceritaniae dilecto regio. N. prætenso conseruatori
conseruatoria Sancti Spiritus Ciuitatis Illerda, litteris regijs fuistis
diebus elapsis monitus quatenus non nulla procedimenta per vos in
stante. N. facta constat, Joannem. N. laicum de foro & iurisdictione
regijs & districtualem nostrum cassaretis, & renocaretis, aut
alias die certa in dictis litteris contenta in dicto regio cōcilio coram
magnifico & dilecto consiliario regio. N. dicti Regij concilij Doctore
cui dicta causa extitit commissa personaliter compareretis, bancū
regium more solito informaturus; prout latius in dictis regijs litte-
ris continetur: quæ vobis ut constare vidimus presentata fuerunt.
Et cum predicta in dictis regijs litteris contenta facere non curau-
ritis, fuistis alijs secundis litteris regijs Datis Barcinone die. N. ite-
rum monitus, quatenus predicta in dictis prioribus regijs litteris cō-
tentā & monita ad impleretis, cum expressa cōminatione, quod alias
pro conseruatione regia iurisdictionis procederemus, & procedi mā-
daremus contra vos & bona vestra tanquam perturbatorem regiae
iurisdictionis etiam ad banniendum vos à dictis Principatu & co-
mitatibus, & alias prout de iure & stylo inueniremus faciendum:
taliter, quod regia iurisdiction remaneat saluapariter & illæsa. Et
quia nedum monita in prioribus, verum etiam & in secundis litte-
ris contenta facere & implere renuistis, in contemptum dictarum re-
giarum litterarum, & prauidicium regiae iurisdictionis, ac damnū
dicti Ioannis. N. Id circa die & anno infra scriptis conquerendo di-
ctus Ioannes. N. de vestra notoria renitentia & recusatione, exhi-
bendoq; presentationes dictarum litterarum supplicauit, vos tan-
quam perturbatorem regiae iurisdictionis banniri à Principatu &
Comitatibus; aut alias prouideri de oportunis iuris et iustitia reme-
dijs. Nos autem dicto magnifico, N. relatore referente, facteq; per eū
verbo in Regio concilio prouidimus, quod fierent tertia littera, qui-
bus scriberetur, quatenus die. 10. non feriata, post litterarum pre-
sentationem cum sequentium continuatione compareretis in dicto
Regio concilio ad videndum declarari vos incidisse in pñnam banni-
menti, & fierent littera oportuna iuxta stylum. Ea propter predicta
omnia

De processu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad bācū regiū. 137
omnia & singula vobis intimantes & notificantes, dicto Ioāne. N. no
bis supplicante, harum serie vobis dicimus, vosq; monemus, quate
nus intra dies sex post præsentium præsentationem vobis faciendam
in antea continua numerādos, operis per effectū cassetis, reuocetis, &
annulletis procedimenta quacunque contra dictum Ioannem. N.
instante dicto. N. per vos facta, & ad pristinum reducatis statū, illa
penitus à regestris vestris delendo, & de eorum reuocatione intra
dictum terminum autētice nobis fidem faciatis, partes & causas pre
dictas ad nos eorum iudicem competētem remittēdo, cum sic iustitia
suadente facere habeatis, aut intra eosdē dies dece, personaliter corā
nobis in bāco regio, seu corā dicto-N. relatore, prout in prioribus litte
ris continetur compareatis bācum regium informaturus datus
& redditurus rationes iustas si quas habetis cur prædicta facere nō
teneamini; alias, si prædicta facere recusaueritis, vel distuleritis, tenuo
re præsentium vos citamus, vobisq; dicimus & mādamus, quatenus
dicta die decima non feriata post præsentium præsentationem vobis
faciendam cum sequentium continuatione personaliter comparea
tis coram nobis seu in dicto Regio concilio coram magnifico N. rela
tore ad videndum declarare vos in pœnam bannimenti in posterio
ribus litteris comminatam incidisse. Alioquin lapsō dicto termino,
quem vobis præcisē & peremptoriè assignamus nisi prædicta per nos
primo secundo & tertio iustē morita ad impleueritis ut prefertur,
procedemus & procedi mandabimus in prædictis contra vos, &
bona vestra, prout de iure & stylo inueniemus fore faciendum &
& procedendum taliter, quod regia iurisdictio saluare maneat pari
ter et illa vestra absentia in aliquo non obstante verum contuma
cia exigente. Dat. Barcino. die. t. anno. t. Rouirola Cancellarius.

Vt. N. fisci Aduocatus.

Vt. N. Iudex.

Scriba. N.

Post vero dictarum tertiarum litterarum præsentationem, dicto con
seruatore adhuc renuente comparere, nec velle dicta acta reuocare,
immo appensate & ex proposito vilipendēdo dictas regias litteras per

S feue.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

seuerante inferre vim dicto Ioanni. N. laico & vassallo Domini Regis, tunc pars læsa una cum fisci procuratore regiæ curiæ debent offerre supplicationem qua in effectu petant & supplicant mandari declarari dictum conseruatorem ut perturbatorem regiæ iurisdictionis incidisse in poenâ bannimenti, & alias poenas eidem cū dictis ultimis litteris cōminatas. Et forma supplicationis qua id petere debent est huiusmodi tenoris.

Excellentissim

Señor.

No obstant que per part de Iuan. N. se prossegueis una causa en lo Real cōcell y deuant del magnifich misser. N. Doctor del Real concell, contra dels procehiments heren estats fets per. N. pretes conseruador del Sant Sperit de la Ciutat de Leyda, y que ab unes lletres presentades a dit conseruador se li manane que dins deu dias apres de dita presentatio cōparegues en lo Real concell, per a veures declarar effer incidit en pena de bādeig, no ha dubtat dit conseruador passar auant, fent procehimēts contra. N. narrentur hic procedimenta, et postea concludatur. Supplican perço dits procurador fiscal, y Iuan. N. a vostra Excellentia, se seruesca manar prouehir que dits excessos sien refrenats, y que dit pretes conseruador attes que no ha obedit a les prouisions fetes en lo Real concell, sia publicat, y bādejat: exhibint los procehimēts fets perque siē insertats, juntament ab les lletres terceres se li presentarē molts dies fa, y justitia effer feta y administrada: lo Real offici de vostra Excellentia benignament implorent. Quæ licet &c.

Altissimus, &c. N.

Idem petit fisci procurator.

Vt. N. fisci aduocatus.

Cui quidem supplicationi fit decretatio sequens.

Remittatur relatori causa, qui super supplicatis debite prouideat.

Prouisa per .N. Regentem Cancellariam. 14. Martij. 1603. Barcino.

N. Scriba mandati.

Nunc

Nuac prouisio iudicis est facienda in forma sequenti.

Recepta die. 20. Aprilis. 1603. viso processu, & illius meritis attētis, & signanter attento ex processus meritis constat, cum litteris à Regia audientia emanatis, & N. protenso conseruatori Sancti Spiritus Ciuitatis Illerdæ presentatis die 7. Marcij. 1603. fuisse dicto. N. conseruatori prætenso iniunctum quatenus intra dies decem cassaret, reuocaret, et annullaret procedimenta per ipsum dicto nomine facta contra dictum Ioannem. N. & de reuocatione fidem faceret, vel compareret bancum regium informaturus & constat die. 14. Aprilis, proximè lapsi ad prædicti Ioannis. N. instantiam fuisse alias secundas litteras prouisas, & dicto. N. prætenso conseruatori personaliter presentatas die. t. eiusdem mensis Aprilis quibus eide m fuit iniunctum, quatenus dicta procedimenta tanquam perturbativa regia iurisdictionis contra laicos facta cassaret & reuocaret ad pœnam bannimenti, vel compareret bancum regium informaturus. Constat etiam ob recusationem dicti conseruatoris fuisse alias tertias litteras prouisas die. t. Aprilis dicti anni. 1603. eiusdem conseruatori etiam personaliter presentatas die. t. eiusdem mensis quibus fuit ei iniunctum quatenus die. 10. non feriata post litterarum prædictarum presentationem cum sequentium cōtinuatione compareret ad videndum declarari se incidisse in pœnam prædicti bannimenti, attento non curauit reuocare procedimenta contra dictum Ioannem. N. laicum facta in præiudicium regiae iurisdictionis: vel comparere bancum regium informaturus cur ad prædicta non teneatur. Et attento constat dictum. N. conseruatore in eadem recusatione & contumacia persistere, et ad ulteriora processisse, & procedere contra dictum laicum in præiudicium regiae iurisdictionis, vilipendendo dictas regias litteras, regiam iurisdictionem, præheminētiā, & illius regalias contemnendo. Hijs igitur & alijs meritis processus attentis & alias, insequendo conclusiōnē in regio cōcilio factā prouidet & declarat, quod inserātur produc̄ta, et p̄ defensione dictarū iurisdictionis, præheminētiā, et regaliarū, et reparatiōne tāti et tā notoriij grauaminis declarat locū fuisse et es se declarationi dictarū pœnarū dicto cōseruatori cōminatarum &

Practica Don Ludouici á Peguera. Cap. 24.

impositarum, & quod ad dictum effectum faciendi dictam declaracionem portetur processus magnifico regenti Regiam cancellariam.

Vt. N. Index.

In vim supradictæ prouisionis defertur processus Regenti Regiam cancellariam. Et ipse Regens viso dicto processu & illius meritis attentis procedit ad faciendam dictam bannimenti declarationem. Et sententiæ forma est quæ sequitur.

Jesu Christi & eius Beatissima Matris Mariae
nominibus humiliter inuocatis.

Excellētissimus Dominus Locumtenens generalis visa supplicatione die. 13. Martij. 1603. oblata per Ioannem. N. in effectu supplicantē, etc. procedes per omnes visos usque ad motiuā et dispositiūā sententiæ. Et concludes visos. Viso denique toto processu et procedimentiſ factis contradictum. N. conseruatorem, & alijs videntis visis sacro sanctis Dei quatuor Euangelijs coram positis, & illis reuerenter inspectis, ut de Divino vultu rectum prodeat iudicium, sua Excellētia insequendo conclusionem in Regio concilio factam pronuntiat, sententiat, & declarat in modum sequentem.

Attento, ex meritis processus constat, N. prætensum conseruatorē sancti Spiritus Ciuitatis Illerdæ velle procedimentiſ judicialibus cognoscere, & de facto cognouisse de persona & bonis Ioannis: N. loci. de. N. districtualis & vassalli Domini Regis, bona illius reperta, sub inventario describi faciendo, atque sic in eum eiusq; res & bona prædicto nomine iurisdictionem exercendo. Propterq; constat, dictum Ioannem. N. tanquam de foro & iurisdictione Domini Regis, & non iudicis ecclesiastici firmasse in Regia audientia ius & de iure pro decem solidis cum iuris augmento, & alijs clausulis dicto. N. prætenso conseruatori, ac in & cum supplicatione per eum die. 3. Aprilis. 1603. petijisse admissa dicta iuris firma illi mādari, quod omnia procedimenta contra dictum Ioānem. N. & eius bona facta reuocaret, & annullaret, vel quod certa die persuam Excellētiā præfigēda compareret corā sua Excellētia, eiusq; Regia audietia bancum regum

De processu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad hāc regū. 239
regium informaturus, prout hac & alia latius in dicta supplicatio-
ne sūnt cōtentā ad quā sit relatio. Et constat, in vim regiarū prouisio-
nū referente magnifico N. regij cōciliij Doctore factarū scilicet die.
13. Marcij. & die. 2. Maij. & die. 6. Maij. 1603. dictum. N. conser-
uatorē litteris emanatis à Regia audientia, & eidem præsentatis
fuisse semel, bis, & tertio monitum, quod procedimenta facta contra
dictum Ioannem. N. ius firmantem laicum, & de iurisdictione Do-
mini Regis tanquam regia iurisdictioni præjudicia & nociva
renocaret, cassaret, & annullaret, & de reuocatione fidem fa-
ceret intra dies decem, aut intra eosdem compareret bancum re-
gium informaturus, cōminatione adiecta, quod alioqui tanquam
regiae iurisdictionis perturbator à præsenti Principatu bannire-
tur. Et constat, dictum, N. conseruatorē contumaciter minimè
curasse dicta procedimenta reuocare, & minus ad bancum Regium
ad illum informandum accedere. Immo constat, eum tertio alijs re-
gijs litteris monitum, & eisdem, eidem intunctum, quod die. 10.
non feriata post dictarum tertiarum litterarum præsentationem
cum sequentium continuatione compareret in Regio concilio ad
videndum declarari se incidisse in pœnam bannimenti. Et constat
dictum. N. conseruatorē omnibus monitorijs litterijs neglectis
pertinaciter & contumaciter ad ulteriora contra eundem Ioan-
nem. N. processisse, & procedere in præiudicium regiae iurisdictionis,
ac dictas regias litteras, præheminētiam, & regalias Domini
Regis contemnendo; propter quod instantibus dictis Ioanne. N.
& N. fisci procuratore patrimoniali in et cum supplicatione
per eos oblata die. t. Maij. 1603. constat in Regio concilio inse-
quendo conclusionem ibidem factam fuisse die. t. dicti mensis, &
anni prouisum et declaratum pro defensione dictorum Regiae iuris-
dictionis, præheminētiae, et regaliarū, et reparatiōne tanti et tā no-
torij grauaminis locum fuisse et esse declarationi dictarum pœnarū
dicto. N. cōseruatori cōminatarū, et impositarū et quod addictū effe-
ctū faciēdi dictā declarationē portarerur processus Regēti regiā cācel-
lariā. Ex quibus manifestē constat, dictū. N nomine prætensi cōserua-
toris velle ex proposito et appensatā iurisdictionem regiam inquiet-
are et perturbare, et in casu non permisso sibi illam appropriare.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 24.

Hijis & alijs meritis attentis & alias sua Excellentia dictam inse-
quendo conclusionem in Regio concilio factam pronuntiat & decla-
rat dictum. N. præfatum conseruatorem tanquam perturbatorem
regia iurisdictionis in pœnam bannimenti, & cum supra mentiona-
tis litteris sibi impositam incidisse, & propterea eum à præsenti Prin-
cipatu Cathalonia, & Comitatibus Ruscilionis & Ceritaniae baniē-
dum fore, & esse, prout cum præsenti bannit, & pro bannito habendū,
& publicandū fore & esse, & protali tenēdum, et reputādum donec
aliter sit prouisum, & regiam iurisdictionem in præiudicio illi illa-
to reintegrauerit. Et pro his fiant litteræ, prouisiones, commissiones,
& præconizatiōnes oportuna iuxta regia curia stylum.

Vt. N. fisci Aduocatus.

V. N. Regens.

Lata per. N. Regentem cancellariam & de illius mandato le-
tta per. N. regum scribam mandati & notarium publicum per to-
tam terrā die decima quinta Maij. M. D'ij. instantē. N. fici pro-
curatore regia curia, & Ioanne. N. præsentibus testibus. N. &. N.
ciuibus Barcinone, & cum pluribus in multitudine copiosa.

Supradicta sententia debet postea intimari dicto conseruatori absen-
ticum litteris à regia cancellaria emanatis quæ litteræ faciendæ sunt
in forma sequenti.

P H Ilippus Dei gratia Rex Castella, Aragonū. Comes Barcino. etc.

Dominon Joannes Teres miseratione Diuina Archiepiscopus Tarra-
conæ, Consiliarius, Locumtenens, & Capitaneus generalis pro
S.C. Regia Magestatis in Principatu Cathalonia, et Comitatibus
Ruscilionis et Ceritaniae dilecto regio. N. conseruatori Sancti
Spiritus Ciuitatis Illerdæ, salutem et dilectionem in causa seu qua-
stione firma iuris quæ in regia extitit audientia sub examine magni-
fici et dilecti consiliarij regij. N. V. I. et dictæ Regia audietia Doctoris
inter Ioānē. N. ex una, et vos dictū conseruatore ex altera partibus
causis et rationibus in processu super his actitato cōtentis per nos die
decima sexta Maij anni præsentis ad instantiam dicti Ioānis. N. et
procu-

De processu quādo cōmissarij apostolici vocātur ad bācū regiū. 140
procuratoris fiscalis curia regia fuit de consilio. N. regentis cancel-
lariam in sequendo conclusionem in Regia audientia factā lat a cō-
tra vos regia sententia siue declaratio cuius dispositiua est tenoris
sequētis. Inseratur hic dispositiua dictę sententię, et postea scribatur.
Eapropter dictis Ioāne. N. & fisci procuratore regia curia nobis sup-
plicantibus, prædictā regiā sententiam, & omnia & singula in ea cō-
tentā tenore præstium vobis intimamus, et notificamus, ad effectū,
ut depræmissis plenam & perfectam notitiam habeatis, & omnia et
singula in ea contenta ad impleatis. Dat. Barcinone die trigesima
Maij. M.DCij. N. Regens.

Vt. N. fisci Aduocatus.

Fateor me nostris temporibus
non vidisse Regiam audientiam
ad executionem dictæ sententiæ
deuenisse, neque huiusmodi sente-
tias fuisse debitæ executioni de-
mādatas. Et potest esse ratio, quia
semper successit, quòd quando
deuenitur ad dictam bannimen-
ti condemnationem ecclesiastici
iudices ante sententiæ executio-
nem, aut reuocant procedimen-
ta, aut comparent in banco Re-
gio, & sic effectum fuit dictas
sententias executiones non me-
ruisse.

Sed ponamus casum in quo di-
cta sententia necessario veniat
exequenda, quæro quomodo &
qua forma illa executioni de man-
dabitur? Respondeo, quòd quam
uis hoc in facti contingentia non
viderim, sum opinionis in huius-
modi executionibus attente, &
cum magna consideratione fore,
& esse procedendum. Nam pote-

stas secularis in isto casu contra
ecclesiasticos non est contentio-
sa: ideo quòd iure diuino exem-
pti sunt à dicta seculari potesta-
te, sed est politica vel economi-
ca. vt testatur Carol. de Grassa-
lis, lib. 2. regaliar. Franciæ. iure.
16. Gregor. in. l. 57. glos. 2. in fi.
titul. 6. pagina. 1. recopilatio. Aze-
ue. in. l. 4. titu. 1. num. 12. lib. 4. &
Bouadilla in sua Politi. tomo. 1.
lib. 2. cap. 18. numer. 62. Itaque,
quemadmodum pater familias à
domo sua potest clericum sibi in-
obedientem & pacem dictæ do-
mus perturbantē & inquietatē
expellere, ita & pari ratione Rex
potest à suo Regno clericos man-
datis suis rebelles, iurisdictionēq;
regiam perturbātes, ac ipsius Re-
gis vassallis vim inferentes, tāquā
putrida membra ejcere iuxta Di-
ui Hieronymi sententiam rela-
tam in. c. refecandæ. & in. c. ecce.
24. q. 5. quibus textibus cauetur

S. 4 putri-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 25.

putridas carnes resecandas esse,
& scabiosam ouem à caulis repellendam, ne tota domus massa corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putrefiant, intereant.

Atque ita tribus aulis Regij concilij ad hoc congregatis praesidente tunc in eis Duce Feriae ut locum tenente generali, me etiam interueniente, politicè, & economicè procedendo, Regij consiliarij decreuerunt formam qua dicta regia sententia exequi posset. Et forma inquam omnes consiliarij inclinarunt sequens fuit, Quod post intimationem dictæ sententiæ facta, mitteretur ad iudicem ecclesiasticum condemnatum quoddam monitorium quo ei præcipe retur, quod intra dies sex pro hac cutione & effectuatione dictæ regiae sententia exiret à Cathaloniæ Principatu, & Comitatibus Rusclionis & Ceritaniæ, & quod in dicto monitorio inscrerentur omnes causæ, rationes, & motiuæ in quibus dicta regia sententia se fundat. Et si elapsis dictis sex diebus, videretur eum contemnere dictum monitorium, ac omnia hucusq; circa predicta facta, ac perseverare & perseverare velle in sua contumacia & perfidia, molestandi & inquietandi laicos, & vassallos Domini Regis, ac etiam hoc modo regiam iurisdictionem perturbadi, quod tunc ad eundem mitteretur aliquis ex regijs officialibus, qui

petita prius assentientia iudicis ordinarij ecclesiastici, siue obtenta, siue non obtenta, illum decenter, & cum urbanitate caperet, & captum pro executione dictæ regiae sententia à regno extraheret.

Cap. 25. De processu

in vim usatici mariti uxores, in quo ostenditur, qualiter procedendum sit contra mulieres adulterium committentes: & qua poena maritis instantibus plentandæ sint: & an propter adulterium ab eis commissum, dotem amittant.

1. *Sacrificium quod in lege veteri offerebatur pro detegendis mulierum adulterijs.*
2. *Lex zelotypia quando locum habeat.*
3. *Adulterium omnī iure prohibitum & diuersis poenis iuxta iura diuersa puniūtum.*
4. *Maritus potest propria authoritate capere uxorem suam adulteram, & eam tenere immuramatam præstitis ei alimenti in viclu & vestitu. Sed tutius est quod adeatur iudex, & quod eius auctoritate id fiat.*
5. *Maritus volens accusare uxore de adulterio debet offerre libellum, in quo continantur omnia ea, quae sub isto numero animaduertuntur. videatur totus numerus.*
6. *Maritus debet præstare idoneam cautionem, quod faciet & seruabit omnia contenta in regia declaratione hic describitur.*

- D**e pcessu in vim ususici mariti uxores contra adulteras. 141
- descripta antequam illi eius vxor tan
quam adultera tradatur.
7. *Obscruatio Regij concilij.*
  8. *Formalibelli offerendi per maritum con
tra uxorem adulteram.*
  9. *Adulterium puniri non potest nisi insta
te & accusante marito.*
  10. *Sententiae forma qua mulier vt adultera
condemnatur quod tradatur eius vi
ro immuranda iuxta ysaticum ma
riti uxores, & regiam declaratio
nem inclusam in corpore iuris muni
cipalis.*
  11. *Maritus propria carens domo potest
petere uxore suā vt adulterā immura
ri, in aliqua ex domunculis domus de
les Gyptiachas. Et ita fieri proui
detur.*
  12. *Cautionis præstandæ forma per maritū
ad immurādū uxorem suā pro adulterio.*
  13. *Apochæ firmandæ forma, quando com
mentariensis tradit aliquā mulierem
marito suo ad illam immurandam pro
executione sententie.*
  14. *Forma instrumenti confisciendi, quando
aliqua mulier vt adultera, & pro exe
cutione sententie immuratur. & ibi
inseritur forma executionis.*
  15. *Vxor non potest accusare maritum de
adulterio, quoad penā ei infligendā,
sed bene quoad thori separationem.*
  16. *Vxor, facta thori separatione propter
adulterium commissum per illius vi
rum, recuperat dotem, & donationē
propter nuptias.*
  17. *Vxor propter adulterium per eam com
missum amittit dotem, & eam mari
tus lucratur.*
  18. *Vxor non solum amittit dotem propter
adulterium verum etiam bona para
phernalia.*
  19. *Vxor non solum propter adulterium
amittit dotem, sed etiam propter
osculum alteri viro datum.*
  20. *Vxor quæ illegitimè matrimonium con
traxit, si interim fornicauerit, dicitur
committere adulterium: quamuis po
ste a matrimonium declaretur nullū.*
  21. *Mulier effecta sponsa, fornicando ante
nuptialem benedictionē dicitur adul
terium committere.*
  22. *Vxor adhuc vt teneatur de adulterio,
& puniri possit, debet accusari per
maritum.*
  23. *Hæredes mariti, eo decesso sine accusa
tione facta cōtra vxore nō possunt in
repetitione dotis excipere de adulte
rio; exceptis tribus casibus. ut ibi.*
  24. *Maritus non lucratur dotem propter
suæ uxoris adulterium, si ipse recon
ciliat uxorem.*
  25. *Maritus qui rem habet cum uxore adul
teria nō facta prius pœnitentia pec
cat mortaliter.*
  26. *Donatio inter virum & uxorem non va
let. Fallit quando pro trahitur ad tē
pus finiti matrimonij. Fallit. 2. quan
do fit reciprocē.*
  27. *Forma instrumenti, quando aliqua mulier
quæ commisit adulterium dat & ab
soluit dotem suam marito.*

Icturus hoc in lo
co de adulterio
per vxore in ma
riti iniuriā & in
famiam commis
so,

so, censui primo loco præmittendum esse, adulterij crimen adeo fuisse Deo exosum, quod in antiqua lege ut Numeri. cap. 5. filiis Israel Zelotypis id est maritis qui anxij erant, ne alter uxore potiretur, quadam zelotypiæ legem statuit. Quam Deus condidit dum alloqueretur ad Moysen dicens, loquere ad filios Israel & dices eis, Vir cuius uxor errauerit, maritumq; contemnens dormierit cum altero viro, & hoc maritus depræhendere non quuerit, sed latet adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inuenta in strupo, si spiritus zelotypiæ concitauerit virum contra uxorem suam, que vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur, adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem sati farinæ ordeacæ, non fundet super ea oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio inuestigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos, & statuet coram Domino, assumetq; aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de paumento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput ei^o, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione, maledicta conijecit. Ad

iurabitq; eam, & dicet, si nō dormiuit vir alienus tecum, et si non polluta es, deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta conijecit. Sin autem declinasti à viro tuo, atque polluta es, & concubuisti cum altero viro, his maledictionibus subiacebis. Det te Dominus in maledictionem, exemplumq; cunctorum in populo suo putrefacte faciat femur tuum, & tumens uterus tuus disrumpatur. Ingradientur aquæ maledictæ in ventre tuum, & vtero tumescente putrefact femur. Et respondebit mulier Amen, amé. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, & delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta conijecit: & dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiæ, & eleuabit illud coram Domino, imponetque illud super altare: ita dumtaxat ut prius, pugillum sacrificij tollat de eo quod offeratur, & incendat super altare: & sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est, & contempta viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescat femur: eritq; mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit, erit in noxia, & faciet liberos. Et hoc præcepit Deus fieri in casu quo mariti zelotypiæ

lotypis & anxij suis vxoribus es-
sent, & nequirent eas in adulterio
deprehendere, sed lateret adulte-
rium quod testibus argui non pos-
set.

At contra mulieres de adulte-
rio conuictas aliam in lege veter-
i Deus statuit legem, in qua poe-
na adiicitur, quod adulter morte
moriatur: & erat genus mortis la-
pidatio. vt Leuit. cap. 20. & Deute-
ron. cap. 22. Vnde patet, de iure
Diuino secundum legem Mosay-
cam prohibitum reprobatumq;
fuisse adulterium, cui quoad repro-
bationem omne aliud ius concor-
dat. Nam de iure canonico, tam
3. masculus quam foemina excomu-
nicantur. cap. intellectimus, de a-
dulter. Et foemina in monasterium
detruditur vbi toto tempore vitæ
suæ permanere, & poenitentiam
agere cogitur, si eam maritus reci-
pere nolit. cap. gaudeamus. eod.
titu. de adulter. De iure. ff. adulte-
rium secundum magis communem
opinionem puniebatur tantum-
modo poena deportationis. vt at-
testantur Cuman. in consil. 154.
post num. 2. Marsil. in practi. cri-
mi. §. oportune. num. 40. De iure
Codicis omnes consentiunt puni-
ri poena ultimi supplicij. Et pro-
batur ex tex. in. l. quamuis. la. 2:
C. ad leg. Iul. de adulter. Et hanc
dicit esse communem opinionem
Alex. in consil. 13. post num. 3. lib.
7. & Cuman. in loco supra citato.

Quod quidem tam in masculo,
quam in foemina locum obtinet
videte Augusti. ad Angel. de ma-
lesi. in verbo che hai adulterato.
num. 44. quam etiam refert An-
ton. Gomez. in. l. 80. Tauri. num.
47. De iure vero authenticorum
quod superuenit, in foemina pro-
pter sexus fragilitatem comun-
tata est poena mortis in poenam,
quod virgis cedatur, & deinde
quod in monasterium detruda-
tur, taliter, quod si maritus intra
biennium illam ad se no reuocet,
ipsa cogitur habitum monach-
alem suscipere, & ibi perpetuo ma-
nere. text. est in auth. sed hodie.
C. ad leg. Iul. de adulter. Et hanc
dicit esse communem opinionem
Imola in. l. cum mulier. post num.
18. ff. solu. matrimo. Et ita volunt
omnes Doctores. vt dicit Sali. in.
l. qui sepulchra. post num. 7. C. de
sepulchro viola. Denique de iure
quoque usaticorum Cathaloniæ
reprobatur adulterium, & eo iure
sanctum est, uxores adulterates
debere venire in manu & posse
mariti cum cunctis quæ habuerit.
vt est text. in usatico. mariti uxo-
res de cuius theorica, & processus
forma iuxta dictum usaticum hic
noster futurus est sermo.

Et quidem plura venirent di-
cenda circa intellectum dicti usati-
ci, quæ omittenda esse censui cu
practici affirment præsertim Ja-
cob. de Monte iudai. & Marquili.

Practica Don Ludonici à Peguera. Cap. 25.

in eodem vsatico se nunquā vidis
se de his quæ ibi cōtinentur fieri
bellum , vel etiam offerri in cu-
ria reptamentum , & alia in ipso
vsatico contenta non esse in vsu.
Curabo igitur hic, referre cōsue-
tudinem quæ ex dicto vsatico tā-
quam ex titulo tali quali iūcta re-
gia declaratione in lerta in corpo-
re iuris Cathaloniæ sub titu, de a-
dulte. & strup: cap. 3. introducta est,
vt ita ostēdā, quid nostris tēpori-
bus cōtra vxores adulterātes ac-
cusantib⁹ maritis, tā in recto, quā
in ritu obseruetur: quomodoq; in
occurrēti casu pcessus vsque ad
vltimū quadrantē formādus sit.

Jacobus de Mōte Iudai. & Mar-
4. quillas in dicto vsatico testantur,
consuetudinem ex dicto vsatico
fuisse introductā, quòd si constet
mulierē aliquā commisisse adulte-
rium, & constet hoc per confessio-
nē mulieris etiam extra iudicium
factam, vel aliter manifestē etiam
absque iudicio, quòd in tali casu
maritus capit eam, & tenet immu-
ratam vel in vna domo clausam,
præstitis ei alimentis in vestitu, &
victu ad ipsius mariti libitum. Et
hoc fuisse in vsu scientibus & pa-
tiētibus ordinarijs iudicibus etiā
prædicti Doctores fatentur.

Et quamuis ex dicta cōsuetudi-
ne relata, inferatur illud licuisse
maritis facere sua propria autho-
ritate, tamen, dicit Marquil. tu-
tius esse, quòd illud iudicis autho-

ritate & condemnatione fiat, nē
ipse maritus in l. vni. C. de priuat.
carcerib. incidat.

Atque ita in praxi hodierna
duo potissimum obseruantur, qui
bus illa antiqua consuetudo limi-
tatur. Quorum primum est, iudi-
cem adiri debere coram quo ma-
ritus petat vxorem suam tanquā
de adulterio accusatam & conui-
ctam sibi ad eam immurandam
tradi: & alia iuxta iura patriæ &
præsertim vsati. mariti vxores ei-
dem ad iudicari. Secundum est,
quod alimenta in vestitu & victu
vxori adulteræ præstari debeant,
non ad ipsius mariti libitum, sed
potius iuxta quandam regiam de-
clarationem in corpore iuris Ca-
thaloniæ clausam: quam infra re-
feram, & in medium adducam.

5. Et veniendo ad primum in quo
dicimus iudicem adiri debere,
Ponamus, quòd maritus vult ac-
cusare vxorem de adulterio & du-
bitat qualiter procedendum sit,
quaero, qua forma id fieri debeat?
Respondet huic quæsito Mar-
quillas in dicto vsatico. maritum
debere offerre libellum contra il-
lam, & quòd ipsa vxor debet in
suis legitimis defensionibus ad-
mitti, & quòd inde causa ducitur
inter eos vsque ad sententiam dif-
finitiūam.

Quæ sententia si absolutionis
est, bene quidem, si vero con-
demnationis debet fieri quædam
do-

domus certè latitudinis; longitudo
nis, & altitudinis, in qua ipsa mu
lier detruditur & immuratur cū
vestitu & viectu limitatis: ubi ipsa
defleat peccatum suum. iuxta
regul. defleat. de regul. iur. in
antiquis. Et pro his ponit duas li
bellandi formas quæ per eum vi
deri possunt, quibus ex parte ma
riti in summa concluditur, quod
cum eius vxor propter adulteriu,
vel adulteria, per eam commissa,
una cum omnibus bonis, iuribus
dotalibus, & omni auere debeat
dari & adiudicari dicto eius vi
ro iuxta iura patriæ, specialiter
vsaticum. maritj vxores, ideo pe
tit & supplicat, prædictam vxore
ad iura prædicta sententialiter &
diffinitiuè condemnari, & illa sibi
adiudicari iuxta dictum vsaticū,
& ius & iustitiam fieri, &c.

Et quamvis id quod dixit Mar
quillas, in casu condemnationis
quandam domum esse fabrican
dam, in qua ipsa mulier detruda
tur, & immuretur non procedat,
ex dispositione & mente dicti vsa
tici, cum de domo aliqua vsaticus
non loquatur, tamen credo ipsum
Marquillam bene dixisse ex qua
dam regia declaratione, quæ in
corpore iuris Cathalonie inclusa
est, & præcipue in libro præma
ticaru, in titu. de adulter. & strup.
cap. 3. Nam cum in eo tex. quædā
mulier fuisset cōdemnata, ut eius
viro traderetur iuxta vsaticum.

mariti vxores. præstata securitate
idonea per maritum, reseruatis
Domino Regi, modo & forma su
per dicta securitate, ipse Dominus
Rex ibi explicat modum & for
mam in executione sententiæ &
dictæ traditionis habendam. Et
6. primo declarat, quod antequam
vxor eius viro tradatur iuxta di
ctum vsaticū. mariti vxores. ipse
maritus teneatur idoneam cautio
nem præstare, quod tenebit illam
in eius domo propria habete duo
decim palmos de longitudine, &
sex delatitudine, & duas cannas
que summā capiūt sexdecim pal
morum de statura sive de altitudi
ne, & quod dabit eidem vxori vnu
faccum stramenti id est vnam mar
fagam de palla in qua dormiat, &
vnum lodicem cum quo valeat se
cooperire, & quod faciet in di
cta domo vnum foramen sive clot
in quo possit soluere tributa ven
tris sui naturalia, & per quod for
men exiant illa fætida, & quod di
mittet vnam fenestram in eadem
domo, per quam dentur eidem
vxori iuncturalia, & quod dabit illi
decem & octo vncias panis cocti
competentis pro qualibet die, &
aquam quātam voluerit, & quod
non dabit sibi aliquid aut faciet
dari, propter quod illam præcipi
tet ad mortem, aut aliquid faciet
ut ipsa vxor moriatur. Et hæc sūt
quæ expressis verbis in dicta de
claratione continentur.

Atque

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 25.

Atque ita, iuxta theoricam dicti usfatici mariti vxores, infinalibus verbis, & dictæ Regiæ declarationis quibus cōstat, mulierem adulteram debere venire in manu eius viri cum cunctis quæ habuerit, seruata forma in ipsa regia declaratione præscripta, vidi fuisse obseruatum cum Anna Berta uxore Iulij Sempronij: quæ accusata per dictum suum virum de adulterio Regius fiscus instantie dicto marito processit contram, & ea in regijs carceribus mācipata & conuicta de adulterio datis eidem prius defensionibus ac seruatis seruandis sicut in alijs criminalibus causis fuit regia sententia condemnata, quod traderetur eius viro immuranda iuxta usfatum mariti vxores, & formā præcriptam & statutam per dictam regiam declarationem præstata, per dictū Iulium Semproniu idonea cautione quæ iuxta ipsam regiam declarationem præstanta venit. Quæ regia sententia lata fuit die. 17. Maij. 1591. referente Francisco Fort Regio cōfiliario ac collega meo.

Deueniendo nunc ad practicā iuxta theoricam præscriptam, & cam usque ad ultimum quadrantem examinando, dico sequentia esse obseruanda.

8. Primo, maritus debet offerre libellum vel facere denūtiationem coram iudice accusando vxorem

de adulterio vel adulterijs in quibus dicatur, quod cōstante matrimonio inter Titiū & Bertā in facie sanctæ matris Ecclesiæ solemnizato, ac dicta Berta ad domum dicti Titij mariti sui introducta, ipa Berta tentata à diabolo in læsionem ipsius matrimonij pluries adulterium commisit & perpetrauit cum. N. Quæ cum publica sint & notoria ita, quod non possunt aliqua tergiuersatione celari, & propterea dicta Berta una cum omnib⁹ bonis, iuribus dotalibus, & omni auere debeat dari & adiudicari dicto Titio eius viro iuxta iura patriæ specialiter usfatum mariti vxores. Id circa dictus Titius petit & supplicat, prædictam Bertam ad prædicta iura sententialiter & diffinitiūc condemnari & illa sibi ad iudicari, super his omnibus & singulis ius & iustitiā ministrando.

9. Scias igitur præscriptam accusationem necessariam esse: cum adulterium contra vxorem puniri non possit nisi marito eius accute: ne cuiquam liceat fædere conubia. l. quamuis. ff. ad leg. Iul. de adulter. & probatur ex dicto usfati mariti vxores, & ex tex. Euangelij Ioan. cap. 8. ibi mulier ubi sunt qui te accusabant.

Et propterea præcedēte dicta accusatione ac instantie marito, fiscus procedit contra vxorem ut reā de adulterio à virio suo accusatam

satum per inquisitionem, ut solitum est fieri in hoc Principatu Cathaloniæ. Atque ita contra eam facit suam præventionem, & postea recipiuntur in offendam testes, etsi per illos existunt indicia vel conuincitur, capitur ipsa vxor & carceribus mancipatur, aqua depositio exigitur, & eidem inquisitio publicatur ut se defendat: & de-

nique proceditur contra eā usque ad sententiam diffinitiūam, seruatissimam per seruandis: quemadmodum in alijs causis aliorum criminum. Quibus peractis, si per processum constet eam esse conuictā de adulterio, & ut dicto crimine delatam debere condemnari, fertur sententia contra eam in modum sequentem.

Christi nomine in vocato.

*E*xcellētissimus Dominus Locumtenens & Capitaneus generalis. Vis a præventione facta per fisci procuratorem Regiæ curiæ & supplicationibus oblatis per Titium contra Bertam uxorem suam, delatam & inculpatam instantे eius viro, quod tentata à diabolo constante matrimonio inter ipsos, in lesionem ipsius matrimonij luxuriosa vixit, & pluries adulterium commisit, & signanter cum N. visis dictis & depositionibus testiū, & dictæ Berta. Vis a inquisitionis publicatione cum licentia aduocati & procuratoris, & termino concessō ad se defendendum. Vis a defensionibus & illarum publicatione si quædatae sint, & assignatione ad relationem in Regio concilio, ipsaq; relatione facta per Frāciscum Sescaſes indicem Regiæ curiæ, & præsentis causæ relatorem et conclusione inde secuta. Vis a assignatione ad sententiam ad diem præsentem facta ad quam iterum ad cautelam assignat. Viso denique toto processu & alijs videndis visis, sacro sanctis quatuor Dei Euangelijs coram positis, & illis reuerenter inspectis, ut de Diuino vulnus rectum procedat iudicium, dictam insequendo conclusionem, pronuntiat, sententiā, & declarat, in hunc qui sequitur modum.

*E*t quia per merita præsentis inquisitionis, & alias, legitimè constat de intentione fisci procuratoris regiæ curiæ, & partis instantis contra Bertam uxorem Titij, idcirco & alias, pronuntiat, sententiā, & declarat, & dictam Bertam condemnat, quod tradatur dicto eius viro immuranda iuxta usaticum, mariti uxores. Et formā

præ-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 25.

io. præscriptam & statutam per regiam declarationem in corpore iuris municipalis clausam præsta prius per dictum Titum idonea cautione iuxta dictam Regiam declarationem: ut ei cedat in pœna, ceteris vero in exemplum.

Publicetur:

Vt. N. fisci Aduocatus.

N. Regens.

Vt. N. Iudex.

Lata per magnificum. N. Regentem cancellariam, & de illius mandato lecta & publicata per. N.S.C. & Regie Magestatis scribam mandati, & per totam terram & ditionem suam notarium publicum, Barcinone populatum, in quadam aula Regij palatij Barcino nona die videlicet. 4. Aprilis 1603. instanti. N. fisci procuratore regiae curiae, pro una parte præsente dicta delata & præsentibus protestibus. N. & N. ciuibus Barcinona, & alijs pluribus in multitudine copiosa.

II. Nunc tractemus qualiter sit facienda executio supra dictæ sententiæ. Et primo ponamus, quod maritus cui tradéda est eius vxor ad illam in eius domo immurandam, non habet domum propriam, vel si quam habet, caret in ea commoditate, quæro quid ipse maritus facere possit ut dicta sententia in eius fauorem lata debitæ mandetur executioni? Respódeo, quod in hoc casu potest maritus offerre iudici supplicationē, qua petat Bertam eius uxorem in & cum supra kalendata regia sententia condemnatam iuxta dictum ysaticum mariti uxores immurari in domo de les Egyptiacas in vna ex domunculis vel cellulis ibi ad dictum effectum edificatis cū

ad præsens dictus maritus careat domo propria. Est autem domus vulgo dicta deles Egyptiacas quædam domus Ciuitatis Barcinonæ, in qua plures sunt edificatæ domunculæ in quibus mulieres de adulterio instantibus viris cōdemnatæ & illorum maritis proprijs domibus parentibus immurantur.

Atque sic oblata dicta supplicatione & ea per Regentem regiam cancellariam remissa iudici vel relatori causæ, solet per ipsū iudicem in calce dictæ supplicationis fieri prouisio sequens.

Recepta die. 17. Aprilis. 1603
insequendo conclusionem in Re-
gio concilio factam prouidet &
declarat, quod dicta Bertatra-
datur

De processu in vim usatici mariti uxores contra adulteras. 145

datur dicto eius viro immuranda in dicta domo vulgo dicta de les Egyptiacas iuxta formam seriem & tenorem dicta regia sententia lata die. 4. presentis mensis & anni, attento consensu dicti Titij eius viri.

Et procedendo ad executio-

nem dictæ regiæ sententiæ, maritus ante omnia debet præstare cautionem in & cum eadem regia sententia prouisam ac iuxta commemoratam Regiam declaracionem in corpore iuris municipalis clausam. Forma autem dictæ cautionis sequens esse debet.

12. **V**Niuersis & singulis praesentium seriem inspecturis, visuris, le-
tūris, & audituris, attestor & fidem facio ego N. autorita-
te regia notarius publicus ciuis Barcinonæ, quod instrumento a-
pud me recepto & testificato Barcinonæ die xvij. mensis Apri-
lis anni Millesimi Sexcentesimi tertij, magnificus Titius atten-
dens in et cum regia sententia lata ad relationem magnifici &
& dilecti consiliarij Regij. N. V. I. D. & de regio concilio die
quarta predicti mensis Aprilis pronuntiatum sententiatum &
declaratum fuisse, & Bertam uxorem dicti Titij condemnata-
tam quod traderetur dicto Titio viro suo immuranda iuxta
usaticum mariti uxores, & formam prescriptam & statutam,
per regiam declarationem in corpore iuris municipalis clausam,
& sic præstita prius per dictum Titium idonea cautione iuxta di-
ctam regiam declarationem. Attendens in super die decimo septi-
mo predicti mensis Aprilis, per eundem Titium fuisse oblatā suppli-
cationē qua in effectu supplicatur dictam Bertā eius uxorem que
ut supra dictum est in & cum pra Kalenda regia sententia con-
demnata fuit quod tradatur dicto eius viro immuranda iuxta
dictum usaticum mariti uxores immurari in domo de les Egyp-
tiacas in una de domunculis ibi ad dictum effectum edificatis,
cum ad presentis non habeat dictus Titius domū in presenti Cuiitate
Barcinonæ: ut hac & alia in dicta supplicatione latius continetur, ad
quam fit & habetur relatio, in sequendo conclusionē in Regio cōci-
lio factam dictoq; magnifico. N. relatore referente prouisum et decla-
ratū fuisse, quod dicta Berta tradatur dicto eius viro immuranda

T in dicta

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 25.

in dicta domo de les Egyptiacas iuxta formam, seriem, & tenorem dictæ regiae sententia late die. 4. Aprilis. 1603. attento consensu dicti Titij eius viri, Ea propter prainsertas exequendo regias sententiam & prouisionem ac etiam insequendo formam mentem & tenorem dictæ regiae declarationis in corpore juris municipalis introclusæ Gratis &c. per firmam validam & solemnem stipulationem, ac virtute sacramenti & homagij per eum inferius præstui panaq; infra scripta conuenit & bona fide promisit Excellentissimo Domino Locumtenenti generali, & regia curia dictæ Berta eius uxori licet absentibus & mihi notario infrascripto tanquam publicæ & authenticæ persona pro ipsis & pro alijs etiam personis. &c. quod quotiescumque dicta Berta immurata in una de domunculis in dicta domo de les Egyptiacas præsentis Cuiutatis ad id destinatis & deputatis fuerit, quod dabit seu dari faciet dicta Berta uxori sua unum sach Payl sufficiens in quo dormiat & unum lodicem cum quo se cooperire ipsa valeat & decem octo uncias panis cocti competentis pro qualibet die, & aquam quantam voluerit. Et quod non dabit dicta Berta aliquid, aut faciet dari propter quod illam præcipitet ad mortem, aut aliquid faciet, ut dicta Berta moriatur. Et si contrarium fecerit quod Deus auertat incidat & incidere vult in pœnam quingeniarum librarum monetæ Barcinonæ regiae curia acquirendarum & profractore sacramenti & homagij. Et ut deprædictis regiae curia cantum sit, dedit in fideiußores magnificos. N &c. N. &c. N. qui cum dicto Titio, & sine eo insolidum se obligarunt. &c. Ad hanc. &c. dicti fideiußores acceptando dicta fideiußionis onus, conuerterunt, & bona fide promiserunt dictis domino Locumtenenti generali & regiae curiae nec non dicta Berta licet absentibus & notario. &c. quod cum dicto principali suo & sine eo tenebuntur, et quilibet eorum insolidum tenebitur de prædictis omnibus et singulis per dictum Titium eorum principalem superius promissis. Et pro his complendis. etc. tam principalis, quam fideiußores obligarunt personas et bona eorum, et cuiuslibet eorum insolidum mobilia. etc. prout et quemadmodum in debit fiscalibus et regalibus est

fie-

De pcessu in vim usatice mariti uxores contra adulteras. 146
fieri consuetum renuntiarunt quantum ad hac beneficio nouarum
constitutionum diuidendarum & cedendarum actionum. Episto-
la domini Adriani, & consuetudini Barcinonæ, &c. & dicti fide ins-
sores legi, quod prius conueniatur principalis &c. & alij dicenti,
quod sublato principali, &c. & omnes tam principalis quam fide-
insores privilegio militari, &c. nec non etiam foro proprio &c.
submitentes se & bona eorum, et cuiuslibet eorum in solidum fo-
ro dicti Excellentissimi domini locum tenentis generalis, regia cu-
ria, & alterius cuiuscunque, etc. renuntiantes legi dicenti, quod
quis ex pacto, &c. & legi si conuenerit, &c. & omni alij iuri, etc.
Et ut predicta, etc. iurarunt. &c. Et dictus principalis praestitit
sacramentum & homagium ore & manibus commendatum in
posse magnifici. N. algutzirij regij extraordinarij nomine Regis re-
cipientis, &c. prout latius in dicto instrumento sunt contenta. In
quo fuerunt testes. N. et, N. ciues Barcinonæ. Ut igitur premissis
propria manu scriptis in iudicio et extra fides impendatur, ego
dictus. N. notarius ex licentia mibi concessa per magnificum vica-
rium Barcinonæ hic me subscribo et meum solitum artis notariae
appono signum.

Præstata iam dicta cautione dictus Titius maritus in comitiua alicu-
ius Regij Algutzirij accedit ad regios carceres, in quibus petit acom-
mentariense dictam Bertam condemnatam tradi & liberari dicto regio
algutzirio ad effectum immurandi illam in vna ex domunculis domus
de las Egyptiacas, in vim supra dictarum regiae sententiae & prouisio-
nis ac illarum debitæ executionis. Et tunc commentariensis regiorum
carcerum parendo prouisis in & cum dictis sententia & prouisione tra-
dit & liberat dictam Bertam regio algutzirio firmata prius apacha per
dictum Titium illius maritum prædicto commentariensi. Et apocha de-
bet esse seriei & tenoris sequentis.

13. Vniuersis & singulis. etc. attestor & fidem facio cum præsentie ego
N. authoritate regia notarius publicus Ciuis Barcinonæ quod in-
strumento apud me recepto & testificato Barcinone die. xviii.
mensis Aprilis anni præsentis scilicet Millesimi Sexcentesimi tertij,

magnificus Titius domicellus gratis. etc. confessus fuit et recogno-
uit se habuisse realiter et de facto recepisse in notariis et testium pra-
sentia à. N. regio commentariense carcerum regiorum presentis
Ciuitatis Barcinona Bertam uxorem dicti Titij ad effectum im-
murandi illam in vna ex domunculis domus de les Egyptiacas.
Modus receptionis et traditionis est, quoniam de voluntate et in
presentia dicti Titij illam recepit magnificus. N. regius Algut-
zirius extra ordinarius Ciuis Barcinona ad effectum ducendi il-
lam in dictam domum. Et ideo. etc. et sic concluditur in instrumen-
to more notariorum.

Et extracta dicta Berta à regijs carceribus ac posita in manu regij
officialis, ut eam captam duceret ad dictam domum de les Egyptiacas
instante semper Titio eius marito, ad effectum immurandi illam iuxta
prædictas regias sententiam & prouisionem, incontinenti per eos arri-
pitur iter recta via versus eandem domum, semper ipsa Berta ut prædictitur
capta, & statim quod omnes ad dictam domum perueniunt, scilicet Titius
maritus, Regius algutzirius cum ipsa Berta capta, ibi, pro effectuatione
& executione dictarum sententiæ & prouisionis dicta Berta recluditur,
& immuratur in vna ex domunculis dictæ domus, pro quibus seruanda
est forma in sequenti instrumento contenta.

14 **N**ouerint uniuersi etc. quod cum ad relationem dilecti consilia-
rij regij. N. et de regio cōcilio die. 4 Aprilis. 1603. esset lata sente-
tia in regio criminali concilio aduersus et contra Bertam uxorem
magnifici Titij domicelli, in et cum qua dicta Berta condemnata ex-
titit ut traderetur dicto viro suo immuranda in eius domo iuxta
vſaticū mariti uxores, præstita prius cautione per dictū Titij iuxta
dictū vſaticū. Cumq; ad supplicationē dicti Titij die. 17. eiusdem mēsis
Aprilis prouisum extitit in dicto regio cōcilio quod dicta Berta tra-
deretur eius viro immurāda in quadā domūcula domus de les Egyp-
tiacas presentis Ciuitatis, ex quo dictus Titius nō habet domū aptā
in presenti Ciuitate, prout in dictis regijs prouisione et sententiā latius
sunt cōtēta. Pro quarū executione dictus Titius præstita prius dicta
cautione penes notarium infra scriptū, die presenti et infra scripta,
et ha-

Et habens dictam Bertam sibi traditam per regium commentariem
sem praesentis Ciuitatis in posse de. N. regij algutzirij illam tradidit
Et immurauit in modum sequentem. Quoniam die. 18. Aprilis anni.
1603. praesente et ad hanc vocato me. N. regia autoritate nota-
rio publico ciue Barcinone et presentibus etiam. N. et. N. Ciuibus
Barcinona testibus ad ista vocatis specialiter et assumptis, constitutus
personaliter dictus Titius, et. N. regius algutzirius habens dictam
Bertam ibidem praesentem in dicta domo de les Egyptiacas, quae sita
est prope vicum del Carme praesentis Ciuitatis coram et ante pra-
sentia de. N. vidua relictæ de. N. quondam matris dictæ domus de les
Egyptiacas praesentis et existentis, dictus N. regius algutzirius no-
mine regiæ curia tradidit dictam Bertam ibidem praesentem in co-
mandam ad effectum immurandi eam dictæ. N. vidua matri dictæ
domus quæ quidem. N. mater predictæ domus illam accepit, obtem-
perando regijs mandatis, promissitq; illam custodire bene et legali-
ter ut decet sub obligatione omnium bonorum suorum. Et in conti-
nenti ad alios actus non se diuertendo, pro effectuatione et execu-
tione dictæ regia sententia et prouisionis in mei dicti et infra scriptæ
notarij et testium supra dictorum praesentia, dicta Berta fuit per
dictos. N. matrem dictæ domus et. N. regium Algutzirium, et
Titium maritum missa introclusa et immurata in una ex domuncu-
lis dictæ domus de les Egyptiacas continente in se latitudinē quin-
decim palmorum, et longitudinem viginti palmorum, et altitu-
dinem sex decim palmorum, cum foramine et rexia, per quod re-
cipit lumen cali cum foramine ad purgandum immundicias cor-
poris et uno saco payl siue una marfega, et uno lodice siue flassa-
da, ad se cooperiendum. De quibus omnibus et singulis sic ut pra-
dicitur actis dictis gestis et secutis dictus Titius petyt et requisiuit
publicum confisci instrumentum, sibiq; et alijs quorum inter se da-
ri tradi et liberari. Quæ fuerunt acta in dicta Ciuitate Barcinona
die mense anno et loco predictis: praesente me dicto notario, et presen-
tibus etiam testibus ante dictis ad premissa vocatis specialiter et
assumptis prout superius continetur.

Signum. etc.

Hucusque diximus maritum
 15. posse vxorem suam accusare de adulterio, & eius accusationem deduximus usque ad ultimam executionem. Nunc merito queri potest, an è conuerso, ipsa vxor possit suum maritum etiam de adulterio accusare? Cui dubitationi distinguendo facile satisfacere possum. Aut queritur an ipsa vxor velit accusare virum suum de adulterio quoad poenam ei infligendam? & in hoc casu respondeo, ipsam vxorem non posse. vt in l. i. C. ad leg. Iul de adulter. publico enim iudicio non habere mulieres adulterij accusationem (quamvis de matrimonio suo violato queri velint) lex Iulia declarat. Quæ cum masculis iure mariti accusandi facultatem detulisset; non idem feminis privilegium detulit. vt ibi in dicta l. i. C. ad leg. Iul. de adulter. Vide quoque glof. in eadem l. in verbo declarat. Aut queritur an possit ipsa vxor accusare maritum de adulterio quoad thori separationem? & in hoc casu dico, eam posse. vt text. in capit. i. extr, vt lite non contesta. super quo videndi sunt Ioan. Andr. Henrri. Boich. Antoni. de Butr. in capit. tuæ extra. de procuratorib. Et est communis opinio vt dicit Bermon. de concubin. folio. 35. post numer. 32. Ex quo colligi potest tantam esse huius criminis immanta-

nitatem; vt licet iure diuino cautum sit; vt quos Deus coniunxit homo non separet, nihilominus ex causa adulterij conceditur ipsius matrimonij separatio. vt est text. in capit. litteris. de diuor. cum similib. Vnde sequitur, quod facta separatione propter viri adulterium, ipsa vxor recuperat dotem; & etiam donationem propter nuptias. Nam sicut per adulterium vxoris vir lucratur dotem, vt infra latius explicabitur, ita mulier propter viri adulterium lucratur donationem propter nuptias. vt probatur in l. consensu §. si vero. C. de repud. ita tenet etiam Marquill. in dicto usati. mariti uxores. in versic. Quæro ecce. Et ita firmant Doctores omnes. vt ait Paris. consil. 54. num. 42.

Et non solum mulier propter adulterium per eam commissum, (accusante viro) punitur poena in clusionis & immurationis supradictæ, verum etiam amissionis doctis. Et pro his decidendis constituo sequentem conclusionem.

Conclusio autem hæc est, quod mulier propter adulterium per eam commissum suam amittit dotem, & eam maritus lucratur. probatur hæc conclusio per tex. in dicto usatico. mariti uxores in finalibus verbis ubi dicitur, uxorem coiectam debere venire in manus viri sui cum cunctis quæ habuerit.

rit. concordat text. in cap. plerumq; de donatio. inter vir. & vxor. extra. & est text. in l. cum mulier. i. ff. solu. matri. Et dicunt hanc esse communem opinionem Bermond. de concubinis. fol. 43. num. 42. Bald. Nouell. de dote in vndeclima parte. §. hactenus. nu. 36 Iul. Clar. in. §. adulteriū. in versi. Et scias. Vbi plures allegat cōcordantes. Et sequuntur practici nostri eandē opinionem in dicto usati. mariti uxores. Intelligo tamen hanc conclusionem veram esse & locum obtinere in ea dote quam ipsa vxor ad suas habet voluntates, quod probatur ex dicto usatico. mariti uxores. in finalib. verbis: ibi cum cunctis quæ habuerit. ita Marquili. ibidem dicens, hoc esse menti tenendum. Et ita constat fuisse in Regia audiētia declaratū in & cum sentētia lata die. 23. Marciij, anni. 1602. referente magnifico Hieronymo Astor Rēgio consiliario & Doctore Regiae audiētiæ in causa quæ ibi ducebatur inter pupillos filios & hæredes Philippi de Portules seu eorum tutores & curatores ex vna, & Monserratū Faner, & post eius obitum Guio marem Perayre ex altera.

Ampliatur. 1. dicta conclusio 18. vt non modo ipsa adultera amittat dotem, verū etiam bona paraphernalia ita tenuit glo. in dicto cap. plerumque, in verbo dotalium, & dicit Boer. in decisio. 338.

num. 2. ita cōmuniter teneri. Idem Bermond. in loco præallegato de concubi. fol. 46. num. 49.

Ampliatur. 2. dicta conclusio 19. vt locum etiam obtineat non solum propter adulterium, sed etiā propter solum osculum alteri viro quam marito datum, vel quia ille sibi manus ad mamillas posuit ita Bal. in cap. tuæ. num. 4. de procur. Et dicit esse cōmunē opinionē Belom. in rubri. C. de eden. nu. 81. Et Iul. Clar. in. §. adulteriū. in versi. Scias etiam. vbi dicit, quod cum adulterium sit difficilis probationis, & oscula dicantur proxima, & fere immediata præparatoria adulterij, optimē statutū esse, vt mulier eo ipso quod conuincitur osculū amatori dedisse, dicat etiā de adulterio conuicta. Quod dicit intelligendū esse procedere, nō modo quantū ad processū ciuilē, sed etiam ad puniendā eam criminaliter de adulterio. Quod dicit esse de mente omnium Antoni. Gomez. super. l. 80. Tauri. num. 50. & vide Deci. in rubri. extr. de iudi. in prima lectura. & in rubri. C. de edendo. in prima cōclusione. Vbi declarat quomodo debeat intelligi ne mulieres tātū terreantur. vi de etiam materia in hanc in singulari Ludo. Roma. 315. & late in additio. facta ad dictū singulare. Dicit tamen ipse Iul. Clar. ibidē quod ipse non sequeretur in iudicando dictam opinionē ad impo-

nendam poenam ordinariam delicti.

20. Ampliatur. 3. vt etiā locum habeat in muliere quæ non obstante legitimo impedimento matrimonii illegitimè cōtraxit, & cōstāte dicto matrimonio fornicauit, fæderādo cōnubia, adulteriū cōmitendo, propter quod fuit priuata dote: quia quamuis postea matrimonium declaretur nullum, dici tur adulterium commisisse: & ob eam causam dotem quoque amississe. Nam quamuis dici possit, quòd stante nullitate matrimonij non possit dici adulterium, & consequenter neque ipsa dote priuari, tamen in contrarium est rei veritas: cum considerandus sit matrimonij status qui erat tempore commisi criminis saltem putatiū, & mala intentio ipsius mulieris, quæ ex nullitate matrimonij deinde declarata excusari non debet, saltem postquam iam super ipsa dotis priuatione fuit pronuntiatum, tenet glos. in dicto cap. plerumque. in verbo. non valebit. Et est communis opinio ut dicit Bald. Nouel. de dote. in. II. parte. in. §. hactenus. num. 36. Antoni. Gomez. super dicta. I. 80. Tauri. post num. 48. versi. 2. Ioan. Lup. in rubri. de donatio. inter vir. & vxor. §. 36. num. 3. & Iul. Clar. in. §. adulterium. versi. Sed quid si aliquis.

21. Ampliatur denique. 4. vt locū

habeat ratione adulterij cōmissi per sponsam quæ matrimonium contraxit per verba de præsentis: quia in ea locū habet poena adulterij, etiā si à viro cognita adhuc non fuerit. Facit glo. in cap. discretionem. in verbo. reatum adulterij. de eo qui cogno. consanguivxoris suæ. Quam glos. tenent omnes vt attestatur Iul. Clar. in. §. adulterium. in versi. Sed hæc omnia. referens idem attestari Mantua. in. I. transfigere. num. 52. C. de transactionib. Secus vero si sit tātum sponsa per verba de futuro. vt tenent communiter Doctores attestante Antoni. Gomez. super dicta. I. 80. Tauri post num. 47.

Limitatur nunc. I. dicta conclusio vt non procedat nec vera sit, quando vxor non fuisset accusata per maritum de adulterio: quia tunc ipse maritus dotem non lucratur. Quod probat Marquil. arg. à contrario sensu dicti vsatici. mariti vxores. quod argumentum fortissimum est in iure. vt in. I. I. §. huius rei. ff. de officio eius cui mand. est iuris. Et est ratio, quia ad hoc quòd vxor propter adulterium dotem amittat requiritur, quòd à marito accusetur, & per testes vel manifestis indicij conuincatur, vt vult & innuit dictus usaticus. mariti vxores. pro quo etiam allegatur. I. rei iudicata. §. I. ff. solu. matri. ibi cum dicitur correctionum vero morum.

Et

Et hanc partem sequitur Iacob:
de Bella perti. in l. omni modo. C.
de in officio testamen. & in l. post
diem. ff. de lege comisso. sequun-
tut idem antiqui sapientes in di-
cto usatico relati per Marquili. in 24
cod. usatico. col. 4. in versi. Sed
pone. Quare si maritus moriatur
23. nulla facta contra vxorē de adul-
terio accusatione , eius hæredes
obijcere non poterūt vxori, quod
propter adulterium amiserit do-
tem, immo tenentur ei dotem in-
tegrā restituere. ita resoluit Mar-
quili. in dicto usati. mariti uxores.
in versi. iuxta quod quæro. col. 4.
vbi ad longum tractat hunc arti-
culum etiam usque ad col. 6. & tā-
dem tenet, quod siue adulterium
sit notorium, siue publicum, quod
hæredes mariti post mortē ipsius
exceptionem de adulterio oppo-
nere non possunt, demptis tribus
casibus. Primus est, quando mari-
tus iam præparasset suam accusa-
tionem : quia tunc eius hæres po-
test illam perpetuare. vt in. §. 1. in 25.
stitu. de perse. & tempo. actio. l.
vni. C. ex delic. defunc. & l. si quis
filium. C. de in officio. testa. Secū-
dus casus est, si maritus non ha-
buit tempus conqüerendi ex cul-
pa vxoris, vel alterius : quia tunc
eius hæres conqüeri potest, vel
excipere. vt in. l. 1. §. penul. ff. si-
quis testam. liber esse ius. & l. fi.
C. ad leg. Iul. de adulter. Tertius
denique est, si maritus fuit in ser-

uitio Principis, & ibi mortus fue-
rit: quoniam talibus non currit té-
pus. vt in. l. 1. & 2. C. de re mili. lib.
12. & l. miles. §. quidam. ff. ad leg.
Iul. de adulter.

Limitatur. 2. dicta conclusio,
vt non procedat, quando vir vxo-
rem adulteram sibi recōciliaret:
quia cum postea non possit ei pro-
pter dictam reconciliationem ob-
ijcere de adulterio, nec ipsa amittet
dotem, nec maritus eam lucra-
bitur. Et ratio est, quia maritus cū
dicta reconciliatione videtur illi
adulterium remisisse. ita legitur
& notatur ad plenum in cap. quē-
admodum. ext. de iure iuran. Et
aduertit Iul. Clar. in. §. adulteriū.
in versi. Caueat. quod caueat ma-
ritus ne sciens vxorem esse adulte-
ram se cum ea carnaliter commi-
scat: nam ex eo videtur illi cri-
men illud in iniuriam & infamiam
ipsius commissum remittere. ita
tenet glos. in cap. fi. in glos. vni. de
adulter. censetur enim ex hoc mo-
res suos approbasse. Quinimo, vir
qui rem habet cum vxore adulte-
ra non facta prius pœnitentia,
peccat mortaliter. vt notatur. in
c. cōiugio. 32. q. 1. Et dicit Iul. Clar.
in loco citato, quod hodie adul-
teri ad hoc non aduertunt & ma-
le. vt dicit Bertachi. in suo repor-
torio. in verbo adulter. nu. 3. Subli-
mitantur tamen prædicta vt vera
esse existimentur nisi post dictam
reconciliationē iterum vxor for-
nice-

nicetur: quia eo casu poterit maritus contra eam etiam obijcere de adulterio; non obstante quod prima iniuria fuisse remissa. ita legitur in dicto capit. quemadmodum. extra. de iure iuran. & in glof. 3. in capit. plerumque. de donationib. inter vir. & vxor. Humanum enim est peccare; sed diabolicum est perseverare. Et propterea talis vxor volens ab hereditibus mariti dotem repetere, obstat ei exceptio adulterij commis- si post dictam reconciliationem. Quod intelligo verum, si maritus dum viuebat institueret iam accusationem contra suam vxorem iuxta dictum usati. mariti uxores. Secus vero si maritus dum viuebat tacuisset & dormiuisset in non accusando eam: quia dicta taciturnitas prodest vxori quoad dotis repetitionem, & hereditibus mariti nocet; qui illam restituere tenentur non obstante exceptione adulterij ab ipsis hereditibus tantum opposita: vigilantibus enim & non dormientibus iura prodita sunt. ut in. l. pupillo. in fi. ff. de his qui in frau. creditor. ita resoluit Marquili. in dicto usatico. mariti uxores. in. 6. &. 7. colum.

Et antequam haec omitamus propono casum quod quædam mulier quæ matrimonium contraxit per verba de præsenti, antequam benedictionem nuptialem in facie sanctæ matris Eccle-

six suscepisset fornicata fuit adulterium hoc modo committendo ut supra in ampliatione. 4. dictū est, ex qua fornicatione fuit effecta prægnans, & postea dum habitaret cum viro suo infra quatuor mensium spaciū peperit filium de quo maritus non potuit non contristari; maximē intelligens computatis mensibus, vxorem suā dum eius sponsa per verba de præsenti esset illud facinus commis- se. Verum cum maritus reputet se hominem estimationis & honoris, arbitratur illud delictum celare, & nemini diuulgare, & sic prædictæ suæ vxori peccatum illud condonare & remittere. Atque ita videns ipsa vxor misericordiam quam ipse maritus erga eam impartitur, ut ostendat se illi gratam vult ei remittere quamcumque actionem, petitionem, & demandam quæ suis casu loco & tempore ei & suis competenteret competere que posset ratione dotis suæ sponsalicij & augmenti. Quæro igitur ad dicta vxor possit constare matrimonio dicto marito suo dicta donationem & remissionem actionū facere, & casu quo possit, qua forma id faciendum sit? Respondeo ad pri- mū, & dico rē hāc prima facie videri aliquantulū dubiam, ex quo legibus cauetur donationē inter virū & vxorē nō valere. ut in. l. 1. 2. &. 3. ff. de donatio inter vir. & vxor. & in. l. 1. & p. totū. C. eod. tit.

&

& regulariter hæc est communis omnium Doctorum sententia. Ergo videtur ex his concludi posse prædictam vxorem constante matrimonio non posse donare & remittere viro suo actiones suis casu loco & tempore sibi & suis cōpetentes ratione dotis suæ sponsatij & augmenti. Verum ipse, ijs nō obstantibus, existimo in casu proposito contrariam sententiam veriorem esse, duabus maximè attētis rationibus. Prima est, quod regula quæ ex supradictis legibus deducitur, id est, donationem inter virum & vxorem non valere, limitatur & non obtinet locum, quando donatio protrahitur in tempus finiti matrimonij, prout erit in casu proposito, ut expresse probatur in l. sed interim ff. de donatio inter vir. & vxor. de quo vide Petr. Dueny. in regu. 221. in. 3. limitatio. Secunda ratio est, quod prædicta regula nō procedit etiā quando talis donatio esset reciproca. vt est glo. in l. licet. in verbo. inter priuatos. C. de pact. & probatur in l. quod autem. §. si vir. ff. de donatio inter vir. & vxor. Quod etiam tenet Ludo. Roma. in singula. 820. Et hoc verum esse aiunt, quando donatio vnius sequitur donationem alterius in continenti, secus vero ex interuallo: quia tunc etiā donatio reciproca esset inualida. vt est tex. singularis in l. quæ iam nuptæ. ff. de donationib.

inter vir. & vxor. Secundum eundem Ludo. Roma. in dicto singulari. & tetigit eandem declaracionem. Socin. in regula. 104. in prima fallen. & Cæpola. cautela. 112. in princi. sed Iass. in. l. si pater puel læ. C. de in officio. testa. hoc obtinere verum atque dictam. l. quæ iam nuptæ. loqui in donationib⁹ puris, secus quando donatio est collata post mortem, vt in casu nostro, in quo donatio ut dictum est protrahitur ad tempus finiti matrimonij: quia tunc sufficit alteram prius fieri, licet non eodem tempore. vide additionem ad dictum Ludouici Romani singulare. Quem intellectum multis modis comprobat Ioan Lup. in rubri. extra. de donationibus inter vir. & vxor. §. 50. col. 6. & sequē. Ex quibus deducitur, quod cum maritus det & remittat vxori omnes actiones aduersus sibi in vim usatici mariti uxores propter illicitum vxoris coitum cōpetentes, poterit etiam vxor reciprocē eidē marito actiones sibi pro recuperatione dotis & augmenti suis casu loco & tempore competentes remittere & donare. Atque ita prædictis rationibus attentis, credo dictam donationem valere. Et nihilominus fateor me desiderasse aliquam regiam decisionem super his factam videre.

Nunc præsupposito, vxorem posse prædictam donationem vi-

ro suo ex causa prædicta facere,
quæro secundo qua forma vxor
id facere debeat? Respondeo, id

fieri debere cum instrumento pu-
blico quod in forma sequenti cō-
cipiendum est.

Noverint uniuersis, &c. quod ego Iulia uxor vestri Bernardi. t.
postquam vobiscum contraxi matrimonium per verba de pra-
senti, & antequam nuptialem vobiscum nuptialem acciperem be-
nedictionem commiserim adulterium iniquitatis filio instigante
quod etiam euidenter appareat, adeò quod non potest tergiversatione
aliqua occultari: quia postquam vobiscum accepi benedictionem in
facie ecclesie nuptialem infra quatuor menses prolem habui ex di-
cto adulterio procreatam, propter quod ad vestri dicti Bernardi t.
mariti mei cohabitationem reproto me indignam, & etiam dotis
mea & sponsalitij non capacem, & pœnis & alijs de iure & consue-
tudine affligendam. Et vos dictus Bernardus maritus meus inspira-
te patre luminum me (misericorditer procedendo) licet indigna re-
tinueritis in thori cohabitatione, & etiam tantum crimen meum et
tantam infamiam nolueritis nec vultis alicui diuulgare. Id circa
gratis, &c per me & omnes heredes & successores meos quoscunque
ex causis prædictis dono, absoluo, diffino, & remitto vobis dicto Ber-
nardo tanquam bene merito, & vestris & cui volueritis perpetuo
omnem actionem quæstionem & petitionem vel demandam quam
contra vos & bona vestra possemus ego & mei nunc vel in futurum
facere proponere vel monere ratione dotis mea, & sponsalitij mei,
ac augmenti quam & quod mihi fecisti tempore nuptiarum mea-
rum; prout in instrumento ipsius sponsalitij quod vobis trado latius
continetur. Hanc autem absolutionem. &c. debet continuari et fi-
niri instrumentum iuxta cursum notariorum.

Cap. 26. De proces-

su quādo à reo capto Ecclesiæ
immunitas allegatur, cum for-
mis & procedimētis vtriusque
curiæ, vbi multa de iurisdic-
tione Regij Cancellarij inscrūtur.

1. Immunitas ecclesiastica an iuris diuinis
sit vel humani.
2. Ius diuinum tribus modis considerari po-
test.
3. Immunitas ecclesiastica iure humano, &
positivo instituta est.
4. Fugientes ad ecclesias non sunt ab eis vio-
len-

- ter extrahendi quantumcumque grā-
via perpetrauerint delicta & ratio-
nes vide ibi.
5. Poenae statutæ sunt contra extrahentes,
violenter ab ecclesijs fugientes ad il-
las.
  6. Iura canonica & Ciuitia quando discor-
dant statur iuri canonico.
  7. Immunitate ecclesiastica non gaudent
plures casus ultra contentos in cap.
inter alia de immuni. ecclesiar. vide
ibi remissiue.

I. X multis sacrę scri-
pturæ locis quidā
aiunt, immunitatē
ecclesiarū de qua
dicturi sumus iu-
ris divini esse. Nam Exod. 2. & Nu-
me. 35. & Deuteron. 19. dixit Deus,
qui occiderit hominē volens mor-
te moriatur, qui autem non est illi
insidiatus, sed Deus tradidit illū
in manibus eius, constituam tibi
locū in quo fugere debeat. Quod
etiam ipse Deus executus est. Io-
sue. cap. 20. vbi constitutæ sunt
iussu Iosue sex Ciuitates ad quas
homicidæ in voluntarij fugientes
tuti forent. Et tametsi hæ forent
Ciuitates, non ecclesiæ, tamē mul-
to magis idem videtur dicendum
in ecclesijs. Ex quibus igitur pro-
batur, mentem Dei fuisse vt homi-
cidæ inuoluntarij locum aliquem
haberent in quo fugientes tuti es-
sent. Altare etiam tutū reddebat
siquis ad illud confugeret vt pro-

batur Exod. 21. ibi si quis per in-
dustriā occiderit proximum suū,
& per insidias ab altari meo euel-
les eū vt moriatur. Quæ lex vetus
fuit iure canonico renouata per
text. in cap. 1. extra. de homicid.
Atque ita. 3. Reg. cap. 1. in fin. dici-
tur, quòd Adonias filius major
Dauidis timens Salomonem Re-
gem abiit in tabernaculum Do-
mini, tenuitq; cornu altaris eius
vt tutus esset. Habetur etiam Psalm.
57. sanctificauit tabernaculum suū
altissimo. & Nume. 7. sanctifica-
uit Moyses tabernaculum. Et di-
citur etiam Psalm. 91. Decet do-
mum tuam sanctitudo. quod re-
fertur in cap. 1. de immuni. ecclie-
siar. & Proverb. 24. Eripe eum qui
ducitur ad mortem, quod etiam
refertur in cap. non inferenda. 23.
quæst. 3.

Prædictis tamen plures aduer-
santur rationes quibus comproba-
tur Dominum nolle in eius ecclie-
sia receptari latrones, homicidas,
& alios facinorosos homines. Et
primo facit text. Deuterono. cap.
9. quod refertur in. c. est iniusta.
23. quæst. 4. dum ibi dicitur, mit-
tens seniores Ciuitatis illius, & ac-
cipient illum de loco refugij, tra-
dentq; in manu proximi cuius san-
guis effusus est & moriet, nec misce-
reberis eius, & auferes noxiū
sanguinem de Israel: vt bene sit ri-
bi. Secundo aduersatur tex. 3. Reg.
cap. 2. vbi Rex Salomō iussit Ioab
qui

qui ad templum confugerat de eo cieci, eiectumq; interfici, quem de nique cum nollet etemplu recede re Banaias iuxta Salomonis imperium in templo occidit. Tertio etiam facit illud quod Christus dixit, domus mea domus orationis est, vos autem fecistis eam speculuncam latronum. Si igitur domus est orationis, ecclesia ergo non erit domus, nec refugium delinquentium. Vnde ipse Christus Saluator noster noluit tollerare ementes dumtaxat & vendentes in ecclesia, sed eos flagellis eiecit. Ut habetur Ioan. 2. & Lucæ 16. Quarto iuantur prædicta, quia iniusta est misericordia quæ dum liberat multorum exitia cogitantem, insontes & innocentes tradit exitio. dicto cap. est iniusta 23. q. 4. Ecclesia enim debet esse fatrix iustitiae non iniustitiae. Iusti enim miseris compati debent, sed delinquentibus indignari. c. vera 45. distinctio. l. obseruādum. ff. de officio præsid. & in auth. de mandatis princi. §. talem vero. Quapropter concludi ex prædictis videtur, prædictam ecclesiæ immunitatem non esse de iure diuino.

^{2.} Dictam tamen controversiam sic dilui & diffiniri posse arbitratu sum, quod ius diuinum altero de tribus modis considerari potest. Vno consideratur ius diuinū propriè, quod scilicet in Decalogo continetur. Altero considera-

tur ius diuinum in quantum ad legem refertur euangelicam, & altero consideratur ut ius veteris testamenti à Moysè in legalibus & ceremonialibus præceptis datum populo Israelitico. Nunc dicamus, quod in quantum consideramus ius Diuinum quod in decalogo continetur, & in quantum refertur ad legem Euangelicam, immunitatem hanc non esse iuris diuini: quia nullibi reperitur in Euangelijs neque in scripturis novi testamenti scriptum, quod illo iure hæc immunitas inducta & constituta fuerit, attestatur Tiber. De cian. in tracta. crimi. tomo. 2. lib. 6. cap. 25. num. 2. Sed in quantum consideramus ius diuinum ut ius veteris testamenti à Moysè in legalibus & ceremonialibus præceptis datum populo Israelitico, eo iure fateri nos oportet, dicta ecclesiæ immunitatem inuenitam fuisse & concessam tam ciuitatibus illis ad quas dabatur refugium, quam templo tabernaculo, & altari. Sed debemus scire leges omnes illas, & veteris testamenti ceremonias aduentu Christi sublatas fuisse cap. translato. de constitutio. vbi omnes. & tradit Diuus Thom. 1. 2. quæst. 97. Vnde patet, nullo modo posse dici hanc ecclesiæ immunitatem esse iuris diuini. Quare concludamus, quod cum hæc immunitas fere in toto Christianorum orbe subsistat eam legibus

gibus postea tā canonicis , quām ciuilibus fuisse inuentam & renouatam ad similitudinem prædictarum legum veteris testamenti , & consequenter eam recte ad Christianæ religionis vtilitatem , sacrorum canonum ecclesiae vniuersalis , sanctorumq; virorum authoritate humano & positivo iure statutam fuisse . vt tenet Couar. variar. resolu. lib. 2. cap. 20. num. 1. versi. Tertia conclusio . Hæc probantur Divi Augustini , aliorumq; sanctorum virorum testimonijs , quorum Gratianus meminit . 17. q. 4. præsertim in c. miror. c. reum. c. constituit. & c. diffiniuit ubi & concilia ad id citantur . tex. celebris in cap. inter alia. cap. pen. & si. de immuni. ecclesiar. c. id constituimus . 17. q. 4. l. 2. 3. &. l. præsenti. C. de his qui ad ecclesiastis confugi. Et hanc confirmamus sententiam & opinionem ex decreto sacri concilij Tridentini . cap. 29. sessio. 25. qui tex. immunitatem ecclesiasticam iuxta sacrorum canonum , & concilia , ac apostolorum decreta inuiolabili ter obseruari mandat . Quod etiā sequitur Prosper. Farinace. in tracta. crimi. tomo. 1. de carcerib. & carcera. q. 28. num. 1. quidquid dicat Anestasius Germoni. lib. 3. de sacror. immuni. cap. 16. num. 4. & seqq.

Retenta igitur hac opinione scilicet ecclesiæ immunitatem iu-

ris humani & positivi esse , antequam ad practicam huius processus condescendamus , scire pro theoretica quoque nos oportet , iura canonica & ciuilia super immunitate ecclesiastica concorditer disposuisse , hoc est , delinquentes qui ad ecclesiastis fugiunt immunitatem consequi & ideo ab eis non esse violenter extrahendos. probatur hæc conclusio in cap. inter alia. de immuni. ecclesiar. in quo tex. iuxta sacrorum canonum statuta , & legum ciuilium tradiciones regulariter disponitur , fugientes ad ecclesiam quantumcunque grauiæ delicta perpetrauerint non esse violenter ab ea extrahendos. concordat text. in c. sicut antiquitus . 17. q. 4. c. reum. c. frater. c. miror. c. quisquis. & c. quis. ead. 17. q. 4. De iure vero ciuili probatur in l. fideli. & in l. præsenti. C. de his qui ad ecclesiastis confu. & totto illo titu. & probatur per priuilegium concessum brachio ecclesiastico de quo constat in titu. de las sanctas Sglesias. cap. 5. 6. in noua compila. præmaticarum & in toto tit. de contentionis de iuris dictions in præmaticis. Quibus ciuilibus iuribus etiam expresse probatur , nemini licere ad sacro sanctas ecclesiastis confugientes abducere . Et huius conclusionis ratio multiplex esse potest . Prima atque potissima deducitur ex tex. in dicto. c. reum. dicta. 17. q. 4. vt honor

Practica Don Ludonici à Peguera. Cap. 26.

honor eccliarum conseruetur. Ex quibus verbis apparet immunitatem confugientium ad ecclesias introductā fuisse ob honorem & reuerentiam Dei. Quod approbat Remigi. de immuni. ecclsi. in regula principal. num. 2. vbi allegando Ioannem de Vischis dicit ob honorem & reuerentiam Dei, & charitatem, & pietatem proximi, dictam immunitatem inuenitam fuisse. Sequitur idem Paz in pract. tomo. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. num. 23. Bouadilla. in sua politi. tomo. 1. lib. 2. cap. 24. numer. 1. In legibus etiam ciuilibus aliæ assignantur rationes scilicet, ne in sacro sanctis ecclesijs, & in alijs quidem venerabilibus locis, in quibus cum pace & quiete vota competit celebrari fiant seditiones, a quibus in dictis ecclesijs abstinendum est. 1. denuntiamus. C. de his qui ad ecclsi. config. & ne etiam homines in eis vtantur conclamationibus, ne ve in eis moueantur tumultus, aut imperium quis committat, vel conuenticulum collecta multitudine in qualibet parte Ciuitatis vel vici vel cuiuscunque loci colligat, aut celebret, vt in ecclesiam irruat. ita in dicta. l. denuntiamus. & ibi glo. in verbo conetur. C. dicto tit. quia ad eccles. configi. Et adeò hoc obtinet locū, quod canones & leges contra violenter extrahentes alios ab ecclisia poenas statuerūt.

Nam text. in. c. quisquis. 17. q. 4. hos eccliarum immunitatis violatores poena triginta librarum argenti purissimi punit. Verum tamen est, quod hæc poena hodie non exigitur; perdidit enim ecclisia per desuetudinem ius exigen- di eam. vt attestatur glo. in. c. cum multæ in verbo connubio. 15. q. vlti. quam glo. refert & sequitur Angel. de Cas. inter consilia Pauli de Cas. eius patris. consil. 458. circa fi. lib. 2. & allegat idem Iul. Clar. in pract. q. 30. in prin. Præterea text. in. c. sicut antiquitus. dicta. 17. q. 4. excommunicat eos qui ecclæ confinia frange- re tentauit. Item & l. 2. C. de his qui ad ecclesias configiunt, eos qui fugientes ad ecclesias subducunt Magestatis crimine teneri disponit. lex etiam finalis eiusdem tituli contra huiusmodi violatores poenam vltimi supplicij sta- tuit. Tandem Hostien. in sua summa in. §. fi. eod. titu. quærens quæ sit poena violentum immunitatē ecclæsticam in principio dicit, duplē esse poenam spiritualē id est excommunicationem, & tem- poralē, quam inquit, quādoque maiorem quandoque minorem in ueniri vt in. c. si quis contumax. 17. q. 4. Et ideo secūdum dictum Hostien. est arbitrio iudicis com- mittenda.

Et quamvis verum sit iura ca- nonica & ciuilia cōcordare ne ad eccl-

6. Ecclesiam fugientes inde extra-
hantur, tamē scire debemus, quod
quatenus in hac materia ius ciui-
le discordat à iure canonico, stan-
dum est iuri canonico. Ut per
Boer. decisio. 109. numer. 3. & per
Tiber. Decian. tracta. crimi. to-
mo. 2. libr. 6. capit. 25. numer. 7. Et
ratio est, quia cum tota hæc dis-
putatio pertineat ad honorem,
& reuerentiam exhibendam lo-
cis sacris, quorum cura ad Pon-
tifices & prælatos ecclesiasticos
spectat, ideo nimurum, si eorum
leges & constitutiones primitus
sint attendendæ. vt tenuerunt glo.
in dicto capitu. inter alia. & ibi
Abb. numer. 24. & in dicto cap.
sicut antiquitus. Imol. in clemen.
1. in fin. de pœnitent. & remissio.
Quod denique sequuntur om-
nes canonistæ: quia ius suum
tuentur. Et etiam ex Iustiniani
sextatoribus plures idem tenuer-
runt. vt Fulgos. in. l. fideli. C. de
his qui ad ecclesi. confugi. Ioan.
Fab. in. §. sed hoc tempore. insti.
de his qui sunt sui vel alie. iur.
Oldra. in cōsil. 154. in principi. Co-
uar. variar. resoluti. lib. 2. cap. 20.
numer. 3. & late Alexand. in con-
sil. 145. volum. 7. vbi concludit
etiam in terris Imperij in hoc ser-
uandum esse ius canonicum. Et
eodem iure utimur in Cathalo-
nia, in qua passim à delinquenti-
bus ecclesiarum immunitates al-
legantur, præsertim, quod nouis-

sima constitutione edita in curijs
anni. 1599. capit. 40. cautum
est, deficientibus legibus patriæ
iudicandum esse secundū & pro-
ut iura canonica disponunt; &
in canonum defectum secundum
ius ciuilile romanorum. Restat
tandem ex prædictis, fugientes
ad ecclesiam in ea tutos esse: &
immunitatem consequi. Et hæc
est omnium Doctorum commu-
nis doctrina. ut dicit Gomes. in-
stitu. de actionib. in prin. num. 67.
& Iul. Clar. in practi. q. 30. in prin.
Et ita pluries fuisse per regios cā-
cellarios interuentu plurimorum
Doctorū Regij Concilij declara-
tū in multis decisionibus in libris
regiorū cancellariorum scriptis:
7. Et licet ex cap. inter alia. de im-
muni. ecclesia. inferatur regula,
ne liberi homines violēter ab ec-
clesia extrahātur, quantūcūq; gra-
via delicta perpetrauerint, & ab
eadē regula in eodē tex. excipiānt
solū duo casus, scilicet nisi sint pu-
blici latrones, & nocturni de po-
pulatores aggrorum, qui dum iti-
nera frequētata vel publicas stra-
tas obsident aggressionis insidijs
ab ecclesia extrahi possunt, im-
punitate non præstita secundum
canonicas sanctiones; tamen mul-
ti alij sunt casus in quibus delin-
quētes qui ad ecclesiā se recipiūt
non gaudent immunitate ecclē-
siastica, quos rescensent Docto-
res varijs in locis vt puta omnes

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

in dicto cap. inter alia. de immuni.
ni. eccles. Alex. in consil. 145. vol.
7. Remig. Gonni. in tracta. de
immuni. eccles. Couar. varia. reso-
lutio. lib. 2. cap. 20. Iul. Clar. in pra-
cti. q. 30. Tiber. Decian. in tracta.
crimi. tomo. 2. libr. 6. cap. 25. Pro-
sper. Farinace. in tracta. criminal.
tomo. 1. de carcerib. & carcera. q.
28. & Bouadi. in Politi. tomo. 1. lib.
2. cap. 24.

Vlterius ad recte formandum
& conficiendū hūc processum sci-
re debemus, antiquitus maximū
fuisse in hoc regno discriminē
circā decidendas iurisdictionum, &
immunitatū ecclesiasticarū contē-
tiones inter curiā ecclesiasticā ex
vna, & curiam regiam secularem
ex alterā suscitatas. Existimabat
enī curia ecclesiastica, quōd in
casibus in quibus dubitabatur cu-
ius esset iurisdiction, id est, an causa
esset spiritualis, vel temporalis vel
an qui violenter ab ecclisia extra-
et⁹ gaudere deberet immunitate
ecclesiastica ad eam tanquam ma-
gis dignam huius articuli &
dubitatis cognitionem pertinere
& spectare: præsentim per tex. in
cap. si iudex laicus. de senten. ex-
communi. in. 6. Verum cum ex
parte Regis Aragonum pluribus
fundamentis & rationibus contra
riū prætenderetur, scilicet, illi so-
lū & suæ temporali iurisdictioni
cōpetere dictas dirimere cōtētio-
nes, propterea ut dictæ potestates

id est ecclesiastica & temporalis su-
per his ad cōcordiā reducerētur,
quadam concordia inita & firma-
ta inter Reginam Eleonorā ex v-
na, & Cardinalem cōuenarum vt
Sedis Apostolicæ legatum ex al-
tera, & capitulis dictis sancti Cu-
cophatis, & alijs Capitolis dictis
Dertusæ, præmaticis, ac tādē plu-
ribus priuilegijs a multis regibus
brachio ecclesiastico cōcessis, que
sub titu. de contentions de jurisdi-
ctio. in volumi. præmaticarum.
collocata reperiūtur, fuit in sum-
ma conuentum, sancitum, & con-
cessum, quōd quoties continget
tales suscitari contentiones, elige-
rentur per dictas curias arbitri-
scilicet unus à curia ecclesiasti-
ca, & alter à curia seculari, qui
infra quinque dies computandi
postquam litteræ responsiæ ab
vna curia alteri præsentatae suc-
rint, dictas deciderent & dirime-
rent cōtentiones, & quōd ab eorū
declaratione nullo modo recurre-
re liceret. Fuit etiam eisdē cōcor-
dia capitulis Dertusæ, præmati-
cis, & priuilegijs conuentum, san-
citum, & cōcessum, quōd casu quo
arbitri à curijs electi in causis di-
ctarum contentionum infra dictos
quinq; dies suā non proferrēt sen-
tentiā, Cácellari⁹ sit ipsarū cōtētio-
nū iudex cōpetens si præses sit in
loco ubi Regia residet audientia,
sin minus, aliquis tertius (persona
tamen ecclesiastica) eligēdus per
Do-

Dominum Regem, vel eius Locū-
tenantem generalē, & suo casu per
gerentem vices generalis guber-
natoris. Qui Cancellarius & in e-
ius locum tertius electus dictas
cōtentiones decidere teneatur in
tra. 30. dies cōtinuos currere inci-
pientes incontinenti finitis dictis
quinque diebus arbitris conce-
sis. Intellecto tamen, quod fis-
cus regius intra primos quinde-
cim dies dicatorum triginta dierū
possit de iure suo ostendere, & nō
ultra, nisi forsan curia ecclesias-
tifica finitis dictis primis quinde-
cim diebus maiorem peteret dilata-
tionem: quia tunc illa partibus cō-
munis esse censetur. probantur
hæc omnia expresse in priuilegio
per Reginam Germanam conces-
so brachio ecclesiastico in curijs
Mōtissoni die. 1. Septembris. 1512.
Et adeo dictæ contentiones diri-
mendæ veniunt intra dictos. 30.
dies Cancellario concessos, quod
si dictum tempus absque aliqua
declaratione expirare contin-
gat, censetur in fauorem ecclesiæ
declarata ipsa contentio vt la-

tius videre est in cap. 6. priuile-
gij Regis Ferdinandi Secundi,
brachio ecclesiastico Barcinone,
die. 9. Octobris. 1481. concessi. de
quo in volumine præmaticarum
in titu. de contentions de iurisdi-
ctio. Tandem scias, declaratio-
nen seu sententiam intra dictos
30. dies per regium Cancella-
rium latam, eadem die quo publi-
catur, intimari debere ut in cap.
5. eiusdem priuilegij dicti Regis
Ferdinandi secundi.

Deueniendo nunc ad practi-
cam huius processus; Ponamus,
quod quidam fuit violenter ab
ecclesia extractus, & is vult ipsa
immunitate ecclesiastica gaudere,
quæro qua forma in his proce-
dendum sit? & respondeo, quod
tu qui cupis dictam immunitatē
allegare debes per te, vel per
tuum procuratorem vna cum fi-
isci procuratore curiæ ecclesiasti-
cæ comparere coram iudice ec-
clesiastico ordinario: & eidem of-
fere supplicationem in forma se-
quenti.

*Admodum Reuerende Domine
Officialis.*

Jannes. N. faber lignarius præsentis Civitatis Barcinonæ fuit
bis proxime lapsis diebus violenter extractus per N. præsum-
regum algutZirium ab ecclesia sanctæ Mariæ de Mari & illius

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

cimiterio, & postea ductus ad regios carceres dictæ Ciuitatis ratione quorundam prætensorum delictorum per dictum Ioannem. N. ut falso afferitur commissorum. Et cum dictus Ioannes. N. gaudeat, & gaudere debeat immunitate dictæ ecclesiæ iuxta sacrorum canonū statuta, nec potuerit ab ea violenter extrahi absque magno illius & dictæ ecclesiæ praetudicio, eiusq; immunitatis violatione. Id circa et alias, dictus Ioannes. N. firmans ius et de iure fisci regij procuratori, et alijs ad quos spectet in curia ecclesiastica vestra reverentia pro decem solidis cum iuris augmento et alijs clausulis necessarijs, offerensq; de prædicta violenti extractione informationem dare prout ecce, supplicat vestra Reuerentia, quatenus dicta iuris firma admissa dignetur scribere Excellentissimo Domino Locumtenenti generali, et eius Regiae audientia, et seu magnifico. N. iudici regiae curiæ et relatori ut afferitur causæ dicti Ioannis. N. quatenus incontinenti à dictis regijs carceribus eundem Ioannem. N. liberent, et ad ad suam pristinam libertatem prout erat tempore extractionis à dicta ecclesia restituant, & alia faciant ad qua teneantur, & sint astricti iuxta dictorum sacrorum canonum statuta pro dictæ ecclesiæ immunitate seruanda. Et si in his hesitauerit, licet hesitandum non sit, arbitrum pro parte regiae curiae eligant, qui una cum arbitro per vestram reverentiam eligendo contentionem dirimant iuxta formam concordie regina Eleonora & Cardinalis conuenarum. Et pro his litteras firma iuris & contentionis in forma debita expediri. Quæ licet, &c.

Altissimus, &c.

N. Aduocatus.

Idem petit fisci aduocatus curiae ecclesiastica Barcinona.

N. fisci Aduocatus.

curiae ecclesi. Barcino.

Prædictæ supplicationi per dictum officiale ecclesiasticum fieri solet prouisio sequens:

Die

Die. 13. Marcij. 1603. recipiatur informatio super contentis in supplicatione per scribam curiae; cui testium & iuramenti receptionem committimus: intimato prius fisci procuratori curiae secularis ad videndum iurare et recipi testes hora tertia post meridiem, et recepta prouidebitur.

N. Officialis.

Et vigore dictæ prouisionis instantे fisci procuratore curiae ecclesiastice per scribam seu notarium eiusdem curiae expeditur incontinenti intima, quæ per nuncium mittitur ad Regentem regiam cancellariam, & ad iudicem, seu relatorem causæ regiae curiae, & ad fisci procuratorem regiae curiae, qua in effectu illis dicitur & intimatur, quod eadem die compareant si comparere voluerint in consistorio curiae ecclesiastice, signanter tali hora, ad videndum iurare testes producendos per dictum fisci procuratorem in causa immunitatis allegatae pro Ioanne. N. ut prætenditur violenter extracti ab ecclesia sanctæ Mariæ de Mari, sin minus clapso termino, procedetur ad illorum receptionem. Et forma dictæ intimæ est ut sequitur.

Intimau a. N. Regent la real Cancellaria y al procurador fiscal de la regia cort que lo Reuerent Señor N.en Drets Doctor, &c. Official per lo molt Illustre y Reuerendissim Señor Don. N per la gratia de Deu y de la S. Sede Apostolica Bisbe de Barcelona los asiganya per a vuy dia present a les tres hores sien presents si volran dins lo consistori de sa cort ecclesiastica, per veure jurar los testi imonis prudidors per part del procurador fiscal de dita cort ecclesiastica, acerca de la immunitat allegada de la persona de Juan N. lo qual violentment es estat extret de la Sglesia de sancta Maria de la Mar de la present Ciutat, altrament, passat dit termini, dits testimonis seran presos llur absentia en res no obstant, mes contumacia exhibint. Dat en Barcelona a. 13. del mes de Mars. 1603.

Scriba curiae officialatus ecclesiæ.
Barcinonæ. N. notarius.

Postea solet relatio nuntij præsentationis dictæ intimæ continuari in eadem curia ecclesiastica, in forma sequenti.

V 3 Quod

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

Quod quidem cartellum fuit intimatum, & notificatum dictis die & anno inter undecimā & duodecimā horam ante meridiem. N. & N. per N. nuncium iuratum præsentis curia sic referentem.

Post modum dictis die & anno & hora tercia post meridiem supra assigata, accusata prius contumacia aduersus & contra supradictos nominatos legitimè citatos, & non comparentes: ac vigore prouisionis supra factæ per dictum officialem curiæ ecclesiasticæ recipitur informatio super immunitate allegata per dictum Ioannem. N.

Et recepta dicta informatione ac constito, quod dictus Ioannes. N. fuisset extractus violenter à dicta ecclesia, tunc per dictum officialem ecclesiasticum sit prouisio sequens.

23 Marci. 1603. Visa præsenti informatione, meritis illius attentis & alias prouidet, quod fiant litteræ repetitoriae in forma contentiois cum electione arbitri de persona Reuerendi. N. canonici ecclesiæ Barcinonæ.

N. Officialis curiæ ecclesiasticæ.

Et vigore supradictæ prouisionis, instantे & requirente dicto fisci procuratore curiæ ecclesiastice, per scribam causæ eiusdem curiæ expediuntur litteræ repetitoriae de persona dicti Ioannis. N. regiæ curiæ directæ Quæ litteræ sunt tenoris sequentis.

Xcellētissimo Domino Dompno Ioanni Teres miseratione diuina Archiepiscopo Tarracona. S. C. & R. Magestatis Conciliario Locumtenenti & Capitaneo generali in Principatu Cathalonia & Comitatibus Ruscilionis & Ceritaniæ nec non N. regenti Cancellariæ ac magnifico, N. I. V. D. de Regio concilio criminali & iudici regiæ curiæ, ceterisq; Doctoribus eiusdē Regij cōcilij, & eorū cui-libet, Petrus. N. Decretorū Doctor canonicus ecclesiæ Barcinoñ. officialis et in spiritualibus, & temporalibus Uica. Gener. p admodū il-lustri & Reuerēssi. in Christo patre & Domino. N. Dei, & Sanctæ sedis apostolicae gratia Barcinoñ Episcopo, vestri dicti Domini Locumtenentis Excellentia reuerentiam debitam, alijs vero honorem debitum cum saluitate. Nouerit Excellent. vestra, ceterisq; noscant, quod comparēs corā me, & in curia mea ecclesiastica Barcinoñ ve-nerabilis. N. præsbyter & fisci procurator curiæ ecclesiast. Barcino-næ, sua cum supplicatione cōquestus fuit, quod Ioānes. N. faber lig-narius præsentis Ciuitatis fuit maxima cum violentia ab ecclesia

Beata

Beatae Mariae de Mari extractus per N. pratensum regiu[m] alijziriu[m] & alios de quibus mihi & curia mea ecclesiastica constat per informatione inde recepta. Quod fieri non potest obstante ecclesiastica immunitate. Et cum extracti ab ecclesijs & locis sacris gaudent & gaudere debeant dicta immunitate ecclesiastica, & omnibus libertatibus & priuilegijs ecclesiasticis, & quia ad me pro iurisdictione ecclesia illiusq[ue] immunitatis obseruatione spectat, ecclesijs locaq[ue] sacra in suis libertatibus & prerogatiis defendere, & tueri, protanto ad dicti venerabilis fisci procuratoris instantia, & requisitione, Excellētiā vestrā humiliter supplico, alios vero ex parte prefati admodum Illustris & Reuerendiss. Dñi Barcinonensis Episcopi, et authoritate officij quo fungor requiro, et moneo, et ex mea attente de praecor, quatenus dictam immunitatem ecclesiasticam à iure et alias permisam dicto Joanni. N. et seu dicta Ecclesia Beatae Mariae de Mari Excellentia vestra obseruari iubeat et mandet ceteriq[ue] obseruent, et obseruari faciant prout facere tenentur in dictam ecclesiam Beatae Mariae de Mari seu illius cimiteriu[m] à quibus dictū Ioannē N. extra xerunt restituendo et tornādo: cum super praictis et alijs tam in facto, quam in iure consistentibus, excellentia vestra iustitiam facere habeat et teneatur, ceteriq[ue] sint obligati. Verū si in his Excellentia vestra hesitauerit, licet hesitandum non sit, in sequendo concordiam serenissimae Regiae Eleonorae et Cardenalium conuenarum, capitula Dertusa, et alias regias prouisiones, et cōstitutiones ecclesiastico brachio concessas, reuerendū. N. Decretoru[m] Doctore præbbyterum in arbitru[m] eligo, qui unacū arbitro per Excellentiam vestram eligendo hāc sopiant et dirimāt altercationē: alias procedere contrarios. N. regente cancellariā et alios per remedia sacroru[m] consiliorū Tarraconē. & alias prout de iure, usu, & stylo curia mea inuenero fore procedēdū. Et Altissimus vestrā dicti Dñi Locutentis excellentiam conseruet, p[ro]tempora longiora prospere et fœliciter. Datū Barcinone die 8. Aprilis, anno a nativitate Domini Millesimo Sexcentesimo tertio. Petrus. N. officialis et Vicarius generalis prefatus.

Scriba curiae Offic[e] ecclesiasti. Barcino.
Petrus Dalman Not.

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

Relatio præsentationis dictarum litterarum debet & solet continuari in forma sequenti.

Quæ quidem litteræ fuerunt intimatae et notificatae die. 10. mensis Aprilis anno predicto. N. Regēti Regiam cancellariam ac magnifico. N. de Regio concilio criminali et iudici regiae curiae inter septimā, et octauam horas ante meridiem ipsius diei per. N. nuntium iuratū curiae ecclesiastice Barcinonæ sic referentem.

Litteræ Responsuæ à regia curia emanatae in earū dorso sigillatae cum signo de registrata, et alijs debit is et assuetis solemnitatibus more regiae curiae expeditæ.

PHILippus De gratia Rex Castellæ, Aragonum, etc. Comes Barcinonæ.

DON Ioannes Teres miseratione diuina Archiepiscopus Tarraconensis C. et Regia Magestatis Consiliarius, Locutens et Capitaneus generalis in Principatu Cathalonia et Comitatibus Ruscilionis et Ceritaniæ dilecto Regio. N. Decretorum Doctor canonico ecclesia Barcinonæ officiali et vicario generali pro Reuerendo in Christo patre et dilecto consiliario regio Episcopo Barcinonæ salutē et dilectionem. Humili supplicatione nobis, et in Regio concilio oblatā per fisci procuratorem regiae curiae expositum fuit, quod quædam fuerunt à curia ecclesiastica Barcinonæ emanatae litteræ firmamuris in forma contentionis Regenti cancellariam et magnifico. N. iudici regiae curiae præsentatae, quibus in effectu vestri ex parte monentur et requiruntur quatenus restituant seu restitui faciant Ioannem N. ad ecclesiam Beatæ Mariæ de Mari aqua seu illius cimiterio ut prætenditur fuit violenter extractus per N. regium algutzirium et alios, prout in dictis litteris ad quas citra tamen earum approbationem fuit habitat relatio hæc et alia latius enarrantur. De quibus quidem litteris et de contentis in eis admodum miratur dictus fisci procurator regiae curiae cum dictus Ioannes. N. licet per. N. regium algutzirium virtutes soni emissi per Regium cōcilium declarati fuerit

rit à dicta ecclesia seu illius cimiterio extractus in qua se receptare
rat, non possit neque debeat immunitate ecclesiastica per eum præ-
tensa & allegata gaudere, cum locus in quo fuit captus non sit cim-
terium dicta ecclesia Beatae Mariae de Mari: nec sit locus sacer. Et
casu quo dictus locus gauderet dicta immunitate ecclesiastica (quod
expresse negatur) nō potest neq; debet dictus Ioānes N. gaudere prædi-
cta ecclesiastica immunitate per eum allegata: cum ipse sit latro pu-
blicus & grassator, & commiserit diversa & quam plurima ba-
trocinia, homicidia, ac alia crimina pro quibus iuste in carceribus re-
gijs Barcinonæ captus detinetur: de quibus latrociniis homicidiis &
delictis per dictum Ioannem N. commissis & perpetratis constat in
processibus seu inquisitionibus in regia curia receptis & existenti-
bus. Deducens igitur dictus fisci procurator regia curia prædicta
omnia & singula eis melioribus via modo, & forma quibus potuit
& debuit, firmansq; ius & de iure dictæ curiæ ecclesiastica & eius fis-
co, et alijs de se conquerentibus pro decem solidis cum iuris augmen-
to ut in forma nobis humiliter supplicauit dictam iuris firmam ad-
mitti, & litteratoriæ rescribi dictæ curiæ seu vobis quatenus casseris,
reuogetis, & annulletis dictas vestras litteras & omnia & singula
in eis contenta, & a regestris vestris seu dictæ curiæ deleatis, & de
reuocatione, cassatione & annullatione nobis seu dicto magnifico:
N. relatori fidem faciat is & a repetitione dicti Ioannis. N. desistatis
& amplius regiam iurisdictionem non perturbetis. Et in casu hasis a-
tionis cum arbitri electione iuxta concordiam reginæ Eleonoris, Car-
dinalis conuenarum. Capitula Dertusæ, et alia iura patriciæ qui una
cum arbitro per dictam curiam ecclesiasticam ambo conueniant, &
hanc dirimant & decidant contentionem. Et pro his de litteris opor-
tunis prouideri prout in dicta supplicatione enarratur. Nos vero di-
cta supplicatione benigne exaudita, illam ad prouidendum remisi-
mus dicto magnifico ex dilecto consiliario regio N. dictæ causæ relato-
ri, per quem die præsenti et infra scripto facto verbo in regio concilio
fuit prouisum, quod admissa iuris firma si et in quantum etc. expedi-
tur litteræ responsuæ in forma contentionis cum electione arbitri
de persona relatoris infrascripti, et cum motuis in supplicatione

Practica Don Ludonici à Peguera. Cap. 26.

contentis, & alijs oportunis iuxta regia curia & stylum. Ea propter dictam insequendo conclusionem & prouisionē tenore praesentium vobis dicimus, vosq; requirimus et hortamur, quatenus praesentibus receptis reuocetis cassetis & annulleris dictas vestras litteras, & omnia & singula in eis contenta, & a regestris vestris, seu dicta curia deleatis, & de reuocatione, cassatione, & annullatione nobis seu dicto magnifico relatori fidem faciatis, & a repetitione dicti Ioannis. N. desistatis, & amplius regiam iurisdictionem non perturbetis. Verum si in his hesitaueritis licet hesitandum non sit, quia vos ex parte vestri, seu curia & vestra elegistis in arbitrium dilectū regium. N. Decretorum Doctorem präsbyterum nos nostrig; seu dicta curia regia ex parte insequendo dictam concordiam Regina Eleonora, Cardinalis conuenarum, capitula Dertusa & alia iura patriæ eligimus in arbitrium dictum magnificum & dilectum consiliarium regium N. iudicem regia curia, & causa predicta relatorem, qui ambo conueniant, & predictam sopianam, & dirimant contentionem & altercationem. Dat Barcinone die septimo Maij anno à nativitate Domini Millesimo, Sexcentesimo tertio. N. Regens.

Vt. N. fisci aduocatus.

Vt. N. Iudex regiae curiae.

Scriba. N.

Iam nunc ex predictis litteris ab utraque curia emanatis constat, inter curias formatam esse contentionem. Nunc scire oportet, dictas curias coram arbitris infra iam dictos quinque dies posse de facto ponere deducere allegare & probare quidquid dicere, ponere, deducere, & probare voluerint: et eis elapsis absque declaratione aliqua, infra primos quindecim dies ex illis triginta diebus cancellario ad declarandū datis. Et sic casu quo dicta curia ad probandum suam intentionem ponant de facto & petant dilationem ad probandum, dictus Cancellarius solet et debet facere prouisionem sequentem.

22: Aprilis. 1603. testes ministrandi recipiantur intra tempus in causis

causis contentionum assignatum, intimato prius parti alteri ad vindendum illos iurare, committendo dictorum testium & iuramenti receptionem scriba nostro, & pro recipiendis extra urbem expediantur litterae compulsoriae iuxta stylum & concessa copia intimetur.

N. Cancellarius.

Scire tamen debes, quod dare litteras compulsorias pro testibus alibi recipiendis est in arbitrio Cancellarij, qui pro qualitate causae conditione personarum de quibus agitur, & metu falsorum testium estimare debet an dictae litterae concedi debeant, & in hoc casu potest iubere, quod testes ministrandi coram eo exhibeantur, & recipiantur. Et ita vidi fuisse deliberatum per Doctores trium aularum super facto immunitatis allegatę per Petrum Voltor, qui cum peteret litteras cōpulsorias ad probandum suos articulos, fuerunt illi denegatae & prouisum, quod testes per eum ministrandi ab eodem Cancellario examinarentur. Fuit etiam dictum, quod si reus est pauper, compellantur testes coram dicto Cancellario venire expensis regiae curiae.

Et dato quod aliquid exhibeant & producant, debet dici in prouisione inserantur producta & consuantur exhibita, & intimetur.

Atque ita peractis iam dictis, deuenitur ad sententiam proferendam super dicta contentione occasione immunitatis allegatae formata. Et sententia fieri & formari debet in modum sequentem.

Christi eiusq^z matris nominibus
innocatis.

Admodum Illustris Reuerendus Dominus Raphael de Rouiro-la. V.I.D. Canonicus ecclesiae Barcinonae, ac prior ecclesiae Beatae Mariæ de Manllen Dioecesis Viceñ. Regius Cancellarius. In facto causa contentionis orta inter curiam ecclesiasticam Reuerendissimi Barcinonensis Episcopi ex una, & curiam secularem Regij concilij partibus ex altera, occasione immunitatis ecclesiasticae allegatae per dictam curiam ecclesiasticā in persona Joannis. N. extracti violenter in vim soni emisi per N. algutzirii regiū ab ecclesia & eius cimiterio Beatae Mariæ de Mari præsentis Ciuitatis Barcinonae, & in carceribus regijs eiusdē Ciuitatis capti & detenti. Visis litteris ab utraque curia emanatis in forma contentionis cum electione arbitri-

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

arbitrorum. Visis processibus, inquisitionibus, & denuntiationibus factis contra dictum Ioannem. N. super criminibus de quibus impenitus existit. Visis articulis in praesenti causa pro parte utriusque curie oblatis, & testibus super illis ministratis. Viso denique toto processu, actis & instrumentis in eo exhibitis. Visis videndis, attentisq; attēdendis, sententiat, pronuntiat, & declarat, dictum Ioannem. N. immunitate ecclesiastica allegata gaudere. Et casu quo non gaudeat, dicat tunc non gaudere.

Rourola Cancellarius.

Vt.N.

Vt.N.

Vt.N.

Vt.N.

Vt.N.

Vt.N.

Isti sunt consultores, quorum interuentio, & quoad numerum sit de voluntate Cancellarij; qui solus dictarum contentionum iudex est.

Lata & publicata fuit huiusmodi sententia sine declaratio per dictum admodum Illustrem et Reverendum Dominum Cancellariū, in quadam aula domorū sua habitationis quas fouet in praesenti Ciuitate in platea cedis, & de eius voluntate & mandato lecta, & publicata, per me Ludouicū Bertero authoritate Apostolica notariū publicum, & causarū contentionū scribā Ciue Barcinonae die 30. Aprilis. 1603. praesentibus protestibus. N. & N.

Quæ fuerunt intimata per N. regiū virgarium sic referentem.

Debes tamen scire, quod quando quis extrahitur ab ecclesia invim soni emissi violenter, si ille talis gaudet immunitate ecclesiastica, solū fit declaratio, ut in supra dicta sententia, & non restitutio ad locū. At quādo violēter extrahit absque declaratione soni emissi, & gaudet immunitate, tūc, debet fieri restitutio, & dici in sententia pronuntiat, sententiat, & declarat dictū Ioannem. N. gaudere, & con-

sequenter illum fore & esse restituendum ecclesiæ à qua violenter extractus fuit, probatur hoc ex declaratione facta per Mathiam Sorribes Regiū Cancellarium die 5. Ianuarij. 1554. in favore curiæ ecclesiasticæ super immunitatem ecclesiastica allegata in personis Laurentij Pages, & Ioannis Solsona, invim soni emissi ab ecclesia S. Frācisci Ciuitatis Gerundę extractorū. Et idem probatur

ex

ex alia declaratione per eundem Cancellarium facta die. 16. Marcij. 1554. in favorem curiae ecclesiasticae super immunitate allegata in personam Antici de Cartella ab ecclesia sancti Stephani de Massanis Diocesis Gerundæ per Antonium de Gleu regium Algutzi rum extracti.

Possit etiam dubitari circa illos triginta dies cancellario ad declarandum concessos quos diximus debere esse continuos, an si in contentione interuenerunt pro maiori parte dies feriati, possit dicta contentio pronuntiari post dies feriatos? Et respondeo quod sic, prout fuit ita declaratum per Mathiam Sorribes regium cancellarium die. 5. Ianuarij. 1554. in facto contentione iurisdictionis ortæ inter curiam ecclesiasticam Episcopi Barcinonæ ex una, & curiam secularem regiam vices gerentis generalis gubernatoris Cathaloniæ partibus ex altera, super dubio an esset respondendum per dictam curiam secularem litteris emanatis à dicta curia ecclesiastica super repetitione personæ Ioannis Antonij Rocamora.

Item, quæro utrum firmata contentione, & ea pendente, liceat à partibus seu curijs aliquid innouare? Respondeo, quod si contentio est super iurisdictione, non licere partibus seu curijs, nec alicui illarum quicquam in præiudicium

contentionis innouare; immo quod innouatur debet per cancellariū antequam ius super contentionē dicat revocari. probat hoc tex. in cap. 31. incipien. com. sie ordenat. Regis Philippi in. 2. curia Montis soni anni. 1553. collocata sub titu. de contentions de iurisdictione. Si vero contentio est super immunitate ecclesiastica allegata, tunc non suspenditur progressus curiarū: quia utraque curia intra primos quindecim dies pro suo interesse respectiue procedit, & procedimenta quæ fiunt exhibentur corā dicto cancellario, per quem habetur & potest illorum haberi ratio. Et hoc iure vtimur.

Præterea posset dubitari, an Cancellarius possit punire testes coram eo falsum deponentes. Ratio dubitandi deducitur ex. l. diuus Pius. ff. ad leg. Cornel. de fal. vbi probatur, hæc incidentia crimina non posse puniri ab eo qui iurisdictionem alioqui non habet ordinariam, & cum Cancellarius in illum falsum testem nullam habeat iurisdictionem, merito indubitationem ducitur, an tales testes per dictum Cancellarium puniri possint. Huic tamen dubitationi respondeo, & dico, nihilominus posse ipsum Cancellarium dictos falsos testes extraordinariè punire. Nam iure cautum est, iudicem ordinarium qui nullam intestem iurisdictione alioqui habet posse

ad-

ad hoc testem coram se falsum de ponentem pœna extraordinaria cohercere. per tex. celebrem in l. nullum. C. de testib. in quo text. expresse disponitur, quod testis delinquens in officijs testificatio- nis efficitur de foro iudicis corā quo testificatur, nec habet aliquod priuilegium, nec immuni- tatem propter quam possit cui- tare pœnam pro motu iudicis imponendam. Et hæc quoque est sententia Bart. in dicta l. nullum. num. 8. quam dicit communem Bossi. in tit. de falsis. num. 103. Et nihilominus iudex illius ordinariū poterit contra eum procede- re de falso ad pœnam ordinariā, prout dicit idem Bossi. commu- niter teneri à Doctoribus in titu. de fal. num. 104. & fatentur idem Iul. Clar. in practi. q. 38. versi. Sed quæro.

Et prædicta quoque procedūt, quamvis iudex coram quo falsum deponitur, iudex esset delegatus qui pariter potest testem coram se falsum deponentem punire. secundum Bart. & alios in dicta l. nullum. C. de testib. & in cap. su- per his. de pœn. not. glos. in cle- men. 1. de officio delega. in glo. 1. glo. in l. quæsum. ff. de testib. Bal. Abb. & Deci. in cap. præterea. de officio delega. Specula. in titu. de teste. § 1. versi. Quid de delegato. Sed hoc in delegato verum esse existimamus quando ipse delega-

tus est à Principe delegatus. Is enim potest testem coram eo fal- sum deponentem pœna extraor- dinaria punire: quamvis in eum alioqui non haberet iurisdictio- nem, & in hunc censem capiēdus est tex. in dicta l. nullum. C. de te- stib. Et hæc est communis resolu- tio ut testatur Sapia. in l. fi. num. 8. ff. de officio eius cui manda. est iuris. & Iul. Clar. in practi. q. 38. versi. Sed quæro. in fin. Secus ve- ro in delegato inferioris à Prin- cipe, quia is non poterit dictum te- stem punire, sed tenetur illum pu- niendum ad iudicem ordinarium mittere. Hac distinctione vñ fue- runt Panor. & Anania. in cap. 1. de crimi. fal. col. pen. Felin. in cap. præterea. de officio delega. Ias. in. l. 1. §. qui mandat am. ff. de officio eius cui manda. est iuris. Et candé nobis proposuit distinctionē Co- uarr. practicar. quæstio. cap. 18. num. 8. vbi dicit, esse frequentiori suffragio iuris vtriusque interpræ- tum receptam. & Iul. Clar. in pra- dici. in dicta. q. 38. Quam doctrinā adhuc sublimitari existimo ut ve- ra sit in delegato inferioris à Prin- cipe qui ita datus fuisset, vt nullā puniendi crimina potestatem ha- beret: quia is est delegatus qui no- poterit teste coram eo falsum de- ponentem punire, quo in casu ac- cipiendus est locus iuris consulti in dicta l. diuus Pius. ff. ad leg. Cor- nel. de fal. ita voluerunt Angel. in. l.

1. quoties. C. de iudi. & Hippoli.
in.l.1. §. præterea. num. 34. ff. de
sicar. & Couar. in dicto cap. 18.
num. 8. Secus vero in delegato qui
non haberet jurisdictionem ita re
strictam ut ei esset interdicta pu
nitio criminalis: nam is pariter
potest arbitrariè prædicti crimi
nis reum punire. ita Salicet. in di
cta l. nullum. Fulgos. & Curt. Iu
ni. num. 14. in. l. 1. §. qui mandatā.
ff. de officio eius cui manda est iu
risdic. Quorum etiam sententiam
sequitur Couar. practi. quæstio.
in dicto. cap. 18. num. 8.

Infert nunc ex prædictis, quod
siue Cancellarius iudex sit ordina
rius ad id genus causarum scili
cet contentionum jurisdictionis
inter curiam ecclesiasticam ex vi
na, & curiam secularem ex altera,
& contentionum immunitatū ec
clesiastiarum allegatarum ideo
quod iure nostro Cathaloniæ hēc
iurisdictio in personam Cancella
rii apprōbata & confirmata repe
titur, siue sit iudex delegat⁹, quia
tamen delegatus dicetur à Princi
pe scilicet à Papa & à Rege in vim
supra mentionatæ concordia. V
troque casu poterit testem coram
eo falsum deponentem extraordi
nem punire. Et ipse sum huius op
nionis præcipue cum mihi non
constiterit eius jurisdictione fuī
scilli concessam cum restrictione
ut ei interdicta esset omnino puni
tio criminalis.

Quæro etiam an Cancellarius
declarando homicidam vel alium
delinquētem legitimè & iure per
mittente idest cum sono emiso
extractum ab ecclesia gaudere
immunitate ecclesiastica, possit
cum eadem sententia prouidere
& declarare quod ille qui gaudet
dicta immunitate retineatur in
carceribus pro damnis, & iniuria
partis instantis? Respondeo, dictū
Cancellarium posse de iure huius
modi cōdemnationem facere par
te tamen petente sibi damna & in
iuriam pecuniariter satis fieri. Nā
licet ille delinquens gaudendo im
munitate ecclesiastica consequa
tur vitæ & membrorum veniam,
iuxta tex. in cap. inter alia, de im
muni. ecclesi. & in c. reum. & c. id
constituimus. 17. q. 4. tamen pro
eo quod inique fecit venit alias le
gitimè puniendus. ut patet in di
cto cap. inter alia ibi. Super eo
tamen quod inique fecit est alias
legitimè puniendus, quod intelli
gitur pecuniariter dum taxat, vel
alias satisfactione præter poenam
corporalē iuxta glo. in dicto cap.
inter alia. in verbo puniendus, &
& probat tex. in dictis cap. reum,
& cap. id constituimus. dicta. 17.
q. 4. Et ita vidi fuisse declaratum
in causa contentionis immunita
tis ecclesiastice allegata per cu
riam ecclesiasticam in personas
Petri Stephani Puig, & Michaelis
Ioannis Puig, alias Guineas fra
truum

trum villæ Granullariorum. qui gauisi fuerunt dicta immunitate, & nihilominus retéti pro damnis & iniuria partis instantis. De quibus vide plene in meis criminalibus decisionibus. in cap. 6.

Et prædictæ decisionis occasio ne posset dubitari, quid si reus qui gaudens immunitate ecclesiastica, tamen retinetur pro damnis & iniuria partis instantis facit cessionem bonorum, per quam ostendit se non esse soluendo, & consequen ter non posse dicta damna & iniuriā emendare, an possit parte in stante petente fieri pœnæ pecunia riæ commutatio per regulam qua habetur, quod qui non habet in ere luat ī corpore, vel an admittē da sit dicta honorū cessio. Vide hanc quæstionem per me in vtrāq; partem disputatam in meis decisionibus criminalibus in dicto ca. 6. Vbi post multam altercatione resoluitur, ibi parte instante petere, posse dictam fieri commutationem, prout ibidem constat fuisse facta contra dictos fratres Puigs, alias Guineas: qui retenti ut diximus pro damnis & iniuria, facta per eos bonorum cessione, fuerunt condemnati ad bannimentum à presenti Principatu Cathaloniæ & Comitatibus Ruscilionis & Cerditaniae ad quinquennium.

Adhuc etiam circa Cancellarij iurisdictionem venit sequens proponenda quæstio. Ecce, diximus

Cancellarium esse iudicem inter curiam ecclesiasticam & secularē ad decidendum contētiones jurisdictionis, quæ inter dictas curias suscitantur, & etiam contentiones super immunitate ecclesiastica præfixo illi termino triginta die rum continuorum peremptorio, intra quem si nō declarauit, adeò expirat eius iurisdictionis in illa causa, quod ipso iure iudicatum esse censetur in fauore Ecclesiae. Nunc ex his oritur dubitatio, nunquid Cancellarius in causis dictarum contentionum possit in diebus feriatis suam proferre sententiam, & primo videtur dicendum quod non. Nam omnis iudicialis strepitus in diebus feriatis in honorem Dei quiescere debent ob Dei reverentiam. I. omnes dies. C. de ferijs. Sunt enim dies feriati in honorem Dei adeò venerandi, & obseruandi, quod a cunctis executiōnibus, alijsq; cognitionibus alieni esse debent. I. dies festos. C. de ferijs. cap. fi. ex. eo. titu. Et adeò hæc vera esse existimamus, quod tametsi ferijs in utilitatem hominū introductis ut sunt feriæ messium possit ex conuentione partium renuntiari, ijs tamen quæ in Dei honorem introductæ sunt renuntiari non potest. dicto cap. fin. in fi. & ibi glo. in verbo. quibus.

Prædictis tamen non obstantibus in contrarium est rei veritas in casibus in quibus vrgeret necessitas,

cessitas, æquitasq; suaderet: quia in dictis casibus etiam in diebus feriatis, & sententia ferri, & iudiciales actus exerceri possunt. dicto capit. fin. extra. de ferijs. vbi text. post constitutam prædictam regulam, excipit casum urgentis necessitatis, & casum æquitatis, in quibus casibus, ut dicatur exceptio esse de regula prout esse debet, & ut restringat regulam in eo quod excipit, potest sententia ferri, & non debent cessare strepitus iudiciales. Casus autem necessitatis dicitur, quando actio vel res est tempore peritura. prout declarat glos. in dicto capit. fin. in dicto verbo. quibus. in fin. & in verbo. necessitas. quam sequitur Panormi. num. 14. in versic. Quarto fallit. Hæc iuuantur ex notatis à Panormi. in capit. fin. extra. de iudicijs. vbi glos. in verbo. propter vindemias, quæ est fi. in fin. tenet, quod si finiretur iuris dictio iudicis tempore limitata, tunc procedi posset diebus feriatis in honorem Dei: ne iudicialis instantia euaneat. allegat capit. consuluit. extra. de officio delega. quam glo. sequitur ibi Panor. nu. 23. dicens, quod vbi expiraret instantia iudicij, potest sententia ferri diebus feriatis in honorem Dei tum, propter rem tempore peritura, tum etiam, quia versatur fauor publicus ne pereat instantia. Ex quibus clare & eidenter col-

ligitur decisio ad nostram propositam questionem: quia cum iuris dictio quam cancellarius habet in qualibet contentionum causa expiret spacio triginta dierum continuorum, videtur ideo dicendum, ipsum cancellarium ex suo officio posse in diebus feriatis in causis dictarum contentionum sententias suas proferre. Bart. in. l. Seyus, & Augerius. numer. 5. ff. ad leg. falcid. quem allegat & sequitur Panormi. in dicto cap. fi. de iudi. quem sequitur ibidem Felin. in versi. Item prædicta limita. vbi dicit, indubitata esse Panor. sententiam, quando instantia esset præfixa iurisdictioni: quia tūc inquit, verū est dicere rē periturā, quia & iuris dictio iudicis, & ius partis, lapso termino triginta dierum omnino extinguntur citra spem suscitādi dictam instantiam peremptam. al legat Bart. in. l. 1. ff. de glan. legen. vbi dicit, quod si contenditur de officio prioratus, vel consulatus alicuius ciuitatis, quod dum taxat durat duobus mensibus, debet causa cito expediri, quia dilatio esset causa, quod res de qua contenditur periret. Vbi additio ad Bart. inde infert, quod tunc potest procedi tempore feriato per dictum. capit. fin. extra. de ferijs. Idem tenet Bal. in. l. 1. versic. Sed nūquid in hac causa. C. de temp. appella. dicēs, quod in huiusmodi causis procedi potest dieb⁹ feriatis

& ratio est, quia tempus triginta dierum est continuum. glo. in rubri. ff. de diuer. & tempor. præ scrip. quam sequitur ibi Bar. cum enim lex præfigit tempus illud in dubio dicitur esse continuum, & non utile. Ias. in. l. contra maiores. num. 6 C. de in officio. testa. dicēs, quod omne tempus præfixū à lege censemur esse continuum & currit etiam impedito, si continuum, currit continuo feriatis & non feriatis. glo. singularis in clemen. vnica. in verbo continuum. de restitu. in integr. ybi loan. de Imo. col. 4. & procedit maxime quando tempus præfigitur iudici & iurisdictioni, sicuti in nostro casu, ut dictum est: Nam tunc quod sit finito tempore est nullius momenti. l. 2. §. si & iudex. ff. de iudi. vbi dicit text. quod si iudex ad tempus datus est, nisi partes consentiant prorogationi, lapso tempore iudicare non potest. Zabarel. in dicta clemen. vnica. de restitutio. integr. versic. Aut præfigitur tempus iudici & iurisdictioni. & Bald. in. l. properandum. in princip. colum. 3. versic. Secundo casu. aut præfigitur & iudici & iurisdictioni. C. de iudi. Et ratio rationis est, quia cum dilatio iudici præfixa ad profertendum sententiam est actionem peremptura, potest sententia die feriata proferri. l. 1. §. sed excipiuntur. ff. de ferijs ibi. Sed

si res tempore peritura sit, hoc est inquit Vlpianus si dilatio sit actionem peremptura. Ex quibus concluditur, licere cancellario diebus feriatis, & non feriatis, intra dictos triginta dies qui sunt continui præfixi & actioni & iurisdictioni, sum sententiam in causis contentionum inter dictas curias super iurisdictione vel immunitate ecclesiastica suscitatarum proferre ex officio: & ita plures fuit obseruatum, & hoc iure utimur.

Tandem scire debemus, posse pluries contingere in facto, quod post declarationem Cancellarij factam in causa immunitatis ecclesiastice allegatae, curia ecclesiastica vult iterum proponere aliam contentionem vel dubium super contentis in eadem declaratione, dubitatur in hac contingencia facti, an curia secularis teneatur dictam contentionem acceptare, etiam quod sit facta & fundata super prætentione dubij probabilis. Cui dubitationi respondeo, curiam secularis non teneri dictam acceptare contentionem, immo eam tanquam regiae iurisdictioni perturbatiuam, & directè facientem contra causum concordia Reginæ Eleonoræ, & Cardinalis conuenarum & capitulorum sancti Cucuphatis ac Dertusæ à se ejcere.

Et primo probatur hæc sententia

tentia & opinio ex dispositione dictorum concordia & capitulo-
rum, quibus expresse cauetur, sta-
ti omnino debere declarationi-
bus per arbitros vel cancella-
rium factis, & quod ab illis non
possit haberri aliquis recursus.
Secundo facit, quia postquam
de eadem re iam ius dictum est,
constat nos esse inclaris, & in qui-
bus non est dubium probabile,
nec dubium de dubio: in quo ca-
su dominus Rex non tenetur ad-
mittere contentiones, nec arbi-
trorum electionem; aliter enim
in libero arbitrio eslet curiæ ec-
clesiasticæ ea forma impedire &
eludere regiam iurisdictionem.
Præferre enim viderentur hæ-
nouæ contentiones præsumptionem
calumniæ, ad impediendum
exercitium regiæ iurisdictionis.
Tertio probatur, quia litteræ di-
ctæ nouæ contentionis idem con-
tinent & prætendunt quod fuit
iam super eisdem declaratum, &
mittuntur nulla alia expressa iu-
sta & rationibili causa, qua inter
curias compromissum admitti de-
beat: atque sic dictæ nouæ contentio-
nes litteræ calumniosæ viden-
tur, quibus bonus iudex non de-
bet eis aures accommodare. arg.
l. satis aperte. C. ad leg. Cor. de
fal. & faciunt quæ notan. in cap.
constitutionem. de filijs præsby-
tero. & quæ notantur. in l. vbi pa-
ctu. C. de transactionib. post glo.

ibi. Quarto etiam facit notabile
dictum Innocen. in cap. post elec-
tionem. de concessio. præben.
Vbi dicit, quod licet exceptio sit
legitima in se, tamen si iudex ve-
hementer præsumit, quod oppo-
nitur causa dilatandi iudicium,
potest & debet eam non admitte-
re: nec debet curare de appella-
tione partis. concordat Abb. in
capit. ex parte. 2. de officio dele-
ga. & ibi Doctor. & in cap. pasto-
ralis. §. quia vero. codem. titu. &
Bald. in l. i. col. pen. C. de his qui
accusar. non poss. vbi dicit, quod
exceptio malitiosa opposita non
impedit processum etiam in cri-
minalibus. Quinto iuantur præ-
dicta per aliud Innocen. dictum
in capit. cum speciali. de appella-
tio. quem sequitur ibi Abb. quod
si causa ex qua iudex recusatur ap-
paret frustratoria & iniusta euidē-
ter, non debet eam admittere, nec
deuenire ad electionem arbitro-
rum: sed debet ipsam recusatio-
nem spernere. argu. cap. 1. de offi-
cio ordi. & valebit processus non
obstante frustratoria recusatione.

Quare, in prædicto casu, potest
fiscus regius instare reuocatione
litterarum dictæ nouæ contentio-
nis, & ea de causa in casu renitentiæ
facere processum contra curiam
ecclesiasticam ut impudentem,
& notoriæ eludentem iurisdictionem
regiam. Atque sic propo-
nendo casum in Regio concilio

fit ibi summaria cognitio, et si videtur dictam nouam contentionē esse frustratoriam & evidenter in iustam non acceptatur ipsa contentio. Sed scribitur curiæ ecclesiasticæ pro reuocatione iuxta formam traditam in capitulis Regis Martini quæ sunt in libro præmaticarum sub titu. de contentions de iurisdictio. Et ita vidi fuisse obseruatum die. 6. Maij. 1603. in facto contentionis immunitatis ecclesiasticæ allegatæ per Ludouicum Campanya in regijs carceribus reum detentum. Nam cum declaratum fuisse illum nō gaudere dicta immunitate ecclesiastica, & post dictam declarationem curia ecclesiastica aliam contentionem mouendo in vim firmæ iuris per dictum Campa-

nya in eadem curia factæ alias litteras repetitionis cum arbitri electione prouidisset, dicta contention in Regio concilio acceptata non fuit, immo ad supplicationem fisci procuratoris regiæ curiæ ibi fuit prouisum, quod scriberetur dictæ curiæ ecclesiasticæ, quod intra spacium unius diei reuocaret, cassaret, & annullaret, & a regestris curiæ ecclesiasticæ deleret prædictas litteras a dicta curia ecclesiastica nouiter emanatas, & quod de dicta reuocatio, & deletione infra dictum tempus fidem faceret cum comminatione quod alias procederetur contra eam ad occupationem temporalitatum. Et tenor supplicationis dicti fisci procuratoris regiæ curiæ fuit sicut a in forma sequenti.

Excellentissime Do
mine Locumtenes.

Itera emanata a curia ecclesiastica Barcinona ex parte Joachi-
mi Palau. D.D. Canonici ecclesiæ Barcinona et officialis pro Re-
uerendo Capitulo canonicorum dictæ ecclesiæ sede vacante, Data Bar-
cinona die presenti qua computatur die. 6. presentis mensis Maij
instantibus Petro Maso & Vmbert agricola parrochia de Parets
dioecesis Barcinona ut aserto consanguineo & proximiore parentela
Ludouici Campanya quibus surreptitiè firmatur ius in dicta curia
nō poterant nec debebant expediri præsertime a forma qua conceptæ
sunt: quia continent materiæ contentionis immunitatis ecclesiasticæ iā
alias allegata pro parte fisci procuratoris dictæ curiæ ecclesiastica in
fauore dicti Ludouici Campanya, super qua fuit formata contentio in
forma debita, & in ea per reverendū Cancellariū fuit declaratum &
senten-

sententiatū in favore curiae secularis. Vnde constat, quod facta dicta declaratione non potest curia ecclastica super eisdē meritis & contentis in ea alia de novo formare contentionē, non solū instantie parte, verū etiā neque instantie fisci procuratore dicta curia ecclastica. Immo dicta prima declarationi starci debet aqua iuxta dictam concordiam & capitula Sancti Cucuphati & Vertus & ac alia iura patriae nullus potest haberi recursus. Et cum ex predictis non solum fiat perturbatio regia iurisdictioni, & dicta concordia, ac alijs iuribus patriae, ad quorum obseruationem ecclastica curia teneatur, propterea, & alias, fisci procurator regia curia firmas ad causam ius & de iure coram vestra Excellentia & regia curia predicta curiae ecclasticae supplicat dictam iuris firmam admitti, & rescribi dicta curiae ecclasticae seu illius officiali, quod infra spatium unius diei a presentatione litterarum computandi dictas litteras & omnia alia procedimenta in emulatione regiae iurisdictionis in dicta curia ecclastica facta reuocet, casset, & annullet, & a suis regestris deleat, & de revocatione, cassatione, & deletione, intra dictum tempus fidem faciat, alias procedatur contra dictam curiam ecclasticam & dictum capitulum ad occupationem temporalitatū, & alias prout iuris fuerit: & presentem causam committi alicui ex magnificis iudicibus regiae curiae, qui de litteris oportunis & stylatis prouideat: iusque & iustitiam ministret, iuribus fisci semper saluis. officio vestre Excellentiae, &c.

Altissimus, &c.
Pineda fisci aduocatus,

Predicta supplicationi fit decretatio sequens.

Commitatur magnifico Iosepho Ferrer iudici regiae curiae qui super supplicatis debite prouideat.

Prouisa per nobilem Ludouicum de Peguera antiquorem die. 6. Maij. 1603. Barcinoñæ ex deliberatione Regij concilij criminalis.

Pellicer, Scriba mandati.

Prouisio iudicis. Recepta dictis die & anno, in sequendo conclusionem die presenti in Regio concilio factam prouidet, quod admissa

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

iuris firmasi & in quantum, scribatur Ioachimo Palau decreto-
rum Doctori canonico ecclesiae Barcinonæ Officiali capituli canonici-
orum dictæ ecclesiæ sede vacante, & alijs ad quos spectet, quod in-
traspatium unius diei reuocent, cassent, & annullent, & à regestris
curiæ ecclesiastica deleant litteras die præsentis instanti Petro Ma-
so, & Vmbert agricola parrochia de Parets Dioecesis Barcinonæ
certo nomine à dicta curia ecclesiastica emanatas; & alia procedi-
menta instanti dicto Maso inde facta. Et de cassatione, reuocatione,
annullatione, & deletione prædictis, intra dictum tempus fidem fa-
ciant: cum comminatione, quod alias procedetur ad occupationem
temporalitatum dicti capituli, & alias, prout iuris fuerit. Et pro his
fiant litteræ & alias prouisiones oportuna iuxta regiæ curiæ stylum.

In cuius rei cōfirmationē extat
alia similis conclusio & pūsio fa-
cta in anno. 1536. videlicet ī factō
cōtentioñis iurisdictionis ortæ in
ter eandē curiā ecclesiasticā Epi.
Barcinonen. & curiā secularē Re-
gię audiētię super repetitione per
sonæ dō Galcerādi. t. clerici, ī qua
cū declaratū fuisset repetitioni in
flatæ per curiam ecclesiasticā lo-
cum non esse, & dictū don Galce-
randum priuilegio clericali non
gaudere, dicta curia ecclesiastica
instante eodē don Galcerando a-
lliam contentionem super conten-
tis in declaratione iam facta mo-
uit; & ad eum effectum litteras ad
Regiam audientiam cum electio-
ne arbitri misit. Sed in Regio con-
cilio supplicante fisci procurato-
re regiæ curiæ fuit facta prouisio
tenoris sequētis. 19. Augusti. 1536.
facto verbo in Regio concilio, &
cōclusione inde sequuta puidet,

quod scribatur officiali ecclesiastico Barcinonę cū motiuis in sup-
plicatione cōtentis, & alijs debitiss
& oportuniſ, requirēdo & monen-
do dictū officialē ecclesiasticum,
quod dictas litteras cōtra mētem
feriē & tenorē concordiæ sereniss-
imæ Reginæ Eleonoræ & Car-
dinalis cōuenarū contra constitutio-
nes Cathalonię & capitula curia-
rū à curia sua emanatas, & etiā a-
nantamēta per ipsū facta post de-
claratione p̄ tertiu factā ob absen-
tiā Regij cācellarij, intra tres dies
proximos reuocet, casset, & annul-
let, & à regestris curiæ suæ peni-
tus deleat; aut die veneris proxi-
ma personaliter compareat in bā-
co regio, hora tertia post meri-
diē, dictum bancum regiū infor-
maturus: saluo iure fisci procura-
toris regiæ curiæ super poenis, &
alijs per ipsum etiam prætensis,
cum cōminatione, quod alias pro-
ceda-

cedatur contra ipsum officiale ecclesiasticum, & bona sua, & mensam episcopalem, tam per occupationem temporalitatum, quam per alia iuris remedia decentia & oportuna.

In vim cuius quidem prouisionis fuerunt expeditæ litteræ directæ officiali ecclesiastico die 20. prædicti mensis Augusti & eidem præsentatæ. Et dictus officialis die 25. eiusdem mensis suis cum litteris reuocauit dictas litteras nouæ contentionis, in quantum præfatæ sententiæ siue declarationi essent contrariæ, cum aliás & per suggestionem partis fuerunt impetratae cum expræssa clausula, hijs verbis, cum non sit intentionis meæ contra dictas concordiam & sententiam tertij in aliquo venire. Et quoad attinet ad comparitionem faciendam per curiam ecclesiasticam in banco regio in dicto & simili casu, fateor me in quibusdam scriptis & annotationib⁹ vidisse & legisse in anno 1550. die videlicet. 10. mēsis Iunij Geraldum Vilana ut officialem & vicarium generalem Barcinonensis episcopi hora 4. post meridiem comparuisse in banco regio, & in simili casu, cum publico instrumento de quo fuit rogatus Thomas Veciana regius scriba mandati reuocasse cassasse & nullasse, & pro reuocatis cassatis & nullis haberi voluisse litteras à curia

ecclesiastica die 6. & die 9. Iunij emanatas, post repetitionem personæ Guillermi Raymundi. t: & promississe cum dicto instrumento, quod mandaret prout in continent mandauit deleri & ab radi dictas litteras, acta, & procedimenta inde sequuta à regestris curiæ ecclesiasticæ.

Ex prædictis ergo aperte deducitur, post declarationem arbitrorum, vel Cancellarij, vel tertij in locum dicti Cancellarij suo casu, non posse proponi nouam contentionem, nec dubium, informa nouæ contentionis contra dictam declarationem; vel super contentis in ea prætextu iniustitiæ.

Limitantur tamē prædicta, vt non procedant nec vera sint, quādo in noua contentione allegaretur nullitas sententiæ iam latæ ex aliqua probabili causa, quæ non contineret manifestam calumniam, vt puta, quia prætenditur nullitas ex defectu formæ non seruatæ, in concordia & capitulis dictis arbitris cancellario, & tertio respectu traditæ; vel quia concluderet defectū potestatis puta, quod extra tempus eis præscriptū facta fuisset declaratio, videlicet parbitros post quinq; dies, vel p Cancellariū vel tertium suo casu intra terminum arbitris præfixum: vel post. 30. dies eisdem præcisè assignatos; vel quia tertius in locum Cancellarij non infirmi nec absentis,

Practica Don Ludouici à Peguera. Cap. 26.

nec alias legitimè impediti ele-
ctus fuisset; vel quia legitimè ele-
ctus iuramento formalis non præ-
stito processisset, & declarasset;
vel tandem quia allegatur defe-
ctus ordinis iuris naturalis non
seruati, puta, quia fuit facta decla-
ratio sine cognitione causæ, & ex
arrupto: non visis processibus &
actis exhibitis & traditis. Nam hec
nullitatū species à prohibitione
generalis recursus exceptæ viden-
tur: quia si solemnia & ea quæ pro
forma dantur non seruantur, nulli-
tatem singularem inducunt; que
semper excepta videtur, etiam
quod generaliter de nullitate di-
ci prohibitum fuisset. ut resoluti
& concludit Perusi. in cap. dilec-
ti col. 38. versi. 52. Quæritur de
appellationib. Et potest esse ra-
tio, quia si nullitas non reuocare-
tur esset magnam facere iniusti-
tiam: nulla etenim maior est iniusti-
tia quam ipsa nullitas. ut inquit
Ægidius in conclusio. 343. quæ in-
cipit appellans. post Innocen. in
cap. dilecto. de appellationib. ibi-
dem relatus, & eosdem refert Se-
bastian. Vanti. de nulli. senten. in
rubr. seu titu. quid sit nullitas. nu.
20. Et propterea dicitur, quod si
iudex iudicium nullitatis coram
se propositum absque legitima
causa denegaret, & cognoscere re-
cusaret, iniuriam proponenti fa-
ceret. iuxta ea quæ ponit Bal. in. I.
I. §. permittitur. ff. de aqua quoti-

& æsti. ac locus esset appellationi,
per tex. & ibi nota. in. I. I. C. si sœ-
pius in integr. restitu. fuerit po-
stul. cum alijs notatis per Felin. in
cap. exceptionem. col. 2. de exce-
ceptio.

Verum cum multoties contin-
gat, nullitatem allegari in iudicio,
ut lis in longum protrahatur, id
circo tunc, non ratione ipsius re-
medij intentati, quod ex sui natu-
ra legitimū & fauorabile est, sed
ratione dubietatis, & calumniae
præsumptæ ac conceptæ in pro-
ponente, super qua lex disponit,
remedium & cognitio huiusmodi
parum fauorabiliter & benigne
in iudicio recipientur. arg. tex. in.
I. qui exceptionem. ff. de condic.
indebi. & sentit Bal. in. I. si quis in
conscriptendo. in versi. Tertio ca-
su. C. de pact. Nam ratione dubie-
tatis fauendum est validitati, &
pro ea aduersus nullitatē capien-
da interprætatio. I. si pars. ff. de in-
officio. testamen. I. si inter. in fin.
&. I. quotiens. ff. de reb. dub. I. si
quando. ff. de lega. I. & & est deci-
sio. Rot. 568. in antiquis.

Ac propterea tam ex parte al-
legantis nullitatem, quam ex par-
te iudicis coram quo allegatur de-
bet esse magna curatio, & circun-
spectio. Nam allegans nullitatem
curare debet, ut eam apparere fa-
ciat exactis, & ex processu: quia
tunc dicitur eidēs & notoria, ac
omnem calumniam excludens;

quam

quam tunc index reuocare debet.
vt docet Bar. & Doctor. in. l. 3. §.
condemnatum. ff. de re iudi. & ca-
nonistæ in clemen. vt calumnijs
cod. titu. cum alijs de quibus per
Alexand. consil. 282. num. 3. lib. 6.
& per Deci. consil. 8. num. 7. lib. 1.
Sed si allegantur nullitates nō ita
relevantes, vel quod de eis parum
constiterit, tunc ob præsumptionem
validitatis actus, præsumptamq;
calumniam proponetis, nō
ita fauorabiliter, & benigne recipi-
entur. Et ideo ex parte iudicis
circūspectio esse debet, quod ipse
ex meritis causæ animi sui motum
informabit, ac omnibus maturæ
consideratis, & circūspectis, quid
agere expediat secum delibera-
bit, & in dubio veritatem ipsam se

qui, & causæ expeditioni fauere, ac
litibus finem imponere debet,
arg. tex. in dicta clemen. vt calum-
nijs de senten. & re iudi. l. 2. C. ad
leg. Cornel. de fal. auth. quæ sup-
plicatio. C. de præcib. Impera. of-
ferend. cap. suscitata. ext. de in in-
tegr. restitu. & facit glos. in cap.
super eo. in verbo. tenebit. de offi-
cio delega. & l. fi. in fin. C. de ordi-
ne cognitio. ad illius namque offi-
cium principaliter spectat lites di-
minuere. l. quidam æstimauerunt.
in fi. ff. si cert. peta. l. 2. in prin. ff. de
aqua pluuiia arcen. l. properandū.
in prin. C. de iudi. Et cum prædi-
ctis habetis casum decisum in quo
regia curia non tenetur admitte-
re contentionem per curiam ec-
clesiasticam propositam.

SEQVI

SEQVITVR NVNC
ORDO IVDICIARIVS, CIVILIS TAM
IN REGIA AVDIENTIA, QVAM IN ALIIS ORDI-
nariorum curijs respectiuē seruandus, seruatis generalibus con-
stitutionibus Cathaloniæ vsq; ad curias Anni. 1599.
inclusiue: multis Regiæ Audientiæ de-
clarationibus ornatus.

Mnis persona quę
aliam in ius vocare
desiderat, siue iudi-
ciū instituatur ple-
narium, siue sum-
marium, siue verbale siue in scri-
ptis, & quacunq; moueatur actio-
ne, tria ante iudicij institutionem
animaduertere debet. Quorum
primum est, quòd consideret an
ipsi agenti sit absolutio iuramen-
ti necessaria ad effectum agendi,
ne postea hac omissa absolutione,
periurijs exceptione opposita à li-
mine iudicij repelleretur. Secun-
dum est, an eidem agenti, aut ad-
uersario suo in ius vocando neces-
saria sit curatoris ad litem autho-
ritas, quę tā actoribus, quām reis
minoribus viginti quinque annis
necessaria est, ne sentētia quę po-
stea contra eos ferenda venit, nul-
la ipso iure existimetur. Tertium
denique est, vt animaduertat vbi
de causa agi oporteat: iuribus
nostrę patrię Cathalonię serua-

tis: de quibus specialiter & speci-
fice dicam in rubricis sequenti-
bus.

De Absolucione seu
relaxatione iuramenti peten-
da. Rubr. I.

1. *A*bsolutio iuramenti ad effectum agē-
di petenda est.
2. *A*bsolutio iuramenti ad effectum agen-
di post incursum perjurium vix peti
potest.
3. *H*æres illius qui pactum iurauit absque
iuramenti relaxatione potest agere
contra pactum: cum iuramentum in-
hæredem non transeat.
4. *I*ndex ecclesiasticus debet esse cautus ne
facile iuramenti absolutionem ad so-
lum effectum agendi concedat per ra-
tiones ibi contentas.
5. *A*bsolutio iuramenti peti potest, quan-
do fuit extortum dolo vel metu, vel
super re illicita, vel quando est laſio
in magno excesu.
6. *A*bsolutio iuramenti ad effectum agendi
con-

concedi non debet, nisi prævia informationæ enormissimæ læsionis prius habita.

7. *Absolutio iuramenti ad effectum agendi an concedi possit absque partis citatione. Resoluitur hic quæstio cum distinctione.*

Abendum est pro Regula, volēti age re contra pactum seu contractum ab eo iuratum vt in

1. cap. quāuis pactum. de pact. lib. 6. necessum esse, quòd petat coram officiali Episcopi absolutionē talis iuramenti saltem ad effectum agēdi sibi concedi; ne postea secus agens, exceptione per iuriū opposi ta, à limine iudicij repellatur. Quę absolutio iuramēti, post incursum per iurium vix posse peti aliquibus videtur. Felin. in cap. 1. de iure iuran. in 7. quæstio. Sed parte pe- tente in tempore oportuno dispen satur & relaxatur tale iuramentū. cap. g tuas. ex. de v. sur. vbi Doctor. 3. Verum scias, hoc non compræhen dere iurantis hæredem qui absque tali dispensatione & absolutione potest recte agere: quia in hæredē non transit iuramentum defuncti, quoad animæ periculum. Doctor. in cap. veritatis de iure iuran.
4. Iudex tamen ecclesiasticus debet esse cautus, ne facile dictam iuramenti absolutionem ad solum agendi effectum concedat. Primo,

quia iuramentum seruandum est, quando sine interitu salutis eternę seruari debet. cap. si vero aliquis. de iure iurā. cap. debitores. & cap. cum cōtingat. cod. titu. adeò, quod etiam super prohibitis à iure ciui- li seruandum est, vt puta, quando apponitur in alienatione fundi do talis; in renuntiatione successionis paternę & similibus. cap. cum con tingat. de iure iuran. cap. quam uis pactum. de pact. lib. 6. secun- do, quia iuramētum est tantæ vis, & potentie, quòd adiectum in cō tractibus qui de sui natura sunt re uocabiles pénitentia facit eos irre uocabiles. vt est glo. in. l. si pecu niam ff. de condicō. causa data. ibi in verbo. necesse habeas. Vbi tenet, quem præcise teneri ad fa ctum propter iuramentum. vide plures idem sentientes relatos per Anto. Gabriel. titu. de iure iuran. lib. 2. conclusio. 8. & 9. Et procedit quoque de iure ciuili. vt in auth. sacramenta puberum. C. si in aduersus vendi. dum ibi dicit text. iuramenta puberum sponte facta super cōtractibus rerum suarum inuiolabiliter esse custodiēda. Per quod verbum. Inuiolabiliter da tur intelligi, aliquam relaxationē peti non posse: cum aliās aperiretur via per iurijs contra cap. si ve ro. de iure iuran. Attamen quam uis verum sit, absolutionem a iura mento peti non posse per supradi cta, nō tamen hoc obtinet verūm, quando

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 1.

quando iuramentū fuisse extortum dolo, vel metu, vel super re illicitā puta super usuris. vt per Imo. in cap. si vero. de iure iuran. cap. venerabilem. de electio. vel quando lāsio ex contractu iurato in maximo excessu dimidiam excederet, grauissima atque enormoussa esset. Felin. in capit. in præsentia. numer. 8. de probatōnib. Curti. Iuni. in consil. 141. numer. 5. Craue. in consil. 121. in fi. Capici. in decisio. 159. num. 24. Couar. lib. 2. variar. resolu. cap. 4. num. 5. Antoni. Thesaur. in decisio. 165. num. 6.

Atque ita nimirum si iudex ecclesiasticus animaduertere debeat, ne de facili dictam iuramenti ad dictum agendi effectum absolutionem concedat. Id enim impartiri non debet, nisi prævia informatione, & cognitio ne causæ enormissimæ lāsionis prius habita. nota. Doctor. in cap. cum contingat. & cap. debitores. de iure iuran. Et curabit quando casus occurret ita obseruare.

7. Præterea iudex, immo & pars facile dubitare possent, an dicta iuramenti absolutio ad effectum agendi concedi possit, & debeat absque alterius partis citatione. Quare scias, in hac quæstione Doctores variè loqui. Etenim Paulus de Castr. in consil. 216. quem etiam reffert Guillerm. Benedict. in capit. Raynutius. in verbo. duas habēs filias. num. 299. de testamen. affirmat. iuramentum tolli posse

iuramento non vocata parte aduersa. Et las. in. 1. nec quicquam. §. vbi decretum. col. 12. ff. de officio pro consul. dicit, in distincte partis vocationem esse necessariam. idem Panormi. in cap. quanto. de iure iuran. & in capit. quā fronte. in fin. de appellatio nib. confirmat hoc idem Petr. de Ferra. in sua practi. in libello iuramenti, quod præstatur à parte parti.

Et ratio potest esse, quia contra inauditam partem nihil possumus diffinire. vt in capit. 1. de causa possessio. & proprie ta. capit. communiter quatuor. de maiori. & obedien. Nam pars ex aduerso citata potest deducere, & probare, per calumniam postulatam esse dictam iuramenti absolutionem. Notat præterea Guido Papæ in quæstio. 140. post Iaufred. in decisio Capellæ Tholosanæ in quæstio. 62. quod prædictis deficienibus, absolu tio iuramenti aliter concessa potest declarari ipso iure nulla, & pars sic absolute agens contra iuramentum condemnari in expensis.

Alij vero sunt contrarium sententes. Nam Paulus de Castr. in consil. 216. quem etiam reffert Guillerm. Benedict. in capit. Raynutius. in verbo. duas habēs filias. num. 299. de testamen. affirmat. iuramentum tolli posse sine

sine partis vocatione. Et quod nō sit necessaria partis aduersæ citatio tenent Anchāran. in consil. 18. Deci. in cap. qua fronte. de appella. Alciat. in cap. cum contingat. de iure iuran. num. 125. quam com munem ibi Alciat. oppinatur. Ve rum Oldra. in consil. 120. eleganter curat dictas conciliare opinio nes sic distinguendo, quod aut pe titur iuramentum relaxari, ut per hoc obligatio quæ contracta est tollatur, & instrumentum cancel letur, ac si iuratum non fuisset: & in hoc casu dicit, partis vocationē necessariam esse, siveque primam procedere opinionem. Aut dictū iuramentum petitur relaxari ad solum habilitandum personam, vt iuramento non obstante, possit qui iuravit dolum, fraudem, vel metum detegere ipsius cōtractus, et in hoc casu, quia non agitur de ipsius creditoris magno præaudi cito, non est necessaria partis voca tio, cum sibi remaneat adhuc fa cultas defendendi contractum. Et nota quod dicit Couarr. variar. resolu. cap. 4. num. 5. in fin. quod hæc opinio est praxi conueniens, quæ ita apud nos recepta est: & practicatur.

De in litem dando tutore seu curatore, & autho ritate minori præstanta. Ru bri. 2.

1. **M** In oribus. 25. annis in iudicio ad esse debent tutores vel curatores.
2. **P**upillus sine tutele auctore, & adultus sine curatore neque agere, neque conueniri possunt.
3. Curator ad litem non datur nisi petenti, & quomodo intelligatur vide ibi.
4. Minoris infanti non est dandus curator ad litem, sed tutor.
5. Tutor vel curator per iudicem sive sit ecclesiasticus sive secularis minori litigati coram se, tam laico quam ecclesiastico dandus est.

V R E sancitum est, sive in ciuili bus, sive in criminalibus causis, tam agentibus, quam pulsatis reis minoribus. 25. annis, in iudicio adesse debere tutores, vel curatores, sive quorum autho ritate sententia contra eos minores lata esset ipso iure nulla. I. claram. vbi Bal. de authori. præstan. in qua lege habetur, minorem. 25. annis legitimam personam standi in iudicio non habere. facit tex. in I. cum & minores. C. si aduers. rem iudica. quæ disponit, minoris con fessionem absque curatore, quam uis sponte factam, ipso iure nullā esse. Et dicit Bossi. hanc esse com munem opinionem in titu. si aduers. rem iudi. num. 22. Rollad. cō fil. 31. num. 2. lib. 1. Plaça. lib. 1. deli ctor. cap. 32. & lul. Clar. in practi q. so. in prin. Et sicut pupillus sine tuto

An iudicium in minore committit curare debet iudicium auctoritate jure nullum sicut. Grinellus sequitur deus. Dolans. 39. p. tot.

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 2.

tutore authore, ita adultus sine curatore neque agere, neque conueniri possunt. l. 2. C. qui legitim. perso. standi. in iudi. Verum, quia nisi legiminime dentur tutores vel curatores iudicium totum corruit & annullatur, ideo bene est, ut quomodo, & per quem dari debeant dicamus.

3. Scias igitur, quod nisi ipsem et pupillus petat curatorem sibi assignari, in utiliter illi daretur: quia curator ad litem non datur nisi petenti. not. Bald. in. l. qui habet. §. si pupillus. ff. de tutelis. qui text. iuxta ibi nota. per Bart. intelligit & procedit in casu speciali. quod loquitur scilicet, quando pupillus habet litem contra suum tutorem: quia opus est et curatoris autoritas; ideo ab ipsomet petendus. At si contra alium extraneum litem habet pupillus, iudex potest illi curatorem etiam non petenti ad litem dare: dum tamen prius instantे aduersario mandauerit pupillo, seu adulto, quod compareat tali die ad petendum & nominandum quem malit curatorem sibi ad litem dari, & tunc sibi comparenti datur curator ab eo petitus. Si vero non comparet iudex ex officio dabit illi curatorem ad litem iuxta formam. l. 1. C. qui petere tutor. vide Maran: in tracta. iudicior. in quarta par. in distinctio. 16. num. 36. & Bald. in. l. ait prætor. §. permittitur. ff.

4. de minorib. Animaduertendum tamen est, quod si minor adhuc est infans non est illi dandus curator ad litem, sed tutor. not. Ioan. Andr. in additio. ad Specula. in titu. de reo. §. 1. col. 5. in additio. incipien. Authoritate:

Ex quibus colligitur alius modus & causa annulladi processum, si opponatur, non legitimè datum esse curatorem ad litem infanti, cui potius ut dictum est dandus erat tutor. Curator enim illi non datur, nisi quando vel non potest reperiri tutor, vel quando bona illius iacent sub eminenti periculo. not. Bar. in cap. 1. versi. De citatione. de mili. vassal. qui contum. in insib. feud.

5. Præterea curator ad litem dandus est per iudicem secularē tam laico, quam etiam clero minori litiganti coram se. ut probatur ex decisio. Rotæ. 207. in antiquis.

Similiter dandus est curator ad litem per iudicem ecclesiasticum, ne dum clero, sed etiam laico minori litiganti coram se: quia semper datur curator per illum iudicem coram quolis vertitur, aut verti, aut agi oportet. not. Bal. in. l. fin. post princip. C. de administrativa. tutor. probatur ex cap. si. de iudicijs. lib. 6.

Vbi de causa mouenda agitur oporteat:
Rub. 3.

Catt.

1. Causæ vicariæ intra vicariam & baiulicæ intra baiuliam agitari debent, & hoc tam in causis ciuilibus quam criminalibus.
2. Causæ à vicaria & baiulia prætextu alicuius regaliæ extrahi possunt.

E iure communi.
ff. & C. plures extant rubricæ quibus cōstat, vbi de causis agēdum sit. Sed quia in nostro Principatu Cathaloniæ proprium & peculiare ius habemus, ideo secundum hoc ius nostrum constituamus Regulam sequentem.

1. Quod omnis causa vnius vicariæ intra suam vicariam, & baiulicæ intra suam baiuliam agitari debet. Probatur hæc regula ex constitutio. 12. incipien. Item que les causes. Regis Petri. 2. in prima curia Barcinonæ. & cōstitu. 8. incipiē. Item ordenam. Regis Iacobi. 2. in 3. curia Barcinonæ.

2. Et extenditur hæc regula, ut non solū obtineat locum in causis ciuilibus, verū etiam in criminalibus ne delinquentes à vicaria, seu baiulia in qua deliquerunt extrahantur. probatur hæc extēsio per constitutionem Reginæ Mariæ in cap. 4. incipien. volent les constitutions. in curia Barcinon. Limitatur dicta regula nisi causæ tam ciuiles, quam criminales prætextu alicuius regiæ regaliæ seu ali-

cuius qualitatis euocatoriæ de quibus infra dicetur euocentur: quia tunc causæ possunt ab una vicaria seu baiulia extrahi, & in Regia audientia agitari. vt in Rubrica sequenti latius explicabitur.

De euocatione causarum ad Regiam Audiētiam.

Rubr. 4.

1. Evocatio litis pendentis coram inferiore ad Principem quid sit.
2. Regaliæ ciuiles quibus causæ ad Principis consistorium euocātur plures sunt. vt ibi.
3. Causæ prætextu paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis ad regiam audiētiam euocantur dum dictæ causæ sint valoris tercentarum librarum.
4. Causæ vniuersatum euocari possunt ad regiam audiētiam sub prætextu, quod in eis sunt viduae pupilli & miserabiles personæ.
5. Causæ religiosorum & monasteriorum euocantur ad Regiam audiētiam præ texture religionis, et notoriæ paupertatis.
6. Causæ capi breuiationum, & rerum enphyteuticarum in prima instantia prætextu paupertatis, viduitatis, vel pupillaritatis, euocari possunt ad regiam audiētiam sed limita. vt in nu. 27
7. Causæ securitatis iudicij prætextu paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis euocari possunt.
8. Causæ septæ coram ordinarijs quamvis maiores sint tercentarū librarum processu iam demunitiato non euocantur in prima

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 4.

- prima instantia ad Regiam Audientiam. limita. num. 18.
9. Causæ extractionum officiorum ciuitatum, vel villarum, in prima instantia, etiam quod maiores sint tercentarum librarum prætextu alicuius qualitatis non euocantur ad Regiam Audientiam. & num. 24.
10. Causæ in quibus tertius se opponat, etiā quod in tertio concurrant qualitates euocatoriae, non euocantur ad Regiam Audientiam.
11. Causæ feudales in prima instantia prætextu aliquarū qualitatū nō euocantur ad regiam Audientiam & num. 28.
12. Causæ regij patrimonij vertentes in curia baulicæ generalis in prima instantia non euocantur ad Regiam Audientiam: sed fallit quando agitur de yiribus & obseruantia regiorum priuilegiorum.
13. Causa patris diuitis prætextu qualitatis filij pauperis ad regiam nō potest euocari audientiam.
14. Causa vxoris mariti diuitis prætextu paupertatis illius non potest euocari ad regiam audientiam.
15. Causæ pensionum censualium & viatorum extra vicariam non euocantur ad Regiam Audientiam. & vide num. 25.
25. secus in causis intra vicariā in qua residet Regia Audientia.
16. Causæ liquidationum sententiae arbitralis in quibus arbitri retinuerūt tempus ad re arbitrandum, & partes emologauerunt sententiam euocari non solent ad Regiam Audientiam.
17. Causæ centum librarum vel maiores ex alijs quibuscunque regalijs demptis regalijs paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis euocari possunt ad Regiam Audientiam.
18. Causæ contra Duces & alios magnates etiam quod minores sint centum librarum euocari possunt ad Regiam Audientiam sub prætextu, quod ordinarij non sunt potentes, & num. 21.
19. Causæ sui natura consistoriales etiā minores centum librarum euocantur ad Regiam Audientiam.
20. Causæ in vim clausularum proprijs fori, & submissionis alterius; quamvis minor sit centum librarum dum tamen sit valoris quinquaginta librarum potest ad Regiam Audientiam euocari.
21. Causæ sub prætextu quod partes sunt præsentes in curia si ceptæ sunt coram ordinarij non euocantur ad Regiam Audientiam.
22. Causæ impositionum in prima instantia non euocantur.
23. Causa apud ordinarium finita per sententiam in rem iudicatam transactam non euocatur ad Regiam Audientiam.
24. Causæ computorum examinadorum per magistrum rationalem non euocantur ad Regiam Audientiam.
25. Causæ appellationum minores decem librarum ad Regiam Audientiam nō euocantur: immo debent esse maiores dictæ summæ.
26. Causæ appellationum minores decem librarum tractari debens coram iudicibus appellationum, si tales in illa statione extiterint, sin minus, coram eisdē ordinarij mutato assessore.

Quod

QUOD facilius apparet prescriptæ rubricæ significatio. Scire impetrat nos oportet, quid sit causarum euocatio, & cui iure competit.

1. Est igitur euocatio litis pendentis coram inferiore ad Principem vel eius locumtenentem generalem absque prouocatione, & consequenter in prima instantia facta translatio. Hæc difficultio traditur à Rebuffo. in tracta. de euocatio. q. 2. super leges regias. vol. 1. & deducitur optime ex capit. ut nostrum. de appellationib. & ex. l. iudicium soluitur. ff. de iudicijs. vbi Doctores. Fit autem litis pendentis coram inferiore propriè euocatio: siquidem lis quæ non dum pendet minime dicitur euocari. capi. ad disoluendum. de desponsa. im- puber. l. decem. ff. de verb. obliga. & est text. in ista specie in capit. ecclesia. 2. vt lite penden. Ex quibus infertur, impropriè dici euocata ea causa, quæ nunquam penduit, sed de novo mouetur vocata parte pro iure exigendo ad Regiam Audientiam, pro lite ibi incohanda & examinanda quoad primam causæ cognitionem. Quæ vocatio partis ad curiam Principis licet regulariter sit de iure prohibita quo ad primam instantiam per. l. ne-

mo. C. de iurisdictio. omni. iudicatum in multis casibus infra commemorandis permisum est, reos extra proprium forum & domicilium trahere ad curiam Principis; ut ibi actoribus respondeant, & satisfaciant per. l. uniam. C. quando Imper. inter pupil. & vid.

Et pro huius materiæ declarazione existimo imprimis duo esse prænotanda. Primum est, quod plures sunt qualitates & Regaliæ ciuiles quibus causæ extra proprium forum & domicilium ad Principis consistorium trahuntur, & euocantur: ut sunt qualitates paupertatis, viduitatis, pupillaritatis, aut quia partes sunt præsentes in curia, perhor recentiæ, vel quia agitur de viribus, & obseruantia regiorum priuilegiorum seu litterarum, & aliæ de quibus infra latius suo debito & congruo loco dicemus. Secundo præmitto, quod ante curias anni. 1585. cause valoris centum librarum seu maioris summæ prætextu aliqui qualitatis ex qualitatibus euocatorijs ad Regiam Audientiam euocari solebant, minores vero centum librarū minime, prout habetur in constitu. 2. curiæ anni. 1547. sed postea in dictis curijs anni. 1585. hoc ius respectu qualitatū & regaliarum paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis fuit immutatum. ut patet in capit. 52. inci-

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 4.

pien. considerant. eiusdem curiæ anni. 1585. qua expresse disponitur, causas minores tercentarum librarum in prima instantia ad Regiam Audientiam prætextu dictarum qualitatum paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis euocari non posse. Atque ita his sic præsuppositis, existimauit, me posse faciliter per regulas cum ampliacionibus & limitationibus materiam hanc euocationis causarum expedire. Quare nunc propono & constituo sequentem primam regulam.

Regula sit igitur. 1. quod causæ ex priuilegio misserabilium personarum id est pauperum, viuduarum, & pupillorum, etiæ quod pendeant in quibuscumque vicarijs seu baiulijs dum tamen causa sit valoris tercentarum librarum, aut maioris summæ possunt ad regiam euocari audientiam. probatur hæc regula in cap. 52. incipien. 3. considerant. curiæ anni. 1585. quo expresse cauetur, causas minores tercentarum librarum prætextu dictarum qualitatum ad Regiam Audientiam euocari non posse. & probatur in. l. ynica. C. quando Imper. inter pupill. & vid. & probatur ex constitu. Regis Alfonsi Quarti. cap. 2. incipien. les causes dels pubills. & ex constitutione. 35. incipien. perçò que del benefici. & ex constitutione. 47. incipien. com per causa de les euoca-

tions in curia Barcinonæ. Hijs facit text. in capit. significantibus. de officio delega. vbi Feli. & cap. sedes. de rescrip. Felin. in capit. si qui testium num. 10. de testib. Faciunt etiam ea quæ dicit Mier. in constitutio. ex beneficio. num. 6. dicti Regis Alfonsi. collatio. 9. fol. 135. vbi post alios dicit, quod statutum disponens generaliter super decisionibus causarum non compræhendit speciales causas pauperum. per text. in. l. si procuratorem. §. si ignorans. ff. manda. Et idem Mier. notat, in cap.

26 item si barones. numer. 2. &. 3. collatio. 2. fol. 18. quod regaliæ semper intelliguntur exceptæ à constitutionibus, nisi in eis specia liter dicatur.

Ampliatur nunc. 1. dicta regula, quod etiam dictarum qualitatum prætextu euocantur causæ contra habentem priuilegium expressum, quod eius causæ non possint ad Regiam Audientiam euocari, nisi in eo priuilegio esset facta mentio de dictis qualitatibus. Et ita testatur Michael Ferrer in suis obseruationib. in. 3. par. cap. 12. fuisse seruatum & declaratum in Regia Audientia inter actorem Iacobi Mahull pupilli, & vniuersitatè Ciuitatis Illerdæ. Quæ vniuersitas cum prætenderet causam sui priuilegij quod vulgo dicitur de la bâdera de damnificar non posse ad Regiam Audiētiam euo-

euocari, nec illius executionem impediens: cum ita in dicto priuilegio hoc concessum sit, tamen cu in eodē priuilegio non fuisset facta mentio de dictis qualitatibus viduitatis, paupertatis, vel pupillaritatis, quibus in viam iuris non censetur derogatum per supra dicta, ideo fuit in dicta Regia Audientia declaratum, non obstante dicto priuilegio prædictam causam potuisse euocari. Et affirmat dictus Michael Ferrer fuisse hoc in Regia Audientia conclusum ad relationem Vincentij Ornit die 12. Decembris. 1513.

4. Amplia. 2. ut ne dum causæ propriæ & particulares misserabilium personarum, viduarum, & pupillorum prætextu dictarum qualitatum euocari possint ad Regiam Audientiam, sed etiam eodem prætextu euocantur causæ vniuersitatum, villarium, & oppidorum, eo quod in eis sunt personæ suprascriptas qualitates habentes. Et ita vidi pluries euocari causas vniuersitatum hoc prætextu, quod in vniuersitate sunt viduae, pupilli, & miserabiles personæ.

5. Amplia. 3. quod etiam ex consimili priuilegio euocantur causæ religiosorum, & monasteriorum prætextu religionis; & notoriæ paupertatis. Quod etiam fit ex præmatica Caroli Imperatoris inserta post curiam anni. 1520.

Et not. quod dicit Specul. in titul. de instrumen. editio. §. nunc vero aliqua. numer. 62. versic. Et scias. ubi dicit, personas misserabiles de iure dici pupillos, viduas, peregrinos, pauperes, religiosos, monasteria, & Hospitelia.

6. Ampliatur. 4. dicta regula ut procedat in causis capibreviationum rerum emphyteuticarum quæ ad Regiam Audientiam euocari solent prætextu dictarum qualitatum in prima instantia. Quibus obstat videtur text. in constitu. Item que nengun homsie distret. in titul. de iurisdictione totis iutges, è de for competent. Vbi disponitur, neminem distringi debere ad litigandum pro honore quem tenet, nisi coram domino, pro quo ille honor tenetur. Vnde colligitur, dominū directum pro re emphyteuticaria iurisdictionem habere; quā emphyteuta declinare non potest, nec ipsa iurisdiction ab illo se parari. vide Mier. in dicta constitu. num. 6. & sequen. colla. 4. folio. 50. & Socarra. in consuetudi. si aliquis habet hominem. pag. 450. numer. 14. Tamen prædictis non obstantibus, vera est hæc ampliatio: quia regaliæ istæ paupertatis viduitatis, & pupillaritatis, non comprehenduntur in legibus seu dispositionibus generalibus. ut supra in principio pro-

Praetica Don Ludonici à Peguera. Rubr. 4.

batum extitit. & refert Michael Ferrer in suis obseruatio. capit. 17. primæ part. se vidisse ita obseruari in Regia Audientia ab anno. 1550. usque ad annum. 1562. & fuisse prouisum per Jacob. Claret Doctorem Regij concilij die. 12. Nouembris. 1562. Et idem ius esse statuendum in causis primarum appellationum scilicet, quod dictæ causæ possint cum qualitate euocari. attestatur Michael Ferrer. in obserua. capit. 17. primæ partis.

7. Ampliatur. 5. eadem regula ut locum quoque habeat in causis securitatis iudicij pro debitibus mercatilibus, & cambiorum, que ad regiam euocari solent audientiam etiam extra vicariam praetextu dictarum qualitatum paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis. Et ita constat, plures fuisse seruatum in Regia Audientia per capit. 17. curiarum anni. 1510 quæ constitutio non solum ampletitur causas consulatus Maris presentis Ciuitatis Barcinonæ, & cuiuscunque alterius consulatus, sed etiam causas omnes mercantiles, ponderando dijunctiuam, ó, seu, aut, positam inter verbum dels Consols, & verba de la mercaderia, videlicet les causes mercantiuels, ó autres pertanyents à la jurisdictio dels Consols de la mar, ó de la mercaderia.

8. Limitatur. 1. dicta regula, ut non procedat nec obtineat verum in causis maioribus tercentarum librarum ceptis in prima instantia coram ordinarijs processu iam denuntiato, quæ etiam dicto processu denuntiato, praetextu dictarum qualitatum non euocantur ad Regiam Audientiam. capit. 7. in actis curiæ Domini Regij Philippi curiarum anni. 1585. sub titu. de euocations de causes. quo text. iudicibus ordinarijs iniungitur, quod elapsis temporibus probatorijs denuntiant processus ad concludendum in causa. Atque sic disponitur, processu denuntiato per ordinarium, non licere partibus in illa prima instantia praetextu dictarum qualitatum paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis, causam illam ad Regiam Audientiam euocare.

9. Limitatur. 2. ut nec etiam sit veridicta regula in causis extractiōnum officiorum, Ciuitatum, villarum, & aliorum locorum regiorum ut sunt causæ botigiarum, triticorum, operariorum, edilium, clauariorum, confratricarum, & aliorum officiorum quorum cognitio & administratio pertinet ad consiliarios, patiarios, procuratores, consules, & iuratos dictarum Ciuitatum, villarum, & locorum quæ prætextu dictarum qualitatum pauper-

tatis, viduitatis, & pupillaritatis, etiam quod maiores sint tercentarum librarum, & cuiuscunq; quantitatis sint, non euocantur ad Regiam Audientiam in prima instantia. Quod ius etiam extenditur in causis impositionum reuocato capitulo. 2. curiæ anni. 1547. in quantum hoc iudicio locumtenentis generalis relinquebatur, probatur hæc limitatio per text. in constitu. 113. curiæ anni. 1585.

10. Limita. 3. dictam regulam in causis quæ coram ordinarijs ventilantur, in quibus tertius se opponat: quia licet in dicto tertio oppONENTE concurrant supra dictæ qualitates, illarum prætextu, dictæ causæ euocari non possunt text. est expressus in capit. 55. curiæ anni. 1585. Et potest etiam hæc limitatio fundari per Doctrinam Bart. in l. 1. C. vbi in rem actio, & in l. procurator ad exhibendum. §. 1. ff. rem ratam haberi.

11. Limit. 4. dictam regulam in causis feudalibꝫ, quæ prætextu dictarum qualitatum paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis, vel aliarum in prima instantia non euocantur ad Regiam Audientiam. Et si euocantur restituuntur domino feudi, seu iudici per dominum in dictis causis assignato. Fuit hoc pluries declaratum

in Regia Audientia super exceptionibus oppositis impedientibus litis ingressum & progressum dictarum feudalium causarum. vide Michallem Ferrer. in suis obseruationib. capit. 19. in prim. part. hoc idem affirmantem post Hieronymum Dalmat ab eo relatum in libro suorum exemplarium in verbo. euocari: vide etiam Ioannem de Socarra. in consuetudi. Petri Albert. cap. si aliquis habet hominem sive vas fallum. num. II.

12. Limitatur. 5. prædicta regula ut non procedat in causis regij patrimonij vertentibus in curia baiuli generalis Cathalonie quæ in prima instantia prætextu earundem qualitatum non euocantur ad Regiam Audientiam. Immo si euocantur restitui solent. Attestatur de his Michael Ferrer, in dictis suis obseruationib. in prima parte. capit. 23. Et aduerte, quod hæc limitatio tantum restringenda est in dictis qualitatibus paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis. Nam secus est, quando extaret prætextus, quod agitur de viribus, seu intellectu, & obseruantia regiorum priuilegiorum, quia eo prætextu dictæ causæ regij patrimonij in baiulia generali vertentes in prima instantia ad Regiam euocari possunt

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 4.

Audientiam. Et ratio est, quia solus Princeps directe cognoscit de concessionibus, & priuilegijs suis ut testatur Calici. in Margari. fisci. 8. dubio. in prærogatiua. 74. & alibi idem Calici. scilicet in prærogatiua. 147. dicit, quod solus Princeps interprætatur sua beneficia per. I. Neratius. ff. de re iudica.

Hijis faciunt tradita per Mier. in capit. ne ex beneficio. numer. 109. collatio. 9. folio. 143. dicentem, Regem pro causa concernente suam iurisdictionem posse trahere suos subditos in quaunque parte regni. videte text. in capit. cum venissent. de iudicijs, cum ibi not. per Innocen. & Ioann. Andr. in nouella ibi. & in capitul. cum tempore. de recep. arbitr. Videte etiam Bald. in capit. 1. num. 3. apud quem vel quos controuersia debet decidi. in v. sib. feud. vbi concludit, quod quando priuilegium tangit solum 14 ius Principis, ipse solus cognoscit. Et idem quando Principis intentio est incerta: quia ad eum recurrendum est. Addo prædictis Socarratem. in capit. si aliquis habet hominem. numer. 19. & 20. in commemoratione Petri Alb. Ex quib^o clare compertum est, quod quamuis regula sit, quod causæ patrimoniales debeat, in prima instantia coram baiulo ge-

nerali Cathaloniæ decidi, tamen, quando dubitatur de viribus regij priuilegij, & illius intellectu consuevit Regia Audientia hoc prætextu causam ad se euocare.

13. Limi. 6. eandem regulam vt non obtineat locum, quando pater qui diues est donat filio, & filius supplicat prætextu paupertatis causam euocari: nam eo casu & prætextu, causa in Regia Audientia non erit admittenda: cum filius non possit dici pauper qui patrem diutinem habet. ita resserit Hieroni. Dalm. in suo libr. exemplarium. in verbo pauper. versicul. Item nota quod si pater donat filio, fuisse in vtraque auila deliberatum referente Francisco Castello. in causa de. N. Molllet, & N. Gilabert: villa de Reddis. die. 4. Madj. 1535. per doctrinam Socini. in consil. 121. num. 49. vol. 4.

14. Limitatur. 7. dicta regula. vt non procedat, quando vxor mariti diuitis, prætextu paupertatis illius vult causam ad Regiam Audientiam euocare: Regia enim Audientia non solet huiusmodi causas euocare, ut testat Michael Ferrer in suis obseruationib. cap. 27. par. 1.

15. Limi. 8. non habere locum dictam regulam in causis pensionum censualium, & violariorum que

quæ ex travicariam prætextu paupertatis euocari nō possunt. Nam executio censualium introducta est fauore & vtilitate Reipublicæ, qui fauor est maior, & sic præuat priuilegio paupertatis. pro quo est text. in constitu. com sobre la conseruatio. in princip. & circa med. posita in titul. de censals y violaris è executio de aquells. Et ibi videtur text. expressus iuxta illius mentem, quod dictæ causæ non possunt euocari, dum ille text. prohibet fieri inhibitiones, reseruationes, ab dicationes, & alias prouisiones aliqua ratione, vel causa, etiam per regaliam. Et testatur Hieronimus Dalmau. in suo libro exemplarium. in verbo causæ pensionum censualium relatus à Michaelle Ferrer in obseruationib⁹. capit. 31. in prim. part. ita fuisse visum in vtraque aula ad relationem Bernardi Ribalter, facto ibi verbo. Et ultra prædicta probat hanc limitationem text. in cap. 2. Regis Philippi curiarum Anni 18. 1547.

16. Limitatur etiam. 9. dicta regula vt vera non sit in causis liquidationis sententiæ arbitralis in quibus arbitri retinuerunt certum tempus ad rearbitrandum, & partes emologauerunt dictam sententiam arbitralem, quarum euocationes Regia Audientia admittere non solet. vide huius limi-

17 tationis rationem, & multa alia quæ circa hæc dicit Michaelle Ferrer. in cap. 37. primæ partis obseruationum.

Regula. 2. sit, quod ex alijs quibuscumque regalijs, vt sunt quia partes sunt præsentes in curia, perhor recentiæ, vel alijs, possunt causæ in prima instantia minores tercentarum librarum dum tamen centum vel maiores sint euocari ad Regiam Audientiam. ita in constitutio. 2. in curia. 1547. quia in istis regalijs nihil fuit immutatum per nouissimam constitutionem quæ est capit. 52. dicti Regis Philip. incipien. considerant. curiæ anni. 1585. sub titu. de euocatio de causes. quæ tantum loquitur in regalijs paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis, quarum prætextu, causæ ex dispositione illius constitutionis non possunt euocari ad Regiam Audientiam nisi valoris sint tercentarum librarum, vel maioris summæ & quantitatis.

Huius tamen regulæ Prima ampliatio est, vt procedat & habeat locum quamvis coram ordinarijs processus sit denuntiatus; quia solum nouissima constitutione quæ est capit. 7. in actis curiæ anni. 1585. sub titu. de euocations de causes. prohibet, ne causæ ceptæ coram ordinarijs euocetur prætextu qualitatum paupertatis, viduitatis, & pupillaritatis,

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 4.

& non aliarum qualitatum quibus vi veterum constituto num solent ad Regiam euocari audientiam. Veteres enim cōstitutiones circa alias qualitates in suo robo re permanent.

19. Ampliatur. 2. dicta regula, ut locum obtineat in causis motis & mouendis contra Duces, Comites, Barones, & alios quoscunque magnates, quæ quamvis minores sint cētum librarum euocari possunt ad Regiam Audientiam eo, quia officiales ordinarij contra eos non sunt potētes. vt not. Mier. in constitutio. 4. incipien. volentes les constitutions. Reginæ Mariæ colla. 10. vide Iacob. de Belloui. de mili. vassall. qui contumax est. in verbo maiorem. Bal. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet. not. quod ob potentiam ad uersarij potest adiri Princeps. Et hæc est vna ex prærogatiuis quas ponit Cali. in Margari. fisci dubio. 8. præroga. 64. qua habetur, quod propter periculum puta propter potentiam litigantium Dominus Rex euocat causam ad suum consistorium per iura quæ ibi allegat. & facit bonus tex. in. l. præsides. C. de officio rector. prouin. Cuius verba sunt hæc. Præsides prouinciarum oportet, si quis potentiorum extiterit insolētior, & ipsi vindicare non possunt, aut examinare, aut pronuntiare ne queūt de eius nomine, aut nos aut

certe ad prætorianæ præfecturæ scientiam referre quo prouideatur qualiter publicæ disciplinæ & læsis tenuioribus cōsulatur. Faciunt hijs notata per Mier. in constitutio. tollents lo abus: num. 17. collatio. 1. & per Cali. in prærogatiua. 65. quod Princeps sua prærogatiua cognoscit in suo consistorio de causis arduis vniuersitatis, vel corporum. Et ita attestatur Hieroni. Dalm. in verbo. Causæ magnatum. fuisse cōclusum in Re gia Audientia ad relationem Ioānis Sunyer in anno. 1522. in facto vicegerentis generalis gubernato ris Cathaloniæ cōtra Ducem Cardona.

Ampliatur. 3. prædicta regula in causis sui natura consistoriali bus, vt sunt quando agitur de viri bus & obseruantia regiorum priuilegiorum, vel litterarum Regiæ manutenentiæ: quæ quamvis minores sint centum librarum dicta sola qualitate attenta, quod agitur de viribus & obseruantia regiorū priuilegiorum possunt ad regiam euocari audientiam per rationes supra adductas, in prima regula. limitatio. 5. quod Princeps solus directe cognoscit de concessionibus, & priuilegijs suis, & solus sua interpretatur beneficia. l. Nera tius. ff. de re iudi. & vide Calici. in Margar. fisci. 8. dub. in prærogatiua. 74. & in prærogatiua. 147. & vide circa hæc plura quæ in dicta

s. Li-

5. Limitatione primæ regulæ alle- 22.

Ampliatur. 4. dicta eadem re-
gula, ut vera sit etiam in causis cō-
tentionis iurisdictionis inter duos
regios officiales, aut regium offi-
ciale & baronem, quæ etiam tā-
quam consistoriales licet minores
sint centum librarum euocantur
ad Regiam Audientiam. Ad Prin-
cipem enim qui concedit priuile-
gium pertinet eius interpretatio.
cap. cum venissent. extra. de iudi-
cione. Et pariter videtur esse conclu-
dum in causa contentionis iurisdi-
ctionis inter iudicem capibreui-
ationis, & alium iudicem Regium
quam Regia Audientia euocare
solet, licet postea, constito, quòd
iurisdictione est iudicis capibreui-
ationis soleat ad illum causam re-
mittere. allegat de his exemplaria
Michael Ferrer in suis obserua-
tio. cap. 18. per quem videas.

21. Amplia. 5. candem regulam
non solum procedere in causis va-
loris centum librarum vel maio-
ribus quæ prætextu dictarum qua-
litatum ad Regiam Audientiam
euocari possunt, verum etiam in
causis minoribus centum librarū
hoc prætextu, quia officiales ordi-
narij non sunt potentes. Vide quæ
supra in. 2. Ampliatione, late de
hac qualitate dixi ubi abude pro-
bauit, sola hac qualitate attēta, cau-
sus posse ad Regiam Audientiam
euocari.

23.

Ampliatur. 6. quòd etiam cau-
sæ in vim clausularum proprij fo-
ri, & submissionis cuiuscunque al-
terius quantumuis minores centū
librarum, dum tamen valoris sint
quinquaginta librarum vel maio-
ris summæ ad Regiam Audientiā
in prima instātia euocari possunt.
ut in constitutione. 68. curie anni.
1585. De materia huius ampliatio-
nis loquitur Michael Ferrer in
in suis obseruationibus. capit. 38.
vbi ad probandam hanc amplia-
tionem quædam per eum excogi-
tata fundamenta adducit: quę per
illum videas. Mihi tantum in con-
firmationem huius nostræ amplia-
tionis sufficit expressa supra alle-
gatae constitutionis dispositio.

Limitatur nunc dicta Regula.
1. vt non procedat, neque habeat
locum in causis quæ euocātur hoc
prætextu, quòd partes sunt præ-
sentes in curia si causæ iam coram
ordinarijs ceptæ sunt. Nam licet
causæ hoc prætextu euocentur ad
Regiam Audientiam ex generali
iurisdictione quam Dominus Rex
habet in omnes repertos in Ciui-
tate & vicaria, in qua ipse residet,
vel quia est priuilegium Regis la-
cobi datum Valentiae die. 6. Kal-
lend. Ianuarij, anno. 1306. in vim
cuius omnes extranei reperti in
Ciuitate Barcinone compellūtur
ibi subire iudicium, tamē hoc ob-
tinet verum in causis non dum ce-
ptis coram ordinarijs. Secus vero

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 4.

in causis iam coram dictis iudicibus ordinarijs ceptis in quibus dicto prætextu, quod partes sunt præsentes in curia, non sit euocatio ad Regiam Audiētiam. Et hoc iure utimur.

24. Limitatur. 2. dicta regula, ut vera non sit in causis extractio-
nis officiorum ciuitatum, villa-
rum, & aliorum locorum regio-
rum, quorum cognitio & admi-
nistratio pertinet ad Reipublicæ
patres. quæ causæ etiam quod
maiores sint ceterum librarum non
euocantur ad Regiam Audiē-
tiam prætextu cuiuscunque qua-
litatis in prima instantia. ut pro-
batur ex constitutio. 2. curiæ anni. 1547. vide quæ supra dixi in Re-
gula. 1. limitatio. 2.

25. Limitatur. 3. in causis super
executione pensionum censua-
lium, & violariorum siue via exe-
cutiua siue ordinaria motis in
in vicarijs & baiulijs, quæ quam-
uis maiores sint centum librarum,
non euocantur in prima instan-
tia ad Regiam Audiētiam. proba-
batur in constitu. 2. Regis Phi-
lippi. in curia anni. 1547. & in
constitutio. 14. Regis Alfonsi. 4.
in titulo. de censals y violaris.
Sublimitatur tamen hæc limita-
tio, quando causæ sunt intra vica-
riam, in qua resideret Regia Au-
diētia: quia dictæ causæ possunt
sine aliqua qualitate sicut omnes
aliæ ad dictam Regiam Audiē-

tiam euocari. restatur de his Hie-
roni. Dalmat in libr. exemplariū
in verbo causæ pensionum censua-
lium. referens, ita fuisse conclu-
sum in Regia Audiētia die. 4.
Augusti. 1536. præsidente Ianfri-
do de Ortigis Regente Cancella-
riam, videlicet, quod ratione vi-
duidatis, vel alias, causa censualis
non potest euocari. Sed si Domi-
nus Rex vel eius locumtenens es-
set præsens in Ciuitate Barcinonæ,
vel in alio loco ubi fit dicta execu-
tio, tunc dictam causam sicut aliam
poterit euocare.

26. Limit. 4. in causis impositio-
num quæ cuiuscunque quantita-
tis sint non euocantur ad Regiam
Audiētiam in prima instātia præ-
textu alicuius qualitatis. tex. est in
constitu. 114. curiæ anni. 1585. re-
uocato cap. 2. curiæ anni. 1547. in
quantum hoc iudicio locum tenē-
ris generalis relinquebatur.

Limitatur. 5. dicta regula ut
non procedat, nec habeat locum
in causis capibreviationum rerū
emphyteuticarū, quæ licet ma-
iores sint in prima instantia non
euocantur; sed de illis agi oportet
apud iudices a dominis dire-
ctis assignatos infra territorium
illis concessum. Nam expressa
constitutione cauetur, neminem
ad litigandum distingendum es-
se pro honore, nisi coram eo pro
quo dictus honor tenetur. ut in
cap. negun home. titu. de iurisdic.

de

de tots iutges. Ex his infert Michel Ferrer in suo libro obseruan-
tiarum in cap. 17. primæ partis, do-
minum directum adeò iurisdictio-
nem in suum emphyteutam habe-
re ratione rei emphyteuticariæ,
quod emphyteuta illius iurisdictio-
nem declinare non potest, nec
ipsa iurisdictio ab eo separari. Et
dicit hoc procedere tam de iure
constitutionum, & usaticorum, quām etiam de iure communi per
iura relata per Thom. Mier. in di-
cta constitu. vide Socarra. in cap.
si aliquis habet hominem. nū. 14.
incommemoratio. Petri Alber. Et
Ciuitas Barcinonæ de hoc habet
expressum privilegium quo caue-
tur, quemcunque laicum teneri
assignare iudicem laicum suo ter-
ram tenēti super honoribus quos
per eum tenuerit. Ex quibus ergo
patet, causas capi breuiationum,
in prima instantia non posse euocari
ad Regiam Audientiam. Sed
prædicta intellige esse vera, quan-
do non sub est aliqua qualitas ex
qualitatibus paupertatis, viduitatis,
& pupillaritatis. Secus vero,
quando aliqua ex dictis qualitatibus
subesse: quia illius prætextu,
dictæ capibreviationū causæ pos-
sunt ad Regiam euocari Audien-
tiam: cum regaliæ non compræhē-
dantur in legibus seu dispositioni-
bus generalibus, nisi in eis specia-
liter dicatur. vide quæ supra in hu-
ius decisionis confirmationem la-

té dixi in. 4. ampliatione. primæ
regulæ.

28. Limitatur. 6. eadem regula. in
causis feudalibus quæ prætextu
alicuius qualitatis in prima instan-
tia etiam cuiuscunque quantitatis
sint ad Regiam Audientiam non
euocantur; per ea quæ supra in pri-
ma regula & in illius limitatione.
4. dixi: vbi videoas.

Liini. 7. vt non procedat regu-
la in causis apud ordinarios finitis
per sententiam in rem iudicatam
transactam, quæ licet maiores sint
non euocantur. ita in constitutio-
23. curiæ anni. 1547. meretur enim
dictæ causæ executionem & non
cognitionem, & causa executionis
rei iudicatæ nō potest euocari. ita
Mier. in constitu. Regis Alfonsi.
4. cap. les causes de viudes. num.
10. &. 11. collatio. 11.

Limitatur tandem. 8. vt vera
non sit in causis computorum ex-
aminandorum per magistrum ra-
tionalem vel eius locum tenetem
quæ prætextu cuiuscunque quali-
tatis euocari non possunt. vt in
præmatica Regis Ferdi. Data Mō-
tissoni die. 2. Septembris. 1510.

31. Regula. 3. & finalis sit, quod
causæ appellationum à sententijs
ordinariorum interpositarum mi-
nores decem librarum non euocā-
tur ad Regiam Audientiam, neq;
ad audientiam alicuius gubernationis.
vt probatur. in constitu. 14.
curiæ anni. 1585. Qua constitu-

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 5.

ne corrigitur ius antiquum quo
appellationum causæ à sententijs
ordinariorū valoris quinquagin-
ta solidorum euocabantur.

Et adeò existimo veram hanc
regulam, quod non sufficit, cau-
sam quæ in Regia Audiētia intro-
duci desideratur esse valoris tan-
tum decē librarum, sed opus est,
ad illius euocationem, quod exce-
dat dictam summam: ut expresse
in eadem constitutione. 14. in fina
libus verbis cauetur. dum ibi Cā-
cellario, & Regēti Cancellariam
vetatur, ne de cetero euocationes
causarum appellantionum admit-
tant, quin prius eis per publicum
instrumentum constet de appella-
tionis interpositione, & quod sen-
tentia aqua appellatum fuit con-
tinet intereste maioris aestimatio-
nis decem librarum. Qua de re, eis
dem Cancellario, & Regenti Can-
cellariam iniungitur, quod in sup-
plicationibus euocatorijs harum
causarum mandent fieri hanc de-
cretationem. Constito de appella-
tione & sententia lata in causa ma-
iore decem librarum. &c.

32. Causæ vero appellantionum mi-
nores decem librarum ex disposi-
tione eiusdem cōstitutionis intro-
duci, & tractari debent coram iu-
dicibus appellantionum, si tales in
illa statione inqua fertur senten-
tia extiterint, sin minus coram
eisdem iudicibus ordinarijs muta-
to assessore.

Tādem scire oportet quod qui
instat euocari causam ad Regiam
Audentiam debet obseruare for-
mam datam per Regem Philippū
in constitutio. 51. curiæ anni. 1585.
Forma autem hæc est, quod offera-
tur per partem supplicatio, in qua
adeò factum ita clarè & specificè
proponatur, vt aduersario ma-
nifestum sit, quid ab eo petatur,
& hinc, causam & rationem qui-
bus actor mouetur ad petendum
percipere possit, & Cancellarius,
vel Regens Cancellariam possint
quoque aperte decretationem di-
ctæ supplicationi euocatoriæ fa-
ciendam deliberare.

De cōmissione cau- sæ facienda in Regia Audiē- tia. Rubr. 5.

CAUSÆ non maiores quadragintarum
librarum committuntur tantum uni
ex Doctoribus Regiæ Audiētiae ad
audiendum, colligēdum & decidendū:
secus est in maioribus quæ cōmittuntur
ad referendum, & istæ expedientur
cum conclusione.

2. Idem est in causis appellantionum.
3. Causa supplicationis interpositæ à pro-
uisione super intermedio nō factō ver-
bo facta debet committi alteri Doclo-
ri eiusdem aulæ.
4. Causa supplicationis interpositæ à pro-
uisione facta factō verbo in Regia
Audiētia, debet committi alicui Do-
ctori alterius aulæ.

Causa

5. Causa vni aulæ Regie Audientiæ semel comissa non potest postea alteri aulæ in illa instantia committi. Et vi de ibi duas limitationes.

N*t*iquis constitutionibus, causæ iuxta earum valorem sub certa forma ad decidendū committebantur. vt patet in constitutio. 3. incipien. com en la cort. Regis Ferdi. 2. in curia Montissoni. anni. 1510. cap. 3. & in alijs constitutionibus collocatis sub titu. de commissions de causes. Nūc vero extat nouissima lex facta in curijs Montissoni anni. 1585. & est capit. 13. in actis curiæ. ex qua deducitur sequens regula. Causas nō maiores quadragintarum librarum vni tantum ex doctoribus Regiæ Audientiæ ad audiendum colligendum & decidendum committi debere. Nam si maiores sint quadringētarum librarum, dicta lex seu constitutio vult, quod committantur vni ex dictis Doctoribus ad audiendum, colligendum & referendum: quoniam iuxta eūdem tex. dictę causæ maiores quadringētarum librarum expediēdæ & decidendæ sunt cum cōclusione in Regia Audientia ad solā iudicis cui causa commissa est relationem, sublatis cōstitutionibꝫ; quibus cauebatur, causas quingētarum librarū vel maiores comit-

ti debere alteri conrelatori ad decidendum. Atque ita, decretatio facienda per Cācellarium vel Regentem cancellariam in supplicatione introductionis causæ debet iuxta prædictam constitutionem esse huiusmodi. Committatur magnifico. N. qui audiat, colligat, & super intermedijs debite prouideat, & si non est maior quadringtonitarum librarum decidat.

2. Ampliantur prædicta, non solum obtainere locum in causis primæ instantiæ, verum etiam in causis appellationum, quæ si maiores non sunt quadringētarum librarum debent quoque committi ad decidendum vni ex Doctoribus Regiæ Audiētiæ. vt est tex. in eod. cap. 13. dictarum curiarum anni: 1585. in finalibus. verbis dicti capituli.

3. Regula. 2. quæ circa cōmissiōnem causarum proponitur est, quod quando ab intermedio seu prouisione per relatorem in discurso causæ sine facto verbo facta interponitur supplicatio, debet illa supplicationis causa committi alteri Doctori Regiæ Audientiæ eiusdem aulæ. Probatur hæc regula in cap. 23. Caroli Imperatoris in curijs anni. 1520.

Ampliatur hæc regula vt vera etiā sit in prouisionibus in causis verbalibus factis per locum tenetē generalē de consilio Reuerēdi Cancellarij quæ si factæ sint non facto

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 4.

facto verbo in Regia Audientia & ab eis interponitur supplicatio, debet illa causa supplicationis committi vni Doctori aulæ eiusdem Reuerendi Cancellarij. vide Michaellem Ferrer in obseruatio. in summario capit. 155. in 3. parte.

4. Limitatur tamen supra dicta regula, & ampliatio, vt non procedant, nec verum obtineant, quā do dictæ prouisiones facto verbo in Regia Audientia fiunt: quia eo casu, si á dictis prouisionibus interponitur supplicatio, causa illa supplicationis committenda est vni Doctori alterius aulæ. ita in dicta constitu. 23. curiæ anni. 1510. iuncta obseruantia dicti Michaelis Ferrer supra allegata, iuxta quam obtainere quoque debet locum hæc limitatio in sententijs diffinitiuis latis per locum tenetem generalem de consilio Regij Cancellarij, à quibus si supplicatur, debet causa supplicationis committi vni ex Doctoribus non aulæ eiusdem Cancellarij, sed alterius scilicet Regentis Regiam cancellariam.

5. Regula. 3. quæ in commissionibus causarum seruatur hæc est. Quòd causa quæ vni aulæ commissa est, non potest in illa instantia alteri aulæ committi. Et ita seruatur.

Hæc regula limitatur primo, quando euenit casus, quòd nullus

ex Doctoribus illius aulæ in qua causa commissa est potest in illa interuenire: quia in eo casu, dicta causa potest alicui ex Doctoribus alterius aulæ committi: qui cum sua aula illam decidat. Quod constat fuisse obseruatum in causa nobilis Mariangelæ Margarit & de Spes, contra Eleonoram Garbina & alios, & erat notarius processus N. Bosch.

Limitatur. 2. dicta regula in ca-
su in quo omnes Doctores illius au-
læ in qua causa cōmisla est essent
suspecti dempto uno: nā eo casu,
decisio dictæ causæ committēda
est alteri aulæ, ita vt in ea Doctor
ille qui non est suspectus interuen-
tu Doctorum illius aulæ dictæ cau-
sam expediatur. Hoc tamen intelle-
cto, quòd cessante impedimentoo,
dicta causa redeat ad eādem aulā
inqua primo commissa fuerat. vt
in ea cum Doctoribus qui interue-
nire poterunt decidi valeat. ita
fuit obseruatum in Regia Audien-
tia in causa loci de Almenar & ad
mei relationem in causa nobilis
Raymundi de Turrillis ex vna,
& Anticā de Sammenat, & nobi-
lem Raymundum de Blanes ex
altera, super recuperatione vni⁹
Terçoni decimæ sanctæ Agnetis
de Malanyanes. vt patet in prou-
fione à me in pcessu inter dictas
partes actitato, quæ est tenoris se-
quentis. Die. 21. Aprilis. 1589. Visa
supplicatione oblata per. N. ac cō-
tentis,

tentis & deductis in ea, ad quam sit relatio. viso toto processu, attenta qualitate causæ, & quod nullus alias in aula Reuerendi Cancellarij reperitur, qui in dicta causa possit interuenire, & alias factio verbo in Regia Audientia in aula regentis Cancellariam prouidet, quod in præsenti causa, & eius decisione procedatur, cum interuentione Doctorum aulæ dicti Regentis Cancellariam, qui legitimè non sint impediti. Hoc tamen prouiso, quod cessante dicto impedimento dicta causa redeat ad dictam aulam Reuerendi Cancellarii; ut in ea cū Doctoribus qui interuenire poterunt decidi valcat.

De citatione seu de ius vocando. Rubrica. 6.

1. **C**itatio ordinis iudicarij fundatum est.
2. Actor volens aduersarium suum ad iudicium vocare debet ante omnia illum citare.
3. Et quid mortuo aliquo ex litigatis seu eorum procuratore.
4. Et quid quoad altercata incidentia & emergentia in progressu causæ. Et quid quoad tertios possessores.
5. Citatio prima debet compræhendere personam illius qui ad iudicium vocatur. vide hic regulam cum una ampliatione, & duabus limitationibus.
6. Citatio prima quæ prouidetur & expe-

ditur cōtra milites debet cōtinere terminum viginti & sex dierum. vide cum una ampliatione & tribus limitationibus.

7. Citatio prima quæ prouidetur contra plebeium debet continere terminum decem dierum. vide cum una ampliatione.
8. Procurator qui alium ad iudicium vocat debet facere constare de suo mando, alias iudicium efficeretur nullum. vide cum una ampliatione.
9. Litteræ citatoriæ expeditæ nomine unius locumtenentis generalis, si antequam finiatur illa locumtenentia non exequitur, postea illa finita, efficiuntur nullius momenti. vide cum una ampliatione.

Omissa iam iudicicia causa ut in præcedenti proxima rubrica explicuimus, ipse iudex debet incontinenti in illa causa citationem prouidere, hoc est, quod fiant & expediantur litteræ citatoriæ & inhibitoriæ seruatis constitutionibus generalibus Cathaloniæ. Et quia citationis materia à multis in suis tractatibus sati abunde est ventilata, decreui super ea breuiter pertransire. Et solum pro instructione practicatiū maximè in hoc Principatu, attingā quod seruatur de iure municipalī dicti Principatus ac d' stylo & obseruātia Regiæ Audiētiæ.

Hoc

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 6.

Hoc enim est, quod potissimum arbitratus sum, ut regnolis aduocatis, procuratoribus, & assessoribus ac omnibus iustitiam administrantibus & exercētibus morem geram. Vnde ad materiam nostrā appropinquans dico, citationem esse ordinis iudicarij fundatum, & ab ea iudicium incipere. vt in. §. fin. inst. de pœnis teme. litigant. Specul. in titu. de citatio, in prin. Qui ergo contra aliquem litigare vult debet in materia citationis sequentes obseruare regulas.

2. Prima igitur sit regula, quod actor ante omnia faciat citare adversarium suum in iudicio; quia alias, processus & sententia essent nulla. Nam citatio est de iure naturali, quæ cum sit defensionis species nullo modo potest omitti, neque per Principem tolli. vt est text. in clemen. pastoralis. §. ceterum. de re iudi. & in. l. nam ita Diuus. ff. de adoptionib. & not. Bald. in. l. cum fratrē. in finalib. verbis. C. de his quibus ut indig. & Socin. in consilio. 12. col. 2. vol. i. vbi ponit exemplum, quod Deus citauit Adam. & est tex. in. l. de uno quoque. & ibi Doctor. de re iudica. & in. l. ea quæ. C. quomo. & quand. iud. in. l. si quando. & ibi Bald. C. de testib. & cap. 2. de testib. Et ita constat fuisse conclusum in Regia Audiētia die. 4. Decembris. 1600. in facto causæ vertentis inter syn-

dicū monasterij Populeti ex una, & nobilem Martinum de Pomar ex altera, ad relationem Ioannis Gallego dictæ Regiæ Audientiæ Doctorem. Fuit enim in dicto facto declaratum procedimenta in statu per dictum syndicum in dicta causa contra dictum Pomar non citatum, fuisse & esse nulla, & quod dictus syndicus solueret ex pensas postea taxandas.

3. Ampliatur. 1. dicta regula, vt etiam vera sit post inceptum iam iudicium, & defuncto altero ex litigantibus, seu eorum procuratore: quia pars principalis ad continuandam causam cum supplicatione in scriptis citanda est, & iudex debet eam citationem in scriptis prouidere. vt in cōstitutio. 59. curiæ anni. 1585. qua etiā lege præcipitur, quod hæc omnia cum litteris citatorijs inde emanatis, atq; illarum debita executio in originali processu inseratur, tanquam pars principalis eiusdem processus; adeò, quod si hoc deficeret, procedimēta quæ inde sequerent essent omnino nulla. prout ipse declarauit in Regia Audiētia die. 23. Maij. 1592. in causa quæ ibi vertebarunt inter Galcerandum Torro ex una, & Michaellem Barthomeu ex altera.

4. Ampliatur. 2. vt obtineat quoque locum quoad decidenda altercata incidentia & emergentia, in progressu causæ, quæ verbo iuxta

iuxta ius novissimum per partes proponenda sunt, & per iudicem etiam verbo declaranda, pro quibus pars cōtra quam altercatum mouetur venit in scriptis cū diei & horæ præfinitione citāda. vt est tex. in capit. II. curiæ anni. 1585. Scias tamen, quod hæc citatio ex pediri debet per scribā causæ si ne iudicis cōmissione, seu manda to. Et arbitrabitur iudex terminū citationis iuxta negocij, & personarū qualitatē, atque téporis con ditionē. Cōmuniter tamen in pra xi obseruat, quod istæ citationes fiunt de vna die ad alterā; vt sic dicta altercata, & alia quæcunq; in cidentia valeant cito expediri. Fuit tamen dubitatū sub qua for ma dicta citatio expediretur, an cū cartello, vel an sufficeret cū so la intima, & fuit dictū per Regios cōsiliarios, solā intimā sufficere, eāq; vim cartelli citatorij quoad effectū citationis habere. Et hoc ea ratione, ne partes expēsis citationis in forma grauētur. Ideoq; prohibetur notario, ne aliquid pro dicta intima exigat, solum enim portario pro vna quæque intima tres nummi seu denarij solui debent. & ita in praxi seruatur.

Ampliatur. 3. prædicta prima regula, vt vera etiā sit quoad tertios possessores honorū alienato rū lite pédente: quia etiā is citad est in causa, & cōtra eū procedit da tis dilationibus summarie. ita Mi

chael Ferrer. in obseruationibus, cap. 136. tertiae partis.

Limitatur nūc dicta regula, in casu, quando aliquis introduxit causam in Regia Audiētia, & post introductionē amplius non cōparuit, nec dimisit procuratorem, & fuit contra eū lata sententia, quia reus qui obtinuit potest dictæ sententiæ regiæ executionem petere, non citato auctore condemnato in causa executionis. Quod sec⁹ est, quando fertur sentētia cōtra reū semel citatū, qui si postea non cōparuerit in causa, & condemnetur, venit in causa executionis ci tandus. ita Michael Ferrer. in suis obseruationib. cap. 133. tertiae partis.

5. Regula. 2. sit, quod prima ci tatio quæ ad ad incohandom cau sam mittitur debet compræhendere personam illius qui ad iudi cium vocatur. Nam cum ille qui vt principalis in iudicium vocatur sit qui primo potest lædi ex aetu judiciali, nimirum si dicta ci tatiō debeat esse personalis.

Amplia. 1. adeò hoc esse verū, quod non sufficit, quod prima ci tatio fiat suo procuratori, neque ad domum. Vide Panormi. & An to. de Butr. laté. in capit. causam. de dolo. & contu. & Bart. in. I. 3. §. prætor. & in. I. quamuis. ff. de dam. infec.

Limita. 1. prædicta vera esse & pro cedere, quando principalis citan-

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 6.

dus reperiretur : quia eo casu, citationis prima iuxta regulam nostrā comprehendere debet personam principalis, & non debet fieri citatio suo procuratori, neque ad domum ut dictum est. Secus vero est, quando ipse principalis personaliter reperi non posset, quoniam eo casu, sufficiens erit citatio facta ad domum. Vide Ioan. de Socorra. in. I. commemora. Petri Alber. num. 18.

Limitatur nunc. 1. dicta regula ut non procedat, quando citatio fit ad domum, & est verissimile, quod illa peruenit ad notitiam citati, ut quia litterae citatoriæ dimissæ fuerunt vxori, vel filio, aut genero : quia eo casu quamvis illa citatio facta ad domum videatur illegitimè facta, tamen subsequuta notitia, ita ligat, sicut citatio legitimè facta. probatur ex doctrina Ludoui. Roma. in consil. 410. num. 2. & in fi. per tex. notab. in clemen. causam. ad fin. de electio. Alciat. in. l. de vno quoque. num. 29. vel 290. de re iudi. & in Rubri. C. de probationib. Et ita fuisse obseruatum in Regia Audientia testatur Michael Ferrer. in suis obseruation. cap. 131. in tertia parte. inter communatem præsbyterorū Ecclesiæ ville Tarregæ, & viduam Aldunciam Prunera. Nam cum cartellum citatorium decem dierum fuisset intimatum in domo solitæ habi-

tationis dictæ Aldunciæ Prunera & dimissum. N. genero suo in domo reperto, prout constitit ex relatione regij portarij, & sic constiterit dictam Aldunciam de dicta citatione plenam habuisse notitiam, fuit die. 21. Martij. 1548. prouisum referēte Stephano Puig Regio consiliario, citationem fuisse legitimè factam; & consequenter, ad ulteriora causæ esse procedendum, non obstantibus in contrarium deductis, atque prætensis. Iuuatur quoque hæc decisio ex traditis per Hippoli. de Marsil. in. l. de vno quoque. num. 29. ff. de re iudi. vbi dicit, quod citatio illegitima cum notitia subsequata, ita ligat sicut legitima. vide etiā Lanfran. de Oriano. in tractatu de citationibus. in prin. num. 1. 2. 3. 4. & seq. Bald. in. l. 3. num. 14. & 15. C. quomodo. & quand. iudex.

Limitatur. 2. dicta nostra regula, ut vera nō sit, quando citandus non habet aliquam domum certam, & nescitur vbi sit : quia tunc ille talis poterit citari in loco, vel in illa ciuitate in qua conuersari solebat per publicum pro clama, vel per edictum. secundum Bald. in. l. si quando. in. II. q. C. de testib. & eundem Bald. in. l. si accusatoribus. col. fi. C. de accusationib. & Socin. in consil. 56. col. 2. in fi. in. 4. volumi. Et valebit huiusmodi citatio quamvis personam

sonam illius qui citandus venit non compræhendat. Vide latè Robert. Maran. in suo Specula. titul. de citatione. à numer. 82. usque ad numer. 101. ubi in numer. 82. dicit, citationem per edictum non fieri, nisi in casu necessitatis, scilicet, quando alio modo quis citari non potest, puta propter eius absentiam, vel latitationem, vel quando citantur personæ incertæ, si sua putauerint interesse, quia si iudex habet modum citandi aliquem voce vel per litteras non debet incipere à citatione per edictum: quia grauaret citatum, & iudex appellationis posset hoc grauamen reparare. secundum Bart. in extraug. ad reprimendam. in versic. per edictum. post prin. Istam materiam citationis per edictum tractat pleine Felin. in capitul. quoniam frequenter. § porro. ut lite non contesta. & canonistæ in clemen. 1. de iudicijs. Et vide dictum Maran. in loco supra citato. ubi ponit terdecim casus, in quibus ostendit huiusmodi citationem per edictum nedum fieri posse, sed etiam esse necessariam. & in numer. 79. dicit, quādo opus sit fieri per proclama.

6. Regula. 3. nunc sit, quād citatione quæ prouidetur & expeditur contra milites qui per aliquem auctorem ad iudicium vocatur debet continere terminum viginti & sex

dierum. probatur hæc regula per tex. in vñatico. placitum mandetur. qui collocatus est sub titu. de dilationib. vide Mier. in constitutio. itē quād si aliquis conqueratur. num. 6. collatio. 2. & Marquil. in dicto. usati. placitum. col. 16. circa fi. & probatur ex constitu. Regis Iacobi. 2. in pri. curia Barcinone. anni. 1291. cap. 15.

Ampliatur. 1. dicta regula, ut procedat & vera sit, quamvis citetur procurator militis qui plebeius eslet, quia licet plebei⁹, post quā in his sequitur naturam sui principalis qui miles est, ponendi & dandi sunt incitatione dicti. 26. dies. Et ita obseruatur in Regia Audientia attenta opinione Iacobobi de Mōte Iudai. in dicto usati. placitū mandetur. num. 2. quem refert & sequitur ibi Marquil. in versi. Quāero tertio. fol. 68.

Ampliatur. 2. eadem regula ut locū obtineat, quādo plebeius tutor vel curator militis citatur: quia pariter in prima citatione ponendi & dandi sunt ad comparandum. 26. dies. attestatur hoc Michael Ferrer. in obser. cap. 135. in 3. part.

Limita nunc. 1. dictam regulam veram esse & procedere in prima citatione, securus vero in alijs citationibus quæ fiunt cum clausula si sua putauerit interesse, vel ad cōtinuādā causam prius inceptā; vel ad causā appellationis

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 6.

quia in huiusmodi citationibus tantum dantur decem dies etiam, quod personæ citadæ milites sint. Et ita inconcusse obseruatur in Regia Audientia. Deinde in progressu causæ inter milites, plebeios, & rusticos æqualiter proceditur. ut in constitu. Regis Iacobi 2. quæ incipit. Encara statuim que dia sua atsignat. in titu. de dilationibus. & ita praxis admisit.

Limitatur. 2. dicta regula. ut non procedat, nec vera sit, quando in vim alicuius instrumenti cœsualis pro pēsionibos debit is, vel in vim alterius instrumenti debitorij guarentigati fit præceptum desoluendo: quia tale præceptum etiam erga milites fit cū termino decem dierum, & nō viginti & sex dierum, et nimirum, quia iudicis & similibus cōtractibus ipsi milites renuntiāt, seu renūtiare cōsueverunt late eorum priuilegijs.

Limitatur. 3. vt non obtineat locum nostra regula, quādo euocatur causa manutenentiæ: quia in ea citatio militis fit cum termino decem dierum. vt refert Michael Ferrer in obserua. capit. 139. tert. par. fuisse ita obseruatum in Regia Audientia, quod probat exéplaribus Hieronimi Dalmau. vide ibi per eum.

Regula. 4. est, quād prima citatio quæ sit contra personam plebeiam, & priuilegio militari non

gaudentē continere debet terminū decē dierū. probatur hēc regula ex dicto vſatico. placitum. & ex traditis per Doctores ibi. & ex constitu. Regis Iacobi. 2. in prima curia Barcinonæ anni. 1291. cap. 15.

Ampliatur hēc regula vt vera sit etiam, quād citaretur quidam miles tanquam procurator persona plebeiæ & rusticæ; quia non attenditur persona procuratoris, sed persona & qualitas illius pro quo procurator citatur. per ea quæ supra dixi in Regula. 3. amplia. 1.

Regula. 5. sit, quād ille qui insti tuit & mouit iudicium atque mittit citationem, si procurator alterius est, curet, quād de illius man dato constet, ne mandati defectus redderet iudicium nullum. A fal so enim procuratore nec dici con trouersiæ solent, nec potest esse iudi cū. l. licet. C. de procuratorib. cui cōcordat tex. in cap. in nostra. cod. titu. de procura. in fi. vbi Roman. Pótifex statuit, falsi procura toris exceptionē non solū ante sen tentiam, verum etiam postea pos se obijci, quæ probata, controuer siæ nullius momenti reputantur, immo processus venit irritandus. idem text. in capit. licet de appella. in. 6. & in. l. licet. de iudi. & vi de Bald. in. l. 2. C. si ex fals. instru. vbi hanc exceptionem posse vsque ad mille annos opponi fa te-

tetur. sequitur Alexand. in consil. 191. colum. 2. volum. 6. & consil. 1. colum. 5. in fin. libr. 4. & consil. 35. col. 1. libr. 7. & Deci. consil. 215. col. 1. & vide glo. in dicta. 1. licet in verbo inueniatur. C. de procuratorib.

Ampliatur supra dicta quinta regula ut nedum vera sit in procuratore actoris, verum etiam in procuratore rei: qui citatus pro suo principali redditurus rationem comparet: quia per dictū mandati defectum deficeret voluntas & concēsus principalium, pro quo facit text. in. l. ex causa. §. I. ff. de procurato. & in cap. I. de sponsalib. in. 6. vbi defectus cōcēsus tanquam in sanabilis ab alijs defectib⁹ ibi enarratis excipitur, qui etiam per Principem suppleri non potest, quasi à iure naturali proueniēs, per clemen. pastoralis. §. ceterū. vbi Cardina. Petr. de Anchar. & alij extra. de re iudi. Ideo moderni nullitatem hanc insanabilem vocant. vt testatur Vanti. in intit. ex defectu inhabilitatis seu mandati comparentium. num. 61. Et ita fuit cōclusum in Regia Audientia referente Saluatore Fótanet Regio cōsiliario. die. 30. Iunij. 1597. in causa quæ ibi vertebat inter vniuersitatem de Montornes ex vna, & Bernardum Tauerner ex altera.

Regula. 6. circa materiam citationis & practicam nostram hæc

fit, quod litteræ citatoriæ expeditæ nomine vnius locumtenentis generalis, si illa locumtenentia finitur per celsum, vel decessum, antequā ipse litteræ exequantur efficiuntur nullius momēti: adeo, quod faciēdæ sunt nouæ litteræ nomine locumtenentis generalis nouiter creati. Et ita fuisse declaratū in Regia Audientia attēto dictæ Regiæ Audientiæ notorio stylo die. 7. Februarij. 1573. referente Michaelle Ferrer Regio consiliario. prout ipsem attestatur in suis obseruationib. cap. 132. tertiae partis.

Limitatur tamen hæc regula ut non procedat nec vera sit, quando executio litterarū citatoriæ incepta fuisset tempore prioris locutenentis generalis cuius nomine fuerunt expeditæ, vt puta quia dictæ litteræ fuissent præsentatæ vni ex tutorib⁹ & curatibus alicuius pupilli: quia licet postea finiat illa locumtenētia & superueniat alijs locumtenens generalis potest continuari, executio dictarum litterarum erga alios cōtutores seu curatores. Quod fundatur ex doctrina Bar. in. l. fundi. ff. de acquirē. possessio. & las. in. l. more maiorū. ff. de iuris omni. iudi. per tex. in cap. si super gratia. de officio & potesta. iudi. delega. in. 6. Et ita fuisse in Regia Audientia declaratum attestatur Michaelle Ferrer. in dicto cap. 132. in prin.

De contumacia.

Rubri. 7.

1. **C**ontumax adhoc quod quis dicatur necessum est, quod sit legitime citatus.
2. Citatus quamvis intermino citationis seu die sequenti post peremptorium non compareat, nec eidem contumacia accusetur, non ideo efficitur citatio circunducta, nec talis allegatio admittenda est. ita probatur in constitutio. 3 Regis Philippi, quae incipit. Item statuum in fin. curiae anni: 1547. per quam corrigitur ius commune in l. & post edictum. §. 1. ff. de iudic. Vnde, in hoc regno hodie actores non solent ter nec semel rei contumaciam accusare, sed tantum est curia illis offerendi libellū seu petitionē infra sex dies sequentes post terminū citationis: alias, citatoriū efficitur circunductū, etiā reo non comparēte. tex. est in dicta constitutio. 3. curiae anni: 1547. & facit text. in l. & post editū. §. 1. ff. de iudi. & notat Bar. in l. ex quacunq; in prima lectu. col. fi. ff. si quis in ius voca. non ier. & Bar. & Alex. in l. fi. §. sed si stipulator. ff. de eo per quem fac. erit. de quibus infra in Rubrica sequenti latius dicam.

VM plerumque citati & vocati ad iudicium soleant contumere iudices, qui non comparendo redduntur contumaces, ideo opere prætium erit, ut post quam de citatione diximus, nunc dicamus pauca de contumacia eorum, qui citationi minime paruerunt.

1. Et primo scire debemus, quod adhoc ut quis dicatur contumax necessum est, quod sit legitime citatus scilicet tribus edictis, & citationibus, vel uno peremptorio pro omnibus. tex. est in l. contumacia. ff. de re iudica. Et die sequenti post ultimum peremptorium debet accusari contumacia conuenti per actorem, alias, non diceretur reus contumax. Bald. in l. consentaneum. in fin. C. quomo. & quan. iudex. per. l. properandum. §. & si quidem ubi Bald. col. 1. C. de iudi.

2. Intellige tamen praedicta procedere de iure cōmuni Romano. Sed in hoc Cathaloniæ Principatu aliter per regni constitutiones seruatur scilicet, quod licet reus intermino citationis seu die sequenti post peremptorium non compareat, nec eidem contumacia accusetur, non ideo efficitur citatio circunducta, nec talis allegatio admittenda est. ita probatur in constitutio. 3 Regis Philippi, quae incipit. Item statuum in fin. curiae anni: 1547. per quam corrigitur ius cōmune in l. & post edictum. §. 1. ff. de iudic. Vnde, in hoc regno hodie actores non solent ter nec semel rei contumaciam accusare, sed tantum est curia illis offerendi libellū seu petitionē infra sex dies sequentes post terminū citationis: alias, citatoriū efficitur circunductū, etiā reo non cōparēte. tex. est in dicta constitutio. 3. curiae anni: 1547. & facit text. in l. & post editū. §. 1. ff. de iudi. & notat Bar. in l. ex quacunq; in prima lectu. col. fi. ff. si quis in ius voca. non ier. & Bar. & Alex. in l. fi. §. sed si stipulator. ff. de eo per quem fac. erit. de quibus infra in Rubrica sequenti latius dicam.

Et quāuis de iure cōmuni Romano contumaces plures patiantur poenas quas rescenset & cumulat Rober. Maran. in suo speculo de ordine iudicior. de contumacia. parte. 6. à num. 9. usque ad num.

36. tamen ex supra dictis compertum est in hoc nostro Principatu omnes dictas pœnas & mulctas abolitas esse: prout infra inseque-
ti proxima rubrica hæc latius ex-
plicabuntur.

De petitione seu li- bello offerendo. Rubrica. 8.

1. ACT'ores post tempus primæ cita-
tionis, infra sex dies immediate se-
quentes petitionem seu libellum offer-
re tenentur, si minus citatorum effi-
citur circumductum vide cum duabus
limitationibus.
2. Petitione in causis quæ in Regia Audi-
entia ducuntur debet esse specifica &
clara.
3. Petitione seu libellus qui intra sex dies da-
ri & offerri debet post tempus cita-
tionis, elapsis dictis sex diebus poten-
tit actor illum emendare & addere
petitioni.
4. Libellus quibus clausulis debeat cotineri

Misso iure commu-
ni Romano in hac
materia oblationis
libelli, dico in iure
nostro Cathaloniæ

1. regulariter esse receptum, quod post tempus primæ citationis a-
ctores infra sex dies immediate se-
quentes tenentur petitione seu li-
bellum offerre contra reum con-
uentum, ne eius taciturnitate cita-
torum efficiatur circumductum.

probatur per tex. in cōstitutio. 13.
Ferdinan. 2. in secunda curia Bar-
cinonæ. & in constitutione. 3. curie
 anni. 1547. & in cōstitutio. 17. eius
dem Regis Ferdi. 2. in tertia curia
Barcinonæ anni. 1503. Ex quibus
aperte elicetur atque deducitur,
quod si infra tēpus citationis præ-
cipitat actor offerre petitione, nō
valet petitio. not. in. l. de vno quo-
que. ff. de re iudi.

Regula nunc sit, quod nisi actor
offerat libellū infra sex dies post
tempus primæ citationis efficitur
citatoriū circumductum. vt in iu-
ribus supra allegatis:

Huius tamen regulæ prima li-
mitatio sit, vt non procedat, quan-
do quærela seu petitio certa obla-
ta esset coram ordinario, & dein-
de causa sit euocata ad Regiā Au-
dientiā: quia quāvis postea intra
tēpus constitutionis nō offeratur
libellus siue scedula loco libelli
exhibitoria actorū, non ideo vide-
tur citatoriū circumductū: ex quo
ab initio fuit oblata certa petitio
corā ordinario & dicta causa cen-
setur euocata in eodem pūcto. ita
fuit declaratum per. N. Quintana
Doctorē Regiæ Audiētiæ die. 17.
Iulij. 1566. in causa Bartholomei
Trobati cōtra Eulaliā Ribes. Erat
scriba causæ Antonius Riambau.

Limitatur. 2. dicta regula vt
non procedat in causa secundæ ap-
pellationis, aut supplicationis in
qua nō est offerendus libellus,

Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 8.

- nec alias processus, immo ex eisdem actis causæ principalis, & primæ appellationis declaratur, per cap. 28. incipien. per abreuiar. Regis Alfonsi. 3. in curia Montis Albi. anni. 1333. qui text. collocatus est sub titu. de appellations.
2. Secunda sit Regula, quod dicta petitio seu libellus in scriptis cum supplicatione seu scedula in causis quæ in Regia Audientia ducuntur certa & clara & non obscura offeratur. probatur hæc regula per constitutio. 3. curiæ anni. 1547. iuncta constitu. 56. curiæ anni. 1585. & facit ad litteram alia constitutu. 51. eiusdem curiæ anni. 1585. Ratio tamen quare lex dictam petitionem claram & certam desideret hæc est, ut ex ea reus delibera re possit, an sibi expeditat cedere liti, an contendere. l. 1. in princip. ff. de eden. Et claram tunc aduocatus petitionem faciet, si in ea exprimat nomen actoris, & rem quam petit si est species, & non quantitas. vide Bart. in. l. si in rem. ff. de rei vendi. & in l. forma. ff. de censib. item causam concludentem propter quam petit, & nomen rei a quo petit.
3. Scias etiam, quod quamvis ex constitutione præfigatur sex dies ad offerendum dictam petitionem seu libellum, nihilominus tamen lapsu dicto termino poterit Actor emendare, & addere petitioni. text. est in cap. 3. curiæ anni. 1547.
- immo totus processus habetur pro libello. vt fuit dispositum per constitutio. 75. in finalib. verbis curiæ anni. 1585. Quo fit, vt ob impertinentiam, vel ineptitudinem, libellus non vicietur; si modo de intentione petentis clarè constet. ita in cap. 13. titu. de libelli oblatione. ubi etiā probatur totum processum haberri pro libello.
4. Admoneo tamen aduocatos omnes, quod si circa libellum offerendum cupiunt esse cauti, debent dictum libellum hac arte cōponere scilicet, quod in principio libelli apponant hanc clausulam. *Omnimeliori modo via & forma quibus sibi prodeſſe, & aduersanti nocere possit.* Est enim huiusmodi clausula valde utilis: quia operatur ut in casu dubio libellus interprætari possit eo meliori modo quo favorabilius pro actore maneat Antoni. de Butr. in cap. examinata. de iudi. late Felin. in capi. cum super. col. pen. & fi. de officio delega. Præterea debent aliam clausulā in fi. apponere hoc est, quod dicant. *Super quibus omnibus & singulis petit sibi ius, & iustitiae complementum administrari.* Quæ clausula est valde utilis, eo quod saluat libellum ab omni ineptitudine. Abbas in cap. cū dilectus. col. 17. de ordi. cognitio. Iaf. in. §. omnium. institu. de actionibus. Alex. in consil. 121. vol. 1. Debet denique cautus aduocatus in fi. libelli dicere,

cere, & protestatur de eypensis. quæ si non petantur non tenetur iudex declarare super expensis. Et si petantur, & nō declarat, facit litem suam. Bald. in. l. properandum. §. sin autem alterutra. col. fi. C. de iudi. & ibi Bald. & omnes Doctores in. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec.

De exceptione dilatoria ad impediendum litis ingressum & progressum opponenda. Rubr. 9.

1. *Exceptiones dilatoriaæ tripliciter considerantur.*
2. *Exceptio dilatoria quæ respicit iudicis personam quæ dicatur.*
3. *Exceptio dilatoria quæ respicit personam litigantis quæ dicatur.*
4. *Exceptio dilatoria quæ respicit causam quæ sit.*
5. *Exceptiones dilatoriaæ proponendæ sunt cum supplicatione.*
6. *Exceptio dilatoria ante litem contestatam opponi debet. vide hic regulam cum tribus limitationibus, & alijs missive.*
7. *Exceptiones dilatoriaæ impedientes litis ingressum proponendæ sunt de iure nostro intra octo dies post intimatā petitionem. vide cum duabus ampliationibus & una limitatione.*
8. *Exceptiones dilatoriaæ impedientes probari debent intra. 30. dies qui partibus communes sunt. vide cum tribus ampliationibus, & in. 2. ampliatione*

multa de purgatione more explicantur.

9. *Tempus reo non currit ad reconueniendum pendentibus exceptionibus dilatorijs.*

V M rei citati & conuenti soleant ante litem contestatam aliquas contra actorem opponere exceptiones ad impediēdam litis contestationem, & illius ingressum, & progressum, oportūnum erit hoc in loco de huiusmodi exceptionibus verba facere.

1. Atque ita imprimis pro declaratione harum exceptionum præmittere nos oportet, dilatoria exceptiones tripliciter considerari posse. Nam quædam sunt quæ recipiunt personam iudicis, quædam personam litigantis, & quædam respiciunt libellum seu ipsam causam. Exceptio quæ respicit iudicis personam est illa quæ dicitur fori declinatoria seu incompetentiæ, vel dicitur exceptio recusationis: quam dicunt Doctores debere esse primam & ante omnes exceptiones. per. l. fi. C. de exceptionib. Pro quo facit optima ratio, quia si alia prius opponerentur, videretur opponens interpellare iudicem ut super illa pronuntiet; & ex hac interpellatione induceretur consensus & prorogatio in iudicem. Vnde fieret, quod
2. *non*

104
Practica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 9.

- non posset pars vltterius declinare, neque iudicem recusare secundum Bart. & Doctores in l. quidā consulebat. ff. de re iudi. & ibidem Joan. de Imo. & Alexand. Idem tenet Bart. in l. si conuenerit. ff. de iuris. omni. iudi. pro quo est text: in l. sed & si suscepere. ff. de iudi. & habetur in cap. inter monasterium. de re iudi. Exceptio quæ respicit personam litigantis dicitur omnis exceptio legitimatis personæ, vt si sine tutore compareat pupillus, vel sine curatore minor. vt. C. qui legit. person. hab. stan. in iudi. vel filius familias sine consensu patris iuxta l. fin. §. si necessitate. C. de bonisq; liber, & ibi Bart. & Bal. & possent ad id dari plura exempla. Exceptiones vero dilatoriæ quæ respiciunt causam sunt, vt exceptio litis pendentiæ, quæ vt dilatoria debet opponi ante litem contestatam secundum Bald. in l. peremptorias. in fin. C. senten. rescin. non pos. & Fe lin. in cap. exceptionem. de exceptionib. vide Socin. in consil. 38. vol. 1. vel quando allegatur, quòd causa quæ euocatur prætextu paupertatis, viduitatis, vel pupillatatis est minor terecentarum librum iuxta cōstitutio. 52. incipien. considerant. curiæ anni. 1585. & sunt alia plures quas longum es- set referre.
- Secundo præsciendū est, quòd secundum iura nostra huiusmodi

exceptiones dilatoriæ litis ingressum vel progressum impedientes proponendæ sunt cum supplicatione articulata, vel vbi factum articulos non requireret cum sola supplicatione seu scedula. probatur per constitutio. 70. curiæ anni 1585.

Prædictis præmissis, vt facile harum dilatoriæ exceptionū litis ingressum & progressum impedientium materiam præcipue quoad attinet ad nostrum proprium & peculiare ius Cathalonicum expedire possim, decreui sequentes constituere regulas.

Regula. 1. sit, quòd regulariter exceptiones omnes dilatoriæ debent ante litem contestatam opponi. vt not. glos. Bald. & Doctores in l. exceptionem. C. de exceptionib. & text. in l. Pomponius. §. rati. ff. de procuratorib. & l. ita demum. & ibi per scriben. C. de procuratorib. & Feli. in dicto cap. exceptionē. extr. de exceptionib.

Limitatur. 1. hæc regula, vt nō obtineat locum, quando ex facto aduersarij exceptio superuenisset post litem contestatam: quia tunc in quaunque parte iudicij superuenit exceptio, ipsa opponi potest. vt not. Alex. & Doctor. in l. si mulier. ff. solu. matrim. & Paul. de Cast. in l. fin. C. de exceptionib. & glo. & Bar. in l. 2. C. de cōsor. eius. lit. Secus vero est, quando superuenit ex facto ipsius opponentis,

&

& non sui aduersarij: quia tunc opponi non potest. secundum Bar. in l. 2. §. numerum. ff. de excusationib. tutor.

Limitatur. 2. vt non procedat quando exceptio dilatoria reddebet processum retronullum: quia tunc opponi potest etiam post litem contestata. l. licet. & ibi Bart. & Doctor. C. de procuratorib. & Salicet. in l. quod quis. C. eod. tit. & Bald. in l. 1. C. de iur. & fac. ignoran. & Felin. in dict. cap. exceptionem col. 9. versic. Fallit octauo. de exceptionib.

Limitatur. 3. in exceptione, quod quis sine actione experitur, quae quamvis vim dilatoriæ habeat & impedit litem contestari, & debet opponi ante litem contestatam secundum Bar. in l. pater decedens. ff. de in officio. testamen. & eundem Bart. in l. Papinianus. §. si quis impubes. eod. titu. tamen si ista exceptio opposita non fuit, iudex ex officio potest in qua cūq; parte iudicij repellere agentem sine actione. vt est glo. & ibi communiter Doctores in l. vbi pactū. C. de transactionib. & glos. in l. 2. §. quod si actor. in versi. Rei. C. de iuramen. calum. per quam ita tenet Paul. de Castr. in consil. 250. col. 1. vol. 2. & ad predicta est tex. in l. si pupilli. §. videamus, & ibi Bart. & Doctor. ff. de nego. gest. Plures alias ad predictam regulam limitationes plenissimè vide-

re poteris apud Feli. in dicto. cap. exceptionem. extra. de exceptio. & Alex. & modernos in l. ita demum. C. de procuratorib. quas breuitatis causa hic omitto.

Regula. 2. sit, quod istæ exceptiones dilatoriæ impedientes litis ingressum seu progressum proponendæ sunt de iure nostro Cathaloniæ intra octo dies post intimatam petitionem. probatur hæc regula per constitutio. 13. Regis Ferdinan. 2. in 2. curia Barcinonæ, & in capit. 4. curiæ anni. 1547. & fuerat primo receptum de iure canonico. per glo. in cap. prudential. §. sexta. de officio & potesta. iudi. delega.

Amplia. 1. hæc regula, vt vera sit, & habeat locum etiam in syndicis cuiuscunque collegij opponentibus talem exceptionem fori declinatoriam; quamvis collegium habeat iurisdictionem in collegiis priuatius. vt collegium alcalorum. ita fuit conclusum in Regia Audientia die. 20. Iulij. 1540. vt refert Michael. Ferr. cap. 327. tertia partis.

Ampliatur. 2: eadem regula vt procedat etiam in exceptione per militem opponenda, quod non fuit rite citatus cum litteris. 26. dierū. Hæc enim exceptio opponi debet intra octo dies, à die oblatæ petitionis connumerandos, ita fuit conclusum in Regia Audientia die. 28. Septembris. 1536. in facto de

de. t. Vedrenya.

Limitatur nunc dicta regula, ut non procedat in exceptione nullitatis processus, quæ post octo dies post etiam opponi. ut nota in cap. pastoralis extra de exceptionib. veluti si opponatur nulliter actū fuisse, quia non incohatum fuit iudicium contra ciuem Barcinonæ ut oportet à querela cum firma iuris in curia vicarijs Barcinonæ offerenda.

Regula. 3. sit, quod ad probandas huiusmodi dilatorias exceptiones currunt triginta dies praecissi & peremptorij, ac partibus comunes, infra quos reus potest cum supplicatione, seu scedula, & si opus fuerit cum articulis respondere, probatur haec regula per constitutio. Regis Philippi in cap. 4. curie anni. 1547. quo tex. cauetur, dictum terminum prorogari non posse, etiam via restitutionis in integrum.

Amplia. 1. adeò ipsam regulā procedere, quod testes super his per partes ministrandos tenetur scriba causæ absque alia prouisione recipere, & pro eisdem litteras compulsorias (si petantur) expedire. ut in dicta constitutio. 70. dictæ curie anni. 1585.

Ampliatur. 2. dicta regula ut adeo vera sit, quod parti opponenti dictas exceptiones incumbit infra dictos. 30. dies deponere salarium, alias dictæ exceptiones

haberi debent pro non appositis. ita in dicta constitutio. 70. circa tam ampliationem hanc videtur posse dubitari, quid si pars quæ tenetur deponere salarium infra dictos. 30. dies non depositum illud, sed postea elapsis iam dictis. 30. diebus, & ante quam pars contradicat, desertionemq; ob non depositum salarium allegat, & sic adhuc re existente integra, an ex hoc censeatur mora purgata, & possit de dictis exceptionibus haberi ratio non obstante dicta constitutione disponente, quod nisi intra. 30. dies dictum salarium deponatur, habeantur dictæ exceptiones pro non appositis. Magna est haec difficultas, super qua plures videri possunt praesertim Bart. Bald. & Rip. in. l. si insulam. ff. de verb. obligationib. Ias. in. l. 2. C. de iure emphyteu. & plures alij qui de more purgatione scripserunt. Ipse tamen omissa omnium disputatione dico in hoc casu elapsis dictis. 30. diebus moræ purgationem depositando salarium admittendam esse, retamen existente integra, id est, ante quam pars contradicat, & prætendat causam ob non depositum salarium desertam declarari. Nam quando indispositione apponitur dies & poena ut in nostro casu, & illa pertineant ad litis ordinationem & præparationem, licet infra tempus non pareatur admitti debet dictæ more purgatio

tio re tamen ut prædictitur existēte integra, quando ius aëtoris propter moram non sit factum deterius per text. expressum in. l. et si post tres. ff. si quis cautio. & per ea quæ à Bartu. & Rippa traduntur in dicta. l. si insulam. ff. de verb. obliga. Verba enim illa in constitutio nione apposita, quibus habetur, quod si infra dictum tempus. 30. dierum salaryum non est depositū habeantur dictæ exceptiones pro non appositis intelliguntur nō ipso iure ita ut latæ sententiæ executio nem adferant, sed potius sententiam ferendam indicant, per quā fiat executio. prout ita intellexit Alex. in additio. ad Bart. in. l. Imperator. circa medium additionis. ff. de iure fisci. Faciunt tradita per Abba. in cap. fidilgenti. in pen. notabi. de foro compe. vbi dicit, quod per verba ista habeantur à communione alieni, non fertur sententia, sed ferri mandatur. Vbi cunque enim lex vel statutum imponit aliquam pœnam non intelligitur ipso iure, nisi expressum sit in. l. vel statuto, sed per sententiam. vt not. Hyppol. de Marsil. in practi. crimi. in. §. aggredior. nu. 124. qui allegat Bald. in. l. 1. C. de legib. Additur his consil. 3. Pauli Castr. num. 13. vol. 3. Vidédi quoq; sunt Tiraquel. in. l. si vnquam in ver. Reuertatur. C. de reuocan. donationib. & Felin. in capit. Rodulphus. in versi. Ultimo. extr. de ref

crip. vbi ex proposito tractant, quæ verba important latam sententiam, & quæ ferendam. Maxime Felin. nu. 27. vbi tradit, quod verba ista habeatur pro priuato, pro condemnato, & pro confesso, denotant sententiam ferendam, & non ipso iure latam. Ex quibus ergo clare & euidenter deducitur, quod quamvis in dicta constitutione apponantur illa verba. Sien agudes per no opposades. clapsis dictis. 30. diebus re tamen existente integra, id est ante partis contradictionem, potest deponendo salaryum dicta mora purgari maximè cum dies. 30. dierum & pœna, quod exceptiones habeantur pro non appositis pertinēt ad litis ordinationem & præparatiōnem, in quibus ut supra dictū est reintegra, & dum ius aduersarij non fiat deterius admittitur moræ purgatio. Quæ sine dubio de æquitate canonica in distincte obtinere verum existimo, quo iure constat, semper & indistincte locum esse moræ purgationi, vbi alijs purgari non poterat si ius aëtoris non sit factū deterius. probatur in cap. suam. & ibi glos. in verbo per solutis. circa fin. & in summa videte Gregor. Lopes in in. l. 8. titu. 14. par. 5. glo. 2. & 3. ad fin. & Gutier. de iuramen. confirma. par. 3. cap. 17. num. 8. vbi inquit, hanc limitationem esse maxi mi effectus: quia cum per leges regias

Praetica Don Ludouici à Peguera. Rubr. 9.

Regias non reperiatur expresse
cautū, quòd vbi est dies & pœna
nō admittat purgatio more, & de
ficiēte iure Regio, & patrio, prout
deficit in nřa Cathalonia currē
dū sit ad ius canonicū, vt in cap.
40. curiæ anni. 1599. & dicti iuris
canonici æquitas semper & in di
stincte admittat moræ purgatio
nē si ius actoris nō sit factū dete
rius, merito igitur in nřo casu, vi
detur cōclusum salariū depositū
elapsis. 30. dieb⁹ ante tamē partis
cōtradictionē p̄ decidēdis dictis
exceptionibus impediētibus litis
ingressū, rectē depositū esse, & p̄
dictā depositionem in dicto casu
morā purgari.

Ampliatur. 3. dicta regula, vt
ita vera sit & pcedat, quod nota
rius elapsis dictis triginta diebus,
intra dies tres immediate sequen
tes absque aliqua prouisione pro
cessum regulatū relatori deferre
tenetur. iuxta dictū cap. 4. dictæ
curiæ anni. 1547. & dictus relator
intra viginti quinque dies mox
post dictos tres sequentes, deposi
to vt dictū est salario, prouideat
& ius dicat super p̄ partes prætē
sis, sub pœnis in cap. de la obser
uāça contentis. Adeo, quòd super
dictis exceptionibus aliae nō sunt
admittendæ scedulæ seu supplica
tiones, vt in cōstitu. 70. curiæ anni
1585. ibi. *E* sobre dites exceptions no se
admetā altres supplications ni scedulas.
Quod quidē ius dicere debet iu-

dex p̄ modū p̄uisonis interlocu
toriæ. Quā quidē p̄uisone ipse iu
dex facere potest sine facto verbo
in Regia Audiētia iuxta constitu
t. Regis Ferdi. 2. curiæ anni. 1510.
Quod limita nisi talis p̄uisio esset
abdicationa iurisdictionis Regiæ
Audiētiæ: quia tunc dicta proui
sio fieri solet facto verbo.

Regula sit. 4. quòd parti citatę
opponēti exceptionē litis ingre
sum & p̄gressū impedientē, & in
eis succubenti, tēpora sibi p̄ cōsti
tutiones cōcessa currunt. vt in di
cta constitutione. 70. in finalibus
verbis. curiæ anni. 1585.

Amplia, vt ne dum dicto succū
benti currant tempora, sed etiam
venit quoque in expensis condem
nandus.

Poterit tamen a prouisione cō
trasē facta supplicare; vt infra in
sequenti proxima rūbrica latius
explicabitur.

9. Tandē scire debes, quòd pendē
tibus huiusmodi exceptionibus
dilatorijs non currit reo tēpus ad
recōueniēdū. vt probatur ex con
stitu. Regis Ferdinandi in. 2. curia
Barcinonæ cap. 13. collocata sub
titu. de dilations. in fin. quia vt su
pra diximus, istæ exceptiones de
iure opponi debent ante litem cō
testatam. glo. & Doctores. in. l. ex
ceptionē. C. de probationib. & in.
l. Pomponius. §. rati. ff. de procu
ra. Socin. in consil. 38. vol. I.

De